

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ PROGRAMI

**FUTBOL TARAFTARLARININ ŞİDDET
GÖSTERME DAVRANIŞLARININ, SÜREKLİ ÖFKE
VE ÖFKE İFADE TARZLARININ ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Melih YILDIZ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevda BIKMAZ**

İstanbul - 2014

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
UYGULAMALI PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**FUTBOL TARAFTARLARININ ŞİDDET
GÖSTERME DAVRANIŞLARININ, SÜREKLİ ÖFKE
VE ÖFKE İFADE TARZLARININ ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Melih YILDIZ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevda BIKMAZ**

İstanbul – 2014

ÖNSÖZ

Tezimin yazım aşamasında, bilgisini, zamanını ve emeklerini benim için harcayan, özellikle tezimin dışında yaşamış olduğum sağlık sorunu ile yakından ilgilenen ve özveride bulunan değerli hocam ve tez danışmanım Haliç Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Bölüm Başkanı **Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevda BIKMAZ**'a çok teşekkür ederim.

Beni Spor Psikolojisi alanına yönlendiren ve bu alan için farkındalık oluşturan, bu alanda ilerleyebilmem için zamanını, bilgisini ve emeklerini harcayan, ayrıca tezim için yardım ve katkılarını esirgemeyen değerli Hocam **Doç. Dr. Duysal AŞKUN ÇELİK**'e sonsuz teşekkür ederim.

Gerek maddi konularda, gerekse manevi konularda gücünü her zaman gölgem gibi yanımda bulduğum babam **Duran YILDIZ**'a, her konuda yanımda olan, beni destekleyen ve spora taraftarlığın dışında bir bakış açısı ile bakmamı sağlayan eski bir sporcu olan, spor ve spor psikolojisi konusunda bilgisine başvurduğum annem **Hatice YILDIZ**'a çok teşekkür ederim.

Bana hayatta yalnız olmadığımı hissettiren ve tez yazım sürecinde de zamanı en iyi şekilde kullanabilmem için emek harcayan kardeşim **Meyra YILDIZ**'a teşekkür ederim.

Maddi ve manevi konularda bana destek olan ve Psikoloji Bölümü'nü okumama vesile olan babaannem **Emine YILDIZ**'a teşekkür ederim.

Akademik olarak ve özgüven olarak kendisini örnek aldığım ama vefat etmesinden dolayı beni yarı yolda bırakan ve tezimi görmeyi çok istemesine rağmen göremeyen dedem **Reşat DEMİR**'e ve anneannem **Ayşe DEMİR**'e çok teşekkür ederim.

Tezime katkılarından dolayı dayım **Muzaffer DEMİR**'e, kuzenim **Muhammet USTA**'ya ve **Hakan ZER**'e ve değerli dostlarım; **Gül KURT**'a, **Arif YENEROĞLU**'na, **Fatih AYHAN**'a, **Ayşen ÖZLÜ**'ye, **Emrah POLAT**'a, **Melek ERDAL**'a, **Üryan FAFANOĞLU**'na, **Aşina FAFANOĞLU**'na, **Bülent AKALIN**'a ve **Dorukhan AÇIL**'a tez sürecinde de yanımda olup, tezime olan katkılarından dolayı sonsuz teşekkür ederim.

İstanbul, 2014

Melih YILDIZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

KISALTMALAR	IV
TABLolar LİSTESİ	V
ÖZET	X
ABSTRACT	XII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Çalışmanın Genel Amacına Yönelik Geliştirilen Hipotezler	4
1.4. Araştırmanın Önemi	9
1.5. Sayıtlar.....	10
1.6. Sınırlılıklar	10
1.7. Tanımlar.....	10
2. GENEL BİLGİLER	12
2. 1. Spora Genel Bir Bakış	12
2. 1. 1. Spor Nedir?.....	12
2. 1. 2. Sporun Tarihi	15
2. 1. 3. Sporun Amacı ve Önemi.....	17
2.2. Futbol	19
2. 2. 1. Futbolun Tarihsel Gelişimi	19
2. 2. 2. Türkiye’de Futbolun Gelişimi.....	23
2. 2. 3. Futbol Seyircisi	25
2. 2. 3. 1. Seyirci	25
2. 2. 3. 2. Futbol Seyircisinin Özellikleri	27
2. 2. 3. 3. Seyirci Tipleri.....	28
2. 2. 3. 3. 1. Fanatikler.....	28
2. 2. 3. 3. 2. Mekâncılar.....	30
2. 2. 3. 3. 3. Doyumsuzlar	31
2. 2. 3. 3. 4. Takımla Şahlananlar.....	31
2. 2. 3. 3. 5. Uğura İnananlar.....	31
2. 2. 3. 3. 6. Bilmişler	31
2. 2. 3. 3. 7. Sabırsızlar	32
2. 2. 3. 3. 8. Adanmışlar	32
2. 2. 3. 3. 9. Rasyonel Seyirciler	32
2. 2. 3. 3. 10. Deplasmanlılar	33
2. 3. Taraftarlık	33
2. 3. 1. Taraftar ve Taraftarlık.....	33

2. 4. Holiganizm	35
2. 4. 1. Holigan ve Holiganlık.....	35
2. 5. Öfke	38
2. 5. 1. Öfkenin Tanımı.....	38
2. 5. 2. Öfke Duygusunun Nedenleri	41
2. 5. 3. Öfke Duygusunun Olumlu ve Olumsuz Yönleri.....	44
2. 5. 3. 1. Öfkenin Olumsuz Yönü	44
2. 5. 3. 2. Öfkenin Olumlu Yönü.....	45
2. 5. 4. Öfkenin İfade Edilme Biçimleri.....	47
2. 6. Şiddet	51
2. 6. 1. Şiddetin Tanımı	51
2. 6. 2. Şiddet Türleri	54
2. 6. 2. 1. Fiziksel Şiddet	54
2. 6. 2. 2. Sözel Şiddet.....	55
2. 6. 2. 3. Psikolojik Şiddet	55
2. 6. 2. 4. Cinsel Şiddet	55
2. 6. 2. 5. Ekonomik Şiddet	55
2. 7. Saldırganlık Kavramı	55
2. 7. 1. Saldırganlık Türleri.....	59
2. 7. 1. 1. Araçsal Saldırganlık	59
2. 7. 1. 2. Amaçsal Saldırganlık	60
2. 7. 1. 3. Emir Altında Saldırganlık	60
2. 7. 1. 4. Düşmanlık İçeren Saldırganlık	60
2. 7. 1. 5. Tepkisel Saldırganlık.....	61
2. 7. 1. 6. Tahrik Edene Yapılan Saldırganlık	61
2. 7. 1. 7. Tahrik Edenin Dışındakilere Yapılan Saldırganlık	62
2. 7. 1. 8. Atılganlık.....	62
2. 7. 2. Saldırganlığı Açıklayan Kuramlar	62
2. 7. 2. 1. İçgüdü Kuramı	62
2. 7. 2. 2. Sosyal Öğrenme Kuramı	65
2. 7. 2. 3. Engellenme Kuramı.....	68
2. 7. 2. 4. Biyolojik Kuram.....	70
2. 8. Sporda Şiddet.....	72
2. 9. Futbolda Şiddet ve Saldırganlık.....	76
2. 9. 1. Futbolda Şiddet ve Saldırganlığı Ortaya Çıkartan Faktörler.....	80
2. 9. 1. 1. Yaş	80
2. 9. 1. 2. Cinsiyet	81
2. 9. 1. 3. Çevre	81
2. 9. 1. 4. Kültür	82
2. 9. 1. 5. Aile.....	82
2. 9. 1. 6. Eğitim.....	83
2. 9. 1. 7. Ekonomik	83

2. 9. 1. 8. Kitle İletişim Araçları.....	83
2. 9. 1. 9. Amigolar	85
2. 9. 1. 10. Hakemler	86
2. 9. 1. 11. Kulüp Yöneticileri	87
2. 9. 1. 12. Antrenörler	87
2. 9. 1. 13. Futbolcular	88
2. 9. 1. 14. Güvenlik Güçleri	88
2. 9. 1. 15. Futbol Federasyonu	89
3. GEREÇ VE YÖNTEM	90
3. 1. Araştırmanın Evren ve Örnekleme	90
3. 2. Veri Toplama Araçları	90
3. 2. 1. Kişisel Bilgi Formu.....	90
3. 2. 2. Çok Boyutlu Öfke Ölçeği	91
3. 2. 3. Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği.....	92
3. 3. Verilerin Değerlendirilmesi	93
4. BULGULAR.....	94
5. TARTIŞMA	321
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	327
6.1. Öneriler.....	346
7. KAYNAKLAR	349
8. EKLER.....	356
9. ÖZGEÇMİŞ	375

KISALTMALAR

F.I.F.A	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
İ.Ö	: İsa'dan Önce
K.K.T.C	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
M.Ö	: Milattan Önce
U.E.F.A	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
Y.Y	: Yüzyıl

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No

TABLO 4.1 : Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı	94
TABLO 4.2 : Araştırmaya Katılan Bireylerin Sporla ilgili ve Sporlar da Yaşanabilen Şiddet Durumlarıyla İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı	98
TABLO 4.3 : Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı	108
TABLO 4.4 : Bireylerin Cinsiyeti İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması.....	110
TABLO 4.5 : Bireylerin Yaşları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	114
TABLO 4.6 : Bireylerin Yaşadıkları İl İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	118
TABLO 4.7 : Bireylerin Eğitim Düzeyi İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	122
TABLO 4.8 : Bireylerin Çalışma Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	125
TABLO 4.9 : Bireylerin Meslekleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	130
TABLO 4.10 : Bireylerin Gelir Düzeyleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	134
TABLO 4.11 : Bireylerin İkamet Yeri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	138
TABLO 4.12 : Bireylerin Medeni Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	142
TABLO 4.13 : Bireylerin Annelerinin Eğitim Düzeyleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	146

TABLO 4.14 : Bireylerin Babalarının Eğitim Düzeyleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	149
TABLO 4.15 : Bireylerin Annelerinin Çalışma Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	153
TABLO 4.16 : Bireylerin Babalarının Meslekleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	157
TABLO 4.17 : Bireylerin Annelerinin Kişilikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	161
TABLO 4.18 : Bireylerin Babalarının Kişilikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	165
TABLO 4.19 : Bireylerin Kardeş Sayısı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	168
TABLO 4.20 : Bireylerin Alkol Kullanma Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	172
TABLO 4.21 : Bireylerin Herhangi Bir Sporla Amatör ya da Profesyonel İlgilenme Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	176
TABLO 4.22 : Bireylerin İlgilendiği Spor Dalı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	180
TABLO 4.23 : Bireylere Göre Şiddetin Nedenleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	185
TABLO 4.24 : Bireylerin Tuttuğu Takım İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	189
TABLO 4.25 : Bireylerin Futbol Maçlarını Stadyumda İzleme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	193
TABLO 4.26 : Bireylerin Maçları Nerede İzledikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	197

TABLO 4.27 : Bireylerin Stadyumda Maçları Nerede İzledikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması	201
TABLO 4.28 : Bireylerin Taraftarları Olduğu Takımın Ürünlerini Satın Alma Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	205
TABLO 4.29 : Bireylerin Rakip Takımın Spor Yazarlarının Kendi Takımlarına Aleyhine Yazmış Olduğu Yazılara Öfkelenme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	209
TABLO 4.30 : Bireylerin Sosyal Medyada Takımlarıyla İlgili Yer Alan Olumsuz Yazılara Öfkelenme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	213
TABLO 4.31 : Bireylerin Stadyumlarda Görev Alan Polis ya da Özel Güvenlik Güçlerinin Şiddet Olaylarını Artırıp Artırmadığı ile İlgili Düşünceleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	217
TABLO 4.32 : Bireylerin Stadyumlarda Yer Alan Polis ya da Özel Güvenlik Güçlerinin Sayıca Fazla Olmasının Şiddet Olaylarına Karşı Caydırıcı Etkisi Olup Olamayacağı ile İlgili Düşünceleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	221
TABLO 4.33 : Bireylerin Maç İzlerken Küfür Edip Etmeme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması.....	225
TABLO 4.34 : Bireylerin Tuttukları Takımı Kendilerinin Bir Parçası gibi Sahiplenme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması.....	229
TABLO 4.35 : Bireylerin Tutmuş Oldukları Takımın Taraftarlarının Göstermiş Olduğu Tutum ve Davranışların Bireyi Etkileme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	233
TABLO 4.36 : Bireylerin Tuttukları Takım ve Bir Başka Takım Arasında Daha Önce Oynanan Maçta Herhangi Bir Olay Yaşanmışsa, İki Takım Arasında Daha Sonra Oynanan Maçta Rakip Takıma Öfke Duyabilme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	237
TABLO 4.37 : Bireyleri Medyada Yer Alan Spor Haberleri Bireyi Şiddet Göstermeye Yönelik Tahrik Etme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	241

TABLO 4.38 : Bireylerin Öfkeli Hissettikleri Zamanlarda Maç İzlemeye Gidip Gitmeme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	246
TABLO 4.39 : Bireylerin Futbol Bahis Oyunları Oynama Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması.....	250
TABLO 4.40 : Bireylerin Futbol Maçlarında İki Takım Arasında Denge Yoksa Bu Durumun Bireyi Kızdırma Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	253
TABLO 4.41 : Bireylerin Rakip Takım Taraftarları ile Sorunsuz Bir Şekilde Maç İzlenebileceğini Düşünüp Düşünmedikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	258
TABLO 4.42 : Bireylerin Dört Büyük Takım Arasında Oynanan Maçlara Deplasman Seyircisinin Alınmamasının Şiddet Olaylarını Engellediğini Düşünüp Düşünmedikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması.....	263
TABLO 4.43 : Bireylerin Okul Hayatı Boyunca Arkadaşları ile Sözlü ya da Fiziksel Olarak Kavga Edip Etmediği İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	268
TABLO 4.44 : Bireylerin Herhangi Bir Nedenden Dolayı Kavga Olaylarına Karışıp Karışmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	273
TABLO 4.45 : Bireylerin Maçları İzlerken Sahadaki Sporcuların, Hakemin, Antrenörün Yerine Kendini Koyabilme Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	277
TABLO 4.46 : Bireylerin Taraftarı Olunan Takımın Oyuncusu Düşük Bir Performans Gösterirse Ona Küfür Edip Etmediği İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	282
TABLO 4.47 : Bireylerin Taraftarı Olunan Takım Kötü Oynarsa Takımın Antrenörüne Küfür Edip Etmedikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	286
TABLO 4.48 : Bireylerin Maçı Hatalı Yönettiğini Düşündüğü Hakeme Karşı Küfür Etme Durumu Bireyi Rahatlatıp Rahatlatmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	291

TABLO 4.49 : Bireylerin Herhangi Bir Eyleme Katılma Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması.....	295
TABLO 4.50 : Bireylerin Kişisel Çıkarları Tehlikeye Girdiği Zamanlar Yalan Söyleme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	299
TABLO 4.51 : Bireylerin Şiddet İçerikli Filmlerden Hoşlanıp Hoşlanmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	304
TABLO 4.52 : Bireylerin Yatırmış Olduğu Bahis Kuponu Tutmamışsa Bu Durumun Öfke Oluşturup Oluşturmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması	308
TABLO 4.53 : Bireylerin Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	312

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Melih YILDIZ
Anabilim Dalı : Psikoloji
Programı : Uygulamalı Psikoloji
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Pervin Sevda BIKMAZ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Eylül 2014

FUTBOL TARAFTARLARININ ŞİDDET GÖSTERME DAVRANIŞLARININ, SÜREKLİ ÖFKE VE ÖFKE İFADE TARZLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmada, futbol taraftarlarının şiddet gösterme davranışlarının, sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Samsun, Ordu, Trabzon ve İstanbul illerinde yaşayan futbol seyircisini kapsamaktadır. Anket ve ölçeklerin sorularını yanıtlayan bireylerin 89'u (%32.4) kadın ve 186'sı (%67.6) erkek olmakla birlikte, araştırmaya toplam 275 kişi katılmıştır. Bireylerin 146'sı (%53.1) İstanbul'da, 54'ü (%19.6) Trabzon'da, 47'si (%17.1) Ordu'da ve 28'i (%10.2) Samsun'da yaşamaktadır. Bireylerin yaş ortalaması ise 31.70 ± 9.67 'dir. Bireylerin eğitim durumuna bakıldığında ise 148'i (%53.8) lisans mezunu ve üzeri, 95'i (%34.5) lise mezunu ve 32'si (%11.6) ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahiptir. Bireylerin çalışma durumları ise, 186'sı (%67.6) çalışmakta, 89'u (%32.4) ise çalışmamaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin 183'ü (%66.5) amatör veya profesyonel olarak herhangi bir spor dalı ile uğraşmaktadır, bireylerin 92'si ise (%33.5) herhangi bir spor dalı ile ilgilenmemektedir. Bireylerin 249'una (%90.5) göre spor dalları içerisinde şiddet en çok futbolda yaşanmakta, 2'sine (%.7) göre şiddet en çok basketbolda yaşanmakta, 2'sine (%.7) göre şiddet en çok yüzmede yaşanmakta, 15'ine (%5.5) göre ise şiddet en çok bu spor dallarının dışında diğer dallarda yaşanmaktadır ve bireylerin 7'si (%2.5) ise bu soruya cevap vermemiştir. Yapılan araştırmada futbolda şiddet olaylarının yaşanmasının nedeni olarak bireylerin %46.9'u en çok seyircileri, %15.6'sı en çok yöneticileri, %12.4'ü en çok medyayı, %4.7'si en çok oyuncularını ve %9.5'i ise bu sonuçların dışındaki diğer nedenleri gördüğü sonucu bulunmuştur. Çalışmamızda bireylerin cinsiyetleri ile ciddiye alınmama ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Kadınların, erkeklere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Çalışmamızda bireylerin eğitim düzeyleri ile öfke belirtileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Lisans mezunu olan bireylerin,

diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Çalışmamızda bireylerin yaşları ile öfke belirtileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Çalışmamızda bireylerin taraftarı oldukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları ile sakin davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Sahiplenmeyen bireylerin, sahiplenilen bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Çalışmamızda bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları ile sakin davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Rakip takıma öfke duymayan bireylerin, öfke duyan bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Futbolda şiddet olaylarının azaltılması için, toplumda spor bilincini arttıracak eğitimler yapılmalıdır. Spor basınının, futbolda yaşanan şiddet olaylarını destekleyecek ve taraftarları tahrik edecek programları yapmaları engellenmelidir. Sahada ki antrenörün, futbolcunun ve hakemlerin seyircileri tahrik edecek davranışlardan uzak durmaları, yaşanan olaylarda ise olayları önleyici davranış göstermeleri gerekmektedir. Futbol kulüplerini yöneten yöneticilerin kamuoyu önünde yaptıkları açıklamalara dikkat etmeleri ve önemli sayılan maçlardan önce Fair-Play vurgusu yapmaları, futbolda görülen şiddet olaylarının azalmasını sağlayacaktır. İleri ki yıllarda bu konuda araştırma yapmak isteyenlerin, daha önce Türkiye’de yaşanan futbol olaylarını detaylı incelemeleri gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Futbol, Şiddet, Öfke, Saldırganlık, Seyirci, Taraftar, Holiganizm

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Melih Yıldız
Department : Psychology
Program : Applied Psychology
Thesis Advisor : Asst. Prof. Dr. Pervin Seda BIKMAZ
Type of Thesis : Master's Degree-September 2014

THE RESEARCH OF EXAMİNİNG SOCCER FANS' BEHAVİOURS OF COMMITİNG VİOLENCE, CONSTANT RAGE AND THE EXPRESİON OF THE RAGE İN REGARDS TO VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

This study is aimed to examine soccer fan's behaviour of committing violence, constant rage and the expression of the rage in regards to various variables.

The research involves the audience of the soccer who live in provinces Samsun, Ordu, Trabzon and İstanbul. 89 individuals who answer the questions of the survey and the scale are women (32.4%), and 186 people are men (67.6%) and in total, 275 people attended to the survey. In the research, 146 (53.1%) people are from Istanbul, 54 (19.6%) people are from Trabzon, 47 (17.1%) people are from Ordu, and 28 (10.2%) people are from Samsun. The average of ages of individuals who attended to survey is 31.70 ± 9.67 . In regards to the education level, 148 people (53.8%) who attended the survey are postgraduate or have an upper level, 95 people (34.5%) are high school graduate and 32 people (11.6%) are secondary school graduate or had a lower degree. When it comes to their working status, 186 (67.6%) of them are working and, 89 (32.4%) of them are not working. 183 (66.5%) individuals who attended to the survey are amateurishly or professionally occupied in a sports branch, and 92 (33.5%) individuals has no connection to a sports branch. 249 (90.5) individuals think that the utmost violence is committed in soccer, 2 (7%) individuals think that the utmost violence is committed in basketball, and again 2 (7%) individuals think that the utmost violence is seen in swimming and, according to 15 (5.5) individuals the utmost violence is committed in other sports branches than these. 7 (2.2%) indivuals has no answer tothe question. In the research, 46.9 % of the people think that the violence in soccer is mostly because of the fans, 15.6% of the people think that it is because of the managers and heads of the soccer clubs, 12.4% of the people think that it is because of the media, 4.7% of the people think it is

because of the players, and 9.5% of people think that it is because of the other reasons apart from these.

In our study, a significant difference is seen between the gender of the individuals and the the points of the scale of not taken seriously. Compared to men, women's level of not taken seriously is higher according to the research. In our study, a significant difference is seen between the education level of the individuals and the signs of rage scale's results. It is found that the individuals that are graduated have a higher level of showing the signs of rage. In our study it is seen that there is a significant difference between the ages of the individuals and the points of the rage signs scale. It is found that the individuals who are between the ages of 18-24 have a higher level of showing the signs of rage compared to the other individuals. In our study, it is seen that there is a significant difference between embracing the soccer club they support as if it is a part of them and the points of the scale of calm behaviours. It is seen that compared to the individuals who embrace their teams, the individuals who don't embrace their team have a higher level of calm behaviours. In our study, it is seen that there is a significant difference between feeling angry to the opponent team and the points of the scale of calm behaviours. It is seen that compared to the individuals who feel angry, individuals who don't feel angry against the opponent team have a higher level of calm behaviours.

In order to minimize the violence in soccer, there should be educations to increase the awareness of the society in sports branches. Sporting press should be restrained from making programs which would support the violence and provoke the fans. The soccer coach, soccer player and the referees should avoid to provoke the fans, and when it comes to the bad incidents, they should act in a preventive way. The people who run the soccer clubs should be careful about what they say in front of the public and they should give emphasis to Fair Play, doing these things can minimize the violence which is seen in soccer. The people who would like to make researches on this issue in next years should make detailed research on the previous incidents in soccer which occurred in Turkey before.

Keywords: Sports, Soccer, Violence, Rage, Aggression, Viewer, Fan, Hooliganism

1. GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Gündelik hayatımızda; yolda yürürken, haberleri izlerken, gazete ve dergi okurken, çalıştığımız yerlerde ya da eğitim kurumlarında fiziksel, sözel veya psikolojik şiddet olaylarıyla sık sık karşılaşırız. Bu örnekleri arttırabileceğimiz gibi, amacı insanları bedensel ve ruhsal olarak iyi hale getirmek olan ve aynı zamanda barış ve huzur ortamını sağlamak olan spor organizasyonlarında da şiddet olaylarına çok sık denk geliriz.

Spor çok yönlü bir kavram olduğundan, sporun tanımı konusunda değişik yazarlar, farklı tanım ve fikirler ortaya koymuştur. Bunun sebebi ise, sporun kapsamı, dalları, hedefleri, içerikleri ve yapılış şekillerinin farklı biçimde algılanıp değerlendirilmesidir (Yetim, 2006).

Spor, insanların bedensel ve zihinsel anlamda dinç ve aktif, psikolojik olarak da tatmin olmalarını sağlayan, bireysel ya da toplu olarak barışçı duygularla yapılan, estetik ve teknik özellikleri olan, belirli kurallara bağlı olarak, yarışma amaçlı da yapılabilen sosyal aktivitelerin bütünüdür (Öztürk, 2003).

Spor kişinin ruhsal ve bedensel gelişimini düzenlemekle birlikte, çağımızın en büyük sosyal olaylarından biridir. Artık insanlar boş zamanlarında yalnızca eğlenmek veya vakit geçirmek için değil, iş ve meslek olarak da sporu seçmektedir. Sporcuların ve takımların rekabeti, stadyumlarda da televizyon ekranlarında da toplumun en büyük ilgi odağını oluşturmaktadır. Ayrıca ahlak kuralları açısından da spor, barışın en sağlam köprülerindedir (Karayılmaz, 2006). Sporun birçok dalı vardır. Dünya üzerinde ise en fazla rağbet gören spor dalı futboldur.

Günümüzde yapılan spor dalları arasında futbolun yeri ve önemi tartışılmaz. Futbola, milyonlarca kişi sporcu olarak, çok daha fazla sayıda ki kişide seyirci olarak katılır (Akbulut, 2012). Futbol, biri kaleci olmak üzere; on birer kişilik iki takım arasında oynanan, küre biçimindeki özel bir topun, eller ve kollar kullanılmadan (kalecilerin ceza sahası içinde kullanması hariç) ayak, kafa ve vücudun diğer

bölümleriyle vurulup kale çizgisinden içeriye girerek gol yapılmasına dayalı bir oyundur (Acet, 2005).

Futbol oyun alanının genişliği, oyun süresi, oyuncu sayısının fazla olması ve kuralların zenginliğiyle, futbolu oynayanlar açısından çok yönlü davranışları içermektedir. Seyri, zevk ve heyecan verdiğiinden izleyenler tarafından da büyük ilgi görmektedir (Akbulut, 2012). Bu kadar çok rağbet gören, yarışma ve rekabetin yaşandığı futbolda, istenmeyen olaylarla da karşılaşılır. Futbol seyircisi birçok nedenden dolayı öfke duygusu, şiddet ve saldırganlık davranışları gösterebilir.

Futbol taraftarlarında da görülen öfkeyi genel olarak şöyle tanımlanabiliriz; bireyin doğuştan getirdiği engellenme, yoksun bırakılma, saldırıya uğrama, dışlanma ve küçümsenme gibi sebeplerden dolayı ortaya çıkan istenmeyen sonuçlara, doyurulmamış isteklere ve hoş olmayan durumlara karşı verilen, diğer duygular gibi çok doğal, sıradan ve insani bir duygusal tepkidir (Öztürk, 2012).

Öfke duygusu, kızgınlık ile karıştırıldığı gibi düşmanlık ve saldırganlık duyguları ile de karıştırılmaktadır. Öfke kavramı, genellikle saldırganlık ve düşmanlıktan daha basit olarak, yoğunluğu hafif huzursuzluk ya da can sıkıntısından, şiddet ve kızgınlığa kadar değişen duygulardan oluşan geçici bir durum olarak tanımlanır (Akgül, 2000). Saldırganlık öfke ile ilişkili olmasına rağmen, ikisi aynı şey değildir. Öfke bir duygu, saldırganlık ise bir davranıştır. Öfke her zaman saldırgan davranışın başlatıcısı değildir, bazen saldırganlığa yol açar (Bıyık, 2004). Düşmanlık ve öfke duyguları tavırlar ile ilgiliyken, saldırganlık kavramı genellikle başka objelere ya da kişilere yönelik, cezalandırıcı, yıkıcı davranışları içermektedir (Akgül, 2000).

Şiddet ise insanların fizyolojik veya psikolojik düzeyde zarar görmesinden, yaralanmasına ve giderek sakat kalmasına ve hatta hayatlarını kaybetmelerine neden olan kişisel ve toplu hareketlerdir. Şiddet ve saldırganlığı doğuran, besleyen ve kışkırtan ortamlar vardır. Şiddete ilişkin literatürde öfke, saldırganlık, düşmanlık, güç, çatışma engellenme, güçsüzlük gibi kavramlar yer almaktadır. Düşmanlık ve öfke duygularının dışı vurulmuş ifadesi olarak şiddet ortaya çıkmaktadır (Akalin, 2010).

Şiddet, sporun içinde de görülür. Şiddetin en fazla yaşandığı spor dalı ise futboldur. Günümüzde çok büyük kitleleri etkisi altına alan futbol, aynı zamanda çok ciddi sorunları da yanında getirmiştir. Özellikle son yıllarda gerek dünyada, gerekse ülkemizde ciddi seyirci sorunları yaşanmaktadır. Ulusal ve uluslararası birçok karşılaşmada herhangi bir gerekçe ile pek çok problem oluşmakta ve bunun sonucunda ise saha içinde ve saha dışında şiddet olayları yaşanmaktadır. Bilindiği gibi kazanma hırsını sonuna kadar gözlemlediğimiz futbol, içinde şiddeti barındıran bir oyundur (Fişekçioğlu, Özdağ, Duman ve Atalay, 2010). İçinde şiddeti barındırmasına rağmen, futbolun amacı şiddet yaratmak değildir. Buna karşın futbol, belirli ortak paydalarda, ortak coşkuları taşıyarak ve içlerinde birikmiş belirli kırgınlıkların, çözümsüzlüklerin, öfkelerin, başka bir ifade yoluyla bulunduğu, çoğunlukla şiddetin bir boşalım aracı olarak kullanıldığı alanlardan biri halindedir. İnsanlar, futbol stadyumlarını, bir tür şiddet boşalım alanı, futbolu da bunun bir aracı olarak görmektedir (Sinav, 2010).

Futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri peşinden sürüklemesi özelliği ile diğer spor branşlarından farklılık göstermektedir. Psikososyal açıdan bakıldığında seyircilerin günlük hayatlarının dışına çıkarak, farklı kimliklerle futbol faaliyetlerine katıldığı gözlenmektedir. Futbol maçları, özellikle kalabalığın içinde kişiliğin kaybolması ve çeşitli dış uyarıcıların etkisi ile arzu edilen veya edilmeyen toplu olayların meydana geldiği bir ortam olmaktadır. Dünyada meydana gelen hızlı değişimlerden (teknolojik gelişme, bölgeselleşme, nüfus artışı, enformasyon, küreselleşme vb. gibi) dolayı insanlar, maddi yönden tatmin seviyesine ulaşabilmelerine rağmen, manevi yönden büyük bir tatminsizlik içindedirler. Bu tatminsizlik sorunları ile tribünleri dolduran kişiler, seyirci ve taraftar denilen kitleyi meydana getirmektedir. Bu doyumsuzluğun beraberinde getirdiği sorunları geçiştirmek için çeşitli deşarj yöntemlerini (saldırgan davranma, küfür, kötü tezahürat ve şiddete başvurma gibi) kullanmaktadırlar (Kuru ve Var, 2009).

Bu bilgiler ışığında, futbol taraftarlarının şiddet gösterme davranışlarının sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının çeşitli değişkenleri arasında bir ilişki var mıdır? sorusu bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, futbol taraftarlarının şiddet gösterme davranışlarının, sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Çalışmanın Genel Amacına Yönelik Geliştirilen Hipotezler

1. Futbol taraftarlarının cinsiyeti ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Futbol taraftarlarının yaşları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Futbol taraftarlarının yaşadıkları il ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Futbol taraftarlarının eğitim düzeyi ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Futbol taraftarlarının çalışma durumu ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. Futbol taraftarlarının meslekleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

7. Futbol taraftarlarının gelir düzeyleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

8. Futbol taraftarlarının ikamet yeri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

9. Futbol taraftarlarının medeni durumu ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

10. Futbol taraftarlarının annelerinin eğitim düzeyleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

11. Futbol taraftarlarının babalarının eğitim düzeyleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

12. Futbol taraftarlarının annelerinin çalışma durumu ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

13. Futbol taraftarlarının babalarının meslekleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

14. Futbol taraftarlarının annelerinin kişilikleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

15. Futbol taraftarlarının babalarının kişilikleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

16. Futbol taraftarlarının kardeş sayısı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

17. Futbol taraftarlarının alkol kullanma durumu ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

18. Futbol taraftarlarının herhangi bir sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumu ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

19. Futbol taraftarlarının ilgilendiği spor dalı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

20. Futbol taraftarlarına göre şiddetin nedenleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

21. Futbol taraftarlarının tuttuğu takım ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

22. Futbol taraftarlarının futbol maçlarını stadyumda izleme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

23. Futbol taraftarlarının futbol maçlarını nerede izledikleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

24. Futbol taraftarlarının stadyumda maçları nerede izledikleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

25. Futbol taraftarlarının taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

26. Futbol taraftarlarının rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

27. Futbol taraftarlarının sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

28. Futbol taraftarlarının stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

29. Futbol taraftarlarının stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olmayacağı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

30. Futbol taraftarlarının ma izlerken küfür edip etmeme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

31. Futbol taraftarlarının tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

32. Futbol taraftarlarının tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

33. Futbol taraftarlarının tuttıkları takım ve bir başka takım arasında daha önce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha sonra oynanan maçta rakip takıma öfke duyabilme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

34. Futbol taraftarlarının medyada yer alan spor haberleri bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

35. Futbol taraftarlarının kendilerini öfkeli hissettikleri zamanlarda ma izlemeye gidip gitmeme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

36. Futbol taraftarlarının futbol bahis oyunları oynama durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

37. Futbol taraftarlarının futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt leklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

38. Futbol taraftarlarının rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir Şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt

ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

39. Futbol taraftarlarının dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

40. Futbol taraftarlarının okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

41. Futbol taraftarlarının herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

42. Futbol taraftarlarının maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumu ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

43. Futbol taraftarlarının taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmediği ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

44. Futbol taraftarlarının taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

45. Futbol taraftarlarının maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

46. Futbol taraftarlarının herhangi bir eyleme katılma durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

47. Futbol taraftarlarının kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

48. Futbol taraftarlarının şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

49. Futbol taraftarlarının yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ve sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

50. Futbol taraftarlarının sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüzde en fazla izlenen spor dallarının başında futbol gelmektedir. Bu nedenle futbol diğer spor dallarının aksine; medyada, insanlar arası sohbette, kitaplarda vs. kendine daha fazla yer bulur. Hayatın bu kadar içine girmiş olan spor dalının taraftarları ise kendilerini tutmuş oldukları takımın bir parçası olarak görür. Kendilerini tutmuş oldukları takımın bir parçası olarak gören bireyler, takımları aleyhine yazılan yazıları, söylenen sözleri, yapılan eleştirileri ya da herhangi bir olumsuzlukları kendilerine yapılmış olarak görür. Bunun tam aksi durumda ise tutmuş oldukları takımın başarısını da kendi başarıları olarak görür. Ayrıca futbol organizasyonları birçok kültürü ve insanı bir araya getirerek kültürler arası kaynaşmaya katkı sağlar. Futbolun birçok olumlu yönü olmasına rağmen, olumsuz yönleri de vardır. Günümüzde en çok izlenen ve şiddet olaylarının da en fazla yaşandığı spor dalı futboldur. Bu çalışmanın önemi ise futbol taraftarlarını öfkeliendiren ve şiddet olaylarının meydana gelmesine neden olan durumları ortaya çıkartarak, şiddet olaylarının yaşanmaması için gerekli önlemlerin alınmasına katkı sağlamaktır.

1.5. Sayıtlar

Seçilen örneklemin evreni tam olarak temsil ettiği,

1. Kullanılan ölçeklerin konuyu tam olarak ölçtüğü,
2. Araştırmaya katılan bireylerin, Kişisel Bilgi Formu'nun, Çok Boyutlu Öfke Ölçeği'nin ve Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği'nin maddelerini içtenlikle ve yansız olarak cevapladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Araştırmaya katılan bireylerin, futbol seyircisi olmaları ile,
2. 18-55 yaş aralığında olmaları ile,
3. Araştırmaya katılan bireylerin, İstanbul, Samsun, Ordu ve Trabzon illerinden birinde yaşamaları ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Spor: İnsanların bedensel ve zihinsel anlamda dinç ve aktif, psikolojik olarak da tatmin olmalarını sağlayan, bireysel ya da toplu olarak barışçı duygularla yapılan, estetik ve teknik özellikleri olan, belirli kurallara bağlı olarak, yarışma amaçlı da yapılabilen sosyal aktivitelerin bütünüdür (Öztürk, 2003).

Futbol: Biri kaleci olmak üzere; on birer kişilik iki takım arasında oynanan, küre biçimindeki özel bir topun, eller ve kollar kullanılmadan (kalecilerin ceza sahası içinde kullanması hariç) ayak, kafa ve vücudun diğer bölümleriyle vurulup kale çizgisinden içeriye girerek gol yapılmasına dayalı bir oyundur (Acet, 2005).

Seyirci: Gösteri, oyun veya spor müsabakalarını, olayın meydana geldiği yerde bulunarak gören kişidir (Bahadır, 2006).

Taraftar: Taraftarlar spor kulüplerinin faaliyetlerini maddi ve manevi olarak destekleyen, kulübün hizmetlerini belirli bir ücret ödeyerek satın alan, her türlü zorluğa rağmen takımına destek olmak için, yurt içi ve yurt dışı deplasmanlara giden, kulübün esas pazarını oluşturan halk kitlelidir (Var, 2008).

Holigan: Taraftarlığı şiddet boyutuna vardiyan, azgınca davranışlarda bulunan ve çevreye zarar veren kimsedir (Kuru ve Var, 2009).

Öfke: İnsanın rahatsız edici bir duruma, bir olaya ya da bir bireyin davranışlarına karşı gösterdiği heyecan türü bir tepkidir (Akgül, 2000).

Şiddet: İnsanların fizyolojik veya psikolojik düzeyde zarar görmesinden, yaralanmasına ve giderek sakat kalmasına ve hatta hayatlarını kaybetmelerine neden olan kişisel ve toplu hareketlerdir (Akalin, 2010).

Saldırganlık: Düşmanlık, öfke, engelleme, rekabet, korku gibi durumlardan kaynaklanan ve karşısındakine zarar vermeyi, onu durdurmayı, ona engel olmayı ya da kendini korumayı hedefleyen sözel, fiziksel veya sembolik her türlü davranış olarak tanımlanır (Zekioğlu, Er, Aktaş ve Şahan, 2011).

2. GENEL BİLGİLER

2. 1. Spora Genel Bir Bakış

2. 1. 1. Spor Nedir?

Spor sözcüğü dünyada İngilizce'nin yardımıyla yayılmış olsada, İngilizce bir sözcük değildir (Atasoy ve Kuter, 2005). Spor sözcüğü kökünü eski Yunanca ‘‘disport’’ (dis-portare) kelimesinden alır, işten uzak durmak anlamına gelir (Arslanoğlu, 2005). 17. Y.Y.'dan sonra da ‘‘sport’’ biçimini almıştır. Türkçe de dil etkileşiminden etkilenerek ‘‘sport’’ kelimesini alıp, ‘‘spor’’ olarak kullanmaya başlamıştır (Atasoy ve Kuter, 2005).

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğüne göre ise spor; ‘‘bedeni veya zihni geliştirmek amacıyla kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen, bazı kurallara göre uygulanan hareketlerin tümü’’ olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu, 2014).

Spor sözcüğünü açıklamak bir tartışmanın da fitilini ateşlemektir. Bazı araştırmacılar sporu, iyi tasarlanmış, resmi olarak yönlendirilen, katılımcıların iç veya dış ödüllerle motive edildiği, rekabete dayalı fiziksel aktiviteler olarak tanımlamıştır. Fakat sporla ilgili yapılan tanımlar sorunludur (Coakley, 2009).

Spor aktiviteleri belli başlı kurallara göre yapılır. Spor, eğlenmek için, sağlıklı olmak için, yaşam stresinden kurtulmak için, sosyal aktivite amaçlı yapılabildiği gibi, yarışma amacıyla da yapılır. Yarışma amacı ile yapılan spor aktivitelerinde performans üzerinde durulur. Ancak yarışma amacı olmayan spor aktivitelerinde performans üzerinde durulmaz (Doğan, 2005).

Spor, insanların bedensel ve zihinsel anlamda dinç ve aktif, psikolojik olarak da tatmin olmalarını sağlayan, bireysel ya da toplu olarak barışçı duygularla yapılan, estetik ve teknik özellikleri olan, belirli kurallara bağlı olarak, yarışma amaçlı da yapılabilen sosyal aktivitelerin bütünüdür (Öztürk, 2003).

Spor, iç ve dış faktörlerle motive edilmiş bireylerin, nispeten karmaşık fiziksel becerilerinin kullanımını veya fiziksel çabayı gerektiren kurumsallaştırılmış rekabete dayalı etkinliklerdir (Yetim, 2006).

Spor, amaçlı, belli kurallara ve teknik yöntemlere bağlı olan, sporcularda olduğu kadar seyredenlerde de haz duyma ve coşku gibi gereksinimleri karşılayan, sporcuları ve izleyicileri birleştiren etkinlikler kümesidir (Doğan, 2005).

Spor, insan ruhundaki mücadele ve başarıma azminin tabiat ve sosyal yapı ile karşılıklı ilişki kurma koşuluyla; sistemli ve adil, belli kurallar içinde; fizik, moral, toplumsal ve karakter kişiliğinin yarışmaya dönüşmesidir (Kılıçaslan, 2007).

Spor, bireysel veya toplu halde yapılan, kendine has kuralları olan, genelde yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel becerilerin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici uğraşlardır (Yetim, 2006).

Tükenmez'e göre ise spor, fiziksel becerinin ve yeteneğin kullanılmasıdır. Başka bir şekilde de spor, kurumsallaştırılmış, yarışmacı ruhla yapılan fiziksel etkinliklerdir (Tükenmez, 2011).

Fişek'e göre spor, oyun güdüsünden kaynaklanan, ama gerçek kimliğini bulabilmesi için, oyunla yarışmayı birleştirmek zorunda olan bir bileşke, teknik-estetik-fizik üçlüsüne dayalı örgütlü-kurallı bir uğraş biçimidir (Fişek, 2003).

Spor, bireyin belli başlı kurallara uyması açısından da kişinin kendini kontrol ve denetleme yeteneklerini geliştiren psiko-sosyal bir olgudur (Öztürk, 2003).

Sporun bir başka tanımı da organizmanın bütünlüğü ilkesine dayalı olarak, tüm kişiliğin eğitimi, genel eğitimin tamamlayıcısı onun ayrılmaz bir parçası olup, amacı insanların fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişimlerine faydalı olmaktır (Kılıçaslan, 2007).

Sporun tek bir tanımla anlatılabilmesi mümkün değildir. Çünkü spor kavramına, günlük hayatta farklı anlamlar yüklenmektedir. Spora daha değişik açılardan da yaklaşmak mümkündür (Yetim, 2006).

Spor aktivitelerinde kişinin, enerjisini, kaslarını, zihinsel yetilerini, algılarını ve toplumsal niteliklerini kullanması, sporun aynı zamanda bedensel-ruhsal-toplumsal yönlerinin olduğunu gösterir (Doğan, 2005).

Spor kişinin ruhsal ve bedensel gelişimini düzenlemekle birlikte, çağımızın en büyük sosyal olaylarından biridir. Artık insanlar boş zamanlarında yalnızca eğlenmek veya vakit geçirmek için değil, iş ve meslek olarak da sporu seçmektedir. Sporcuların ve takımların rekabeti, stadyumlarda da televizyon ekranlarında da toplumun en büyük ilgi odağını oluşturmaktadır. Ayrıca ahlak kuralları açısından da spor, barışın en sağlam köprülerindedir (Karayılmaz, 2006).

Sporun kişiler ve toplumlar üzerinde etkisi vardır. Bu etkiler; sevmeyi, hakkını aramayı ve başkalarının hakkını yememeyi, paylaşımcı olmayı, rekabeti, kurallara uymayı, galibiyeti ya da mağlubiyeti kabullenmeyi, yeni arkadaşlar edinmeyi, yeni sosyal ortamlara katılmayı, ilkel dürtülerin toplumun kabul ettiği şekilde kendini göstermesini ve haz duymayı kapsar (Doğan, 2005).

Spor, insanların yaradılışında bulunan saldırganlığa karşı; barışçı, rahatlama imkânları veren, saldırganlık duygusunun kontrol altında tutulabilmesi için uygun bir rekabet ortamı hazırlamaktadır. Benzer şekilde spor, egzersiz ve oyunun birbiri ile uyumlu şekilde düzenlenmesinden doğar, bize en temiz duyguları verir (Atasoy ve Kuter, 2005).

Spor, sağlıklı bir neslin geliştirilip, yetiştirilmesinde ana eğitim aracıdır. Bireylerin beden ve ruh sağlığının tam ve devamlı olması, refah düzeylerine ve mutluluklarına bağlıdır. Bireylerin hayatlarını sağlıklı olarak sürdürmelerinde, fiziksel ve ruhsal gelişimlerini sağlamalarında sporun yeri büyüktür. (Yetim, 2006).

Sporun ve sportif aktivitelerin; yarışma ve rekabete bağlı olması, bireysel ve takım halinde yapılabilmesi, taraftarlık bilinci ve sahiplilik duygusu kazandırması, bir anda kitleleri arkasından sürükleyebilen bir yapıya sahip olması, insanların bu alana karşı ilgi ve merakının olması başta gelen unsurlarıdır. İnsanlar herhangi bir spor dalına aktif olarak katılmazken, taraftarlık bilinci ve kendini güçlü hissetme güdüsüyle, spor aktivitelerine pasifte olsa katılma ihtiyacı duymaktadır (Öztürk, 2003).

2. 1. 2. Sporun Tarihi

Tarihin en eski çağlarından itibaren, insanların spor aktiviteleri içerisinde olduğunu söyleyebiliriz (Kılıçaslan, 2007).

Sporun tarihi, insanın doğa şartları ile tanışarak, doğaya uyum sağlaması ve doğada hâkimiyet kurmaya başlaması ve kendisini tehlikelerden korumak için, tek aracı olan bedenini güçlendirmesiyle başlar. Tarihin ilk sporları savunma ve saldırı kökenliydi. İlk insanlar, iki-üç milyon yıl önce, yırtıcı hayvanlarla mücadele ediyorlardı. Sonrasında yumruklarını, oku ve yayı, mızrak ile kılıcı kullanmayı öğrendiler. Böylece güreş, cirit, boks, okçuluk ve eskirim şekillendi, gelişti (Kılıçaslan, 2007).

Köleci toplumların ilk zamanlarında spor adını verebileceğimiz bedensel hareket disiplinleri, aktiviteleri, başlıca iki kaynaktan beslenmiştir: Dinden ve savaşın gereksinimlerinden. Beni Hasan (Mısır) ve Kyafete (Irak)'ta yapılan kazılarda bilindiğine göre; güreş ilk kez İ.Ö 3000'li yıllarda savunma ve saldırı içeriğinden önemli ölçüde soyutlanarak, spor niteliği edinmiştir (Arslanoğlu, 2005).

Daha sonra bin-iki bin yıllık bir gecikmeyle, taşıma ve ulaştırma kökenli sporlar ortaya çıktı. İnsanı bedensel gücüyle bir yerden ötekine götüren koşma, atlama ve yüzme, deniz olan bölgelerde kürek ve yelken, dağlık-karlık olan bölgelerde kızak ve kayak, düz olan yerlerde binek atları, bugün atletizm, yüzme, kızak, kayak, kano, kürek, yelken ve binicilik sporlarının ataları olarak ortaya çıktı (Kılıçaslan, 2007).

İnsan toplulukları diğer canlı gruplarından farklı olarak, belli başlı kurallar etrafında meydana gelmiştir. Diğer canlı grupları içgüdüsel koruma duygusu ve arkadaş seçimli olarak organize olmuşlardır. İnsanlar ise sosyal birimler şeklinde bir araya gelmişlerdir. Böylece yiyecek aramak için insanlar bir araya gelmiştir. Bu en basit düzen yaratma, düzene koyma formu ve yiyecek paylaşımı, insan kültüründe en temel eleman olmuş ve sporun gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır (Tükenmez, 2011).

Demir çağına iyice girildikten sonra sporun gelişmesinde ki üçüncü aşamaya gelindi. Bu aşamanın özelliği; bir yandan eski sporları kurallara bağlarken, öte yandan da takım sporlarını oluşturdu (Arslanoğlu, 2005).

Kentlerin kurulmasıyla birlikte karmaşık spor kurumları meydana geldi. Mezopotamya, Mısır, Hindistan ve Çin ile ilgili fazlasıyla bilgi bulunmaktadır. Bu bölgede yaşayan insanların; güreş, boks, atletizm, yüzme ve çeşitli toplu oyunlarla ilgilendikleri görülmektedir. Daha sonra ki süreçle birlikte, Yunanlılar ve Romalılar zamanında modern sporun temellerinin atıldığı görülür (Tükenmez, 2011).

Yunan uygarlığında spor, üzerinde önemle durulan alanlardan bir tanesidir. Aristokratik sınıfa dâhil olan çocukların eğitiminde; sanat, bilim, felsefe ve matematiğin yanı sıra mutlaka sporun da yer aldığı sayısız antik metinler bulunmaktadır (Talimciler, 2010).

Eski Yunan'da ve Roma'da özellikle subaylar iyi bir sporcu olmak zorundadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda da seçkin yönetici sınıf, Yunan uygarlığındaki eğitim sürecine benzer bir eğitim sürecinden geçmektedir. Şehzadeler altı yaşına geldiklerinde, Şeyhülislam'ın yönettiği dini törenle, okuma-yazma ile birlikte dini dersler öğrenirdi. Ayrıca Şehzadenin istek ve yeteneğine göre ok atma, cirit atma, ata binme, güreş yapma gibi sporlar da öğretilirdi (Talimciler, 2010).

Sporda görülen bu gelişmelerden sonra, Ortaçağ Avrupası'nda, spora yasak getirildi. Bu çağın ideolojisine egemen olan feodal toplumun üretim biçimi ve bağınaz Hıristiyanlık, beden ve ruhu sürekli çatışma durumunda görüyordu. Rönesans'la birlikte spora karşı olan yasakçı ve aşağılayıcı tutum zamanla ortadan kalktı ve bugünkü modern sporun yolu açıldı (Arslanoğlu, 2005).

Avrupa'da sporun gelişmesi önce İngiltere'de oldu. Diğer Avrupa ülkelerinin sanayi alanında ki gelişimi İngiltere'den az olması kadar, Almanya'da ve Baltık ülkelerinde sporun, bedenin gelişiminden çok, savaşa hazırlanmanın bir parçası gibi görülmesi sporun önce İngiltere'de gelişmesinde rol oynadı. Spor alanında ki ilk profesyonelliğin gelişmesi ise yine Amerika'da ve İngiltere'de oldu (Arslanoğlu, 2005).

Antik Yunan uygarlığında başlayıp, Roma ve diğer uygarlıklar içerisinde devam eden sporun yolculuğu, Sanayi Devrimi ile farklı bir aşamaya geçti. Sanayi Devrimi ile birlikte her alanda olduğu gibi, spor alanında da köklü değişiklikler oldu (Talimciler, 2010).

Sanayi Devrimi'yle ülkelerin milli gelirlerinde artış oldu. Ülkelerin milli gelirlerindeki artış kişilerin gelirlerine yansdı ve kişilerin gelirlerine yansmasıyla birlikte kültür, spor, eğlence ve turizm gibi boş zaman aktivitelerine harcanan zaman da arttı (Ünal, 2009). İnsanlığın gelişimi ile birlikte spor da gelişimini sürdürmüş, artı değer üretimi ya da boş vakti değerlendirme gibi ihtiyaçlar meydana geldikçe spora olan ilgi de artmıştır (Kuruoğlu, 2010).

İnsanoğlunun doğa ile baş başa kalmasıyla birlikte, bilmeden de olsa sporla iç içe yaşadı. Yeni buluşlar yaptıkça da spora yeni özellikler kattı. İlk başlarda güçlü olmak, başkalarını yenmek üzere benimsenen spor, giderek psikolojik değerler kazandı ve uluslararası organizasyonların düzenlendiği noktaya ulaştı (Kılıçaslan, 2007).

2. 1. 3. Sporun Amacı ve Önemi

Spor aktivitelerinin amacı; insanların fiziksel, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunarak toplumda ki bireylerin sağlıklı nesiller olarak yetiştirilmesini sağlamaktır. Ayrıca, spor faaliyetlerinin amaçları arasında, uluslararası alanlarda ülkelerin tanıtımına katkıda bulunacak elit sporcuların yetiştirilmesi de bulunmaktadır (Peker, 2007). Sporun bir başka amacı da, spor yapan kişide; belli kurallara göre, rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, yarışmalarda üstün gelme, profesyonel anlamda hayatını kazanma amacı da vardır (Yetim, 2006).

Sporun zevk verici yanı da vardır. Spor yapan insan, yaptığı hareketlerden ve bu hareketlerin sonuçlarından zevk alır; bu da bir nevi yaşam belirtisidir. Spor etkinliklerinde görülen; kendini geliştirme, yarışma, macera ve heyecan, kişinin yaşamında tekdüzelikten kurutulma gereksinimi sağlar. Kendisine ve çevresine karşı olan algısı değişir (Doğan, 2005)

Günümüzde spor, sosyal, biyolojik, psikolojik ve sanatsal işlevi olan, kültürel ve ahlaki bir olgu olarak kabul edilmektedir. Spor, toplum ve bireylerdeki potansiyel enerjiyi bedenen ve zihnen en yararlı olacak biçimde tüketen, kişilerde ve toplumda sağlıklı ilişkilerin oluşmasına imkân sağlayan, çeşitli durumlarda insanı dengeli bir şekilde mutluluğa götüren, kurallara saygıyı ve sosyal barışa inanmış kişileri kazandıran, aynı zamanda topluma da disiplini öğreten bir araçtır (Ünal, 2009).

Bireyin bedensel olarak gelişimini sağlayan en önemli etken bedensel aktivitelerdir (Kılıçaslan, 2007). Hareket etmek, canlı kalmak ve canlılığı devam ettirmek için önemlidir. Bu hareketler belli bir düzende yapılırsa, insanın kas ve iskelet sistemi gelişir, gücü ve dayanıklılığı artar, dolaşım ve solunum sistemi düzenli çalışır, sağlığı yerinde olur ve performansı artar (Doğan, 2005).

İnsanların en temel amaç ve hedefleri, sağlıklı olmak ve sağlıklı kalmaktır. Spor yapan insan sağlıklı bir bedene sahip olduğunu düşünerek huzurlu olur. Çevresinde ise düzgün ve estetik bir şekilde algılandığı için, kişinin özgüveni artar. Bu da sporun insan psikolojisi üzerine olan etkisini gösterir (Ünal, 2009).

Spor yapan insanların bedenlerini ve zekâlarını diğer insanlara göre daha iyi kullandıkları ve normal yaşamlarında spor yapmayan insanlara göre daha başarılı oldukları kabul edilmektedir (Öztürk, 2003).

Spor artık dünya ülkelerinin tanıtımında ve ülkeler arası etkileşimlerde rol oynayan en önemli faktör haline gelmiştir. İnsanları birbirine yaklaştıran ve kaynaştıran unsurlardandır (Peker, 2007). Spor, ülkeler arasında ortak dil niteliğindedir. Ülkeler arasında yapılan spor müsabakaları, yakınlaşmayı sağlamakta, karşılıklı saygı ve sevgi ortamını yaratmakta, güçlü dostlukları kurmakta ve dolayısıyla dünya üzerinde barış sağlamaktadır (Kılıçaslan, 2007).

Ayrıca spor, insanların toplumsal ilişkilerini geliştirme, başkalarıyla birlikte olmaktan zevk alma, kendini ispat etme, diğer kişiler tarafından kabul görme, arkadaşlık ilişkilerini geliştirme gibi ihtiyaçlarını karşılamaya da yardım eder (Doğan, 2005).

Sonuç olarak spor, sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi ve böylece çağdaş toplumların oluşmasında önemli bir araçtır. Özellikle, çocuklar ve gençlerin beden ve ruhen sağlıklı, sosyal yönden gelişmiş birer kişilik kazanmalarına katkı sağlarken, diğer taraftan yapıcı, yaratıcı, üretken, kişilikli, sağduyulu, hoşgörülü, ahlaklı, davranışları düzgün, kendine güveni olan, örnek bir insan olarak yetişmelerine büyük katkı sağlar (Yetim, 2006).

2.2. Futbol

Futbol, İngilizce'de foot (ayak) ve ball (top) sözcüklerinden adını alan ve ayak topu olarak adlandırılan bir takım oyunudur. Futbolun en belirgin özelliği; duruma göre fiziksel, zihinsel veya psikolojik niteliklerin, yaratıcı zekâ, yeteneğin veya rastlantının rol oynadığı, yenenlerin ve yenilenlerin bulunduğu, anlaşmalı kurallara dayanan, eğlence amaçlı bir etkinlik olmasıdır (Acet, 2005).

Futbol, en basit tanımı ile bir oyundur. Futbolun, oynayanlar ve izleyenler tarafından farklı anlamları vardır. İzleyenler açısından; eğlence, oynayanlar açısından ise; spor, iş ve meslektir (Mirioglu, 2007).

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğüne göre futbol: "Topu, kafa veya ayak vuruşları ile karşı kaleye sokma kuralına dayanan ve on birer kişilik iki takım arasında oynanan top oyunu, ayak topu" anlamına gelir (Türk Dil Kurumu, 2014).

Günümüzde yapılan spor dalları arasında futbolun yeri ve önemi tartışılmaz. Futbol sporuna, milyonlarca kişi sporcu olarak, çok daha fazla sayıda ki kişide seyirci olarak katılır (Akbulut, 2012). Futbol, biri kaleci olmak üzere; on birer kişilik iki takım arasında oynanan, küre biçimindeki özel bir topun, eller ve kollar kullanılmadan (kalecilerin ceza sahası içinde kullanması hariç) ayak, kafa ve vücudun diğer bölümleriyle vurulup kale çizgisinden içeriye girerek gol yapılmasına dayalı bir oyundur (Acet, 2005).

Futbol oyun alanının genişliği, oyun süresi, oyuncu sayısının fazla olması ve kuralların zenginliğiyle, futbolu oynayanlar açısından çok yönlü davranışları içermektedir. Seyri, zevk ve heyecan verdiği için izleyenler tarafından da büyük ilgi görmektedir (Akbulut, 2012).

2. 2. 1. Futbolun Tarihsel Gelişimi

Bugün dünyada top ile oynanan yirmi kadar spor dalı vardır. Fakat top oyunu denildiği zaman akla ilk gelen futboldur. Doğuş yeri ve zamanı hakkında kesin bir bilgi yoktur. Futbol bugüne kadar çeşitli memleketlerde, çeşitli şekil ve kurallarda oynanmış olsada, sonunda evrensel bir kurala bağlanmış ve uluslararası bir şekil kazanmıştır (Bahadır, 2006).

Çin kaynaklarında ayak topunun Gök-Türkler'den alındığından söz edilmektedir. Gök-Türkler'de erkek ve kız çocuklar içine kıl doldurulmuş deriden toplar ile ayak topu oynuyorlardı. Türkler'in Orta Asya'da futbola verdikleri ad "Tepük"dür. Bir başka deyişle de top oyunu denilmektedir. Top, Türkçe bir sözcüktür. Bu sözcük Divanü Lügati't Türk'de şöyle tanıtılıyor: "Er topık yuwdı-adam top yuvarladı", "Ol mening birle topık kapıştı- O benimle top kapıştı". Tarihi belgeler top oyununu Orta Asya'da meydana geldikten sonra, Çin ve Hindistan'a, oradan da Avrupa'ya gittiğini göstermektedir. Batıya gelen Türk boylarında ve Osmanlılar'da da top sözcüğü aynı manada kullanılmıştır (Donuk ve Şenduran, 2006).

Eski Türklerin "Tepük" oyununu, belirli aralıklarla, karşılıklı dikilmiş mızrakların arasından topu, ayakla vurmak şartıyla geçirerek, sayı kazanmak esasına göre oynadıkları bilinmektedir (Donuk ve Şenduran, 2006).

M.Ö. 2500 yılında Çin İmparatoru Huang-Ti'in askerlerine iki direk arasından geçirilerek bir top ile çeviklik alıştırmaları yaptırdığı, eski Çin kaynaklarında belirtilmektedir (Bar, 2012). Önceleri sadece askerlerin savunma yeteneklerini geliştirmeyi amaçlayan bu oyun, içi tüy dolu bir topu fileyle örülmüş ve yerden yüksekliği yaklaşık beş metre olan bir kaleye sokmaya çalışan iki takımla, büyük tapınakların avlularında oynanır ve topa elle dokunulmaz, ayakla ya da başla top diğer tarafa geçirilmeye çalışılırdı (Demir,2005).

Ortaçağda Fransa'da 12. Y.Y. civarında oynanmaya başlanan, sonradan da İngiltere'de yaygınlaşan "la souler" ya da "la chouler" adı verilen oyun el ile oynanır ve diğer takımın oyuncuları, top yere düşmeden topu ele geçirmeye çalışırlardı (Demir, 2005).

Futbolun İngiltere'de ortaya çıkışı tartışma konusudur. Fransızlar oyunun, Normanlar tarafından İngiltere'ye götürülen 'la solule' den türediği görüşündedirler. İtalyanlar ise İtalya'dan gittiği görüşündedirler (Bar, 2012). İngilizler ise bu oyunun milli oyunları olduğunu iddia ettikleri belirtilmektedir (Bahadır, 2006). Ancak ortada kesin olarak bilinen bir gerçek varsa, 12 Y.Y.'dan itibaren ayaktopu oyununun İngiltere adalarında son derece yaygın bir biçimde oynandığıdır (Donuk ve Şenduran, 2006).

İngiltere’de futbol giderek köyler ve kasabalar arasında büyük bir rekabete, bu rekabet de giderek çatışmalara neden olmaya başlamıştır. Bunun üzerine 1314 yılında Kral II. Edward, yayınladığı bir fermanla İngiltere’de futbolu yasaklamak zorunda kalmıştır (Bar, 2012). Daha sonra 19 Y.Y. başlarında futbol oyunu, Kral II. Charles tarafından serbest bırakılmıştır (Donuk ve Şenduran, 2006).

Futbolda 1848 yılı bir dönüm noktasıdır. Modern futbol kurallarına benzer bir kural sistemi, ilk kez yazılı hale getirilir. Bu gelişme Cambridge Üniversitesi’nde gerçekleşir ve bu kurallar tarihe, Cambridge Kuralları olarak geçer. Top yere koyulup, tekmeleninceye kadar kısa süreli olarak elle tutulabilir, bunun dışında kimse topa elle dokunamaz. Rakip takımın oyuncusuna tekme atmak yasaktır ve ofsayt kuralı da yazılı hale getirilmiştir (Arslanoğlu, 2005). Günümüzde oynanan futbolun başlangıç tarihi ise 1863 olarak kabul edilmektedir. 1863’te, İngiltere’nin başkenti Londra’da modern futbol kurallarının temelini atan ‘‘Football Association’’ (Futbol Federasyonu) kurulmuştur. Futbol Federasyonu’nun kurulmasıyla, ‘rugby’ ile ‘soccer’ (futbol) oyun kuralları belirlenerek, futbol sistematik bir hale gelmiştir (Demir, 2005). Futbol belirli bir disiplin içinde, kurallı olarak ilk kez İngiltere’de oynanmaya başlandığı için, İngiltere bugün futbolun anavatanı sayılır (Arslanoğlu,2005).

Kurallar giderek çeşitlenir ve şekillenir: 1869’da kale atışı kuralı, 1872’de köşe vuruşu kuralı, 1873’te serbest vuruş kuralı eklenir. 1874 yılında ise hakemlik müessesesi kurulur, 1891’de penaltı atışları yapılır. 1900’lü yıllarda ceza alanı belirlenir ve kalecinin topa elle dokunma hakkı, ceza alanı içiyle sınırlandırılır. İlk kurallar, ne oyuncu sayısını, ne sahanın ölçülerini ne de maçların süresini sınırlandırıyordu. Maçlar iki üç saat kadar sürüyor ve top uzaklara kaçtığında oyuncular birbirleri ile sohbet edip, sigara içiyorlardı. 1880’de hakemler maçları sahanın dışından, seslenerek yönetiyorlardı ve oyuncuları sahadan atma yetkileri vardı. 1891’de hakemler, maçları sahaya girip ve düdükle yönettiler. 1890’da ise futbol sahasının sınırları çizildi ve ortasına bir daire yerleştirildi (Arslanoğlu, 2005).

Dünyanın en eski kulübü olarak kabul edilen Schffield United 1857 yılında İngiltere’de kuruldu.1870 yılında İngiliz Futbol Birliği’ne üye 39 kulüp bulunuyordu. Ülke genelinde takımların birbirleriyle karşılaşması isteği giderek artınca, 1871

yılında İngiliz Federasyon Kupası düzenlendi (Donuk ve Şenduran, 2006). Dünyanın ilk uluslararası karşılaşması, 1872 yılında İngiltere ve İskoçya arasında oynandı ve maç 0-0 sona erdi (Arslanoğlu, 2005).

Futbolun günümüzdeki halini alması, 1866 yılında İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda futbol federasyonlarının bir araya gelerek, futbolun oyun kurallarını düzenleyen bir birim olan “International Board” adı altında ilk uluslararası futbol kurumunu kurmaları ile olmuştur (Donuk ve Şenduran, 2006).

Dünya futbolunun yönetici kurumu olan “Federation Internationale de Football Association” (F.I.F.A), 21 Mayıs 1904 yılında kendi federasyon kuruluşlarını gerçekleştiren; Avrupa liglerinden Fransa, Danimarka, Hollanda, İsveç ve İsviçre’nin katılımıyla, o zamana kadar yalnızca Britanya adalarında düzenlenen İngiltere, K. İrlanda, Galler ve İskoçya’nın katıldığı uluslararası futbol turnuvasını genişleterek, bir dünya turnuvası haline getirebilmek için Paris’te kuruldu (Yıldırım, 2008).

F.I.F.A hareketinin öncülüğünü, kuruluşun bir süre başkanlığını yapan Fransız futbolcu Rober Guerin ve Hollandalı Hircman yapmıştır (Yıldırım, 2008). F.I.F.A uluslararası müsabakaların organizasyonunda tam ve tek yetkili olarak, dünya futbolunu yöneten ve yönlendiren, kuralların değiştirilmesi ve uygulanmasına karar veren, anlaşmazlıkların çözümünde başvurulmuş ve karar verme yetkisine sahip olan kuruluş olarak görevini yapmaktadır (Donuk ve Şenduran, 2006).

F.I.F.A üyesi olarak çalışmalarını sürdüren bazı Avrupa ülkelerinin Futbol Federasyonlarında görev yapan kişilerin bir kısmı, 1950’li yıllarda Avrupa Futbol Birliğini (U.E.F.A) kurmayı düşünmüşlerdir. Düşünceyi ortaya atan İtalya Futbol Federasyonu eski Genel Sekreteri ve Başkanı Ottorino Barassi ile Fransa Futbol Federasyonu Genel Sekreteri Henry Delaunay ve Belçika Futbol Federasyonu Başkanı Jose Crahay gelmektedir. Bu kişiler daha sonra İngiltere Futbol Federasyonu Başkanı Ernst Thommen, Genel Sekreteri Sir Stanley Rous ve Alman Futbol Federasyonu Başkanı Dr. Peco Bauvvens’in de desteğini alarak, U.E.F.A’nın kuruluşu ile ilgili olarak ilk toplantı Zürih’te yapıldı (Yıldırım, 2008).

U.E.F.A, 15 Haziran 1954’te İsviçre’de kuruldu. Kuruluş amacı Avrupa milli futbol federasyonları adına çalışarak futbolu geliştirmek ve daha geniş kitlelere

tanıtmaktır. U.E.F.A ilk kurulduğunda yirmi beş milli federasyonu içeriyordu, bugün ise elli bir ülke U.E.F.A çatısı altında bulunmaktadır. U.E.F.A, üye ülke federasyonları arasında sürekli olarak uzlaşmayı sağlamaktadır (Donuk ve Şenduran, 2006).

2. 2. 2. Türkiye’de Futbolun Gelişimi

Modern futbol Türk toplumuna 19 Y.Y’da girmiştir. O dönemde bazı dini inançların etkisiyle futbol oyunu Müslüman Türkler arasında gelişmemiş ve halk arasında oynanması da yasaklanmıştır (Bar, 2012). Osmanlı toprakları üzerinde futbol, ilk defa ülkedeki gayrimüslimler ve yabancı uyruklular tarafından oynanmıştır (Donuk ve Şenduran, 2006).

Futbol oyunu ilk taraflarını bulduğu yer, sosyal ve idari bakımdan başkent İstanbul’a uzak ve rahat olan iki şehir; Selanik ve İzmir’dir (Bahadır, 2006). Osmanlı Devleti’nin son döneminde ilk modern futbol 1895’te, İzmir’in Bornova semtinde ticaretle uğraşan İngiliz gençleri tarafından oynanmıştır. Futbolu ilk oynayanlar; La Fontaine Giraud, Whittall ve Charnand, aileleridir. Aynı kişiler Bornova’da ‘‘Football and Rugby Club’’ adı altında spor kulübü kurmuşlardır. 1900 yılında İzmir’de Rumlar ‘‘Apollon’’ ve ‘‘Panaonios’’, Ermeniler’de ‘‘Dork’’ kulübünü kurmuşlardır. İstanbul’da ise İngilizler tarafından İngiliz elçilik mensuplarına tahsis edilen Imogene asıllı bir yatın mürettebatından kurulu bir takım olan ‘‘Imogene’’, 1900 yılında kurulmuştur. ‘‘Elpis’’ kulübü ise Rumlar tarafından kurulmuştur (Yıldırım, 2008).

1899 yılında Reşat Danyal, Fuat Hüsni (Kayacan) ve arkadaşları ilk Türk futbol takımı Black Stocking’i Kadıköy’de kurmuştur. Kulüp adını giyindiği siyah çoraplardan almıştır (Urartu, 1984). İngiliz takımlarında futbol oynayan ‘‘Bobi’’ takma isimli Fuat Hüsni Kayacan ilk Türk futbolcusudur. İlk futbol kulübü Galatasaray 1905’te, Fenerbahçe ise 1907’de kuruldu. 1903’te kurulan Beşiktaş Jimnastik Kulübü ise 1910’da futbol etkinlikleri arasında yer aldı (Donuk ve Şenduran, 2006).

Türkiye’de futbol ligi organizasyonu ise ilk kez 1904-1905 sezonunda başlayan; İstanbul Futbol Ligi’dir. İngiliz sefaret gemisi Imogene, İngiliz takımı Moda Football Club, İngiliz ve Rumlar’dan kurulu Kadıköy Football Club ve

Rumlar'dan oluşan Elpis takımlarının katılımıyla, İstanbul Futbol Ligi oynanmaya başlamıştır. İngiltere'den bu lig organizasyonu için de, "Constantinople Football League" (İstanbul Futbol Ligi) adını taşıyan bir şilt getirilmiştir. Karşılaşmalar da Kadıköy Union Club'ın sahasında, on beş gün önceden birlik yönetimine haber vermek şartıyla yapılmıştır (Talimciler, 2010).

İstanbul Futbol Ligi'ne katılan ilk Türk takımı Galatasaray, 1906-1907 sezonunda ilk kez yer aldığı beş takımlı ligi dördüncü sırada bitirmiştir. Galatasaray 1908-1909, 1909-1910 ve 1910-1911 sezonlarını şampiyon olarak tamamlayarak büyük bir başarı elde etmiştir. 1909-1910 yılında İstanbul Futbol Ligi'ne katılan ikinci Türk takımı ise Fenerbahçe'dir. Fenerbahçe ise 1911-1912 sezonunda şampiyon olmuştur (Talimciler, 2010).

1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıyla, hem Türk sporunda hem de Türk futbolunda önemli gelişmeler yaşandı. 1923 yılında ilk spor teşkilatı olan Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı ve Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuş ve aynı yıl F.I.F.A'ya kabul edilmiştir (Demir, 2005). Cumhuriyetin ilanından üç gün önce de Türk Milli Takımı ilk maçını Romanya ile İstanbul'da oynamıştır (Bahadır, 2006).

Türk Futbolunda 24 Eylül 1951 tarihinde profesyonelliğin kabulü ile yeni bir dönem başlamıştır. U.E.F.A'nın 1954 yılında kurulmasından sonra Türkiye, Avrupa ülkesi olarak kabul edilme mücadelesi vermiş ve bu isteği F.I.F.A tarafından 10 Şubat 1962'de kabul edilmiştir (Bar, 2012).

İlk Milli Lig maçları 1959'da oynanmıştır. İstanbul'dan sekiz, Ankara ve İzmir'den dörder takımın katılımıyla, iki gruba ayrılan takımlar arasında yapılan maçlarda, Fenerbahçe ve Galatasaray finale kalmıştır. Fenerbahçe finalde, Galatasaray'ı yenerek ilk Milli Lig kupasını almıştır (Bahadır, 2006). Daha sonra ise 1963-1964 sezonunda Türkiye 2. Ligi, 1967-1968 sezonunda da Türkiye 3. Ligi kurulmuştur (Demir, 2005).

Türk Milli Takımı'nın cumhuriyetin ilanından üç gün önce başlayan uluslararası mücadelesi 1950'li yıllara kadar başarısızlıklarla dolu geçmiştir. İlk kez 1950 ve 1954 yıllarında Dünya Kupası'na gitme hakkı kazanan Türk Milli Takımı, 1950 yılında Brezilya'da düzenlenen Dünya Kupası'na uzak olması ve başarısız

olunacağı korkusu nedeniyle gitmemiştir. Daha sonra istikrarsız sonuçlar ve tek maçlık galibiyetler 1990'lı yıllara kadar sürmüştür (Donuk ve Şenduran, 2006).

Bir türlü istediği sonuçları alamayan milli takımın başına 1990 yılında Sepp Piontek, yardımcılığına da Fatih Terim getirildi. Piontek yönetiminde ki Milli Takım üç yıl içinde başarılı olamamış, buna karşılık aynı dönemde Fatih Terim yönetimindeki Olimpik Milli Takımı, Akdeniz Oyunları'nda bir şampiyonluk, bir de ikincilik kazanmıştır. Bunun üzerine 1993 yılının sonlarında, Fatih Terim Milli Takım'ın başına getirilmiştir. Fatih Terim yönetiminde ki Milli Takım 1996 yılında, tarihinde ilk defa İngiltere'de düzenlenen Avrupa Futbol Şampiyonası'na katılma hakkı kazanmıştır. Daha sonra 2000 yılında Mustafa Denizli döneminde ki Milli Takım ikinci kez Avrupa Futbol Şampiyonası'na katılma hakkı kazanmıştır. Son olarak ise Şenol Güneş yönetiminde Türk Milli Takımı, kırk sekiz sene sonra tarihinde üçüncü kez gittiği Dünya Kupası'nda üçüncü olma başarısını göstermiştir (Donuk ve Şenduran, 2006).

2. 2. 3. Futbol Seyircisi

2. 2. 3. 1. Seyirci

Bir yarışmayı, bir karşılaşmayı izleyen kimseye seyirci denir. Bir başka tanımda ise aynı çıkarı olan ve bir spor yarışmasında aynı tepkiyi gösteren, daha önce organize olmamış insan grubuna seyirci denmektedir. Seyirci; gösteri, oyun veya spor müsabakalarını, olayın meydana geldiği yerde bulunarak gören kişidir (Bahadır, 2006).

Sosyal psikolojide yapılan bir incelemede seyirci "grup" olarak ele alınmaktadır. Çeşitli grup tanımları arasında ortaya atılan ve grubu "belli ihtiyaçları karşılamak amacıyla birlikte hareket eden kişilerin oluşturduğu topluluk" şeklinde tanımlayan yaklaşım, spor seyircisine uygunluk göstermektedir (Acet, 2005).

Sosyolojik açıdan ise seyirci, teşkilatsız topluluklar olarak toplanmış, devamlılığı kısa olan ve gerçek bütünlüğü bulunmayan sosyal gruplar olarak ifade edilmiştir (Acet, 2005).

Seyirciler farklı özellikleri olan üyelerden oluşur. Farklı özellikleriyle alt gruplar oluştururlar. Bir grup özelliklerini taşımazlar, bir arada bulunmaları geçicidir.

Bu nedenle kalabalık ya da kitle olarak adlandırılırlar. Gösterdikleri davranışlar da kalabalık/kitle kültürüyle açıklanabilir. Yalnız olduklarında bir duruma karşı belli bir tepki gösterirken, kalabalık içindeyken aynı duruma çok farklı tepkiler gösterebilirler. Bunun nedeni, bir kalabalık içinde ki insanların daha kolay yönlendirilebilmeleri ve etkilenebilmeleridir (Doğan, 2005).

Futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri peşinden sürüklemesi özelliği ile diğer spor dallarına göre farklılık göstermektedir. Psiko-sosyal açıdan bakıldığında, seyircilerin günlük hayatlarının dışına çıkarak farklı kimliklerle bu etkinliklere katıldığı gözlenmektedir. Futbol müsabakaları, özellikle kalabalıkların içinde kişiliğin kaybolması ve çeşitli dış uyarıcıların etkisiyle arzu edilen veya edilmeyen toplu olayların meydana geldiği bir ortam olmaktadır (Var, 2008).

Dünyada meydana gelen hızlı değişimlerden (nüfus artışı, teknolojik gelişme, enformasyon, bölgeselleşme, küreselleşme vb. gibi) dolayı insanlar, maddi yönden tatmin seviyesine ulaşmalarına rağmen, manevi yönden büyük bir tatminsizlik içindedir. Bu tatminsizlik problemiyle tribünleri dolduran bireyler, seyirci ve taraftar denen kitleyi meydana getirmektedir. Bu doyumsuzluğun beraberinde getirdiği problemleri geçiştirmek için bu kitle, çeşitli boşalma yöntemlerini (küfür, kötü tezahürat, saldırgan davranma ve şiddete başvurma gibi) kullanmaktadır (Bar, 2012).

Seyirci, kolektif bir kimlik içinde zaferin ya da kazanmanın güzelliğini, kaybetmenin acısını yaşamaktadır. Takım tutma psikolojisinin ya da toplumsal gerçeğin altında bu vardır. Kaybetmek ve kazanmak gerçeği ile birlikte seyircide kendine güven, haz duymak, hırslanmak, kıskanmak gibi duygular yaşam deneyimine girmektedir. Böylece, günümüzün sanayileşmiş ve kentleşmiş toplumlarında spor önemli ve en etkin kitle kültür kurumlarından biri haline gelmekte ve geniş topluluğun katıldığı bir olgu kimliğine dönüşmektedir (Bahadır, 2006).

Toplumlara göre seyircilerin davranışları genel olarak önemli farklılıklar göstermektedir. Örneğin, son yirmi yılda önemli bir spor seyircisi türünü alan holiganizm hemen her toplumda görülebilmektedir. Ancak bazı toplumlarda seyirci sadece kendi takımını değil, estetik davranışlarda bulunan ve iyi performans gösteren rakip takımı da alkışlamaktadır (Doğan, 2005).

Takım sporlarında seyircilerin takımlarını sözlü olarak toplu halde desteklemelerinin başarı için önemli faydalarının olduğu bulunmuştur. Örneğin, seyirci desteği sporcuların güdülenmelerini ve performanslarını olumlu yönde etkilemekte, olumlu davranışlarını arttırmakta, rakip takım için psikolojik baskı oluşturmaktadır (Doğan, 2005).

Spor müsabakalarında tribün kalabalığı, aynı davranışlarda bulunan ve aynı sesleri çıkartan bir küme durumunda kaynaşır. Günlük yaşamlarında ağırbaşlı ve soğukkanlı olan bireylerin, kalabalık içinde taşkın davranışlar gösterdikleri, kendilerini kontrol edemedikleri sık sık görülmektedir. Bu da ruhsal olarak deşarjın, topluca bir heyecanın belirtisidir (Bar, 2012).

Seyircilerin tepkilerini belirleyen etkenler arasında kültürel özellikler, kişilik özellikleri, spor ve yarışmayı algılama şekli, gelir düzeyi, grup baskısı, ortamın özellikleri, spor branşı, yarışma sırasında sporcuların saldırgan davranışları vardır (Doğan, 2005).

İnsanlar belli bir tatmin ve estetik duygu elde ettikleri ve böylece bir doyuma ulaştıkları için sporu, dolayısıyla futbolu seyretmektedir. Ancak estetik gereksinim, tek başına bu katılımı açıklamaya yetmemektedir. Spor yarışmalarına izleyici olarak katılanlar, farklı türde gereksinimleri için doyum arayışı içerisindedir. Bunların başında ideoloji ve biz duygusu gelmektedir. Ortak kimlik arayışı, insanlar için vazgeçilmez gereksinimlerden biridir. Spor alanında ki yarışma, böyle bir ortak kimlik boyutunu gündeme getirerek kazanmak veya kaybetmek üzerine kurulmakla birlikte, ortak kimliği ön plana çıkartmaktadır (Acet, 2005).

2. 2. 3. 2. Futbol Seyircisinin Özellikleri

Futbol seyircisini sosyolojik açıdan tanımladığımızda, “geçici ve teşkilatsız insan birikimi” biçiminde ifade edilmektedir. Bu birikim ne cemaattir, ne cemiyettir, ne de çıkar birliğidir. Onlar teşkilatsız ve geçici bir topluluktan ibarettir (Kurtiç, 2006). Teşkilatı olmayan topluluklar, toplantı devamlılığı kısa olan ve gerçek bütünlüğü bulunmayan sosyal gruplar olarak tanımlanmaktadır (Bahadır, 2006). Yani böyle topluluklar, muayyen bir amaç ve nedenli veya nedensiz olarak bir araya gelerek bir müddet sonra dağılır. Cami cemaatleri, tiyatro, sinema ve spor seyircileri bu gibi topluluklar içerisine girmektedir. Bunlar belli bir örgütlenmeye sahip

olmadıkları gibi, üyeleri arasında karşılıklı bir ilişki de söz konusu değildir. Maddî ve fiziki alanı belirli, iş bölümü, lideri ve statü sistemi olmayan bu gruba kalabalık da denilmektedir (Kurtiç, 2006). Fakat bu grupların da tamamen sebepsiz yere ve tesadüfî olmadığı kesindir (Bahadır, 2006).

Futbol seyircisi aşağıdaki özellikleri taşımaktadır (Var, 2008);

- Futbol seyircisinin üyeleri arasında belli ölçüde iletişim ve ilişki vardır.
- Taraftarlık sebebiyle ortak bir düşünce vardır.
- Örgütlenme vardır.
- Futbol seyircileri, heyecan kitlesi kimliğinde olduğu için kolay provoke edilebilir, heyecan kitlesinin mantığı yoktur.
- Ancak futbol müsabakası oyuncularının yaptırımlarının caydırıcılığı sebebiyle temkinli davranışa da eğilimlidir.
- Futbol fiili ve harekete çok, müdahale etmeye az kabiliyetlidir.
- Kitlede bilinçli şahsiyet kaybolur, bilinçaltı ile hareket eden şahsiyet hâkimiyet kazanır.
- Fikirler ve sirayet kaybolur, bilinçaltı ile hareket eden şahsiyet kazanır.
- Fikirler, sirayet yolu ile aynı doğrultuya yönelir.
- Telkin olunan fikirlerin hemen icrasına başlama isteği meydana gelir.
- Önceden tahmin edilen hareketleri vardır (hakeme kızabilir, tepki gösterip maçı terk edebilir, tezahürat yapabilir, slogan atabilirler).

2. 2. 3. 3. Seyirci Tipleri

Spor seyircileri arasında bir gruplandırmaya gidilmiş, seyircilerin davranış özelliklerine ve tepkilerine göre değişik tipler arasında yer aldıkları tespit edilmiştir. Değişik yapıda ki seyirciler bir araya gelerek bu tiplerin meydana gelmesinde önemli rol oynamışlardır (Acet, 2005).

2. 2. 3. 3. 1. Fanatikler

Fanatik, tutmuş olduğu takıma her ne olursa olsun bağlanan ve takımının kazanması için her yolu uygun gören kişidir. Bir başka tanıma göre fanatik, sahip olunan ve peşinden koşulan değişik amaçlı görüşlere, ideoloji ve fikirlere aşırı

şekilde bağılıktan doğan katı ve tavizsiz davranış sergileyen kişiye denir (Var, 2008).

1950'lerin sonlarından beri futbol fanatikliği olgusunu şekillendiren özgün nitelikler şunlardır (Var, 2008):

- İşçi sınıfın, saygın ve kaba kesimleri içinde ve bunların arasındaki ilişkilerde görülmekte olan yapısal değişmeler.
- On sekiz yaşın altındaki gençlere özgü, boş zaman pazarının yükselişi.
- Genç taraftarın gerek ülke dışında, gerek ülke içinde deplasman maçlarına gitme olanaklarında ve isteklerinde artış.
- Futbolun kendi yapısında ve kulüplerle taraftar arasındaki ilişkilerde değişmeler.
- Futbol otoritelerinin fanatikliğin önüne geçme yönündeki belirli girişimleri ve bu aşamaya merkezi hükümetin dâhil olması.
- Kitle iletişim araçlarının yapısında ve işleyişinde değişmeler.
- Yakın zamanlarda genç iş gücü pazarının çöküşü.

Çoğu zaman yanlarında taş, zincir, sopa, kesici aletler gibi aletler bulunduran, her zaman kavgaya hazır ve genellikle maç öncesi geceyi stadyum kapısında geçiren, aynı semtin ve çevredeki gençlerin oluşturduğu gruplardır. Bu gruplar, buldukları tribünde her zaman hâkimiyeti ellerinde bulundurmak isteyen ve sivrilen, seyircilerin ve polislerin yakından tanıdığı kişilerden oluşur. Fanatik seyirciler, körü körüne bir takımı tutan, bağnaz taraftar anlamına gelir (Acet, 2005).

Fanatiklerin spor sahalarında gösterebilecekleri belli başlı davranışlar vardır (Kurtiç, 2006);

- Kazanmak için her yolu uygun görürler.
- Kalpleri, yalnız takımlarının ismi ve rengi için çarpar.
- Onlar, oyuna bakmazlar; sonuca ve galibiyete bakarlar.
- Tuttukları takım öne geçince içlerinde zapt etmeye çalıştıkları heyecanı ses halinde dışarıya taşırmaya, bağırmaya başlarlar.
- Takımları, yenik duruma düştüğü zaman, yukarıdaki ruh halinin tam tersi bir hal alırlar.

Bu kimselerde, genelde kendini kanıtlama üzerine kurulu bir kültürde gergin, sınırlı ve saldırgan bir ruh hâkimdir. Dengesiz hareketler yapmak, bunalımlı ve psikopat takılmak, ani çıkışlar, her an kavga çıkarmaya ya da gerilim yaratmaya hazır olmaları delikanlı olmanın göstergesidir. Başkalarına karşı caydırıcı bir görünüm verebilmek, çekinilen birisi olabilmek için, kendine aşırı dengesiz bir görünüm verebilmek de sık başvurulan bir yöntemdir. Zincir, tespih gibi aksesuarlar da kendilerinin vazgeçilmez bir parçalarıdır. Sohbetleri genellikle kavga, cinsellik ve maç üzerine yoğunlaşır. Kulaktan dolma bilgilerle, gazete haberlerinden edinilen kırık dökük malzemeyle, ekonomik, siyasal ve sosyal konularda konuşmak, kendi deyimleriyle ‘‘geyik muhabbeti’’ yapmak makbuldür (Acet, 2005).

Futbol fanatikleri, genelde içinde yaşadıkları toplumsal çevrelerde, korkuyla hayranlık karışımı bir saygı görürler. Bu özellikle, ya içinde buldukları topluluk için ya da eşleri için, cesaret ve kavga etme gösterisi yaptıkları durumda olur (Var, 2008).

Fanatikler kimi zaman rakip takımın taraftarını taşıyan araçlara saldırır ve birbirinden farklı maçlara gitmekte oldukları halde bile yolda birbirleri ile karşılaşan rakip taraftar grupları arasında kazara ya da kasıtlı olarak örneğin trende, metroda ya da benzin istasyonlarında kavga çıkarırlar. Buna ek olarak, bazen de taraftar grupları kendi içlerinde kavga eder. Fanatiklerin ayırt edici özelliklerinden biri, maçlara özel futbol otobüsleri ya da resmi kulüp otobüsleriyle değil, normal tarifeli trenlerle, normal otobüs seferleriyle ya da özel otomobilleriyle, kendi aralarında anlaşarak otobüs ve karavanlarla gitmeleridir (Var, 2008).

2. 2. 3. 3. 2. Mekâncılar

Her müsabakada sahanın aynı yerinde oturmayı severler. Buldukları yer görüş açısı bakımından uygun olmasa da onlar başka yerde maç izlemekten hoşlanmaz (Kurtiç, 2006). Eğer bunların sevdikleri yerler doluysa, oturanların en arkasında maçı ayakta izlemeyi tercih ederler (Bayram, 2011). Daha çok, kapalı tribünlerin orta sahaya yakın bölümünde veya açık tribünde karşılaşmayı izlemeyi tercih ederler (Acet, 2005).

2. 2. 3. 3. 3. Doyumsuzlar

Hiçbir başarılı gelişmeden ve sonuçtan tatmin olmazlar. Tuttukları takım o sene bütün kupaları kazansa da sezonun son müsabakasındaki bir yenilgi yüzünden teknik direktörü, sporcuları ve yönetimi eleştirebilirler (Kurtiç, 2006). Maç sırasında topun sürekli olarak kendi takımları tarafından oynanmasını isterler. Sürekli olarak, kendi takımlarının, rakip takımdan iyi olmasını ve galip gelmelerini isterler (Bayram, 2011). ‘Farklı galip gelebilirdik’, ‘Daha fazla gol atabilirdik’ ifadeleriyle takımı eleştirirler (Acet, 2005).

2. 2. 3. 3. 4. Takımla Şahlananlar

Spor sahalarına saatler önce gelseler de tuttukları takım sahaya çıkıncaya kadar sakin otururlar. Pek tezahürlara katılmazlar. Ancak takımlarının sahaya çıkmasıyla birlikte kendilerini kaybederler. Bu tür seyirciler karşılaşma boyunca tezahürat yapmaya ve takımlarını desteklemeye çalışır. Takımlarının mağlup duruma düşmeleri, onları bu tezahüratlarından alıkoymaz. Çünkü müsabaka bitimine kadar takımlarının öne geçmesini beklerler ve yalnız bırakmazlar (Acet, 2005).

2. 2. 3. 3. 5. Uğura İnananlar

Her ayrıntının, tuttukları takımın aleyhine ve lehine olabileceğini düşünürler. İçlerinde maça giderken dua almak için trende, otobüste yer verenlere rastlanır. Takımları penaltı kullanırken gözlerini kapatanlar, yanında oturanla yer değiştirenler ve sırtlarını sahaya dönenler de vardır (Bayram, 2011).

Tuttukları takım mağlup olunca, bazı bahanelerin arkasına da sığınabilirler. Karşı takımın kallesçe oynadığını, topun onları sevdiğini, şansın onlardan yana olduğunu ifade ederler. Tuttukları takımın sportmence oynadığını, hakemin onlardan yana karar verdiğini ve rakibin çok faul yaptığını ifade ederler (Acet, 2005).

2. 2. 3. 3. 6. Bilmişler

Bu seyircilerin hepsi kendilerine göre birer teknik direktördür. Taktik hatalar, kimin iyi oynayıp kimin iyi oynamadığı ve oyuncu değişiklikleri konusunda uzmandırlar. Bu tip seyirciler, müsabaka başlamadan önce takımın nasıl kurulması gerektiğini, oyuncu değişikliği yapılırken hangi oyuncunun oyuna girmesi gerektiğini etrafındakilere anlatmaya çalışır. Teknik yönetimin oynatmış olduğu takım mağlup

olduğu takdirde, kendilerinin kurdukları takımın mağlup olmayacağı iddiasında bulunurlar (Acet, 2005).

Bu seyirci tipi, antrenörün bir hafta boyunca takıma antrenman yaptırırken kimlerin iyi performans gösterdiğini ve çalıştığını, kimlerin cezalı ya da sakat olduğunu en iyi bilen kişi olduğunu pek düşünmez. Bunlar için başarı galip gelmektir (Acet, 2005).

2. 2. 3. 3. 7. Sabırsızlar

Genellikle maç saatinden önce stadyuma gelirler. Her şeyin bir an önce olup bitmesini isterler, ancak karşılaşma başlayana kadar sıkıntıdan ne yapacaklarını şaşırırlar. Bu tür seyirciler bir an önce maçın başlamasını ve başladıktan sonra, ilk dakikalardan itibaren takımlarının öne geçmesini beklerler ve bunun için tezahüratlarıyla mesaj vermeye çalışırlar (Kurtiç, 2006).

2. 2. 3. 3. 8. Adanmışlar

Mekân ve zaman kısıtlarını zihnen terk etmiş, bir takımı düzenli olarak takip eden, o takıma dair sahiplenme duyguları yaşayan, kendini o takıma, değerlerine ve oyuncularına bağlı hisseden seyirci biçimidir. Bu bağlılık nedeniyle kendini tanımlama ve topluluk içerisinde konumlandırma noktasında kişi taraftar kimliğini yoğun bir şekilde kullanmaktadır (Bayram, 2011).

2. 2. 3. 3. 9. Rasyonel Seyirciler

Bu tip seyirciler, sporun güzelliklerini sahada uygulayarak değil, izleyerek görmeye çalışır ve bundan zevk alır. Maçı bir takımın taraftarı gözüyle değil, objektif bir yaklaşımla izlerler. Duygusal olarak tepki göstermezler. Gerektiğinde her iki takımın da ortaya koyduğu hareketleri ve güzellikleri alkışlayarak sporcuları onurlandırabilecek yapıdadırlar. Oyun kuralları hakkında, genellikle bilgi sahibidirler. Sahada gerek hakemlerden, gerekse de oyunculardan kaynaklanan hatalı davranışların sonuçlarından çok, nedenleri üzerinde durmaya çalışırlar ve bilgileri doğrultusunda tarafsız çözümler üretmeye gayret gösterirler. Sporun içinde ki şiddete yönelik hiçbir hareketin içinde yer almazlar, içinde yer alanları da hoş karşılamazlar (Acet, 2005).

2. 2. 3. 3. 10. Deplasmanlılar

Deplasmana gitmek en büyük mutluluklarıdır. Takımlarının kendi sahasındaki maçlarını kaçırmazlar. Deplasman maçlarını kaçırmamak için, ellerinden ne geliyorsa yaparlar. Takımlarını kendi kişiliklerinin bir parçası gibi görürler. Takımları galip gelince, kendileri galip geliyormuş gibi olurlar, başarısızlıkta ise bunun tam tersi olur (Bayram, 2011).

2. 3. Taraftarlık

2. 3. 1. Taraftar ve Taraftarlık

Futbol kültürünün değişmez öğelerinden biri olan taraftarlık olgusunu doğru tanımlayabilmek, Dünya ve Türk futbolundaki taraftar profillerinde genel bir çerçeveye oluşturabilmek için gereklidir (Bayram, 2011).

Taraftar kelimesi, bir spor kulübüne bağlı olan, onunla ilgilenen, onu destekleyen bireyler için kullanılır (Acet, 2005).

Taraf olmak eyleminden gelen ‘‘taraftar’’ kelimesi, bir spor kulübüne, bir futbol takımına, renklere ya da hepsine birden bağlı olan kişiyi tanımlamaktadır (Bayram, 2011).

Taraftarlar spor kulüplerinin faaliyetlerini maddi ve manevi olarak destekleyen, kulübün hizmetlerini belirli bir ücret ödeyerek satın alan, her türlü zorluğa rağmen takımına destek olmak için, yurt içi ve yurt dışı deplasmanlara giden, kulübün esas pazarını oluşturan halk kitesidir (Var, 2008).

Taraftarlık, taraf olma, yani bir takıma karşı eğilim gösterme, onu destekleme, o takımın davranışlarına karşı taraf olma, sempati duyma olarak da açıklanabilir. Bir taraftar için tuttuğu takımın işlevi, bir referans grubu olarak görülmekte ve onun başarısı, kendisi için bir tür güven ve iftihar duygusunun kaynağı olabilmektedir (Acet, 2005).

Taraftar olmak, temel olarak bir gruba ait olmaktır. Taraftar olmak, bir takım tutmayla eşanlamlı olarak kullanılır. Bir takımı tutmanın belirleyicileri, o takımın özellikleridir (amblemi, sembolleri, renkleri, okulun ya da kentin takımı olması, ulusal takım olması gibi) (Doğan, 2005).

Spor ile ilgili yapılan incelemeler, taraftarlığın iki türlü işlevinin olduğunu ortaya koymuştur. Bunlardan birincisi, bireyde bir yere ait olma duygusu uyandırması, diğeri ise ‘‘fanatik’’ kelimesinin çağrıştırdığı, başka ortamlarda yapıldığında toplum tarafından kabul edilmeyecek davranışların ‘‘taraftarlık’’ adı altında çıkış yolu bulmasıdır (Acet, 2005).

Futbol takımı taraftarlığının, psikolojik ve sosyolojik nedenlerden dolayı ortaya çıktığı söylenebilir. Her toplumda kişilerin çeşitli gereksinimleri vardır. Bireyler bu gereksinimlerini dürtü ve güdüleriyle davranışa dönüştürürler ve ihtiyaçlarına ulaşırlar. Takım taraftarlığının temelinde bu yatmaktadır. Taraftarlar zaman zaman kendi özel yaşamlarındaki beklentilerini, takımı veya kulübünün başarıları ile doyurmaktadır (Var, 2008).

İnsanlardaki takım tutmanın sebebi; kimlik arayışı ile kimlik vaadidir. Meslek ve kişilikle şekillenen bireysel kimliği ile sıradan insan konumunda olan kişi, taraftar kimliğine büründüğünde, normal hayatı içinde ulaşamadığı saygınlık ve başarıya ulaştığını düşünmektedir. Toplum içinde farklı kişi ve ortamlarla iletişim kurarak varlığını sürdürme ihtiyacı hisseden insan, aradığı desteği, kimi zaman dinde, kimi zaman ideolojide, kimi zamanda tutmuş olduğu takımda bulur. Şahsi kimlikten sıyrılarak, toplumsal kimliğe bürünen taraftar, bireyselleşmenin tersi olarak, futbolla toplumsallaşmaktadır (Bayram, 2011).

Kişi bağlı olduğu grubun özelliklerini benimsemiştir ve bunlar davranışlarını etkiler. Grup kişiyi değerli kılmakta, ona toplum içinde bir statü sağlamakta, grubun başarısıyla gurur duyup sevinmekte, başarısızlığı ile üzülmemektedir. Grubun başarısı kişinin kendisini değerli hissetmesini sağlarken, grubun başarısız olması kişinin kendisini değersiz hissetmesine neden olmaktadır (Doğan, 2005).

Tuttuğu takımın renklerini taşıyan bir atkı ile kişi kendisini, tribünlerde ki binlerce taraftardan oluşan büyük bir ailenin üyesi sayabilmektedir. Birçok kişi, elde edilen büyük bir başarının ertesi günü takımının formasını giyerek, işe gidip başarının gururunu yaşayabilmekte, diğerk takımını tutan iş arkadaşlarından kendini üstün tutabilmektedir (Bayram, 2011).

Ülkemiz için pek geçerli olmasa da taraftarlık seçimini etkileyen ana etmen bölgeciliktir. Bir bölgede yaşanan insanlar, o bölgenin futbol takımını desteklemektedir

(Var, 2008). Bir kişi kendi kentinin takımını tutarken, bu taraftarlık olgusu komşu kentlerin ya da yaşadığı coğrafi bölgenin takımlarını da tutma şeklinde görülebilir (Doğan, 2005).

Bölgeciliğin yanı sıra bir futbol kulübü belli bir kimlikte olanların takımı da olabilmektedir. İngiltere’de Manchester United dokuma işçilerinin, Arsenal silah fabrikası işçilerinin, Nottingham Forest kömür işçilerinin, Liverpool liman işçilerinin takımı olarak bilinir. İskoçya’da büyük bir geleneksel rekabetin olduğu Celtic ve Glasgow Rangers takımlarının taraftarlarında da kimliksel farklılık söz konusudur. Celtic takımı Katoliklerin, Glasgow Rangers takımı Protestanların takımı olarak bilinmektedir. İspanya’da Barcelona ve Real Madrid rekabetinin altında da ilginç olgular vardır. İspanya’da Barcelona Katalanlar olarak, Real Madrid ise Kralcılar olarak tanınmaktadır (Var, 2008).

Taraftarlığın olumlu yönleri olduğu gibi olumsuz yönleri de vardır. Pek çok insanın bir futbolcu ve futbol takımı tutma merakında olduğu, bu merakın üst düzey de olmasından dolayı, insanların birbirlerine karşı kötü sözler söylemesi, birbirleri ile dövüşmesi ve münakaşa etmesi normal bir davranışmış gibi algılanmakta, futbol müsabakalarında ciddi şekilde yaralananlar, hatta ölenler olmaktadır. Kötü tezahüratın ve küfrün olmadığı maçı düşünmek artık mümkün değildir. İnsanlar kendileri futbol oynasalar veya spor yapsalar, bu aktivitenin bedenlerine yararlı olabileceğini düşünülebilir; ancak insanlar şu takım, bu takım diye neredeyse birbirlerine düşman olacak şekilde bölen bir taraftarlığı benimsemektedir. Günümüzde spor yapmaktan çok, taraftar olmak yayılmakta, gazeteler ve televizyonlar da bunu körüklemektedir (Acet, 2005).

2. 4. Holiganizm

2. 4. 1. Holigan ve Holiganlık

Holigan kavramı ilk olarak Büyük Britanya’da, yüz yıl önce ortaya çıkmıştır. 1898 yılında, Daily News gazetesinin, maçlarda kavga çıkartan fanatik gruplar için, Londra’da birçok kavgaya karışarak ünlenen, sarhoş Patrick Holigan’ın ismini verip ‘‘holigan çeteleri’’ tabirini kullanmasıyla doğmuştur (Acet, 2005).

Holiganizm adının nereden geldiği ile ilgili farklı görüşleri şu şekilde sıralayabiliriz: Holiganizm, kabul görmeyen, normal dışı ve eşya kırmaya dayalı

davranış şeklidir. Alkol ve uyuşturucu kullanan, bağırp çağırın saldırgan tipler bu tanımlamanın içine girmektedir. Holigan sözcüğü 1890'lardan beri sokak çeteleri için kullanılmaktadır. 1898'de de Londra'da polis tutanağı içinde ilk defa yer almıştır (Dikmen Keskin, 2008).

Holiganizm, özellikle futbol taraftarının müsabaka sırasında ve sonrasında stadyum içinde veya dışında, karşı takım taraftarına vurma ya da fiziki egemenlik gücü göstermesidir. Bu güç gösterimi saldırganca olup, taraftarın düşüncelerinin ve duygularının üzerinden kontrolün kalkmasıdır (Var, 2008).

Holiganizm ilk olarak İngiltere'de ortaya çıkmış, Avrupa'nın her tarafında özellikle Almanya, İtalya, Fransa, Belçika, Hollanda, Yunanistan, Avusturya, Çek Cumhuriyeti ve Danimarka'da görülmüştür (Acet, 2005).

Holiganizmle bağlantılı olarak futbol stadyumları çevreleri de zamanımızın korkulu yerleri haline gelmiştir. Stadyum çevresinde oturanlar trafik ve park sorunlarını büyük bir sıkıntı olarak görmektedir (Ayan, 2006).

Holiganizm davranışı içinde bulunanlar ise, genellikle yıkıcı ve şiddet içeren davranışlarda (Vandalizm) bulunan, takımına ölesiye bağlı olan fanatiklerdir. Bu tip davranışlarda bulunan kişiler ise holigan olarak adlandırılmaktadır (Koçer, 2012).

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğüne göre holigan; "Futbolda fanatizmi besleyen, aşırı davranışlarda bulunan ve çevreye zarar vermeye eğilimli taraftar" olarak adlandırılmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2014).

Holigan, taraftarlığı şiddet boyutuna vardiyan, azgınca davranışlarda bulunan ve çevreye zarar veren kimsedir. Holiganlığın nedenleri araştırıldığında, taraftarlık adı altında bir nevi futbolu kullanarak, toplumsal tepkilerin meydana geldiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla futbolu bir spor olmanın yanı sıra, sosyolojik açıdan incelemek de önem taşımaktadır (Kuru ve Var, 2009).

Holiganların davranış özelliklerine bakıldığında (Var, 2008);

- Bedensel kavgalara karışırlar ve çoğunlukla bunları başlatırlar,
- Arada sırada silah kullanırlar,
- Gaddarca davranışlar sergileyebilirler,

- Başkalarının mallarına isteyerek zarar verebilirler,
- Yangın çıkarabilirler,
- Hırsızlık yapıp, sık yalan söyleyebilirler,
- Başkalarının güvenliğini ve kendi güvenliklerini hiçe sayabilirler,
- Alkolü fazla alabilirler,
- Suçluluk duyma ve pişmanlık gibi özellikleri taşıdıkları görülmektedir.

Holiganlar, her ne kadar bir takıma bağlı gibi gözükseler de, takımın başarısı ve skoru onlar için pek de önemli değildir. Holiganların gayesi, sadece olay çıkartmaktır (Arıkan ve Çelik, 2007).

Yapılan araştırmalarda holiganların, kesin olarak antisosyal kişilik yapısına sahip oldukları bilim adamları tarafından ortaya konmuştur (Acet, 2005). Amaçları daima olay çıkartmak olan holiganlarda şiddet ve saldırganlık sıkça görülen davranış çeşididir. Genel olarak çevre ile uyumsuz kişilerdir (Çelik, 2007).

Holiganizmin temelinde yatan etkenler şunlar olabilir (Doğan, 2005):

Kültürel uyumsuzluk: Yeni bir kültürel ortama uyum gösterememe, kendini kabul ettirmek için bu tür gruplara katılma.

Aile içi çatışmalar: Aile içinde yaşanıp ve o ortamda çözümlenemeyen sorunlar nedeniyle gençler aile dışında tutunacak bir dal arayabilir. Bazen tutunacak dal uç gruplar olabilir. Genç ailesinde bulamadığı kabul görmeyi, ilgiyi, değer verilmeyi bu gruplarda bulabilir.

Boşalma gereksinimi: Gençler kendilerine saldırganlık, öfke, başkaldırı duygu ve düşünceleri yaratabilen aile, okul, iş toplumsal ortamlarda bunları gideremediği için, bunları boşaltacak/giderecek gruplara katılabilir.

Kişilik bozukluğu, ruhsal bozukluk: Gözlemlere göre, holiganlar bir psikiyatrik bozukluğa ya da kişilik bozukluğuna sahip olabilir. Örneğin, anti sosyal kişilik bozukluğu, madde kullanım bozukluğu, dürtü kontrol bozukluğu, borderline (sınır) kişilik bozukluğu olanların bu tür fanatik gruplara katılma olasılığı yüksektir.

Holiganizmi, toplumu önemli ölçüde etkileyen bir hastalık olarak görmek yanlış olmaz, fakat henüz hastalık sınıflandırmalarında yer almamıştır (Doğan, 2005).

Fanatiklik ile holiganlık her ne kadar birbirlerine benziyor olsada, bu iki kelime birbiri ile örtüşmemektedir (Var, 2008). Fanatik, tutmuş olduğu takıma her ne olursa olsun bağlanan ve takımının kazanması için her yolu doğru bulan kişidir. Holigan ise takımın mağlubiyetinden ya da galibiyetinden çok şiddet gösterileri ile ilgilidir (Miriöglu, 2007). Bir fanatik günlük hayatında yalnız gezer, ama holiganlar daima grup halinde gezer, günlük hayatta da kavga edebilmek için bahane ararlar (Var, 2008). Fanatizm olaylarına katılanlar kendi aralarında ‘’ılımlı fanatikler’’ ve ‘’daha sert fanatikler’’ şeklinde ayrılabilir. Bu grupları birbirlerinden ayıran nokta, şiddet eylemlerine katılma biçimleridir (Miriöglu, 2007).

2. 5. Öfke

2. 5. 1. Öfkenin Tanımı

Günlük yaşantımızda birçok sorunla karşılaşmakta ve bu sorunlarla baş etmek zorunda kalırız. Çözülmesi gereken sorunlar, kişilerin içinde bulunduğu ortama, yaşına göre de farklılaşabilir. Sorunlarımızla baş ederken değişik davranışsal ve duygusal tepkiler veririz. Bu duygusal tepkilerden bir tanesi de öfkedir (Sülün, 2013).

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğüne göre öfke, ‘’engellenme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, kızgınlık, hışım, hiddet, gazap’’ olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2014).

Sözlük tanımının bu şekilde yapılmasına karşın öfke; yayınlarda tanımlanması güç bir duygu ve çok yönlü bir kavram olduğu için farklı biçimlerde tanımlanmaktadır (Tambağ, 2004).

Öfke genellikle engellenme, eleştirilme, saldırıya uğrama, tehdit edilme, yoksun bırakılma, kısıtlanma gibi durumlarda hissedilen, saldırgan davranışlarla sonuçlanabilen olumsuz bir duygu olarak tanımlanmaktadır. Günlük hayatımızda önemli bir yere sahip olan duygularımızdan biri de öfkedir. Öfke, evrensel bir duygu olmakla birlikte, her kültürde farklı biçimlerde yaşanmaktadır (Beyazaslan, 2012).

Öfke, insanın rahatsız edici bir duruma, bir olaya ya da bir bireyin davranışlarına karşı gösterdiği heyecan türü bir tepkidir (Akgül, 2000).

Öfke, basit bir kızgınlık veya sinirlilik halinden, yoğun hiddet durumuna kadar değişen dereceli bir duygusal durumdur. Öfke korku ve engellenme gibi hoş olmayan durumlarda meydana gelen duygulanım ve coşku durumlarından biridir (Genç, 2007).

Öfke, kişinin kendisine yönelik bir tehlike nedeniyle karşısındaki kişiyi uyarması şeklinde ortaya çıkan, etkili bir yaşantıdır. Aşırı derecede öfke davranış bozukluklarına ve bilinç bulanıklığına yol açabilmektedir (Bıyık, 2004).

Engellenme ile karşılaşıldığında ya da bireysel bir tehdit algılandığında, tehdidin özelliğine göre yaşanan yetersizliğin, güçsüzlüğün, çaresizliğin yarattığı bunaltıya karşı gelişen hoşnutsuzluktan, kızgınlık ve şiddete kadar değişebilen duygu öfke olarak tanımlanabilir (İmamoğlu, 2003).

Genel olarak öfke şöyle tanımlanabilir: Bireyin doğuştan getirdiği engellenme, yoksun bırakılma, saldırıya uğrama, dışlanma ve küçümsenme gibi sebeplerden ortaya çıkan istenmeyen sonuçlara, doyurulmamış isteklere ve hoş olmayan durumlara karşı verilen, diğer duygular gibi çok doğal, sıradan ve insani bir duygusal tepkidir (Öztürk, 2012).

Öfke duygusunun farklı tanımları olmasına rağmen tanımlarda bazı noktalarda benzerlikler bulunmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarsak öfke duygusunun şu özelliklerinden bahsedebiliriz (Karadal, 2009):

- Öfkelenme içsel bir duygu ve bir yaşantı durumudur. Belli bir engel, saldırı ya da eleştiri karşısında spontan olarak yaşanır. Öfke planlı olarak meydana gelmez, kendiliğinden ifade edilir.
- Öfke evrensel bir duygudur. Gerekli koşullar olduğu zaman, herkes öfke duygusu yaşayabilir.
- Öfke ifadesinin farklı olması, bu duygu karşısında verilen tepkilerin farklı olması dolayısıyla, kişiyi daha fazla saldırıya ve eleştiriye açık hale getirir.

- Öfkeli davranışlarımız öğrenilmiş davranışlardır. Bu davranışları ailemizden ve çevremizden öğreniriz. Bu sebeple öfkenin ifadesi, kişiden kişiye farklılık gösterir.
- Öfke ifadesi öğrenilen bir özellik taşır. Bu nedenle olumsuz ifade öğeleri taşıyan öfke ifade şekillerinin yerine, daha uygun ve daha yeni ifade biçimleri öğrenilebilir.

Öfke ifadeleri, kişinin diğer kişilerle birliktelik, beraberlik gereksinimi ile taban tabana zıt bir durum gösterir. Fakat insanlar genellikle öfke deneyimlerini inkâr ederler, diğer kişiler tarafından terk edileceklerinden ya da öfkelerini ifade ettiklerinde eski ilişkilerini tekrar yaşayamamaktan korkarlar (Engin, 2004).

Öfke, günlük hayatımızda önemli bir yere sahip olan, hakkında en çok konuşulan duygularımızdan biridir. Öfkenin, kişilerarası ilişkiler, ruhsal ve fiziksel sağlık, mesleki başarı gibi birçok konuda önemli etkileri bulunmaktadır (Yılmaz, 2009).

Dilimizde öfke ve kızgınlık tam bir benzerlik göstermesede birbirlerinin yerine sıklıkla kullanılmaktadır. Kişinin hakkı olanı alamadığında, önem verdiği bir kişi beklentileri doğrultusunda davranmadığında, yaşadığı duygu kızgınlıktır. Bazı olumsuz durum ve engellemelerde yaşanan anksiyeteden kaçınmak için, insanlar öfkeyi kullanmaktadır. Kızgınlık, anksiyete ile ortaya çıkan, nesne ya da bir durumu tahrip etme, bozma girişimi ve anksiyeteden kaynaklanan fizyolojik gereksinimlerdir. Duygusal, fiziksel, sosyal, entelektüel ya da hayali olarak benlik sistemini sürdürmeye karşı herhangi bir tehdit fiziksel gereksinimleri ortaya çıkarır. Kızgınlık, kişiyi anksiyetesi ile baş etmeye yönelik davranışlara yönlendirir. Engellenmiş kızgınlıkların ifadesi öfkedir. Kızgınlık tehdide yönelmemişse, öfke oluşur. Kızgınlığın ifade edilmesine izin verilmediği zaman oluşan öfkenin, buz dağının altında görünmeyenler gibi kalabileceği ya da uyum sağlama, kötü niyetli ya da isyan davranışları ile sonuçlanabileceği belirtilmektedir (Yılmaz, 2009).

Öfke duygusu, kızgınlık ile karıştırıldığı gibi düşmanlık ve saldırganlık duyguları ile de karıştırılmaktadır. Öfke kavramı, genellikle saldırganlık ve düşmanlıktan daha basit olarak, yoğunluğu hafif huzursuzluk ya da can sıkıntısından, şiddet ve kızgınlığa kadar değişen duygulardan oluşan, geçici bir durum olarak

tanımlanır. Düşmanlık, öfke duygularını içerse de öfkeye göre daha uzun süreli negatif bir duygu olarak açıklanırken, saldırganlık başka insanlara ya da birine niyetli (planlı) veya anlık olarak zarar vermeye yönelik bir duygudur. Saldırganlık, öfkenin dışı yönelik olarak ifade edilme biçimlerinden biridir (Akgül, 2000). Saldırganlık öfke ile ilişkili olmasına rağmen, ikisi aynı şey değildir. Öfke bir duygu, saldırganlık ise bir davranıştır. Öfke, her zaman saldırgan davranışın başlatıcısı değildir, bazen saldırganlığa yol açar (Bıyık, 2004). Düşmanlık ve öfke duyguları tavırlar ile ilgiliyken, saldırganlık kavramı genellikle başka objelere ya da kişilere yönelik, cezalandırıcı, yıkıcı davranışları içermektedir (Akgül, 2000).

2. 5. 2. Öfke Duygusunun Nedenleri

Öfke, tüm insanların yaşadığı evrensel bir duygudur ve her zaman bir sebebi vardır. Ancak, yaşanan öfkenin nedeni herkes için farklı olduğundan, kişilerin ne zaman öfkelenecekleri konusunda kesin bir şey söylemek zordur. Öfkenin kaynağı farklı biçimlerde açıklanabilmektedir (Tambağ, 2004).

Öfkeyi inceleyen araştırmacılar, bu duyguyu tanımlamaya çalışırken öfkeye neden olan sebepler üzerinde durmuşlardır. Birçok araştırmacı engellenmeyi öfke nedenlerinin başında sıralamıştır (Çekiç, 2009). Bilindiği gibi engellenme ihtiyaç, istek ya da bir davranışın, amaca ulaşmasının önlenmesidir (Bıyık, 2004).

Bir birey bir başka kişilerle olan ilişkilerinde kendisini ortaya koyabilmeyi, anlaşılmayı, böylece hedeflerine ulaşabilmeyi ister. İstediklerini elde edemeyen ya da anlaşılabilen birey, engellendiği duygusunu yaşar. Bu durumda sıklıkla meydana gelen duygu öfkedir (Karadal, 2009).

Genellikle, kişinin kasıtlı olarak kötü muamele gördüğüne ve bazı engellemelere maruz kaldığına inanması ya da durumu böyle algılaması sonucunda öfke doğmaktadır. Gereksinim, istek, planlanmış ya da yapılmakta olan bir eylemin, bir kesintiye uğraması olarak tanımlanan engellenme, kişiye benlik saygısında azalma ve kişisel arzularına karşı zorlama hissi yaşattığı için öfkenin önemli bir nedeni olarak kabul edilmektedir (Akgül, 2000).

Engellenme, kişinin yapmak istediklerinin, amaçlarının ve hedeflerinin önüne set çekilmesi demek olduğundan dolayı her yaş için aynı türden bir hareketin engelleme olmadığı söylenebilir. Bireylerin yapmak istedikleri ve yapmak

istememedikleri yaş ile birlikte değişim halinde olan bir durumdur. Örneğin küçük çocuklarda başka kişilerin oyuncağı ile oynanmasına izin verilmemesi ya da basit birkaç sınırlama öfke kaynağı olabilirken, daha büyük çocuklarda ve yetişkinlerde, sosyal engellemeler, sosyal yaşama engel olan etmenler ve sosyal ihtiyaçların karşısına geçilmesi birer öfke kaynağı olabilmektedir. Öğretmenlerde ise engelleme, eğitim-öğretim için hedeflenen amaçlara ulaşma yolunda karşılaşılan gerek idare tarafından, gerek halk tarafından, gerek sosyo-ekonomik şartlar yüzünden, gerekse iş arkadaşları tarafından yöneltilen tüm kısıtlamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Engellenmenin olduğu yerde gerilen sınırlar nedeniyle oluşan öfke eğitim-öğretim ortamında da çarkların dönüşünü etkilemektedir (Öztürk, 2012).

Çocuk yetiştirme şekillerinin de çocuklar üzerinde oluşturduğu bazı sonuçları vardır. Aile ortamında çocuklar öfkeyi öğrenebilir. Aile içinde meydana gelen öfke ve saldırganlığın etkileri tüm aile bireyleri üzerinde olumsuz sonuçlar doğurur, fakat kadınlar ve çocuklar bu etkiye daha çok açıktır (Genç, 2007).

Her yaş döneminde kişiye öfke, kaygı ve çaresizlik duygularını yaşatan engellenme farklı algılanmaktadır. Çocukluk döneminde çocuğun isteklerini kısıtlayan zorunluluklar ve yasaklar engellenme duygusu yaratmaktadır. Özellikle adölesan dönem de olmak üzere bireyin bağımsızlığının engellenmesi, yasaklar, güvensizlik ve haksızlığa uğradığını düşünme öfke duygusunun temelinde önemli bir yer edinmektedir. Yetişkinlikte ise sorumluluklar, rekabet ortamı ve zorunluluklar engellenme hissi oluşturmaktadır. Yaş ilerledikçe gelecekle ilgili olarak, kendini güvende hissetmeme, bireyin yaşadığı belirsizlik ve yaşın getirdiği sınırlamalar da engellenme ve öfke duygusunu oluşturmaktadır (Tambağ, 2004).

Öfke duygusunun nedenleri yaşa bağlı olarak değiştiiği gibi cinsiyete göre de değişmektedir. Kadın ve erkeklerde farklı nedenler öfkeye sebep olmaktadır. Erkeklerde, diğer erkekler tarafından hırpalanması ve saldırılması, karşı cins tarafından aşığılanma ve küçük düşürölme en fazla öfke nedeni olurken, kadınlarda ise; çirkin isim takılması öfke nedeni olarak belirtilmiştiiir (Bıyık, 2004).

Kişinin düşünce yapısı; olayları algılama, yorumlama ve duyguların ortaya çıkmasında belirleyici bir ölçüttür. Bireyin çevresine ait gerçekçi ve akılcı olmayan

inançları, yorumları ve algılamaları kişiliğe yönelik engellenme ve saldırı olarak algılandığı zaman yoğun öfke yaşanmaktadır (İmamoğlu, 2003).

Öfkenin başkalarında görülmek istenmemesi, öfkenin bir diğer özelliğidir. Bu durumda da öfke yine engellenme yoluyla karşımıza çıkmaktadır. Birey, karşısındaki kişi kendisine öfkelendiği zaman, kendini baskı altında hisseder ve dolayısıyla kendisinde de öfke duygusu açığa çıkar. Karşımızdaki kişinin öfkelenmemesini çoğu zaman isteriz. Bunun için de karşımızdaki kişinin öfkesini bastırmaya çaba gösteririz. Ancak unutulmamalıdır ki bastırılan duygular kaybolmaz ve kötü sonuçlar meydana gelebilir. Öfke, geçici olarak ifade edilmesi ve boşaltılması gereken bir duygudur (Öztürk, 2012).

Engellenmeler her zaman şiddetli öfke tepkilerini meydana getirmez. Engellenmenin bir kaza sonucu gerçekleştiği, kasıtlı olarak yapılmadığı düşünülür ya da durum böyle algılanırsa kişi daha az öfkelenir (İmamoğlu, 2003).

Öfkeyi meydana getiren bir diğer sebepte kışkırtmadır. Kışkırtmalar genellikle karşıdaki kişiyi tahrik eden onu bir davranışı yapmaya zorlayan uyarımlardır (Yılmaz, 2009). Bilişsel kuramcılardan Beck'e göre tehdit ve kışkırtma, öfkenin temel nedenidir. Öfke tepkisinin gücü değer yargıları, beklentiler ve benlik saygısı gibi bilişsel etkenlerce belirlenir (Sülün, 2013).

Kişisel mükemmeliyetçilik, çevre tarafından onaylanma isteği, kişinin kendisini ispatlama, başkalarının gözünde kişilik değerinin düşmemesi gerektiği düşüncesi, kişinin kendisini aşırı kontrol altında tutma çabası, istek ve amaçlarının başka kişiler tarafından engellenmesi, ilişkilerinin ya da olayların planlandığı gibi yürümemesi, beklentilerinin karşılanmadığı düşüncesi, kişisel olmayan bir olayı kendisine yönelik algılama gibi akılcı olmayan inanç, yorum ve anlam verişi biçimleri öfke nedenleri arasındadır (Genç, 2007).

Öfkeye neden olan başka etkenler ise, rahatsız edici, hoş olmayan uyaran, fiziksel, duygusal ve ekonomik olarak zarar görme, mesleki yaşamda ki doyumsuzluk, kişisel haklara saygı gösterilmemesi, herhangi bir nedenle hayal kırıklığı yaşama, önemsenmeme, alaycı ve aşağılayıcı tavırlar, küçük düşürülme, kabul edilen sosyal normların ihlal edilmesidir (Tambağ, 2004).

Öfke ile ilgili son yıllarda yapılan araştırmalar; ailesel özellikler, biyolojik faktörler, okul yapısı ve akran grupları ve genel anlamda kültürel, sosyal ve ekonomik faktörlerin öfke üzerinde etkili olduğunu vurgulamışlardır. Bugün öfkenin fizyolojik ya da genetik nedenlerinden söz edilmektedir. Araştırmalarda bazı çocukların doğuştan; alıngan, daha sinirli ve kolayca öfkelenen bir yapıda oldukları ile ilgili görüşler vardır (Yılmaz, 2009).

Kısaca ifade edersek öfkenin nedenlerine genel olarak bakıldığında; haksızlığa uğrama, engellenme, incinme, model alma, yalnızlık, sosyal çevre, kıskançlık, güvensizlik, akılcı olmayan inançlar gibi nedenler öfke duygusunun yaşanmasına neden olmaktadır (Genç, 2007).

2. 5. 3. Öfke Duygusunun Olumlu ve Olumsuz Yönleri

2. 5. 3. 1. Öfkenin Olumsuz Yönü

Sağlıklı olarak ifade edilmeyen öfkenin birçok olumsuz yanı vardır (Karadal, 2009). Kişilerarası ilişkilere zarar verdiğinden, öfke, sağlıksız bir duygu halini almış demektir. Bu haliyle öfke yıkıcı, zararlı ve saldırgancaıdır. Diğer duygulardan ise kötüye kullanım açısından ayrılır. Sağlıksız öfkenin içinde sık sık saldırganlık ve zarar verme vardır (Genç, 2007).

Sağlıksız olan öfkede yaşanan gücenme duyguları, kızgınlık ise iletişimi olumsuz yönde etkileyerek kişilerarası ilişkilerde bozulmaya, etkin olmayan sorun çözümüne ve sosyal geri çekilmeye neden olur (Sülün, 2013).

Olumsuz öfke, kişilerarası ve aile içinde çatışmaya neden olabildiği gibi ilişkiye de zarar verebilmektedir. Aşırı öfke ve saldırganlık çocukların akademik fonksiyonlarında, akranları ve ailesi ile olan ilişkilerinde olumsuzluk yaratmaktadır (Genç, 2007).

Bastırılarak içe atılan öfke; depresyona, psikosomatik hastalıklara neden olurken, yaşanan yoğun öfke duygusu uygun olmayan pasif-agresif davranışlar ve kişinin kendisine ya da çevreye yönelik saldırgan davranışları ile ifade edilmektedir (Tambağ, 2004).

Öfke duygusu yaşanırken vücut ve beyinde enerji yoğunluğu yaşanmakta ve bu enerjinin dışarıya yanlış aktarılması kişide fiziksel ve ruhsal zarara neden

olmaktadır. Yaşanan ruhsal gerilim sonucu birey mide rahatsızlıkları, migren, sinir bozuklukları gibi rahatsızlıklarla karşı karşıya kalır. Öfke anlarında seçilen davranışlar, hakaretler, ses yükseltilmesi, kaba kuvvet ve şiddet, saldırganlıklar ya da bunların tam tersi örüntüde içe kapanmalar, durumu yok saymalar, dedikodular, sözlerle taş atmalar vs. davranışlardır ve bu davranışlarla olumlu sonuçlara ulaşmak mümkün değildir. Böyle davranışlar kişinin benliğine zarar verir (Genç, 2007).

Öfke duygusu aynı zamanda kişinin bilişsel devinimlerini ve yetilerini de etkiler. Öfke yaşayan kişi olayları olumsuz yönde değerlendireceğinden, öfke kişinin sağlıklı düşünmesine engeldir. Bu açıdan yaşanan öfkede verilen ani tepkiler sağlıklı tepkilerdir. Sağlıksız olarak dışa vurulan bu duygu, kişilerarası ilişkilerde olumsuz sonuçlara neden olur. Kişiyi ve çevresine zarar vererek, kişilerarası ilişkilerinden uzaklaşmasına sebep olur (Karadal, 2009).

Öfke kontrolü olmayan bireylerde, ani ve şiddetli öfke patlamaları, güç kazanmak için öfkeyi bir araç gibi kullanma, eleştirilmeye ve reddedilmeye karşı aşırı tepki gösterme, kendi davranışlarının sorumluluğunu kabul etmeyerek başka kişileri suçlama gibi bazı davranışlar gözlenir (Genç, 2007).

Sağlıklı ilişki geliştirmede gerekli ortamı yaratmak için öfkenin gücünü tanımak, yıkıcı olmaktan daha fazla doğal olarak ifade edilmesine izin vermek, çatışmayı yapıcı bir şekilde çözmek ve sorunları çözmeye yönelik çalışma için gereklidir (Sülün, 2013).

2. 5. 3. 2. Öfkenin Olumlu Yönü

Yaşadığımız öfke duygusunun olumsuz yönleri olduğu kadar, yararlı ve sağlıklı tarafları da vardır. Sağlıklı öfke, uygun kişiye, uygun zamanda, uygun nedenlerle, kontrollü bir biçimde ifade edilen öfkedir. Öfke duygusu hemen hemen herkesin aklına olumsuz bir duygu olarak yerleşmiş ve öyle de kabul edilmiştir. Gerçekte öfke; bireyi tehlikeli durumlara karşı koruyucu ve hazırlayıcı özelliktedir (Genç, 2007).

Yapılan araştırmalarda öfkeye hedef olan bireyler diğer kişinin öfkesi sayesinde hatalarının farkına vardıklarını, öfke duyulan ve duyan kişi arasındaki ilişkinin zayıflaması beklenen ilişkilerin güçlendiğini, öfke duyan bireye saygılarını

kaybetmek yerine saygı duyduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca doğrudan ve açıkça ifade edilen öfkenin ilişkilerin daha anlamlı ve sağlıklı olmasına katkıda bulunduğu vurgulanmıştır (Sülün, 2013).

Öfke duygusu kişilerin yaşamlarını kolaylaştıran, başkaları ile olan etkileşimini düzenleyen, onların bazı içsel çatışmalarını çözmesine yardımcı olan olumlu işlevleri de vardır. Kişi, öfke sonucunda meydana gelen enerjiyi yapıcı olarak kullandığında, bireyin uzun ve kısa vadeli amaçlarını gerçekleştirmesi için harekete geçmesini sağlar. Karşılaşılan engeli aşmak ve istenmedik durumdan kurtulmak için, bireyin tepkide bulunmasını sağlayarak, kişiye üstünlük, güçlülük, olayları kontrol edebilme duygularını yaşatır. Bu da kişinin olumlu benlik kavramı geliştirmesinde önemlidir (Tambağ, 2004). Ayrıca öfkeyi ortaya çıkartan anksiyeteye tepki olarak kişinin savunma mekanizmalarını uyarır. Kişinin sahip olduğu savunma mekanizmaları, öfke duygusu ile baş etmesi için yeterli olmadığında ise, baş etme davranışlarının gerekliliğini hissettirir ve bireye değişim için gerekli olan motivasyonu sağlar (Sülün, 2013).

Öfke duygusu, kişiye birey olduğunu hatırlatarak kendi ilkelerini ve değerlerini sahiplenme sorumluluğunu hatırlatır. Bu duygu birey olarak, ihtiyaç ve isteklerimizin karşılanmadığı, haklarımızın yendiği, istemediğimiz şekilde engellendiğimiz, bazı işlerin yolunda gitmediği, hiçbir şekilde kabul etmememiz gereken konularda bize mesaj gönderir (Genç, 2007). Öfke duygusunun görevi, karşılaşılan zor durum anında kişiye kendini koruyacak savunma konusunda uyarılar vererek yardımcı olmaktır. Bu uyarılar ile birlikte vücutta güç ve enerji miktarı artmakta ve yeni duruma karşı vücut savunma haline geçmektedir (Karadal, 2009).

Ayrıca çocukluktan yaşlılığa kadar çeşitli dönemler içinde öfkeyi ortaya çıkartan şartların ve öfkenin anlatım biçiminin, kişilik yapısının gelişmesinde ve yapılanmasında olumlu, olumsuz birçok katkısı olabilir. Çoğunluk ile öfke hatalı, kötü bir duygulanım ve coşku durumu olarak değerlendirilir. Oysa öfke belli bir sınır içinde kişinin kendi varlığını koruması, tanıtması ve çevreye kabul ettirmesi için gereklidir. Çocukluk ve gençlik çağında belli engeller karşısında öfkelenmek kişiliğin korunması, saygınlık kazanması ve bu saygınlığın sürdürülmesi açısından yapıcı ve geliştirici yönde rol oynar. Ayrıca genç özgürlüğü, özerkliği ve

sorumluluğu arasındaki sınırın belirlenmesinde de öfkenin ve öfkeye karşı çevrede oluşan tepkinin önemli yeri vardır (Genç, 2007).

Sonuçta her tür öfkenin kişiyi koruyucu, uyarıcı veya harekete geçirici bir işlevi vardır, dolayısıyla öfke organizmayı bir problem olduğunda uyarır ve kendisine zarar verici veya saldırgan davranma eğiliminden bireyi haberdar etmede etkin rol oynar (Karadal, 2009).

2. 5. 4. Öfkenin İfade Edilme Biçimleri

İnsan, enerji dolu bir canlıdır. Günlük yaşamında yaşadıklarıyla, karşılaştıklarıyla, hisleriyle oluşan birçok duygu insanın içinde ifade edilmeyi bekleyen bir enerjiye dönüşür. Mutluluk duygusu yaşayan bir insanın içi içine sığmaz, sevdikleriyle, çevresindekilerle içinde biriken pozitif enerjiyi paylaşmak ister. İnsan üzüldüğü zaman içinde biriken enerjiyi atması gerekir, üzüntüsünden kaynaklanan negatif enerjiyi çevresindekilerle paylaşarak, onlarla dertleşerek ya da kimi zaman sadece ağlayarak boşaltmak ister. Böylece öfke duygusunun da ifade edilmesi gerekir (Öztürk, 2012).

Öfkenin farklı biçimlerde yaşanması literatürde “öfke ifade biçimi” olarak tanımlanır. Öfke ifade biçimi bireyin yaşadığı engellenmenin kaynağına bağlı olarak değişmektedir. Engellenme bazen çevresel faktörlerden bazen de kişinin kendisinden kaynaklanır. Eğer engellenme bireyin kendi dışındaki nedenlerden kaynaklanıyorsa, öfke çevresel faktörlere yöneltilir. Eğer engellenme bireyin kendi içinden gelen bir nedene bağlı olarak meydana geliyorsa, öfke duygusunun hedefi büyük bir olasılıkla kişinin kendisi olacaktır (Yılmaz, 2009).

Birey yaşadığı öfke duygusunu, çeşitli nedenlerle içine atarak bastırabilir, sağlıklı bir biçimde ifade edebilir, somatik olarak ifade edebilir ya da başkalarına yönlendirerek dışsallaştırabilir (Sülün, 2013).

Öfkeyi içe atarak bastırma şekli, ortaya çıkardığı sonuçlar nedeniyle olumlu bir öfke ifade şekli olarak kabul edilmemektedir. Çünkü bastırılan duygular, kişinin kendisine zarar verir. Bastırılmış duygular; baş ağrısı, yüksek tansiyon, mide ülseri gibi somatik tepkilere neden olur. Ayrıca öfkenin ifade edilmemesi var olan öfkeyi ortadan kaldırmaz (Tambağ, 2004). Kişi için öfkesini bastırarak kontrol etmek o anda yapıcı olabilir ama asıl sorundan kaçıldığı da unutulmamalıdır. Bu nedenle öfkenin

bastırılması, ifade edilmemesi; istenen, kabul edilen bir durum değildir (Sülün, 2013). Öfkenin içe atımı, öfke yaratan durum hakkında konuşmayı, öfkelenilen kişi ile iletişime geçmeyi, böylece çözüm bulmayı zorlaştırmaktadır. Paylaşılmayan, ifade edilmeyen öfke, bireyin kırgınlık, kızgınlığın artmasına, gücenme duyguları yaşamasına ve zamanla kin beslemesine neden olur (İmamoğlu, 2003).

Öfkenin yararlı ve sağlıklı olabilmesi için tanınması, kabul edilmesi, bastırılmaması ve kontrollü bir biçimde ifade edilebilmesi gerekir. Öfke bir sorun çözme aracı, suçlama biçimi, intikam yolu veya başka kişileri kontrol etme aracı değildir (Yılmaz, 2009).

Öfkeli olan bir kişi, öfkeli olduğu halde herhangi bir şey olmamış gibi göstererek, öfkesini içine attığı zaman, kişilerarası ilişkilerinde de zorluklar yaşamaktadır (Sülün, 2013). Öfkeli kişiler, öfkelerini kabul etmedikleri için, yaşadıkları can sıkıntısı, gücenmişlik, küskünlük duygularını açıkça konuşmayarak; surat asma, küsme, somurtma gibi davranışlarla ifade etmeye çalışmaktadır (Tambağ, 2004).

Öfkesini bastıran bireyler, karşısındaki kişilerin kendi düşüncelerini okumalarını ümit eder. Sonuçta ise bu öfke gücenme ya da acı çekme biçimine dönüşebilir. Ayrıca açığa vurulmayan öfke duygusu kişinin kendisini çaresiz hissetmesine ve bu durumun sonucunda ise kişide depresif duyguların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir (Beyazaslan, 2012).

İçe yönelmiş öfkenin psikoanalitik açıdan anlamı, öfkeden ziyade suçluluk ve depresyon duygularının ifade edilmesidir ve bunlar bireyin benliğine ya da egosuna yönelmiştir. Öfkenin içte olduğu durumda, hatırlanan şeyler ve düşünceler, öfkeyi harekete geçirici durumla ilişkili olmaktadır (Bıyık, 2004).

Bastırılmış öfkenin, en yaygın ifade biçimi pasif saldırganlıktır. Öfke yaşantısı farklı şekillerde ifade edilir ya da pasif olarak yaşanır. Bastırılmış öfkenin bir başka ifade şekli ise öfkenin gizlenmesidir. Öfkeli kişi, kendini kurban gibi ya da kendini kullanılmış hisseder ancak bunu kimseyle paylaşmaz, kendi içinde yaşar (İmamoğlu, 2003).

Öfke saldırganlığın iki tür ifade şekline biri olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel saldırganlık, motor davranışlarla ilişkilidir ve amaç karşındaki objeye ve kişiye zarar vermektir. Saldırganlığın ikinci biçimi olan sözel saldırganlık boyutu ise, daha çok dışa vurulmuş öfke olarak tanımlanmaktadır (Sülün, 2013). Düşmanlık öfke duygularını içermesine rağmen, diğer bireylere doğrudan zarar vermek amacıyla yapılan saldırgan davranışları da harekete geçiren bir anlama sahiptir (Bıyık, 2004).

Her ne kadar istenir bir davranış şekli olmasa da öfkenin dışa vurulmasında saldırgan davranış en kolay ve en sık tercih edilen öfke ifade etme biçimidir. Saldırgan davranışların, engeller karşısında kişinin benliğini koruma için sergilendiği savunulmaktadır. Engellenme ile karşılaşıldığında; engellenmenin meydana geldiği engeli kaldırmak için kişi, harekete geçer (İmamoğlu, 2003). Bu durumda kişi, öfkesini başkalarına iğneli sözler söyleme, kapıları çarpma, sık sık tartışma, kötü sözler söyleme, bir yerlere yumruk atma, kavga etme gibi davranışlarla ifade edebilir (Tambağ, 2004). Öfkenin bu şekilde dışa yönelmesi geçici bir rahatlama sağlasa da enerjiyi tüketir, davranışların kontrol edilmesini güçleştirir (Beyazaslan, 2012).

Saldırganlıkla birlikte görülen öfkenin diğer bir ifade biçimi ise ağlamaktır. Bu tür anlatım çocuklar ve bebekler için doğaldır. Çocukluk döneminde öfke; nesne atma, vurma, ısırma gibi doğrudan yollarla dışa vurulurken, yaş ilerleyip çocuk sosyalleştikçe bu anlatım şekli bazen denetim altına alınmakta, bazen de yön değiştirerek ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2009).

Öfkenin ifade edilmesinin bir başka yolu da öfkenin kontrol edilmesidir. Öfkenin kontrolü zannedildiği gibi tepki verilmemesi ya da öfkenin bastırılması anlamına gelmemektedir. Aksine bu ifade biçimi, mantıklı şekilde ve daha sakin, daha etkili olarak öfke yaşantısının oluşturduğu negatif duygulanım ile baş etmeyi sağlayacak problem çözme, iletişim becerilerini kullanma gibi stratejileri kapsamaktadır (İmamoğlu, 2003).

Öfkeyi doğru bir biçimde ifade etme becerisi kazanmaya öfke kontrolü denir. Öfkenin kontrol edilmesi diğer öfke ifade biçimlerinden farklı olarak öfke sıklığının azaltılması ve daha az saldırganca ifade edilmesini içerir. Öfkenin kontrol ediliyor olması, öfkenin ifade edilemeyeceği anlamına gelmez (Beyazaslan, 2012). Bireyin başkaları ile olan ilişkilerinde genelde ne ölçüde sabırlı, hoşgörülü, soğukkanlı,

anlayışlı davrandığı ve mantığa bürünme, bastırma, inkâr gibi savunmaları öfkeyi kontrol etmekle ilgilidir (Sülün, 2013).

Öfke yönetimi tekniklerinin amacı, öfkenin ve kızgınlığın yol açtığı bedensel ve duygusal tepkileri azaltabilmektir. Kızgınlığa yol açan olayları, insanları yok edemeyiz; değiştiremeyiz. Yapabileceğimiz tek şey bu olaylar ya da insanlar karşısında gösterdiğimiz içsel ve dışsal tepkilerimizi yapıcı bir şekilde yönetebilmek, kontrol edebilmektir. Öfke kontrolünde ki amaç ise, öfkenin dışa vurulmasını engellemek değil, öfkenin nasıl uygun bir dille ifade edilebileceğinin bilinmesidir (Beyazaslan, 2012).

Mantığa bürünme, yer değiştirme, bastırma ve inkâr gibi savunma mekanizmalarını kullanma da öfke ifadesinin bir biçimidir. Savunma mekanizması sayesinde kişi, öfkesini anlık olarak baskı altında tutabilir, karşısındakine sabırlı davranabilir, kontrol geliştirebilir. Böylece öfke duygusu nedeni ile oluşabilecek istenmeyen olayların önüne geçilebilir. Ancak, devamlı bu yola başvurma öfkenin içe atılmasına sebep olabilir. Bu nedenle öfke hafifleyince, öfke yaratan engeller hakkında konuşulması ve uygun başa çıkma yolları geliştirebilmek için yeni çözüm yolları aramak gerekir (İmamoğlu, 2003).

Öfkenin kontrolü ve ifade edilmesi; yaşa ve cinsiyete göre, eğitim durumuna, ailenin davranış şekillerine, kültürel özelliklere ve beklentilere göre de değişmektedir (Tambağ, 2004).

Yapılan araştırmalar öfke duygusunun cinsiyete göre değiştiğine işaret etmektedir. Erkekler kadınlara göre öfke duygularını daha doğrudan ifade etmektedir. Kadınların öfke ifade biçimleri ise daha dolaylı olmaktadır (Sülün, 2013). Kadınlar öfkelerini depresyon, uykuya eğilim gibi yollarla ifade etme eğilimi gösterirken, öfkelenmeye erkeklerden daha az yatkınlık göstermediklerini, erkeklerle aynı yoğunlukta ve erkekler kadar sık öfkelenedikleri bildirilmektedir (Yılmaz, 2009).

Öfke duygusunun ifade edilmesini etkileyen faktörlerden birisi de yaştır. Çocuklar için öfke yaratan durumlar farklı olmakla birlikte, farklı olan öfke duygularına gösterilen tepkiler de farklıdır. Çocuk öfke duygusunu bağırma, ağlama gibi tepkilerle yaşarken zaman içinde yetiştiği çevrenin etkisi ile farklı yolları da öğrenebilir. Yaşla beraber kişinin deneyimlerinin artması, kendini geliştirmesi gibi

etkenler, öfke ifade şeklini ve sıklığını etkilemektedir. Özellikle genç yaş grubunun öfke düzeyinin azaldığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Tambağ, 2004).

Duyguların ortaya çıkması ve bu duyguların davranışa dönüşmesinde, kişinin içinde bulunduğu kültürün önemi büyüktür. Bireyler, öfkelerini kültüre uygun bir biçimde yönetemedikleri takdirde, içinde buldukları kültür tarafından belirli etiketlerle tanımlanmaktadır. Türk toplumunun geleneksel özelliklerini taşıyan ailelerde, çocukların düşüncelerini ortaya koyma, bağımsız olma ve girişimcilik eğilimleri engellenmektedir. Öfkenin sözel olarak ifade edilmesi engellenirken; boyun eğme, uysallık, konuşmama, bastırma gibi davranışlar ise onaylanmaktadır (Tambağ, 2004).

Sonuç olarak öfkenin birçok ifade biçiminin olduğu, fakat en olumlu ve yapıcı ifade edilişin yönetilerek, kontrollü bir şekilde yapılması gerektiği görülmektedir (Öztürk, 2012).

2. 6. Şiddet

2. 6. 1. Şiddetin Tanımı

Yaşamımızın hemen hemen her alanında karşımıza çıkan şiddet, çığ gibi büyüyen ve önüne geçilemeyen bir biçimde birçoğumuzun hayatını, ruhsal ve fiziksel sağlığını, mutluluğunu ve huzurunu etkileyen gizli bir tehlike olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Tehlikenin büyüklüğünü anlayabilmek için yılda 1.6 milyondan fazla insanın şiddet yüzünden hayatını kaybettiğini vurgulamak, büyük bir önem teşkil etmektedir. Şiddetin bu denli yaygın olması da ne yazık ki yaşamın aslında kaçınılmaz bir parçasıymış gibi sessiz bir kabulü de yanında getiriyor. Şiddeti bu derece görmezden gelmenin önemli sebeplerinden biri aslında şiddet kavramının, şiddet probleminin ne olduğuna ilişkin zihinlerde net bir tanımın olmamasıdır (Page ve İnce, 2008).

Şiddet, Latince “Violentia” sözcüğünden gelmiştir. Violaentia, acımasız ya da sert kişilik, güç demektir. Violare fiili ise şiddet kullanarak davranmak, (kurallara) karşı gelmek, değer bilmemek anlamını taşır (Çamcı, 2010). Bu kelimeler vis ile bağlantılıdır. Vis ise güç, yetke, erk, şiddet, bedensel güç kullanımı demek olduğu gibi, bolluk, nitelik, öz ya da bir şeyin asıl yapısı anlamına da gelir. Daha derine inecek olursak, vis sözcüğünün, etken güç, bir cismin gücünü kullanma olanağı yani

etkinlik, yaşam gücü, değer anlamlarını da kapsadığını görürüz. Latince Yunancaya geçerse yukarıdaki mana kökleri güçlendirilebilir. Latince de ki vise karşılık Homeros'un dilinde 'is' kullanılır ki o da bedensel güç veya kas demektir ve bia ile ilintilidir. Bia; bedensel güç, yaşamsal güç, esenlik ve aynı zamanda güç kullanımı, şiddet kullanımı, şiddet kullanan, yaptırım uygulayan anlamlarına gelir. Uzmanlar bu terimleri Sanskritçe'de güç, üstünlük, üstün egemenlik anlamlarına gelen j'(i) ile özdeşleştiriyorlar (Şeker, 2011).

Şiddet sözcüğü Türkçeye Arapçadan geçmiştir. İlk Türkçeden Türkçeye sözlük olan Kamus-ı Türki'ye bakıldığında, şiddet; sert, sertlik ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak tanımlanmaktadır (Çakır Parmaksızoğlu, 2011).

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğüne göre şiddet; bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma, kaba güç, duygu veya davranışta aşırılık anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 01.07.2014).

Dünya Sağlık Örgütü tarafından şiddet, ölüm, yaralanma, psikolojik zarar, gelişimde bozukluk veya mahrumiyete yol açan veya yol açma olasılığı yüksek olan kişinin kendisine, bir gruba, bir başkasına veya bir topluma yönelik olarak tehdit ya da fiziksel güç kullanma olarak tanımlanır (Kaya Sakarya, 2013).

Şiddet sözcüğü genel anlamda, aşırı duygu durumunu, bir olgunun sertliğini, yoğunluğunu, kaba ve sert davranışı; özel anlamda ise saldırgan davranışları, kaba kuvveti, beden gücünün kötüye kullanılmasını, yakan yıkan yok eden eylemleri, sopalı, taşlı, silahlı saldırıları, kişiye ve topluma zarar veren etkinlikleri belirler (Akyüz, 2011).

Şiddet; bir kişiye güç veya baskı uygulayarak, isteği dışında bir şey yaptırmak ve yapmak; şiddet uygulama eylemi ise saldırı, zorlama, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, yaralama, vurma olarak da tanımlanabilir. Dar anlamıyla ele alındığında; şiddet, insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen acı verici ve sert bir edim olarak tanımlanır. İnsanın kendine yönelik yıkıcılığını temsil eden intihar da bu grupta değerlendirilmektedir (Birimoglu, 2012).

Şiddet, insanların fizyolojik veya psikolojik düzeyde zarar görmesinden, yaralanmasına ve giderek sakat kalmasına ve hatta hayatlarını kaybetmelerine neden olan kişisel ve toplu hareketlerdir. Şiddet ve saldırganlığı doğuran, besleyen ve kışkırtan ortamlar vardır. Şiddete ilişkin literatürde öfke, saldırganlık, düşmanlık, güç, çatışma, engellenme, güçsüzlük gibi kavramlar yer almaktadır. Düşmanlık ve öfke duygularının dışı vurulmuş ifadesi olarak şiddet ortaya çıkmaktadır (Akalın, 2010).

Şiddet, tutum ve davranış ile psikolojik, fiziksel ve/veya cinsel zorlama aracılığı ile diğeri üzerinde güç ve kontrol sağlamayı içermektedir (Türkoğlu, 2013).

Şiddet, bir kişiye baskı veya güç uygulayarak, onu iradesi dışında bir davranışta bulunmaya zorlamaktır. Şiddet uygulama eylemleri, saldırı, zorlama, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme veya işkence şeklinde olabilir (Soydaş, 2013). Zorlamak, psikolojik ya da bedensel acı çektirme, vurmak, yaralamak, dövme, işkence gibi bazı davranışlar şiddetin görünür hale gelmesidir. Duygusal veya zihinsel anlamda da şiddet uygulanabilir. Bunların dışında mala zarar verme de şiddet olarak tanımlanabilir (Dinçer, 2010).

Şiddet bir başka tanıma göre, çatışan çıkarları olan tarafların arasındaki sosyal ilişkilerden kaynaklanmaktadır (Solak, 2011).

Şiddet eğilimi ise, kişilerin şiddete ilişkin duygu, düşünce ve davranışlarından oluşmaktadır. Bu kavram kişilerin yalnızca şiddet davranışları ile sınırlı değildir; herhangi bir durumda şiddete başvurmak kadar, şiddet kullanımının haklı olduğunu düşünmekte şiddet eğilimi anlamına gelebilmektedir (Tosuner Sevinç, 2013).

Şiddet tanımları doğrultusunda, şiddetin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Şiddet, maddi ve manevi açıdan kişiye zarar vermektir.
- Söz konusu zarar, güç temelli davranışlardan, illegal, rahatsız edici nitelikteki ahlaki imalardan kaynaklanmaktadır.
- Şiddeti, toplum meşrulaştırmaktadır.
- Kişi ve çevre sindirilmeye çalışılmaktadır.
- Şiddet, sosyal açıdan, tanık olan veya kurban olan kişiler için bir kazanım aracıdır.

İletişim olgusunun gerçekleşmediği durumlarda şiddet kendisini çok farklı şekillerde göstermektedir. Bunlardan en sık görülenleri şunlardır: Korkutma, öldürme, baskı, cezalandırma, sindirme, eziyet. Bunlar bizim yaşadığımız toplumda olduğu gibi diğer toplumlarda da görülen şiddet çeşitleridir. Herhangi bir şiddet çeşidini bir millete mal etmek yanlıştır. Başka bir kişinin davranışını nasıl yorumladığımız önemli bir faktördür. Şiddetin oranı eğitim düzeyine bağlı olarak azalmakta ya da artmaktadır. Bu duruma şöyle bir mantıkla yaklaşmak mümkündür; eğitilmiş insan, sorunlarını konuşarak ya da farklı iletişim araçlarını kullanarak çözmeyi alışkanlık haline getirmiştir, böylece şiddete başvurma gibi ihtiyaç duymaz (Atalay, 2010).

Saldırganlık ile şiddet terimleri karışıklığa yol açan, çoğu zaman da birbirinin yerine kullanılan tanımlardır (Solak, 2011). Şiddet; öfke ve düşmanlık duygularının, kişilere veya nesnelere yönelik fiili, yıkıcı, fiziksel zor kullanma yoluyla dile getirilmesidir. Bu haliyle her türlü çatışma ilişkisinde (okulda, ailede, ırklar, gruplar, vb. arasında) rastlanan şiddet, saldırganlığın özgürlüğü, insan iradesini hiçe sayan en aşırı, en ileri boyutudur (Türkoğlu, 2013). Her saldırgan davranış, şiddet içermeyebilir. Şiddet, karşı görüşte ve tutumda olanlara kaba kuvvet kullanma, sert davranma olarak da tanımlanmaktadır (Solak, 2011).

2. 6. 2. Şiddet Türleri

Pek çok kişi şiddeti sadece vurmak veya dayak olarak algılar. Oysa şiddetin birçok türü vardır (Ulusal, 2007).

2. 6. 2. 1. Fiziksel Şiddet

Bir kişi ya da gruba fiziksel, psikolojik veya seksüel olarak zarar veren fiziksel güç kullanımı olarak tanımlanır (Çamcı, 2010). İtmek, tekmelemek, kol-bacak kırmak, tokat atmak, temel ihtiyaçları kısıtlamak, saçından sürüklemek, yaralamak vb. (Birimoğlu, 2012).

Fiziksel şiddet eylemleri sonucunda ortaya çıkan yaralanmalar farklı düzeylerde olmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün fiziksel şiddetin derecelerine ilişkin kullandığı tanım, orta derecede ve ağır derecede şiddet olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Şiddet içeren davranışlardan, bir şey fırlatma ya da tokat atma ve

tartaklama, itme orta derecede şiddeti, diğer şiddet davranışları ise ağır derecede fiziksel şiddeti tanımlamaktadır (Türkoğlu, 2013).

2. 6. 2. 2. Sözel Şiddet

Söz ve hareketlerin, düzenli bir şekilde korkutma, sindirme, kontrol etme ve cezalandırma aracı olarak kullanılmasıdır. Örneğin; kişinin değer verdiği konularda sistematik olarak çok ağır sözler söylemek ve hakaret etmek, küçük düşürücü adlar takmak, güven sarsmak, sık sık olumsuz şekilde eleştirmek ve alay etmek (Şeker, 2011).

2. 6. 2. 3. Psikolojik Şiddet

Bir grup ya da kişiye mental, ruhsal, fiziksel, manevi ve sosyal gelişim açısından zarar veren ve fiziksel güçle tehdit de dâhil kasıtlı güç kullanımı olarak tanımlanabilir. Kabadayılık, hakaret, mobbing (yıldıрма/zorbalık), tehdit ve tacizleri içerir (Çamcı, 2010).

2. 6. 2. 4. Cinsel Şiddet

Kişiyi istemediği yerde, istemediği zamanda ve istemediği şekillerde cinsel ilişkiye zorlamak, çocuk doğurmaya ya da doğurmamaya zorlamak, cinsel organlarına zarar vermek, enseste, fuhşa zorlamak, zorla evlendirmek, telefonlamektupla ya da sözlü olarak cinsel içerikli rahatsızlık verici davranışlarda bulunmak, cinsel şiddet içeren eylemlerdir (Çakır Parmaksızoğlu, 2011).

2. 6. 2. 5. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, paranın ve ekonomik kaynakların kişi üzerinde bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır (Akalin, 2010). Parasını almak ve geri vermemek, işe yollamamak veya zorla çalıştırmak, istemediği işte çalıştırmak, çalıştırmamak, eline hiç para vermemek vb. (Birimoğlu, 2012).

2. 7. Saldırganlık Kavramı

Sosyal bir varlık olan insan, diğer insanlarla sürekli olarak etkileşim halindedir. Bu etkileşimlerde kimi zaman saldırgan davranışlara maruz kalmakta, kimi zaman da saldırganca davranışlar sergilemektedir. Bu nedenle saldırganlık konusu, insanı inceleyen sosyal bilimlerde, özellikle de psikoloji literatüründe sıkça

tartışılan bir konu olmuştur. Yapılan çalışmalarda saldırganlığın kökenleri, saldırganlığın ne olduğu, saldırganlığa neden olan faktörler ve saldırgan davranış şekilleri sıkça sorgulanmıştır (Kayan, 2012).

Teoride, uygulamada ya da araştırmalarda saldırganlık ve dürtüsellik çoğu zaman içinden çıkılmaz halde karıştırılan, iki ayrı kişisel özelliktir. Saldırganlık etolojiye göre birçok etkenden kaynaklanan karmaşık davranışlar serisidir. Saldırganlığın çok boyutlu doğasının bir yansıması olarak, saldırganlık kavramı farklı olarak birçok şekilde tanımlanmıştır. Kişisel bir özellik, öğrenilen bir alışkanlık, içgüdü, biyolojik bir süreç, sıradan bir refleks ve gözle görülür fiziksel ya da sözlü bir tepki olarak değerlendirilmiştir (Maes ve Coccaro, 1998).

Saldırganlık sözcüğüne etimolojik açıdan bakıldığında, Latince ‘‘ad’’ (doğru) ve ‘‘gradi’’ (adım) kelimelerinden oluşmuştur. İngilizcede ‘‘Agression’’ olarak ifade edilen sözcük, ileriye doğru hareket etmek anlamında kullanılır. Bu sözcüğe zıt anlamı olarak meydana gelen sözcüğe ise ‘‘Regressiotf’’tır ve geriye doğru hareket etme anlamında kullanılır (Yıldırım, 2009).

Saldırganlık, düşmanlık, öfke, engelleme, rekabet, korku gibi durumlardan kaynaklanan ve karşısındakine zarar vermeyi, onu durdurmayı, ona engel olmayı ya da kendini korumayı hedefleyen sözel, fiziksel veya sembolik her türlü davranış olarak tanımlanır (Zekioğlu, Er, Aktaş ve Şahan, 2011).

Saldırganlık, canlı bir varlığı incitme veya zarar verme amacıyla yönetilen, canlının da böyle bir işlemde kaçındığı davranış biçimidir (Pulur, Kaynak ve Orhan, 2004).

Saldırganlık bir başka canlıya kasıtlı olarak, fiziksel ya da duygusal bir biçimde zarar verme tutum ve davranışını içeren bir durumdur. Bu tanım, kuramlara göre, kökeni açısından ortamsal faktörler tarafından mı, yoksa kişinin kendisi tarafından mı yapıldığı ve kontrol edilebilir bir davranış olup olmadığına göre değişmektedir. Saldırganlık duygusal tanımlara göre; öfke duygusunun yol açtığı bir davranıştır. Güdüsel tanımlara göre saldırganlık; davranışın saldırgan nitelikte olup olmadığını niyet belirler. Zarar verme amacıyla yapılan davranışlar sadece saldırgan olarak nitelendirilebilir. Davranışsal tanımlara göre saldırganlık; davranışın

temelinde yatan niyet önemli değildir, bir başkasına psikolojik veya fiziksel olarak zarar veren her davranış saldırganlıktır (Yavuzer ve Karataş, 2013).

Farklı psikolojik ekoller tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmış olsa da bütün ekollerin birleştiği nokta, insan doğasında saldırganlık güdüsünün var olduğudur. Saldırganlık, hoş olmayan bir uyarının meydana gelme olasılığının sıfırdan daha büyük olması durumunda canlı bir hedefe yöneltilen davranıştır (Topuz, 2008).

Saldırganlığın, genellikle doğuştan gelen bir dürtü olduğu kabul edilmektedir. Bunun dışında çevrenin olumsuz tutumları veya gereksiz engellenmeleri, çocuğa yöneltilen saldırganlıklar, çocukta saldırganlık dürtüsünün beslenerek güçlenmesine veya saldırganlığın oluşmasına neden olabilir. Bazen de bu dürtü, çocuğun kendi kendisini yaralaması, saç koparma, öfke nöbetleri gibi uyum bozukluklarına yol açar. Dışa dönük saldırganlıkta bebekleri dövme, yemekleri dökme, oyuncakları kırma, ısırma ve tepinme gibi belirtiler sık görülür. Saldırganlık cinsel dürtü gibi insanda varolan bir dürtüdür ve insanın yaşamını sürdürebilmesi için gereklidir (Gümüşdağ, 2004).

Saldırganlık, bir kişinin başka bir kişiyi yaralama girişimi düşüncesine sahip olmasıdır. Eğer böyle bir girişim ortaya çıkmışsa buna da saldırı denir (Duyar, 2011).

Saldırganlık kasıtlı veya dürtüsel olabilir. Kasıtlı olan saldırganlık, içinde bilinçli olarak planlamayı barındırır. Dürtüsel saldırganlık ise, bir olaya karşı geliştirilen düşmanca bir tepkidir veya kişisel kontrolünü kaybeden bir kişinin gösterdiği karmaşık olan saldırganlık davranışıdır (Maes ve Coccaro, 1993).

Saldırganlık, çoğunlukla;

- Zıt fikirlere karşı çıkma,
- Başka kişiler hakkında düşündüklerini söyleme,
- Herkesin içinde başka kişileri eleştirme,
- Başka insanlarla alay etme,
- Aynı düşüncede olmadığı zaman bunu hemen söyleme,
- Kötü bir davranışla karşılaştığı ve hor görüldüğü zaman öç alma,
- Başka insanlar hata yaptığı zaman onları suçlama,

- Gazetelerde cinayet ve dehşet ile ilgili sütunları okumaktan hoşlanma, şeklinde açığa vurulur (Demirel, 2013).

Saldırganlık, yenmek, hâkim olmak, yönetmek amacı ile etkili bir hareket, şiddetli, güçlü, fiil, işlem; bir işi bozma, engelleme, hırpalayıcı, yaralayıcı veya tahrip edici amaç taşıyan bir davranıştır (Gümüşdağ, 2004).

Sporda saldırganlık, bir organizasyona zarar vermek üzere yapılan bir davranış olarak tanımlanabilir. Sporda saldırgan davranışlar kişiden ziyade karşılaşmanın sonucuna etki etmek amacıyla yapılır. Yani sporun normal kuralları içerisinde karşılaşmayı kazanamayacağını anlayan sporcu ya da ilgili kişiler, saldırgan davranışlarla gözdağı vererek, korkutarak sonucu kendi lehine çevirmeye çalışır. Bu da spor müsabakalarında rakibe kaba kuvvet kullanarak, maçın sonucunu kendi lehine çevirme anlamında sporda şiddeti doğurur (Özen, Eygü ve Kabakuş, 2013).

Sporda saldırganlık davranışının meydana geldiğı iki farklı türde saldırganlık tipinden söz edilebilir. Birincisi araçsal saldırganlık, ikincisi ise düşmanlık içeren saldırganlıktır. Karşılıklı olarak temas halinde yapılan spor branşlarında, anlayışlı olmayı gerektiren, takımın faydasına olan ve sporda ki özel durumdan doğan gereklilikler (Savunma oyuncusunun hakeme fark ettirmeden hücum oyuncusunu itmesi) araçsal saldırganlığı, rakibe zarar verme niyeti ile yapılanlar (Kasti tekme atma) düşmanlık içeren saldırganlığı ifade etmektedir (Aktaş, Çobanoğlu ve Yazıcılar, 2004).

Sporda karşımıza birde saldırganlığın olumlu, yani yapıcı boyutu olan atılganlık terimi çıkmaktadır. Eğer kurallar, fiziksel gücün kullanılmasına bazı sınırlamalar getiriyor ve sporcu da bu sınırlar içerisinde fiziksel gücünü sonuna kadar kullanıyorsa bu durumda atılgan teriminden söz edilebilir (Aktaş, Çobanoğlu ve Yazıcılar, 2004).

Saldırganlık ve saldırganlık dürtüsünün şiddete dönüşmesi, bir toplumda yaşayan tüm bireyleri etkileyen sorundur. Saldırganlığın tanımında da bu vardır; bir şeye ya da birine zarar vermek amacını taşıyan ve toplumsal açıdan onaylanmaz davranışlara saldırganlık denir (Gümüşdağ, 2004).

Özet olarak saldırganlık, bir başkasına zarar vermeye yönelik yıkıcı bir davranış şeklidir. Genellikle kin, öfke, nefret gibi duygular eşlik etmekle birlikte, saldırganlık bu duygular olmaksızın da ortaya çıkabilen bir davranıştır. Saldırganlığın içgüdü, kişilik özellikleri, engellenme, psikopatolojik durumlar, aile, toplum gibi birçok faktörden kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Gültekin, 2008).

2. 7. 1. Saldırganlık Türleri

Saldırganlık ile ilgili yapılan çalışmalarda, araştırmacılar saldırganlığı çeşitli türlere ayırarak incelemişlerdir (Topuz, 2008). Araştırmacılar saldırganlığı genel olarak pasif ve aktif saldırganlık olarak iki grupta incelemişlerdir. Pasif saldırganlıkta zarar verme niyeti eylemsiz gerçekleşmektedir, aktif saldırganlıkta ise zarar verme niyeti bir eylemle gerçekleşmektedir. Aktif saldırganlıkta, kişi karşısındakine bizzat somut bir şekilde zarar verme yönünde harekete geçmektedir. Kısacası karşısındaki birey bu eylemden yara alarak zarar görmektedir. Pasif saldırganlıkta ise birey çevresinde yardıma muhtaç kişilere yardım etme imkânı olduğu halde onları görmezlikten gelmektedir. Bu durumda kişi daha sonra karşısındaki bireyden ya da yasalardan zarar görme endişesi duyduğu için aktif olarak saldırganlık göstermemektedir (Duyar, 2011).

2. 7. 1. 1. Araçsal Saldırganlık

Araçsal saldırı, öğrenilmiş saldırganlık eylemleri olarak tanımlanır. Bu saldırı türü bir hedefe ulaşmak için planlı olarak uygulanır. Araçlı saldırıda kuralların dışına çıkılabileceği gibi, kurallara uygun olarak da gerçekleştirilebilir (Topuz, 2008).

Spor müsabakalarında rastlanan saldırganlık türü, araçsal saldırganlıktır. Temel amaç; iyi bir derece elde etmek, rakibini yenmek veya geçmektir. Saldırganlık, bu üst hedefe ulaşmak için, araç olarak kullanılır. Araçsal saldırganlık, sonuç için araçtır. Futbolda bir korner sırasında, savunma oyuncusunun topa daha rahat sahip olabilmek için hakeme fark ettirmeden, hücum oyuncusunu iteklemesi de araçsal saldırganlıktır (Demirel, 2013).

Araçsal saldırganlıklarda sporcu, saldırganlık hareketini kendi adına değil, oyuncusu olduğu takım adına da gerçekleştirmektedir. Çünkü saldırganlık sonucunda oyuncu ceza olsa dahi takımı oyunu galip bitirebilmektedir. Takımın galip gelmesi oyuncuların en önemli hedefidir. Takımın galip gelmesi durumunda oyuncular farklı

biçimlerde ödüllendirilmektedir. Kısacası oyuncunun sahada yapmış olduğu saldırganlık davranışı ödüllendirilmiş olmaktadır. Bu tür ödüllendirmeler zamanla, oyuncunun bu tip saldırganlık davranışını daha fazla yapmasına neden olmaktadır. Oyuncu artık saldırganlık yapılarak amaca ulaşıldığını görmüştür ve bunu her oyunda tekrarlamak için çaba sarf etmektedir (Duyar, 2001).

2. 7. 1. 2. Amaçsal Saldırganlık

Her meslekte olduğu gibi sporcular da yapmış oldukları işte kariyer yapma, yükselme, daha çok para kazanma, şöhret olma ve yerini sağlamlaştırma gibi duygular beslemektedir (Duyar, 2011). Basketbolda sayı yapmayı amaçlayarak rakibinin eline vurma, karetede rakibine üstünlük sağlamak için tekme atma davranışı ya da su topunda gol atmayı amaçlayan rakibini suyun içine çekme, düşmanlık amacı içermeyen sadece bir amaca ulaşmak için gerçekleştirilen davranışlardır. Bu tür saldırgan davranışlar çoğunlukla, daha iyi bir derece elde etmek, rekor kırmak, madalya kazanmak, rakibini yenmek amacıyla ya da yüksek bir prim veya ödülün kaybedilme riskinin arttığı durumlarda görülmektedir (Topuz, 2008).

2. 7. 1. 3. Emir Altında Saldırganlık

Takım sporcuları ve bireysel sporcuların çoğu başarılı olmayı kazanmak olarak yorumlamaktadır. Bu doğrultuda düşünen sporcular ve takımlar her ne pahasına olursa olsun galibiyete kanalize edilmiş, başarılı olmak için her türlü saldırganlık davranışını göstermektedir. Sporcuların bu hareketi saha içerisinde cezalandırılrsa dahi taraftarlar ve takım tarafından desteklenmektedir (Duyar, 2011).

Sporcular, çalışma ve sosyal çevresinin başarıyı salt kazanmak olarak algıladıkları durumlarda, takımının ya da kendisinin mutlaka kazanmak zorunda oldukları maçlarda, koçları tarafından daha sert oynamaları konusunda yönlendirilir. Koçun emri altındaki sporcular, istenenleri yerine getirmek, dolayısı ile galip gelmek için sınırsız saldırgan davranışlarda bulunur (Topuz, 2008).

2. 7. 1. 4. Düşmanlık İçeren Saldırganlık

Bu saldırganlık türü, düşmanlık duygusu içermektedir; asıl amaç, diğer kişiyi incitmek, ona zarar vermektir. Bir başka ifade ile düşmanlık içeren saldırganlık kendi

içinde bir sonuçtur (Topuz, 2008). Bu tür saldırganlık; hoşnutsuzluk, kin veya nefret nitelikli uyarılara tepkidir. Acıya neden olan olaylar, önceden belirli bir amaca yöneltilmiş tepkilerin gerçekleşmesini engelleyen, engellerin birdenbire meydana gelmesi sonucu başarı gereklilikleri, önceki deneyimler yüzünden beklenen güzel olayların gerçekleşmemesi, sona ermesi sonucu ortaya çıkabilir. Psikolojik etkinleşme düzeyinin kin veya hoşnutsuzluk niteliğinin artması ve aşırı gücenme veya öfke duyguları düşmanlık içeren saldırganlığa eşlik eder (Duyar, 2011).

Sporcularda düşmanlık içeren saldırganlık genellikle geçmişte karşılaşılmış ve mağlup olunmuş müsabakalardan kaynaklanır. Oyuncu daha önce karşılaştığı ve yenildiği bir oyundan sonra, rakip takım oyuncularına kin ve nefret beslemeye başlar ve bu yoğun duygular ilk karşılaşmada ortaya çıkarak, harekete geçmesine neden olur (Duyar, 2011).

2. 7. 1. 5. Tepkisel Saldırganlık

Tepkisel saldırganlık, her durumda hoşnutsuzluk, kin ya da nefret niteliğindeki uyarılara ait bir tepkidir. Acıya neden olan olaylar, önceden belirli bir amaca yönelmiş tepkilerin meydana gelmesini engelleyen, bazen de engellerin aniden ortaya çıkması sonucu ve beklenen neticelerin gerçekleşmemesi sonucunda, tepkisel saldırganlık ortaya çıkabilir (Demirel, 2013).

Tepkisel saldırganlık iki gruba ayrılır. Birinci grupta, sporcuyu tahrik eden kişiye yönelik doğrudan bir saldırganlık yer alır. İkinci grupta ise saldırı, tahrik eden kişi veya kişilerin dışındaki bireylere yönelik gerçekleşir. Bu saldırganlıkta sporcu hırsını başkasından çıkartır. Hakemin verdiği kararların hatalı olduğunu düşünen bir sporcuyu, öfkeyle rakibini yaralaması veya seyirciye kızan antrenörün hırsla sporcusunun üzerine yürümesi örnek olarak verilebilir (Yıldırım, 2009).

2. 7. 1. 6. Tahrik Edene Yapılan Saldırganlık

Tahrik edene yapılan saldırganlık da daha önce kişilerin veya bir kişinin bize yapmış olduğu davranış şekline incinmemiz ya da öyle algılamamızdan dolayı, bu durumu kabullenmeyip, kin besleyerek daha önce onların yapmış olduğu davranış biçimine benzer davranışlar göstererek ya da onları incitebilecek davranışlarda bulunarak içimizde biriken öç alma duygularının boşalmasıdır (Yıldırım, 2009).

2. 7. 1. 7. Tahrik Edenin Dışındakilere Yapılan Saldırganlık

Bu saldırganlık türünde saldırı, tahrik edenin dışındakilere yapılmaktadır. Burada seyirci ve sporcu, öfkesini bir başkasından çıkarır; hakemin haksız kararına kızan sporcunun, hırsını rakip oyuncudan çıkarması, rakip oyuncunun yapmış olduğu el-kol hareketine kızan seyircinin, rakip seyircilere tepki göstermesi ve onlara saldırması gibi hareketler bu saldırganlık türüne verilebilecek örnektir (Demirel, 2013).

2. 7. 1. 8. Atılganlık

Atılganlık, kişinin inanç, düşünce ve isteklerini, karşısındaki kişilerin haklarını çiğnemeneden ifade edebilmesidir (Topuz, 2008).

Atılganlık, başka kişilerin haklarını ihlal etmeden, kişinin kendi haklarını kabul edilebilir biçimde savunmasıdır. Atılganlık, dolaysız yollardan faydalanılarak kurulan etkileyici, dürüstçe ve açık bir iletişim çeşididir. Ancak gereksinimler ve haklar bu yolla savunulurken, kişi bu hakların kendi hakkı olduğuna inanması gerekmektedir. Atılgan davranışlar, bireyin kendisine olan güven duygusunu arttıracığından, insanlarla dürüst ilişkiler kurabilmesini sağlar ve bu dürüst ilişkiler sayesinde insanların kazanılmasına yardımcı olur (Duyar, 2011).

Atılganlıkta kişi kendi haklarını, duygu ve düşüncelerini ifade ederken karşısındaki kişinin hakkını göz ardı etmez, saldırganlık ise karşısındaki kişinin haklarının yüzeye çıkmasına izin vermez, ruhsal ve fiziksel olarak zorlamayı içerir. Kısaca söylemek gerekirse atılgan olmak saldırgan olmak değildir (Topuz, 2008).

2. 7. 2. Saldırganlığı Açıklayan Kuramlar

Saldırganlığa tarih boyunca, tüm toplumlarda ve tüm insanlarda rastlanmıştır. Bu nedenle, saldırganlık içeren davranışın, nereden kaynaklandığını ve nasıl oluştuğunu açıklamak için çeşitli kuramlar ve görüşler vardır (Duyar, 2011).

2. 7. 2. 1. İçgüdü Kuramı

İçgüdü kuramı, adından da anlaşılacağı üzere, saldırganlığın bütün bireyler için içsel ve derin karakteristiği olduğunu öne sürer. Bu kurama göre, bizler saldırgan bir içgüdüyle doğduk ve bu yüzden kaçınılmaz olarak saldırgan davranışlar

sergileriz. Bu teori, Psikanalitik ve Etolojik yaklaşımlar olmak üzere iki ana kategoriye ayrılır (Gill, 1948).

İçgüdü kuramının önde gelen isimleri Freud ve Lorenz'dir (Yıldırım, 2009). İçgüdü kavramı ilk kez hayvan davranışlarını inceleyen araştırmacılar tarafından, kalıtsal kökenli ve öğrenme sonucu edinilmiş olan tepkilerin ayrımını yapabilmek amacıyla kullanılmıştır. Zamanla içgüdü terimi çeşitli türdeki davranış örüntülerini içeren bir manada kullanılmaya başlanmıştır. Freud, zihin ve beden arasında ki sınır üzerine yerleşebilecek bir kavram olarak tanımlamıştır (Kaplan, 2012).

İnsanlık tarihinde bu kadar çok şiddet olaylarının görülmesi sonucunda, saldırganlığın doğuştan gelen bir içgüdü olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. İçgüdü görüşünün psikolojide ki en önemli temsilcilerinden biri Freud'dur (Kayan, 2012).

Freud, 1920 yılından sonra yazdığı "Haz İlkesinin Ötesinde" (Beyond the pleasure principle) adlı eserinde ikili içgüdü kuramı kapsamında, saldırganlıkla ilgili görüşlerini aktarmaktadır (Şahin, 2003). Freud'a göre insanoğlunda iki temel içgüdü vardır. Bunlardan birincisi yaşam içgüdüsü olan Eros, diğeri ise ölüm içgüdüsü olan Thanatos'tur (Yıldırım, 2009). Yaşam içgüdüleri, insan ırkının ve bireysel yaşamın sürekliliğini sağlayan açlık, susuzluk, cinsellik gibi içgüdülerdir. Freud'un yıkıcı içgüdüler olarak ayırdığı, ölüm içgüdüsünün en önemli türevi ise saldırganlık dürtüsüdür. Saldırganlık Freud'a göre, insanın kendine dönük yıkıcı eğilimlerinin dış dünyada ki objelere çevrilmesidir. Kişi, diğer insanlara karşı davranış geliştirir ya da onlarla savaşır; çünkü kendini yok etme isteği yaşam içgüdüleri birbirlerini etkisiz kılabilir ya da biri diğerinin yerine geçebilir (Gültekin, 2008).

Freud saldırganlığı, insanın kendine dönük yıkıcı eğilimlerinin dış dünyadaki objelere çevrilmesi olarak tanımlamıştır. İnsan diğer insanlarla karşı davranışlar geliştirir ya da savaşır. Saldırganlığın davranışa yansması sonucunda kişi deşarj olur. Yani daha sonra kişinin saldırgan olma olasılığı azalır. Psikanalitik kuramda da buna katarsis denilmektedir (Kaplan, 2012).

Freud saldırganlığın normal olduğunu, fakat normal insanların, bastırılmış bilinçaltı bir dürtüsü olduğunu düşünüyordu. Bilinçaltı dürtüler ciddi biçimde güçlü veya garip bir seviyedeysen, bilinçaltından bilinç üstüne sızabilir ve bir kişi masum ve sıradan birine karşı saldırganlaşabilir. Freud bunu yer değiştirmiş bir saldırı olarak

tanımlamıştır. Yani saldırganlık, bastırılmış olan şiddetin su yüzüne çıkmasıdır (Englander, 2003).

1927’de Freud, saldırganlıkla ilgili görüşünü şöyle özetlemiştir: ‘‘İnsanoğlu ancak saldırıya uğradığında kendini koruyan, aslında sevgi arayan uysal ve sokulgan bir varlık değildir. Yüksek ölçüde saldırganlığı, onun içgüdüsel doğasının bir parçası olarak görmek gerekir’’ (Akt. Kayan, 2012).

Saldırganlık konusu psikanalitik kuramın ilk dönemlerinde pek fazla ilgi görmemiştir. İlk dönemde psikoseksüel gelişim ve libido dönemlerine ağırlık veren Freud, tüm nevrotik çelişkileri cinsellikle açıklamaya çalışmıştır. Freud psikoseksüel gelişim dönemi içerisinde saldırganlık dürtüsünü de açıklamıştır. Freud’a göre oral dönemin (0-1,5 yaş) son aylarında görülen ısırma, tükürme, çiğneme, diş çıkarma ve ağlama gibi ilk tepkilerde saldırganlığın ilk belirtileri görülmektedir. Aynı şekilde anal dönemde (1,5-3 yaş) dışkıyı püskürtme davranışı saldırgan davranış olarak kabul edilir. O dönemde dışkı kızgınlığın ifadesi olarak yorumlanır ve bu döneme ‘anal sadizm’ denir. Erkek çocuğu için, fallik dönemde (3-5 yaş) anne sevgi objeksidir. Babasını tek rakibi olarak gören çocuk, anneye sevgili gibi davranmaya başlar ve babasına karşı saldırgan içerikli duygular beslemeye başlar (Kaplan, 2012).

Oral dönemde yaşanan sorun ve sapmalar, yetişkinlikte aşağılayıcı konuşan ve davranan, alaycı, kolayca öfkelenen ve öfkelenildiğinde çevresine zarar veren bireylerin kişilik özelliklerinin temelini oluşturmaktadır. Anal dönemde baskılı bir tuvalet eğitimi de, sonraki yıllarda kızgınlık nöbetleri, yıkıcılık gibi bazı karakter özelliklerine ve sadist kişilik yapısına neden olabilmektedir (Gültekin, 2008).

Freud saldırganlığı psikoseksüel açıdan yorumladıktan sonra, saldırganlığı ego içgüdüsüne bağlamıştır. Ego içgüdüsünün amacı, bireyin kendini koruma isteği, bilinçli düşünmesinin yanı sıra sınırlamalarının birleşimidir. Bu amaçla bağlantılı olarak kişi kendi doyumunu engellendiğinde, ego tepki gösterir ve bu da saldırganlık olarak değerlendirilir (Kaplan, 2012).

Saldırganlık hakkındaki bir diğer büyük içgüdü teorisi etolojik yaklaşımdır. Bu yaklaşım çoğunlukla Konrad Lorenz’in (1966) çalışmalarından bilinir. Lorenz ve diğer etolojistler saldırganlık içgüdüsünün doğuştan gelen bir kavga isteği olduğunu ve kökenlerinin evrime dayandığını iddia ettiler. Lorenz, içimizde ki kavga

içgüdüsünün spontane olarak agresif enerjiyi meydana getirdiğini ve bu enerjinin agresif bir saldırıya dönüşene kadar sürmeye ve birikmeye devam ettiğini varsayar (Gill, 1948).

Lorenz, hayvanlarda gözlemlendiği saldırgan davranışları insanlara da genelleyerek, saldırganlığın hayatta kalma şansını arttıran ve doğuştan gelen içgüdüsel ve kaçınılmaz bir davranış olduğunu ileri sürmektedir (Topuz, 2008). Saldırganlık sayesinde türün en güçlüleri seçilir ve gelecek nesillere çok daha fazla kaynak bırakılır, türün yaşadığı sosyal üniteye hiyerarşi belirlenir, en iyiler basamağın en üstünde yer alır (Yıldırım, 2009). Dolayısıyla spor, insanın saldırganlığını göstermesi için kabul edilebilir bir eylemken, savaş kabul edilemez olarak görülmektedir (Şahin, 2003).

Lorenz'e göre saldırganlık kabul edilemez veya kabul edilebilir şekilde değerlendirilebilir. Etolojistler, rekabete dayalı sporların insanların agresiflikten kurtulması için en etkili yollardan biri olduğunu kuvvetle savunmaktadır. Lorenz, sporun en önemli faydasının agresif enerjiden kurtulmaya neden olması olduğunu iddia etmektedir (Gill, 1948). Lorenz'e göre, agresif enerji sürekli olarak biriktiği için, yıkıcı şiddeti önlemenin en iyi yolu agresif enerjinin daha az zararlı yollardan boşaldığından emin olmaktır (Gill, 1948).

İçgüdü kuramcıları saldırganlığı içgüdü üzerine temellendirerek açıklamaya çalışmışlardır. Lorenz'in temsil ettiği Etiyolojik kuram ve Freud'un savunduğu Psikanalitik Kuram, saldırgan davranışların temelinde saldırganlık içgüdüsünün yattığını savunmaktadır. Freud ve Lorenz'in bu ortak yönüdür. Fakat Freud ve Lorenz'in birbirlerinden ayrılan yanları da vardır. Freud, yıkıcı bir içgüdünün var olduğunu savunmaktadır. Lorenz'e göre bu varsayım, biyoloji bilimi açısından savunulamaz nitelikteydi, onun savunduğu saldırganlık dürtüsü yaşama hizmet eder, çevreye uyumu ve türün devamını sağlar (Duyar, 2011).

2. 7. 2. 2. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal Öğrenme Kuramı, Albert Bandura tarafından geliştirilmiştir. Bandura'ya göre saldırganlık içgüdüsel veya doğuştan gelen bir özellik olmayıp, gözlemsel öğrenmeyle ve edimsel koşullanma ile öğrenilen bir özelliktir (Kayan, 2012). Sosyal öğrenme kuramcılarının göre saldırganlık, taklit yoluyla, model alma

ile öğrenilir. Bu bağlamda görsel medya ve televizyonun, kamuoyunda oluşturduğu şiddet ve saldırganlık davranışları göz ardı edilemeyecek derecede önemli ve üzerinde durulması gereken bir konudur (Topuz, 2008).

Sosyal öğrenme teorisine göre, insan saldırganlığı kişiye bahsedilen nöropsikolojik mekanizmalarla uyumludur. Bu mekanizmalar kişinin agresif davranışlar gösterebilmesini sağlar, fakat bu mekanizmaların aktif hale gelebilmesi uygun uyarıcılara ve beyin kontrolüne bağlıdır. Bundan dolayı, agresif davranışların spesifik normları ifade edilmesiyle sıklaşır, sergilenen durum ve saldırı için seçilen spesifik hedefler büyük oranda sosyal tecrübeler sonucu belirlenir (Bandura, 1973).

Taraftarlar açısından değerlendirmek gerekirse, herhangi bir seyirci desteklediği takımın seyircilerinin oluşturduğu grubun içine girmekte, buradaki davranış şekillerini görerek benimsemekte, benimsediği ölçüde de desteklemekte ve kabul görmektedir. Böylece de grup tarafından yönlendirilmektedir. Ait olduğu grubu temsil eden takımın galip gelmesi için verilen destek, bir süre sonra kazanmayı engelleyen veya engellenmesi muhtemel olan faktöre karşı (hakemler, rakip taraftarlar, rakip futbolcular gibi) tavır takınılmasını da beraberinde getirmektedir. Bu tip bir tavır da bazen saldırganca olabilmektedir (Yıldırım, 2009).

Sosyal öğrenme kuramcılarına göre saldırgan davranış iki temel yolla öğrenilir. Birincisi saldırgan davranan modellerin izlenmesi, yani model alma yoluyla öğrenme; ikinci yol ise saldırgan davranışın sonucunda ceza ve ödül alınması yani araçsal öğrenme (Kaplan, 2012).

Araçsal öğrenme kuramına göre herhangi bir davranış ödüllendirilirse veya pekiştirilirse o davranışın gelecekte tekrarlanma olasılığı artar. Saldırgan davranışı ödüllendirilen kişi, farklı ortam ve durumlarda da saldırgan davranışlarda bulunacaktır. Sosyal çevreden onay alma, para, oyuncak veya kurban olan kişinin kendisi ile gurur duyması veya içindeki gerilimden kurtulma duygusu da pekiştirici olabilir (Kaplan, 2012).

Jackson ve Terry'e göre sporda ki gelişmeler üç grupta toplanmaktadır. Bunlardan birinci grubu antrenörler, sporcunun ailesi ve takım arkadaşlarından oluşan referans grupları, ikinci grubu sporun yapısı ve kuralları uygulamada sorumlu kişiler ve hakemler, üçüncü grubu ise medya, taraftarlar ve genelde toplum

oluşturmaktadır. Futbol müsabakasında takımlardan biri 1-0 öndedir ve maçın son dakikaları oynanmaktadır. Mağlup durumdaki takımın forvet oyuncusu aldığı bir pasla rakip kaleye yönelir. Ceza sahasına girmek üzeredir ve önünde sadece kaleci kalmıştır. Tam bu sırada ayaklarına arkadan sert bir darbe yer ve acı içinde yere düşer. Defans oyuncusu tek çare olarak forvet oyuncusuna bilerek çelme takmayı uygun bulmuştur. Hakem serbest atışa karar verir, atış kullanılmış ve başarısız olunmuştur. Takım maçı 1-0 kazanarak ligde kalır veya şampiyon olur. Bilerek çelme takan oyuncuya takımının soyunma odasında ne olduğunu düşünelim. Büyük bir olasılıkla baş antrenör olmak üzere takım arkadaşları sırtını okşayarak tebrik ederler. Bir başka ifade ile bu davranış onaylanarak pekiştirilmiş olur (Yıldırım, 2009).

Bandura, Ross ve Ross (1961), model alma yoluyla öğrenmenin saldırgan davranış üzerinde ki etkisini araştırdıklarında, saldırganlığın nedenlerini açıklamaya yönelik çalışmalar yapmışlardır. Okul öncesi çocuklar üzerinde yapılan deneysel çalışmada saldırgan modelin çocukların davranışlarını iki şekilde etkilediğini ortaya koymuşlardır:

- Model, çocuklara yeni saldırı şekilleri öğretmiştir.
- Modelden taklit edilenlere ek olarak, diğer saldırgan davranışlarda sayıca artmıştır.

Çocuk ilk aylarından itibaren en basit davranış şekillerini bile taklit yoluyla geliştirir. Anne ve baba ile başlayan bu taklit etmeler giderek beğendiği, sevdiği ve hayranlık duyduğu diğer büyüklerle devam eder. Müzisyenler, sporcular ve sinema oyuncularını gençlerin taklit etmeye en çok eğilim gösterdikleri kişilerdir. Bu nedenle sporcular örnek davranış ve alışkanlıklarıyla, sosyalleşme sürecinde diğer kişilere iyi birer model olabilir (Topuz, 2008).

1994 yılında yapılan bir araştırmada, evde anne veya baba ile sürekli çatışma halinde olan çocukların, dışarıda ki diğer çocuklara göre daha saldırgan davranışlar gösterdikleri görülmüştür. Bandura'nın yapmış olduğu başka bir araştırmada ise; saldırganlığın olduğu kadar, saldırgan olmamanın da öğrenilebilir bir davranış örüntüsü olduğudur. Bu araştırmadan yola çıkan diğer araştırmacılar, çocukların programlarda geçen kötü davranışları öğrenebildikleri gibi yararlı programların

olumlu mesajlarını öğrenebildiklerini tespit etmişlerdir. Çocukların kötü davranışlarını cezalandırmak isteyen anne ve babaların da, aslında bu davranışları pekiştirmekten öteye gidemediklerini göstermişlerdir. Buna göre, övülen iyi davranışlar çocuklar tarafından nasıl öğreniliyorsa, cezalandırılan kötü davranışlarda çocuklar tarafından öğrenilebiliyor (Kayan, 2012).

Sosyal öğrenme kuramına göre çocuk davranış kurallarını çevresindeki kişilerden öğrenmekte ve saldırganlığı içselleştirmektedir. Saldırgan bir davranış şekli çocuklukta bir kez oluştuktan sonra kalıcı hale gelmektedir. Öfke yönetimi gibi davranış değiştirme kuramlarının temelini sosyal öğrenme kuramı oluşturmaktadır. Bu kuramı destekleyen bir başka durum da toplum içindeki şiddeti bir yaşam tarzı olarak meşrulaştırmış gruplar ya da azınlık alt kültürlerinin oluşudur. Bu tür alt kültür ve küçük gruplarda, gurubun inanç, değer ve kuralları, saldırganlığa onay verildiğini, aksi davranışların cezalandırıldığını göstermektedir. Saldırganlık karşıtı bir yaşam tarzını uygulayan topluluklar da vardır. ABD’de ki Hutterci ve Amish toplulukları, Orta Afrika’da ki Pigmeler’in yaşam tarzları Bandura’nın şiddetin içgüdüsel olmadığı iddiasını destekler niteliktedir. Ancak bu topluluklar yalıtılmış durumda ve az sayıdadır (Gültekin, 2008).

2. 7. 2. 3. Engellenme Kuramı

Dürtünün amacı boşalım ve gerginliğin ortadan kalkması, doyum ve bununla beraber hazdır. Bu amacın gerçekleşmesi için organizmanın yöneldiği doğrultuda bir engelin bulunması, bu nedenle boşalım ve doyumun olmaması haline engelleme denir (Yıldırım, 2009).

Freudcu geleneği reddeden kuramcılar saldırganlığın doğuştan gelen bir dürtü olmadığını, saldırganlığın engellemeden kaynaklanan bir dürtü ile ortaya çıktığını savunmuşlardır (Topuz, 2008). Bu kuram 1939 yılında Yale grubu olarak adlandırılan Dollard, Doob, Mowrer, Miller ve Sears tarafından geliştirilmiştir (Şahin, 2003). Bu psikologlara göre engellenme, hedef veya amaca ulaşmanın bloke edilmesi ve durdurulmasıdır. Kurama göre bu engellemeler arttıkça, saldırgan dürtüler de artar ve artan bu saldırgan dürtü açık saldırgan davranışa sebep olur. Yani kurama göre saldırganlık her zaman bir engellenmenin sonucudur ya da engellenme her zaman saldırganlığa yol açar (Kayan, 2012).

1941’de Dembo, Barker ve Lewin’in çocuklar üzerinde yaptığı bir deneyde, çocukların çoğu eksik parçalı ve kırık oyuncaklarla baş başa kaldıkları bir odada saldırgan davranışlar sergilediği sonucuna ulaştı. Bu deneyde çocukların saldırgan davranış sergilemelerinin cevabı engellenmelerinden kaynaklanıyordu (Topuz, 2008).

Yale grubunun görüşü daha sonra Miller ve arkadaşları tarafından eleştirilmiştir. Miller ve arkadaşlarına göre engellenme her zaman saldırgan davranışa neden olmamaktadır. Eğer engelleyen güçlü bir bireyse, bu bireye karşı saldırgan davranışta bulunulmayabilir, başka bir davranışta bulunulabilir ve saldırganlık bastırılabilir (Kayan, 2012).

Engellenme-Saldırganlık hipotezi, 1960’lı yıllarda yeniden formüle edilmiştir. Çağrışımıcılık bakış açısına göre yapılan bu yeni versiyon, klasik şartlanma ilkelerine dayandırılmıştır. Böylece, engellenme saldırganlık zinciri bazı şartlarda geçerlidir. Eğer engelleyici durumla, kişiyle veya nesnelere ilgili bir takım dış işaretler yoksa engellenen kişi saldırganlıktan başka davranışlar gösterebilir. Ayrıca tüm hedefler saldırgan davranışlar göstermek için uygun değildir. Çağrışımıcı model daha sonraları yeniden ele alınarak geliştirilmiş ve engellenme ile saldırganlık arası nedensellik ilişkisi, başka faktörlerle (örneğin, engellenmenin niyetli olup olmaması, tarafların kişilikleri, geçmiş yaşantılar, sosyal kurallar) ilişkilendirilmiştir (Topuz, 2008).

İnsanların hedeflerine ulaşmaları, her zaman mümkün olmayabilir, amaca yönelik davranışların karşısına bir takım engeller çıkar. Bu engeller karşısında meydana gelen öfke ve kızgınlık duyguları insanları saldırgan davranışlara yöneltebilir (Yıldırım, 2009).

Herhangi bir gereksinimleri ya da istekleri engellendiği zaman yetişkinlerde, çocuklarda ve hayvanlarda saldırgan davranışlar görürüz. Bu türden saldırgan davranışlar şiddet kullanarak, engellenen amaca ulaşma yolunda çoğu zaman boşa çıkan girişimlerdir. Bunun yok etmek amacıyla olan saldırganlık değil, yaşamak amacıyla girişilen saldırganlık olduğu açıktır (Kayan, 2012).

Savunma mekanizmalarının çoğu, engellenme yani kişinin istediği hedeflere ulaşmasında karşısına toplumsal bir engel çıkması durumunda tepki olarak başvurulan mekanizmalardır (Yıldırım, 2009).

Sporda görülen saldırganlık genelde engellemeden kaynaklanmaktadır. Bu engelleme güdülerin önlenmesi veya bloke edilmesinin sonucudur. Bu güdüler sporda, üstün olan, hükmetme, güç, etrafında dönen, tanınma, prestij ve mükemmellik gibi konular engellendiğinde veya bloke edildiğinde saldırganlığı meydana getirir (Yıldırım, 2009).

Kamuoyunun üzerinde durduğu ve önemli müsabakalarda, bir takımın mağlup olduğu durumlarda saldırganlık arttığı birçok kez gözlenmiştir. Spor müsabakalarında engellenme çok fazla yaşanan bir olgudur (Topuz, 2008).

Örneğin Dünya Ağır Sıklet Bok Şampiyonası unvan maçında olduğu gibi M.Tyson'ın, rakibi E.Hoolyfield'in kulağını ısırarak parçalaması veya futbolda savunma oyuncusunu geçemeyen santrafor, savunma oyuncusuna bilerek tekme veya dirsek atabildiği gibi açık saldırgan davranış görülebilir. Yani kurama göre engellenme, herhangi bir şekilde saldırganlığa yol açar ve saldırganlık daima engellenmenin sonucudur (Şahin, 2003).

Takımının başarısız olması verdiği engelleme duygusunu ortadan kaldırmak üzere üstünlüğünü şiddet eylemleriyle ispat etmeye çalışması söz konusu olabilmektedir. Örneğin başarısız olunan bir müsabaka sonrası, fanatik taraftar grubunun, rakip taraftarlara yönelik saldırganlık eylemine: "onlar bizi yendi, biz de onları dövdük" duygusuyla övünmesi onun alışkanlıkları ayarlama mekanizmasına bağlı olacaktır (Yıldırım, 2009).

2. 7. 2. 4. Biyolojik Kuram

Biyolojik ve doğuştan görüşün pek çok temsilcisi vardır. Bunlardan bazıları, Mc Dougall, W. James, Freud, Lorenz, Fromm ve Conner'dir. Biyolojik görüşün temsilcilerinden çoğu Darwin'in evrim teorisinden etkilenmiştir. İçgüdüler içinse Freud ve Lorenz daha çok etkili olmuştur (Yıldırım, 2009).

Biyolojik kuram saldırganlığı açıklamada içgüdü kuramlarına oranla daha çok gözlenebilen genetik, biyolojik ve fizyolojik bulgular sunar. Bireyin genetik

özellikleri, mizacı, hormonal yapısı, nöro-anatomik özellikleri gibi unsurlar saldırgan davranışta etkili olabilen biyolojik etkenlerdir (Kaplan, 2012).

Biyolojik temelli kuramlar, saldırganlığın nedenlerini; merkezi sinir sistemi başta olmak üzere, endokrin sistemin işleyişinde ortaya çıkan aksaklıklardan kaynaklandığını öne sürmektedir. Saldırganlık konusunda sorumlu beyin sahalarının incelenmesinde canlılarda hipotalamusun saldırganlığın hem aktivasyonunda, hem de kontrolünde önemli bir saha olduğu gösterilmiştir (Kayan, 2012).

Androjen hormonunun beyin düzeni üzerinde ki etkisinin yanı sıra, kas gelişimi ve fiziksel büyümeyi dolaylı olarak etkilemektedir. Androjen hormonunun bu dolaylı etkisi, saldırganlığa yol açtığı gözlenmiştir. Hayvanlarla yapılan araştırma sonuçlarında, bazı hayvanların çiftleşme döneminde androjen hormon seviyesinin yükselmesi, özellikle de erkeklerde saldırgan davranışların artmasına neden olduğu görülmüştür (Kaplan, 2012).

Conner'a göre hayvan deneylerinde, seks hormonlarından testosteronun verilmesi saldırganlığı arttırmaktadır. Fetus erkek olduğunda testosteron vücutta oluşmaya başlamakta, dolayısı ile de beyin oluşumunda görev almaktadır. Böylece de erkeklerin kadınlardan daha saldırgan olduğu söylenmektedir. Buna karşılık problemin biyolojik özelliklerle olmayıp, iki cinsiyetin hareketlerini ve sosyal durumlarını idare eden sosyal geleneklerle ilgili bulunduğu da ileri sürülmüştür (Yıldırım, 2009).

Kromozomlar ve saldırganlık ilişkisi incelendiğinde, erkeklerdeki fazladan bir Y kromozomunun, saldırgan davranışlara neden olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir. Yine beyinde mesansafalon, hipotalamus ve amigdalanın uyarılmasının saldırgan ve öfke davranışlarına neden olduğuna ilişkin araştırmalar bulunmaktadır (Topuz, 2008).

Bazı kuramcılar, kişiliğin yetilerinin ya da belirli çizgilerinin beyin özel bölümleriyle ilişkili olduğuna, saldırganlığa ilişkin yetinin, beyin, kulağın hemen üstünde kalan bölümü ile ilgili olduğuna inanmaktadırlar; böylece yıkıcı bir eğilimin teşhisi için kafatasının bu bölgesinde çıkıntı arama çabasına girmişlerdir (Duyar, 2011).

Hormonal ve genetik bulgularla desteklenen bazı araştırmalarda saldırganlığı etkileyen bir başka olgu da beyindeki seratonin (beyinde ki sinirsel akımın bir hücreden diğerine geçmesini sağlayan maddelerden birisi) seviyesidir. Hayvanlarla yapılan deney bulgularına göre, beyinde ki seratonin miktarının az olması saldırgan davranışların daha fazla görölmesine neden olmaktadır. Beyinde ki seratonin miktarı direk olarak aktif bir biçimde insanın saldırgan davranmasına sebep olmamaktadır. Ancak seratonin hormonun seviyesinde ki azalma, diğer nörotransmitterleri etkilemekte ve saldırgan davranışın oluşmasında etkili olmaktadır. Saldırgan davranış ile ilişkili bulunan bu transmitterin patolojik vakalarda rol oynadığı bulgularla desteklenmektedir, ancak nedensel bir ilişkiden bahsetmek için dayanak yoktur (Kaplan, 2012).

2. 8. Sporda şiddet

Spor insanın ruhsal, bedensel ve aynı zamanda sosyal alanda gelişmesini sağlayan bir uğraşı olup, insanın doğa ile savaşından kaynaklanmış bir olgudur. Bilindiği gibi ilk insanlar, beslenmek, yırtıcı, vahşi hayvanların saldırılarından kurtulmak ve korunmak amacıyla avcılık yapmışlar, avladıkları hayvanların derisinden, etinden yararlanmışlardır. Avcılık böylece, insanoğlunun hayatından önemli bir uğraşı olarak yer almış, insanlık tarihi boyunca bir spor dalı olarak gelişmiş ve diğer spor dallarının da kaynağını oluşturmuştur. Bu nedenle tüm spor dallarının temelinde, geniş kapsamlı bir kavram olarak insanın başkalarıyla ve kendisiyle mücadelesi yer alır (Biçer, 2012).

Spor alanındaki şiddet kesinlikle modern zamanlara ait bir olgu değildir. Kan sporu Antik Yunan ve Roma'da popüler sporlardı. Ölüm, Mayalarda ve Aztekler'de sporun bir parçasıydı. Ortaçağda ki şövalye mücadeleleri savaşın karmaşasına bir hazırlık niteliğindeydi, aynı zamanda hayati yaralanmaları da beraberinde getiriyordu. Spor olarak görülen hayvan dövüşleri ne yazık ki hala bazı yerlerde kanlı ve acımasız olarak devam etmektedir. Spor, ticarileşmesi ve profesyonelleşmesi ve küresel seviyelere ulaşmasıyla farklı bir yere gelmiştir (Sekot, 2009).

Sporda kitlesel şiddet bireysel ve kolektif şiddet olarak ikiye ayrılır. Bireysel şiddet, eylemin kolektif bir plan ya da koordineli bir çabadan ziyade yalnızca bir kişi tarafından gerçekleştirildiği demektir. Kolektif şiddet ise; yalnızca bireysel olan

eylemleri dışladığı gibi en azından iki kişiyle yapılmış olan zararlı her faaliyettir (Spaaij, 2014).

Sproda kitlesel şiddet profesyonel ya da amatör bütün yetişkin müsabakalarından kolej ve gençlik liglerinin her seviyesinde ortaya çıkmıştır. Taraftar şiddetinin hedefi de aynı ölçüde çeşitlidir, seyircilerden tutun da oyunculara, görevlilere, teknik direktörlere, yöneticilere, güvenlik güçlerine ya da üçüncü şahıslara kadar. Seyirciler çeşitli şekillerde şiddete başvurabilirler. Sporda kitlesel şiddet yedi ana başlık altında tanımlanabilir (Spaaij, 2014).

Saldırı: Fiziksel güç kullanarak ya da bir eşya yardımıyla diğer bir kişiye zarar vermek ya da sakatlamak amacıyla yapılan şiddet türüdür.

Kavga: Karşılıklı fiziksel güce dayalı olarak, karşısındakini kasten yaralamak, kasıt olup olmadığı fark etmeksizin bedensel bir sakatlığa sebebiyet vermektir.

Sözlü Taciz: Bir grup ya da kişi için nefrete sevk eden; müstehcen, edepsiz ya da tehditkâr bir dil ya da ciddi aşağılayıcı bir dil kullanmak.

Sahaya Girmek: Yetkisiz olarak oyun alanını işgal etmek, dolayısıyla maçı sekteye uğratmak.

Sahaya Yabancı Madde Atmak: Sahaya şahsen ya da başkasının direktifleriyle yabancı bir madde (şişe, meşale ya da bozuk para gibi) atmak.

Vandallık: Bilerek ya da kötü niyetle şahsi veya toplumsal mülke zarar vermek.

Terörizm: Bir toplumu korkutmak ya da temel politik, ekonomik, veya sosyal yapının düzenini bozmak için siyasi kaygılarla şiddet kullanılması.

Spor her ne kadar, daha hızlıya, daha yükseğe, daha güçlüye ulaşmak için yapılan büyük bir mücadele ise aynı zamanda da evrensel kurallarla ve ilkelerle yapılan oyun, yarış ve eğlencedir. Spor, yarışma ve rakip olmanın yanında barış, sevgi ve kardeşliktir. Spor yapanların ya da seyirci ve taraftarların, sosyal ya da kişisel nedenlerle bu amaçları görmezlikten gelmeleri, kötüye kullanmaları,

saptırmaları; sporu, şiddet eylemlerinin ve saldırgan davranışlar gösterenlerin yer aldığı savaş alanına dönüştürür (Yetim, 2006).

Sporda şiddet olaylarına, saldırganlık dürtüsünü denetleyemeyen, bastıramayan, günlük hayatında beklenti ve amaçlarına ulaşamayan, yeterince sosyalleşmemiş, kimlik, benlik, kişilik bunalımı içinde bulunan gençlerin yol açtığı bilinmektedir (Yetim, 2006)

Takımını desteklemek için ekran başında maçı izleyen ya da stadyuma giden izleyicilerin, şiddete başvurma nedeni olarak, sportif ortamın saldırgan davranışın taklit edilmesi için uygun bir alan olduğu görüşü hâkimdir. Şiddete başvurmuş olan oyuncu seyirciyi özendirir, çünkü seyirci önce oyuncuyu onaylar, bu onay ödül anlamını taşır. Cezalandırılmadığını, aksine ödüllendirildiğini anlayan oyuncuyu tutmak oldukça zordur. Seyirci oyuncuyu onaylamakla kalmaz, şiddete katılır. Çoğu zaman bu düşmanca duygular stadyumda kalmamış, sokaklarda, kahvehanelerde, meyhanelerde sürmüştür (Bar, 2012).

Sporda şiddeti ve saldırgan davranışları yalnızca taraftarlar değil, sporun içinde bulunan yönetici, hakem, amigo, sporcu, medya vb. faktörler de teşvik etmektedir. Örneğin maçlardan önce kulüp başkanı ya da sözcülerinin, karşı kulübe ve taraftarlarına yönelik kışkırtıcı davranışları ve sözlü saldırıları, maç sırasında tarafların tezahüratları ve gösterileri, amigoların kışkırtmaları, oyuncuların sert davranışları, hakemlerin hatalı kararları, tartışmalı durumlar, spor yorumcuları ve yazarlarının sert, kırıcı, taraflı ve yanlış yorumları, özellikle televizyon kanallarının reyting uğruna kulüpleri, federasyonu, hakemleri suçlayan yayınları, sporda saldırgan davranışlara ve şiddet eylemlerine açık davetiye çıkartmaktadır (Acet, 2005). Ayrıca bazı antrenörler de sporcularının ancak saldırganlıklarını artırarak, rakiplerine fiziksel olarak zarar vermeleri ve rakiplerini sakatlamaları için inandırmaktadır (Şeker, 2011).

Oyuncular arasında ki saha içi şiddet konusunda en sık kullanılan tipoloji, Kanadalı Sosyolog Mike Smith tarafından geliştirilmiştir. Smith'e göre şiddet tipleri (Coakley, 2009):

1.Sert beden teması: Bazı sporlarda acımasız fiziksel temas; itme, darbe, topu uzak tutma ve hileye dayalı olarak kullanılır. Bu engelleme ve fiziksel temasın diğer

şekilleri sakatlıklara neden olabilir. Bunun ilgili olarak, bazı antrenörler bilinçli bir biçimde oyuncularının şiddet davranışlarını sergilemelerini ister (Sekot, 2009). Bu tür fiziksel temas, sporcular tarafından sporun bir parçası olarak kabul edilir. Ancak toplumdaki birçok insan, güce dayalı bu fiziksel teması kuraların dışında olmamasına ve ceza gerektirmemesine rağmen aşırılık olarak sınıflandırır.

2.Sınırdaki Şiddet: Bu şiddet türü oyun kurallarının ihlal edilmesine yöneliktir. Birçok oyuncu ve antrenör bu şiddet türünü kuralların içinde ve rekabet stratejileriyle uyumlu olarak görür(Coakley, 2009). Bu şiddet türüne futbolda ki dirsek teması ya da buz hokeyi maçlarındaki top için kavga etmek örnek olarak verilebilir (Sekot, 2009).

3.Yarı-suç olan şiddet: Bu tür şiddet, oyunun resmi kurallarının, hukukun hatta resmi olmayan teamüllerin ihlal edilmesini içerir (Coakley, 2009). Tekmelemek, yüze vurmak, kasıtlı faul yapmak, yarı suç olan şiddettir (Sekot, 2009).

4.Suç kapsamındaki şiddet: Bu tür şiddet açık bir biçimde hukukun dışında olan ve sporcuları şüpheye düşürmeyecek şekilde mahkum eden ve sonucundan adli soruşturma gerektiren şiddet türüdür(Coakley, 2009). Kasıtlı ve öldürücü darbelerle rakibi sakatlamaya çalışmak bu şiddet türüne örnektir (Sekot, 2009).

Bunların dışında yarışma rekabetinin sportif özden, parasal bir biçime doğru yol alması, taraftarın da davranış şekillerinin değişmesine ve gelişmesine yol açtı. Kendisini tuttuğu takım ile özdeşleştiren, onunla sevenen, onunla üzülen, modern taraftar, tüketici toplumsal şartların etkisiyle, zaman içinde, sporun ruhuna aykırı eylem ve davranış kalıpları içine girdi (Biçer, 2012)

Spor aslında toplumun yansımasıdır. Toplumun özellikleri spora aynen yansır. Eğer toplumda cahillik, yoksulluk, dini ve etnik ayrılıklar varsa, spor müsabakalarında istenmeyen görüntüleri yaşamak kaçınılmaz olur. İş adamı, politikacılar ve yöneticiler her ne pahasına olursa olsun zafer isterlerse, antrenörler ve oyuncular bu tür baskılara dayanamazlar ve başarı için her türlü yolu denemeyi zorunluluk olarak hissederler. Sportmenlik, uluslararası ilke ve amaç olmak zorundadır. Haksız rekabet, saldırganlık ve şiddet, doğru oyunun ve sporun düşmanıdır (Yetim, 2006).

Şiddet ve saldırganlık olaylarının sporda görülmesinde kitle psikolojisinin rolü büyüktür. Tek başına hiçbir kötülüğü yapamayan kişi, kitle içindeyken her şeyi yapabilecek güçte olduğunu hisseder ve önüne gelen her engeli yakar, yıkar ve kolayca tahrip eder (Biçer, 2012).

Sporda şiddet olaylarının ortadan kaldırabilmesi için, önce saldırganlık ve şiddeti doğuran sebeplerin kaldırılması gerekir. Her şeyden önce ülke politikasında ve eğitim sisteminde zamanında ve yeterince öğretilmeli ve uygulanmalıdır. Spor yapma becerileri ve spor bilimi ülke insanına genç yaşlarda verilirse, istenen sonuçlara ulaşılır (Yetim, 2006).

2. 9. Futbolda Şiddet ve Saldırganlık

Taraftarların şiddet veya saldırganlık davranışlarını gösterme duygularının kökü çok eskilere dayanmaktadır. Bilinen ilk örneği 532 yılında İstanbul'da görülmektedir. Hipodromda bulunan takım taraftarları, hakaretle başlayan, taşkınlıkla devam eden ve büyük bir karmaşayla beraber, şehrin büyük bir kısmının tahrip olması ile sonuçlanan şiddet ve saldırganlık davranışı eğilimi içinde bulunmuşlardır. Futbol açısından incelendiğinde ise ‘İngiliz İleti’ olarak bilinen taraftarların holigan bir biçimde davranması 1314 yılına kadar gitmektedir. Futbolun giderek kasabalar ve köyler arasında büyük bir rekabete yol açması, bunun da şiddet ve çatışmalara yol açmaya başlamasıyla birlikte Kral II. Edward'ın fermanıyla birlikte İngiltere'de futbol holiganizm sebebiyle 1314 yılında yasaklanmıştır (Koçer, 2012).

Futbolda şiddet ve holiganizm eğilimi 1950'li yılların sonlarına kadar gündemi çok fazla meşgul etmezken 1960'lı yılların başından itibaren yeniden yükselişe geçmiş, hatta 1970-1980'li yıllarda özellikle İngiltere'nin önemli sorunlarından birisi olmuştur. 1980'li yıllardan itibaren de şiddet ve holiganizm eğilimi bulaşıcı bir hastalık gibi dünyanın birçok ülkesine yayılmıştır. (Koçer, 2012).

Günümüzde çok büyük kitleleri etkisi altına alan futbol, aynı zamanda çok ciddi sorunları da yanında getirmiştir. Özellikle son yıllarda gerek dünyada, gerekse ülkemizde ciddi seyirci sorunları yaşanmaktadır. Ulusal ve uluslararası birçok karşılaşmada herhangi bir gerekçe ile pek çok problemler oluşmakta ve bunun sonucunda ise saha içinde ve saha dışında şiddet olayları yaşanmaktadır. Bilindiği

gibi kazanma hırsını sonuna kadar gözlemlediğimiz futbol, içinde şiddeti barındıran bir oyundur (Fişekçioğlu, Özdağ, Duman ve Atalay, 2010). İçinde şiddeti barındırmasına rağmen, futbolun amacı şiddet yaratmak değildir. Buna karşın futbol, belirli ortak paydalarda, ortak coşkuları taşıyarak ve içlerinde birikmiş belirli kırgınlıkların, çözümsüzlüklerin, öfkelerin, başka bir ifade yoluyla bulunduğu, çoğunlukla şiddetin bir boşalım aracı olarak kullanıldığı alanlardan biri halindedir. İnsanlar, futbol stadyumlarını, bir tür şiddet boşalım alanı, futbolu da bunun bir aracı olarak görmektedir (Sinav, 2010).

Futbol stadyumlarının bugün ki durumuna bakıldığında, futbol oynanan, izlenen değil; karşılıklı güç gösterisi yapılan bir yer olma yolundadır. Taraftarların, oynanan oyundan zevk almak yerine, şiddet güdülerini tatmin edecekleri yerler olarak baktıkları görülmektedir. Stadyumlarda yaşanan saldırganlığı, toplumsal hayatımızda yaşanan saldırganlıktan bağımsız bir olguymuş gibi ele almak ve tribünleri dolduran kişileri sanki bu toplumun ürünü değillermiş gibi düşünüp, olay çıkardıklarında, küfür ettiklerinde yargılamak sorununun kökenine inmemek anlamına gelir (Demirel, 2013).

Futbolda görülen şiddetin en önemli kaynağı ‘‘iyi takım-kötü sonuç’’ çelişkisidir. Kişinin benlik tanımında takım sembollerinin yeri arttıkça bu çelişki büyüyecektir. Çelişkinin büyümesi baskıyı arttıracığından kişi, bu çelişkiyi çözebilmek için uygun yükleme kaynaklarına yönelecektir. Bu nedenle şiddet, birey bilinçli ve kasıtlı bir biçimde sosyal çevresine psikolojik veya fiziksel olarak zarar vermeye yönelik bir davranışta ise, kişide, saldırı davranışı göstermeye yönelik olan ve nispeten süreklilik özelliği taşıyan bir eğilimi anlatır. Gole giden rakibe yapılan faulü de, her seferinde saldırı olarak nitelendirmek doğru olmaz. Hiçbir müdahalede bulunmadan rakibin kazanmasına fırsat vermek, spordaki yarışma şartları altında, rakibin kendi amacına ulaşmasını engelleyen ve kurallar içerisinde kalan davranışları, saldırganlıktan ayırmak gerekir (Var, 2008).

Başarıyı hedefleyen takımlarda, başarısızlık anında oluşan hayal kırıklığı, kaygı ve stres, sporcu ve taraftarların centilmenlik dışı eğilimlerini de arttırmaktadır. Taraftarların sporcuları şiddete davet eden tezahüratları ile sporcuların, seyirci psikolojisini doğrudan etkileyen davranışları, saldırgan bir kimliğe sahip olmalarına neden olmaktadır. Örneğin, medya ve yönetim tarafından çok başarılı olacağı şekilde

şartlandırılan ve başarısız olan takımın taraftarları için her başarısız sonuç, düş kırıklığı ve inanç kaybına uğramış bir taraftarın, takımına tepkisi kaçınılmaz olacaktır. Özellikle taraftar gruplarının içinde ki gençler, bilişsel ve duygusal gelişimi yetersiz, kültürel düzeyi düşük olan yetişkinler, henüz sosyalleşemedikleri için saldırganlık eğilimlerini denetleyemeyip, ekip başlarını da taklit ederek saldırgan tutum ve davranışları güçlenebilmektedir. Genç taraftarların gruplarla bu şekildeki ilişkileri devam ettikçe saldırgan davranışta bulunmaları, buldukları ortama bağlıdır (Atalay, 2010).

Futbol, seyirlik bir spor olması ve kitleleri peşinden sürüklemesi özelliği ile diğer spor branşlarından farklılık göstermektedir. Psiko-sosyal açıdan bakıldığında seyircilerin günlük hayatlarının dışına çıkarak, farklı kimliklerle futbol faaliyetlerine katıldığı gözlenmektedir. Futbol maçları, özellikle kalabalığın içinde kişiliğin kaybolması ve çeşitli dış uyarıcıların etkisi ile arzu edilen veya edilmeyen toplu olayların meydana geldiği bir ortam olmaktadır. Dünyada meydana gelen hızlı değişimlerden (teknolojik gelişme, bölgeselleşme, nüfus artışı, enformasyon, küreselleşme vb. gibi) dolayı insanlar, maddi yönden tatmin seviyesine ulaşabilmelerine rağmen, manevi yönden büyük bir tatminsizlik içindedirler. Bu tatminsizlik sorunları ile tribünleri dolduran kişiler, seyirci ve taraftar denilen kitleyi meydana getirmektedir. Bu doyumsuzluğun beraberinde getirdiği sorunları geçiştirmek için çeşitli deşarj yöntemlerini (saldırgan davranma, küfür, kötü tezahürat ve şiddete başvurma gibi) kullanmaktadırlar (Kuru ve Var, 2009).

Taraftar gruplarına dahil olan bireylerin, olmayan kişilere göre daha saldırgan oldukları gözlenmektedir. Hayatın her alanında olduğu gibi, günümüz futbolunda da insanların, kazanma ve kaybetme mantığı içerisinde yetiştirilmeleri, futbolda “kazanmanın her şey olduğu” ve “kazanmak için her yolun geçerli olduğu” anlayışını hâkim kılmaktadır. Bu anlayışla Fair Play ve şiddetin anlam ve önemi konusunda eğitim eksikliği ve yeterli sağduyunun sağlanamayışı, başarıya giden yolda her türlü girişimi (şike, şiddet, doping vs.) doğal saymaktadır. Spor müsabakalarının (özellikle futbol) üstlendiği görevlerden birisi de müsabakalar kullanılarak kişi veya toplumların kendilerini ifade ettikleri, kızgınlıklarını veya sevinçlerini çatışmaya dönüştürdükleri, seslerini duyurabildikleri alanlar olmasıdır (Atalay, 2010).

Bu çatışmalarda görünür bir neden, bir gol, bir tezahürat biçimi, maç çıkışı bir gerginlik olurken bunların gerisinde; din, mezhep farklılıkları, uluslararası çekişmeler, yöresel problemler ve çekişmeler de olabilmektedir. Sonuçta kitle hareketi halini alan olaylar, insanlık tarihinde önemli bir yer tutmaktadır (Bar, 2012).

Futbol sahalarında rakip takımın taraftarları, şiddetin ve fiziksel tacizin yanı sıra; psikolojik ve sözlü şiddetle de karşı karşıya kalır. Futbol tribünlerde rakip takım için kullanılan sloganlarda, rakip takım seyircilerinin erkeklik gururları ile oynanır. Oynanacak olan müsabakanın sonucu her iki takım için de önemliyse ve daha önceki yıllarda taraflar arasında bir husumet yaşanmışsa, rakip takım taraftarlarını taşıyan araçlar stadyuma yaklaştıkça gerilimi artırır. Seyirciler otobüsten indiklerinde kendilerine her türlü küfrü söyleyen, zaman zaman da ellerinde bulundurdukları taş ve sopalarla saldırıya geçen bir topluluk ile karşı karşıya kalır. Ne olduğunu anlayamadan kendilerini bir kavganın ortasında bulur. Stadyumdan içeri girildiğinde ise sözlü saldırılar başlamaktadır. Karşılaşma sonunda ise tutulan takım mağlup olmuşsa, dönüş yolculuğu çekilmez olmaktadır. Ev sahibi takımın taraftarlarının stadyum çıkışındaki küfür ve hareketlerine karşılık göstermek ve camı çerçeveyi kırmak bir tür deşarj sağlamaktadır. Taraftarlar arasında ki düşmanlık kolayca ortadan kalkmaz, oynanan her karşılaşma soğuk savaş atmosferinde geçmeye devam eder. Bu ifadelerin işaret ettiği senaryo, ülkemizde sıklıkla görülmekte ve basına yansımaktadır (Özmaden, 2005).

Sosyal öğrenme teorisine göre saldırganlık eğilimi, kişinin geçmiş yaşantılarında edindiği tecrübelerle şekillenmektedir. Herhangi bir davranışı ödüllendirilen kişi, bu davranışı gösterme ihtimalini arttırmaktadır. Ayrıca birey, ödüllendirildikçe de elde ettiği tatmin miktarı artmaktadır. Bu nedenle saldırganlığı en iyi açıklayan kuram sosyal öğrenme kuramı olarak ifade edilmektedir. Taraftarlar açısından değerlendirmek gerekirse, herhangi bir seyirci, desteklediği takımın seyircilerinin oluşturduğu grubun içine girmekte, burada ki davranış şekillerini görerek benimsemekte, benimsediği ölçüde de desteklenmekte ve kabul görmektedir. Böylece de grup tarafından yönlendirilmektedir. Ait olunan grubu temsil eden takımın kazanması için verilen destek, bir süre sonra galip gelmeyi engelleyen veya engellemesi muhtemel faktörlere karşı (rakip takım oyuncularını, hakemler, rakip

takımın seyircileri gibi) tavır takınılmasını de beraberinde getirmektedir. Bu da zaman zaman saldırganca olabilmektedir (Kurtiç, 2006).

Sonuç olarak dünyada futbol tarihi incelendiğinde holiganizm ve şiddet eğilimleri sonucunda birçok üzücü olayların yaşandığı görülmektedir. Bunların birçoğunda insanlar, hem manevi hem de maddi zararlar görmüştür. Örneğin; 1964 Peru Lima'da 24 Mayıs günü Tokyo Olimpiyatları eleme grup karşılaşması olan Peru-Arjantin karşılaşması sırasında hakem, ev sahibi takımın golünü iptal edince tribünde olaylar çıkmış ve bunun sonucunda üç yüz yirmi kişi ölmüştür. 1984 yılında ise Kolombiya Cali'de Pascal Guerrero Stadı'nda 17 Kasım günü Cali-Amerika karşılaşması sonunda çıkan olaylarda da yirmi dört kişi ölmüştür. Yine 1985 yılında Belçika'nın Heysel Stadı'nda oynanan Liverpool-Juventus müsabakası sırasında çıkan olaylarda ise otuz dokuz kişi hayatını kaybetmiştir (Koçer, 2012).

2. 9. 1. Futbolda Şiddet ve Saldırganlığı Ortaya Çıkartan Faktörler

2. 9. 1. 1. Yaş

Çocuk en sevdiği etkinliklere, yaşı ilerledikçe daha az başvurur ve büyüdükçe yeni istekler ve ilgiler geliştirir. Kimi etkinliklere hayatın kısa bir döneminde ilgi duyulur, kimi faaliyetler ise ömür boyu sürer. Fiziksel aktivite ve spor, gencin oyun yaşamında önemli bir yer tutar (Bar, 2012).

Çocuk ve gençlerin yaşlarının küçük olması, beyin korteksinin gelişiminin devam ediyor olması, yeterli derecede deneyim sahibi olmamaları, davranışlarını bilinçli olarak yönlendirememelerine neden olur. Bu bakımdan gençler, yönlendirmeye ve dış desteğe daha fazla ihtiyaç duyar. Bu süreçte çocuğun beynindeki uyan süreçleri geniş bir alana yayıldığı için bilinçli olarak bir hedefin peşinden koşmak zorlaşır (Kurtiç, 2006).

Yapılan araştırmalarda, yaş ilerledikçe sportif aktivitelerden çekilmenin artmakta olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; Amerika Houston'da 20-84 yaş grupları arasında 1441 kişiye yapılan araştırmada, yaş ilerledikçe sportif faaliyetlere katılmada büyük bir oranda düşme olduğu görülmüştür. Türkiye'de ise genç nüfusun fazla olmasından kaynaklanan ve bu dinamiklerin büyük çoğunluğunun işsiz olmaları, yapacak başka işlerinin olmaması nedeniyle seyircilik yönüne kaydıkları söylenebilir (Bahadır, 2006).

Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, futbol seyircilerinin daha çok genç insanlardan oluştuğu, bu gençlerin çoğunun spor yapmadığı ve maç izlemeye ise deşarj olmak ve rahatlamak için geldikleri ortadadır (Bar, 2012).

Sonuç olarak genç kesime izleyicilikten önce sporculuk yaptırmak daha doğru olacaktır. Çünkü gençler, enerjilerini seyirci olarak stadyumlarda harcadıkları takdirde tribün şiddetinde artma olabileceği söylenebilir. Bu nedenle gençleri seyircilikten çok, sporcu olmaları için yönlendirmeliyiz (Bahadır, 2006).

2. 9. 1. 2. Cinsiyet

Cinsiyet kişileri farklılaştırmak ve gruplaştırmak için kullanılan ölçütlerden biri olarak kabul edilmektedir. Çağdaş ve endüstrileşmiş toplumlarda, kadın erkek farklılaşması azalmakla birlikte, henüz tamamen ortadan kalkmış değildir. Spor, açıkça bir kültürel iktidar hiyerarşisi sunacak şekilde, erkekliğin kadınlığa karşı inşa edildiği başlıca araçlardan biri olmuştur. Günümüzde bu etmen birazda olsa etkinliğini sürdürmektedir. Artık kadınların son zamanlarda erkek sporu olarak düşünülen, spor dallarına yöneldiklerini görmek mümkündür (Bayram, 2011).

Ancak fizyolojik tutumlar ve sosyal farklar yine de kadınların spor tercihlerini etkilemektedir. Kadınlar güzellik, ritm, zerafet, estetik ve duygu içeren sporlara daha fazla ilgi göstermektedir (Kurtiç, 2006).

2. 9. 1. 3. Çevre

Coğrafi ve fiziki çevrenin kişiler üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Bazı yazarlar, iklimle; suç, cinnet, intihar, fiziki ve zihni kuvvet vs. arasında ilişki olduğu görüşüne sahiptirler. İnsan enerjisi ile iklim arasında ilişki bulunduğu ve güneylilerin tembel ve verimsiz olmalarına, diğer taraftan kuzeylilerin enerjik olmalarına dair halkla ilgili müşahedelere işaret etmişlerdir. Türkiye'den örnek verecek olursak; Karadeniz Bölgesindeki insanlarla, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve Ege Bölgesinde yaşayan insanlar arasında da farklılıklar olduğu söylenebilir (Bahadır, 2006).

Fiziki çevre koşulları, sportif faaliyetlerin hangi dalda yoğunlaştığına ışık tutmaktadır. Dağlık olmayan bir çevrede kış ve dağ sporlarının gelişmesini beklemek

mümkün değildir. Doğal çevre koşulları, özellikle hava şartları, belirli doğal koşulların varlığını gerektiren her spor dalındaki seyirciyi etkilemektedir (Bar, 2012).

2. 9. 1. 4. Kültür

Aynı cemiyet içinde, farklı toplumlarda sosyal çevre özelliklerinin farklılaşması ve alt kültürlerin oluşması, sportif faaliyetlerin farklı biçimlerde gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Zira alt kültürler tarafından rağbet edilmeyen sportif faaliyetlerin, o bölgede veya toplulukta yaygınlaşması zorlaşabilir. Kırsal bölgelerimizde, ekonomik koşulların da etkisiyle güreş ve futbol sporuna daha fazla ilgi gösterilmektedir. Diğer spor dallarına (tenis, yüzme, basketbol, voleybol vb.) ilgi gösterilmemesinin nedenlerinden biri de maddi imkânlardır (Kurtiç, 2006).

2. 9. 1. 5. Aile

Aile, samimi ve yüz yüze ilişkilerin en sağlam olduğu birincil gruptur. Bu nedenle aile, kişinin değer ve tutumlarının oluşumunda birincil etkileşimi sağlaması yönünden büyük bir öneme sahiptir. Aile daimi ve evrensel bir gruptur. Aile, insanın en köklü ve derin, kısmen organik özelliklerine dayanan, bütün insan toplumlarında bulunan ilk gruptur ve evrensel sosyal kurumdur (Bayram, 2011).

Ailenin en önemli özelliği bireylerin, psikolojik, sosyolojik ve biyolojik hayatlarını devam ettirebilmek için, toplumda aksayan, görevlerini tam yapamayan veya yapılamayan diğer kurumların, grupların ve sistemlerin görevlerini yüklenmesidir. Ailenin, temel görevlerini yerine getirebilecek ve özelliklerini gösterecek başka bir sosyal yapı da bugüne kadar görülmemiştir (Bahadır, 2006).

Suçlu çocuklar üzerinde yapılan istatistiklerde çocuğun suça itilmesinde otoriter anne ve babanın baskıcı, katı disiplin anlayışının yansımalarının ortaya çıktığı anlaşılmış ve belgelenmiştir. Küçüklüğünde utanca boğulan, horlanan, aşağılanan ve dayak yiyen çocuk, çevresini sürekli denetim altında tutmaya çalışır, diğer insanlarla sürekli olumsuz ilişkiler içine girer ve kimseye güvenmez. Sürekli yalan söylemeye yönelir, dürüst olmaz. Yetişkinlerden korkarak büyür, şiddeti bir davranış modeli olarak benimser. Ailede anne karnında başlayan şiddet uygulamasını ortadan kaldırmak için, aile içinde demokratik davranma ve özgürce tartışma ile katılımcılık ilkelerini geliştirip, yerleştirmek gerekir (Bar, 2012).

2. 9. 1. 6. Eğitim

Eğitim, bireylerin ve toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Başka bir ifadeyle, kişinin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak değişim meydana getirme sürecidir (Bayram, 2011).

Eğitim, her şeyde olduğu gibi bireylerin spora yönelmelerinde de etkilidir. Sporu ruhsal ve fiziksel bir eğitim olarak düşündüğümüzde, sporun eğitim ile özdeş olduğunu belirtebiliriz (Bar, 2012).

Spor seyircisiyle ilgili olarak sık sık gündeme gelen saldırganlık, öğrenilmiş davranışlardır. Özellikle futbol seyircisi stadyumlarda birbirlerinin davranış ve hareketlerinden etkilenmektedir. Kişiler geleneksel davranışçı modelde olduğu gibi ceza ve ödül yoluyla olumsuz davranışları da öğrenirler bu öğrenme eğitilme süreci ile devam eder. Bu pekiştirme süreci, bireyin kendisine yapılan pekiştirme kadar önemlidir (Bar, 2012).

Spor eğitimi, kişileri ortak hayatın benzerliklerine yöneltmesi bakımından önem taşımaktadır. Aslında, eğitimin amacı, kişileri duyarlı hale getirmektir. İşte spor eğitiminin amacı da bireylerin, hem psikolojik, hem fiziki gelişimlerini sağlaması, sosyal hayatta hazır ve üretken kılınması amacına dönük olmasıdır. Dolayısıyla eğitim de sporda bireylerin sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır. Kişilerin genciyle, yaşlısıyla iyi bir eğitim alması sonucu toplumdaki suç oranlarının, olumsuzlukların azalacağı düşünülmektedir (Bahadır, 2006).

2. 9. 1. 7. Ekonomik

Sporda seyirci saldırganlığında ve özellikle de futbol seyircisinin saldırganlığında rol oynayan ekonomi faktörü, toplumsal sınıfların belirlenmesinde en önemli faktörlerden biridir. Toplum hayatının önemli bir gerçeği de sınıflardır. Tüm insanlar yasalar önünde eşit olarak kabul edilmekle birlikte, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel yönden farklı yaşam şekilleri içindedir (Kurtiç, 2006).

2. 9. 1. 8. Kitle İletişim Araçları

İnsanların gerek uzak, gerekse de yakın çevrelerinde olup bitenler hakkında bilgi almaları uzmanlaşmış ve gelişmiş araçlarla sağlanmaktadır. Teknolojik gücün

simgesi haline gelen ve geniş halk topluluklarını haberleşme ağıyla birbirine bağlayan bu araçlara kitle iletişim araçları denir. İletişimin bazı tekniklerle, belirli bir teknoloji uygulanarak güçlendirilip, çoğaltılarak, çok sayıda insanı etkileyecek şekle getirilmesine kitle iletişimi, bu iş için kullanılan araçlara da medya veya kitle iletişim araçları denmektedir (Fişekçioğlu, Özdağ, Duman ve Atalay, 2010).

Kitle iletişim araçları denildiğinde tüm görsel ve yazılı basın (radyo, televizyon, gazete, dergi, film vb.) anlaşılır. Ancak radyo ve özellikle televizyon her evde bulunduğu ve günümüzün gelişmiş teknolojisi sayesinde çok uzaklarda olan olayları bile canlı olarak tüm ayrıntısıyla görüntülü olarak karşımıza getirdiği için en etkili kitle iletişim araçlarıdır. Televizyonun bu etkisi spor faaliyetlerine olan alakayı da arttırmıştır. Hayatlarında hiç spor yapmamış kişiler bile televizyon sayesinde, spor mücadelelerine ilgi duymaya başlamıştır (Bayram, 2011).

Kitle iletişim araçları fonksiyonlarını iyi yönde kullandıkları zaman insanlığa çok yararlı olacağı gibi olumsuz yönde kullanıldıkları zaman da toplumu kötü yönden etkileyeceği bir gerçektir. Kitle iletişim araçları çeşitli konuda ki enformasyonla kişiler üzerinde etkili olabilmektedir. Bilgi sağlamak ve özellikle de boş zamanlarını değerlendirmek üzere kitle iletişim araçlarına yönelen insanlar, yoğun bir yönlendirme ile karşı karşıya kalabilmektedir. Eğitim, kültür, coğrafya ekonomik durum, spor ve diğer faktörlerin etkisiyle çoğu kez alternatifsiz bir reaktif araç olan kitle iletişim araçları, kişiler üzerinde ki etkisini daha da arttırabilmektedir (Var, 2008).

Kitle iletişim araçlarının, spor branşları ile ilgili teknik, teorik ve pratik bilgiler kazandırıcı, spor seyircilerini yönlendirici ve eğitici, spor alanlarında zaman zaman görülen terör olaylarını giderici rolü olabilir. Ayrıca okul dışında gençlerin, ev hanımlarının beden eğitimine yönlendirilmelerinde de özellikle televizyonun etkisi inkâr edilemez. Televizyonun sportif faaliyetleri tanıtıcı, sosyalleştirici ve benimsetici rolü bulunmakla birlikte, insanların maalesef esir alındığı boş zamanlarının spor yapmayı engellediği gerçeği de göz ardı edilmemelidir (Bahadır, 2006).

Sansasyonel haber peşinde olan spor programcıları ve spor yazarları, bu tip haberlerin oluşturulmasında çok beceriklidir. Kulüp başkanlarının, profesyonel

sporcuların birbirine karşı demeç vermelerini sağlayacak akıllıca sorular sorarlar. Seyircinin tepkisini yaratacak fotoğraflar ve görüntüler çekerler. Bu da rekabetin spor sahaları dışına çıkmasına neden olur. Medyanın bu saldırgan ve taraflı tutumu seyirci şiddetine de ortam hazırlar. Kitle iletişim araçları gelinen bu noktada durumunu tekrar gözden geçirmesi ve sorumluluklarını, gücünü bilerek nesnel ölçülerde kullanması gerekir. (Kurtiç, 2006). Medyanın taraftarlar üzerinde ki etkisini azaltmak için de kulüp yöneticilerinin verdikleri demeçlere dikkat etmeleri gerekir. Bu demeçleri taraftarların önünde ya da basın önünde yapmamalıdır (Bayram, 2011).

2. 9. 1. 9. Amigolar

Amigo, belirli bir takımla özdeşleşen, taraftarın maça katılımını tezahüratlarla sağlayan, bir yönetici görevi yaparak, koşullar ne olursa olsun, gerektiği zaman, hiç değilse takımın bir parçasını toplayabilen, topladığı kişileri organize edebilen kişidir. Amigolar tribünleri dolduran taraftar topluluğunu, hem olumlu hem de olumsuz yönden etkileyebilmektedir. Kitle psikolojisi ile lider konumundaki birey ne yaparsa, kitle de o kişinin hareketine katılmaktadır. Böylece amigolar, tribünlerde birer lider konumuna gelmişlerdir. Onların her hareketi stada gelen seyirciyi etkileyebilmektedir (Acet, 2005).

Günümüzde tribün lideri olarak da tanımlanan amigoların, deplasmana giderek takımlarını desteklemeleri, takımları için saatlerce tezahürat yapmaları, takımları için marşlar bestelemeleri, takımlarına sahip çıkarak oyuncularını motive etmeleri, olumlu davranışlar olarak kabul edilse de son zamanlarda sıkça görülen şiddet olaylarının içinde olmaları, karşılaşmalarda oyunculara, hakemlere, rakip taraftarlara ve teknik adamlara karşı sportif ahlaka yakışmayacak davranışlar sergilemeleri, alkol alarak maça gelmeleri ve karaborsa bilet satışı gibi davranışlarda bulunmaları, olumsuz davranışlar olarak görülmektedir (Bayram, 2011).

Amigoluğun müesseseseleşmesinde kulüp yönetiminin önemi meydana çıkmaktadır. Eğer yönetim tahripkârlığa, şiddete, saldırganlığa karşı değilse, bünyesinde çalışacak amigonun olumlu işler yapmasını beklemek doğru olmaz. Bu nedenle öncelikle kulüp başkanlarının, yöneticilerinin, antrenörlerinin ve sporcuların da bu konularda bilinçli olmaları gerekmektedir (Acet, 200).

2. 9. 1. 10. Hakemler

Hakemin kelime anlamı, futbol oyununu yöneten sorumlu kişidir. O halde hakem kendisine verilen yetkilerle bir yargı görevi üstlenerek maçın kuralları içinde oynanması, aksi davranışların da cezalandırılması ile görevlendirilen kişidir. Futbolun en önemli yanını hakemlik oluşturmaktadır. Hakem, futbolcu, seyirci ve rakip takımlar arasında köprü görevi görmekte, bir yandan da oyunun önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde değerlendirmesini yapmaktadır. Günümüzde çağdaş hakem, futbolda ki değişimleri izleyen, FIFA ve Merkez Hakem Kurulu talimatlarını takip eden ve uygulayan, hızlı ve tempolu oyununun getirdiği zihinsel ve fiziksel yeteneklere sahip, hakemlik kurumunun prensiplerine saygılı, futbol ile ilgili olan yayınları takip eden, arkadaşlarına ışık tutan, bilgili, görgülü, kendine güvenen ve kültürlü bir portre çizen kişi olarak tanımlanmıştır (Fişekçioğlu, Özdağ, Duman ve Atalay, 2010).

Hakemliğin bir ihtisas ve meslek dalı biçiminde kabul edilmemesi, spor dallarıyla uzak-yakın ilişkisi olmayan bireylerin hakemliğe talip olması, asli hakem seviyesine geldikten sonra mesleğiyle ilgili gelişmeleri izlememeleri sebebiyle, idari ve hatta hukuki birçok hataların doğması engellenememektedir. Karşılaşmalarda çıkan olaylardan doğan sorumluluk, iyi eğitilmemiş sporcu, idareci ve taraftar kitlesine ait olduğu kadar soğukkanlı, bilgili ve mesleğinin ayrıntılarını bilmeyen hakemlere de aittir (Var, 2008).

Karşılaşma esnasında hakemin daha iyi bir müsabaka yönetebilmesi için; seyircilerin, sporcuların, antrenörlerin ve yöneticilerin bilmesi gereken konu, özellikle karşılaşmanın ilk on beş dakikasında, müsabakanın seyri konusunda endişe taşıyan hakeme karşı olumlu yaklaşım, ona yapılacak en büyük yardımdır. Bu süreyi problemsiz bir şekilde atlatan hakem rahatlar, daha sağlıklı bir yönetim gösterir (Bahadır, 2006).

Futbolun hatalar oyunu olduğu unutulmamalıdır ve hakemler de bu oyunun bir parçasıdır. Nasıl ki antrenörler yanlış taktik verip, yanlış takım sahaya sürüyor, yöneticiler yanlış yönetim uygulamaları yapıp, futbolcular özel hayatlarına dikkat etmeyip, kaleciler tutabilecekleri topu konsantrasyon eksikliğinden dolayı tutamayıp takımın başarısızlığında büyük rol sahibi oluyorsa ve suçlamıyorsak, hakemlerinde

hata yapabileceğini göz önünde bulundurup onları hemen suçlamamız gerekiyor (Atalay, 2010).

2. 9. 1. 11. Kulüp Yöneticileri

Yönetici, bir örgütün hedeflerini gerçekleştiren, örgütün en etkili ve en yeterli şekilde işlemlerini sağlayan; bilgili, akıllı, tecrübeli ve liderlik vasıflarından yararlanan kişidir (Bar, 2012). Yöneticileri agresif olan bir takımın, seyircilerinin ve sporcularının agresif olması doğaldır. Dolayısıyla yöneticilerin sorumluluklarının bilincinde olarak hareket etmeleri gerekmektedir. Yöneticilerin, seyirciler üzerinde ki olumsuz etkilerinin bir başka şekli, medyanın, söylenmediği halde söylenmiş gibi başlıklar atarak reyting yapma düşüncesi uğruna yanlış tutumdur. Kulüp yöneticileri, sporda görülen şiddetin bitmesini gerçekten istese, bu problem büyük oranda çözülebilir. Kulüp yöneticilerinin bu konuda ki rolleri çok büyüktür (Kurtiç, 2006).

2. 9. 1. 12. Antrenörler

Antrenör, belli ilkelerin ışığı altında, genel anlamda ve kendi dalına özgü olarak antrenmanı yaptıran, yönlendiren, sporcuyu taktik, teknik, kondisyon ve psikolojik yönden geliştireni hem pratik hem de teorik bilgiye sahip olan, kısaca sporcusunu en üst düzeye ulaştıracak şekilde yetiştiren ve bu gelişmeyi sürekli kılmaya çalışan kişidir (Bar, 2012).

Antrenörün yalnızca sporcu veya takımla ilgili görevleri yoktur. Onun ayrıca kültürel, sosyal, toplumsal sorumluluk gibi görevleri de bulunmaktadır. Antrenör, öncelikle bir insandır, diğer kişilerle ve sporcularla ilişkilerinde insanlaşma değeri üretme bilincine sahip bir yönetici ve öğretmendir (Bayram, 2011).

Antrenörün bir başka sorumluluğu da mücadele esnasında seyircilere karşıdır. Antrenörün seyirciye karşı olan sorumluluğu büyük önem taşımaktadır. Nedeni ise müsabaka esnasında ve karşılaşmadan sonra kullanacağı ifadeler ve hareketler, seyirciler üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Kendi sahasında veya deplasmanda bu böyledir. Antrenörün sorumsuzca göstermiş olduğu hareketleri ve sadece galibiyete güdülenmesi olumsuz etkilere neden olmaktadır (Bar, 2012).

2. 9. 1. 13. Futbolcular

Futbolcular da seyirci saldırganlığını artıran sebepler arasındadır. Sporcuların saha içinde itişip kakışmaları, birbirlerine kasıtlı fauller ve fena hareketler yapmaları, ağız dalaşında bulunmaları, seyircileri tahrik edecek el, kol ve mimik hareketleri yapmaları, hakem kararlarına aşırı derece de itiraz etmeleri, sahada kendilerinden beklenen performansı verememeleri, önemli olarak değerlendirilen karşılaşmalarda bir varlık gösterememeleri, geçmiş sezonlarda kendi takımlarında oynayan oyuncunun rakip olarak sahaya çıkması, rakip oyuncunun hakemi aldatmaya yönelik ve vakit geçirmeye yönelik yaptığı hareketler, seyirci saldırganlığı üzerinde etkili olan sebeplerdir (Fişekçioğlu, Özdağ, Duman ve Atalay, 2010).

2. 9. 1. 14. Güvenlik Güçleri

Spor müsabakalarının güvenlik içerisinde yapılabilmesi için kolluk kuvvetleri tarafından alınan önlemlerin önemi büyüktür. İl Emniyet Müdürlükleri, İç İşleri Bakanlığı'nın Valiliklere göndermiş olduğu "Sportif Karşılaşmalarda Alınacak Tedbirler" konulu genelge doğrultusunda önlemler almaktadır. Spor karşılaşmalarında alınacak tedbirler İl Spor Güvenlik Kurulu'nda görüşülerek planlanmaktadır. Bu planlama esnasında sportif karşılaşmalarda, özellikle futbol maçlarında seyircilerin şiddet gösterilerinin ve tezahüratlarına ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve UEFA güvenlik kriterleri talimatnamesi hükümleri dikkate alınmaktadır (Bayram, 2011).

Stadyum çevresi ve içinde trafik ve kamu düzeninin sağlanmasıyla görevli güvenlik güçlerinin karşılaşma sırası ve sonrasında tribün ve stadyum çevresinin boşaltılması, fiili ve sözlü saldırı veya taşkınlık yapan veya grupların gözaltına alınma esasında güvenlik güçlerinin zaman zaman zor kullandıklarına tanık olunmaktadır. Taraftarların güvenliğinden sorumlu olan polisin, güvenliği sağlamak için şiddet uygulaması eleştiri konusudur. Taraftarlarla yaşanan bu sorun şiddet ve baskı için uygun bir zemin yaratmaktadır. Taraftarların, polisler öfkeyle cevap vermesi şiddet boyutlarının yükselmesine neden olmaktadır. Polisin zor kullanmasına öfkelenen seyirci tek olduğu zaman saldırgan davranışlarda bulunmaktan çekinebilirken, grup olduğu zaman kızgınlığını sözlü veya fiili eylemlere dönüştürebilir (Var, 2008).

2. 9. 1. 15. Futbol Federasyonu

Federasyonlar bir üst birlik olarak yeterli sayıda dernek veya tüzel kişilere haiz olan kuruluşların bir araya gelmesiyle birlikte oluşturulur. Spor kulüpleri, spor federasyonlarını da oluşturmaktadır. Spor federasyonları, kendi spor branşlarını yurt içinde ve yurt dışında yapılan her türlü müsabaka, kamp, seminer, toplantı gibi faaliyetlerin sevk ve idaresinden sorumludur. Her spor federasyonu bünyesindeki sporcuların yetiştirilmesinde ve eğitiminde gerekli olan antrenör yetiştirilmesini sağlar, hakemlik kursları düzenler. Başarıya aday ve başarılı sporcular için kamplar, gelişim kursları düzenler (Var, 2008). Düzgün bir işlerle devamını sağlayabilmesi için de cezai yaptırımları mevcuttur. Bunlar, yarışmadan men, hak mahrumiyeti, ihtar, seyircisiz oynatma, saha kapatma, para cezası, küme düşürme ve tescil iptali şeklinde icra edilmektedir (Atalay, 2010).

Federasyonun birçok sorumluluğunun yanında, aksayan yönleri de vardır. Çoğu zaman politikayla iç içe görevlerini sürdürmeleri, ceza uygulamaları, başkanlık seçimleri, hakem atamaları vb. olaylar ister istemez seyircinin tepkisini çekmiştir. Seyircilerin üzerinde oluşan bu güvensizlik ortamı ile futbolun baş merkezi olarak tanımlanan Futbol Federasyonuna karşı, seyirci saldırganlıkları artmış ve federasyon seyircilerin saldırganlık nedenlerinden biri olarak yerini almıştır (Atalay, 2010).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3. 1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma Samsun, Ordu, Trabzon ve İstanbul illerinde yaşayan futbol seyircisini kapsamaktadır. Araştırma dâhilinde anket ve ölçeklerin sorularını yanıtlayan 275 kişinin, 89'unu (%32.4) kadınlar, 186'sını (%67.6) ise erkekler oluşturmaktadır.

Kolayda örnekleme yöntemi tüm futbol seyircinin sayısı 350'dir, 75 futbol seyircisi, anket ve ölçek sorularını okumak istememesi, araştırmaya katılmak istememesi ve kişisel bilgi formu ve ölçek sorularını okurken yarım bırakması gibi nedenlerden dolayı kişisel bilgi formu ve ölçek sorularını doldurmamıştır. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla, ölçek sorularını doğru olarak doldurmayan kişilerin veri girişi yapılmamıştır. Araştırmaya yaşları 18 ile 55 arasında değişen toplam 275 futbol seyircisi katılmıştır. Bireylerin yaş ortalaması 31.70 ± 9.67 'dir.

3. 2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Çok Boyutlu Öfke Ölçeği ve Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylere Kişisel Bilgi Formu başta olmak üzere, Çok Boyutlu Öfke Ölçeği ve Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği sırasıyla verilmiştir.

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan futbol seyircilerinden ilk önce araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formunu doldurmaları istenmiştir. Kişisel Bilgi Formunda katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, ikamet ettikleri yer, medeni halleri, gelir durumları, ebeveynleri tarafından şiddet görüp görmedikleri, herhangi bir psikolojik destek alıp almadıkları, alkol ve madde kullanıp kullanmadıkları, taraftarı oldukları takıma karşı tutumları hakkında bilgi elde edilen soruların yanında, futbolda ve

gündelik hayatlarında ki öfke, şiddet ve saldırganlık tutumlarına yönelik sorular ile bilgi elde edinilmiştir. Kişisel Bilgi Formu 87 sorudan oluşmaktadır.

3. 2. 2. Çok Boyutlu Öfke Ölçeği

Çok Boyutlu Öfke Ölçeği, Balkaya ve Şahin tarafından 2003 yılında geliştirilmiştir. Çok Boyutlu Öfke Ölçeğinde ki çalışmanın amacı, Türk kültürüne özgü, öfkeyi çeşitli boyutları ile ölçen, orijinal ve yeni bir ölçek geliştirmektir (Balkaya ve Hisli Şahin, 2003).

Çok Boyutlu Öfke Ölçeği geliştirilirken iki pilot çalışma ve bir esas çalışma yapılmıştır. İlk pilot çalışmada 60 kişiye önce açık uçlu sorularla Türk kültüründe öfke ve kızgınlığın nasıl tanımlandığı soruşturulmuş, bu açık uçlu sorulardan elde edilen bilgilerden ve batı ülkelerinde kullanılan ölçeklerin maddelerinden bir madde havuzu oluşturulmuş ve bu maddelerden düzenlenen bir taslak, ikinci olarak yapılan pilot çalışma ile 148 kişi üzerinde denenmiştir. Yapılan bu pilot çalışma ile elde edilen bulgular doğrultusunda pek çok maddenin uygun istatistiksel yöntemlerle ayıklanmasına gidilmiş ve bu çalışmaya esas teşkil eden “Çok Boyutlu Öfke Ölçeği” oluşturulmuştur. Bu ölçek esas çalışmada, 756 kişi üzerinde psikometrik özellikleri açısından da incelenmiştir. Ölçeğin geçerliliğine dair bilgilere ulaşmak için de öfkeyi ve öfkeyle ilişkili diğer duyguları ölçtüğü düşünülen başka envanterler (Kısa Semptom Envanteri ve Suçluluk Utanç Ölçeği) kullanılmış ve ölçeği oluşturan boyutların faktör yapılarına bakılmıştır (Balkaya ve Hisli Şahin, 2003).

Beşli Likert tipi ölçek olarak hazırlanmış olan ölçeğin ilk boyutunda “Öfkelendiğinizde aşağıdaki belirtiler sizde ne sıklıkla ortaya çıkar?” sorusuyla, 14 maddede öfkenin fiziksel belirtileri araştırılmaktadır. İkinci aşamada, öfkenin oluşmasına neden olan etmenleri tanımlayan toplam 42 madde verilerek, bu ifadelerin uyandırdığı öfke yoğunluğu sorulmaktadır. Üçüncü aşamada, öfkeyle ilişkili düşünceleri içeren 30 madde verilerek “Aşağıdaki düşünceler aklınızdan ne sıklıkla geçer?” sorusu; dördüncü aşamada da 47 madde ile “Sizi öfkelendiren bir insan karşısında aşağıdaki davranışları ne sıklıkla gösterirsiniz?” soruları bulunmaktadır. Beşinci aşamada ise öfkeyle başa çıkma yolları araştırılmaktadır. Bu aşamada “Sizi öfkelendiren bir durumda kaldığınızda aşağıdaki davranışları ne sıklıkla gösterirsiniz?” sorusunun altında 26 ifade yer almaktadır. Beş aşamada toplanan bu ölçeğe “Çok Boyutlu Öfke Ölçeği” adı verilmiştir. “Çok Boyutlu Öfke

Ölçeği'nin her aşaması için yapılan faktör analizleri sonucunda ortaya çıkan faktörlerden oluşturulan, faktör alt ölçeklerinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ayrı ayrı hesaplanmıştır. Analiz sonucunda söz konusu 5 temel boyutun güvenilirlik katsayılarının $\alpha=0.83$ ve $\alpha=0.93$ arasında, toplam 15 faktör alt ölçeğinin güvenilirlik katsayılarının da $\alpha=0.64$ ve $\alpha=0.95$ arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılığına yönelik analizler sonucunda da faktör alt ölçekleri arasında $r=-.11$ ($p<.01$) ile $r=.76$ ($p<.001$) arasında değişen anlamlı korelasyonlar bulunmuştur (Balkaya ve Hisli Şahin, 2003).

3. 2. 3. Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği

“Durumluluk Sürekli Öfke İfadesi Ölçeği”nin orijinal ismi “The State Trait Anger Scale”dir. Ölçek 1983 yılında Spielberger tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye ise ölçeği, 1994 yılında Özer uyarlamıştır. Türkçe formunda ise ölçeğin ismi, Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği'dir (Özer, 1994).

Ölçek ergenlere ve yetişkinlere uygulanmaktadır. Ölçek uygulanırken zaman sınırlaması yoktur. Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği, 44 maddelik bir ölçektir: Sürekli Öfke (10 madde), Durumluluk Öfke (10 madde), Öfke İfade Tarzı (24 madde). İfade Tarz Ölçeğinin alt ölçekleri: Kontrol altına alınmış öfke (Öfke/Kontrol, 8 madde), Dışa vurulan öfke (Öfke/Dışa, 8 madde) ve İç tutulan öfke (Öfke/İçte, 8 madde)'den oluşmaktadır (Özer, 1994).

Sürekli Öfke ve Öfke Tarz ölçeğinin güvenilirlik çalışmasında;

İç Tutarlık: Tüm grup verileri üzerinden elde edilen Cronbach Alfa değerleri ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bunlar: “Sürekli öfke” boyutu için .79; “kontrol altına alınmış öfke” boyutu için .84; “dışa vurulmuş öfke” boyutu için .78 ve bastırılmış öfke boyutu için ise .62 olarak bulunmuştur (Özer, 1994).

Sürekli Öfke ve Öfke Tarz ölçeğinin geçerlik çalışmasında;

Ölçüt bağlantılı geçerlik: Sürekli Öfke ve Öfke Tarz ölçeklerinin, Sürekli Kaygı, Depresif Sıfatlar Listesi ve Öfke Envanteri ile korelasyonlarına bakılmış, elde edilen korelasyonlar .01 ve .001 seviyesinde anlamlı bulunmuştur. Ayrıca Sürekli Öfke ve Öfke Dışavurum ölçeği arasında beklendiği yönde ters ve yüksek bir korelasyon saptanmıştır (Özer, 1994).

Yapı geçerliği: Veriler Varimax tekniği ile 3'lü faktör analizine tabii tutularak, ölçeklerin faktör yapıları incelenmiştir. Öfke Tarz ölçeğinin faktör yapısının, orijinal ölçeğin faktör yapısını yansıttığı gözlenmiştir. 1.Faktör 8 maddelik "Kontrol-öfke"; 2. Faktör 8 maddelik "Dışa vurulmuş öfke" ve 3. Faktör 8 maddelik "Bastırılmış öfke" boyutunda oluşmuştur. Yapı geçerliğini sınavan bir diğer çalışmada, araştırmaya katılan denek grupları arasındaki farklılık tek yönlü varyans analiziyle araştırılmıştır. Tüm alt testlerde görülen farklılıklar $p < .001$ seviyesinde anlamlı bulunmuştur (Özer, 1994).

3. 3. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 22 istatistik programında değerlendirilmiştir. Öncelikle araştırmaya katılanların demografik özelliklerinin frekans tablosu oluşturulmuştur. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmesinde, bazı ölçeklerin p değerleri 0.05 den büyük olduğu için normal dağılıma uygun olduğu için parametrik testler uygulanmıştır. Ayrıca örneklem sayısı 30'dan küçük olan gruplarda nonparametrik testler kullanılarak demografik sorular ile ölçekler arasında ki ilişkiye bakılmıştır. Bazı ölçeklerin de p değerleri 0.05'den küçük olduğu için normal dağılıma uygun olmadığından, nonparametrik testler kullanılarak demografik sorular ile ölçekler arasında ki ilişkiye bakılmıştır. İki gruplu değişkenlerde Bağımsız Örneklem T testi, Mann Whitney U testi ve ikiden fazla gruplu değişkenlerde ise Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Ölçekler arasında da anlamlı ilişkiler olup olmadığını test etmek için de spearman korelasyon testi uygulanarak analiz edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur. Örneklem grubuna uygulanan “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilen veriler grubun genel özellikleri frekans ve yüzde dağılımları şeklinde tablolaştırılmıştır.

Bu araştırmada, araştırmacının sorularını yanıtlayan 275 kişi ilgili olan Kişisel Bilgi Formundaki soru sıralamasına göre, frekans ve yüzde (%) dağılımları aşağıdaki ibidir.

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı

Özellikler		<i>F</i>	<i>%</i>
Yaşadıkları il	Trabzon	54	19.6
	Samsun	28	10.2
	Ordu	47	17.1
	İstanbul	146	53.1
Yaş	18 ile 24 yaş arası	79	28.7
	25 ile 31 yaş arası	75	27.3
	32 ile 38 yaş arası	49	17.8
	39 ile 45 yaş arası	42	15.3
	46 yaş ve üzeri	30	10.9
Cinsiyet	Kadın	89	32.4
	Erkek	186	67.6
Eğitim düzeyi	Ortaokul mezunu altı	32	11.6
	Lise mezunu	95	34.5
	Lisans mezunu ve üstü	148	53.8
Çalışma durumu	Evet	186	67.6
	Hayır	89	32.4

Meslek	İşçi	54	19.6
	Memur	47	17.1
	Esnaf	29	10.5
	Öğrenci	57	20.7
	Diğer	88	32.0
Medeni durumu	Evli	137	49.8
	Evli olmayan	138	50.2
Gelir düzeyi	0-500 TL arası	58	21.1
	500-1000 TL arası	49	17.8
	1000-1500 TL arası	80	29.1
	2000-2500 TL arası	51	18.5
	2500 TL ve üzeri	37	13.5
İkamet yeri	Köy	10	3.6
	Belde	16	5.8
	İlçe	147	53.5
	İl merkezi	102	37.1
Anneleri	Sağ	260	94.5
	Ölü	15	5.5
Babaları	Sağ	227	82.5
	Ölü	48	17.5
Ebeveynin medeni durumu	Birlikte	207	75.3
	Evli ayrı	5	1.8
	Boşanmış	7	2.5
	Hayatta değil	56	20.4
Annelerin eğitim düzeyi	İlkokul mezunu ve altı	188	68.4
	Ortaokul mezunu	41	14.9
	Lise mezunu	28	10.2
	Lisans mezunu ve üstü	18	6.5
Babaların eğitim düzeyi	İlkokul mezunu ve altı	115	41.8
	Ortaokul mezunu	51	18.5
	Lise mezunu	73	26.5
	Lisans mezunu ve üstü	36	13.1
Annelerin çalışma durumu	Çalışmakta	60	21.8
	Ev hanımı	215	78.2
Babaların meslekleri	İşçi	51	18.5
	Memur	36	13.1
	Esnaf	27	9.8
	İşsiz	11	4.0
	Emekli	107	38.9
	Diğer	43	15.6

Annelerin kişiliği	Otoriter	59	21.5
	Demokratik	24	8.7
	Anlayışlı	190	69.1
	Cevap vermeyenler	2	.7
Babaların kişiliği	Otoriter	90	32.7
	Demokratik	61	22.2
	Anlayışlı	116	42.2
	Cevap vermeyenler	8	2.9
Anneden şiddet görme durumu	Evet	40	14.5
	Hayır	234	85.1
	Cevap vermeyenler	1	.4
Babadan şiddet görme durumu	Evet	37	13.5
	Hayır	230	83.6
	Cevap vermeyenler	8	2.9
Kardeş durumu	Var	263	95.6
	Yok	12	4.4
Kardeş sayısı	Tek çocuk	12	4.4
	1 kardeş	71	25.8
	2-3 kardeş	107	38.9
	4-5 kardeş	62	22.5
	6 kardeş ve üzeri	23	8.4
Alkol kullanımı	Evet	102	37.1
	Hayır	173	62.9
Alkol tüketimi	Alkol tüketmiyor	173	62.9
	Haftada bir	69	25.1
	Haftada birkaç kez	33	12.0
Herhangi bir ceza alma durumu	Hapis cezası	2	.7
	Denetimli serbestlik	1	.4
	Adli para cezası	2	.7
	Diğer	28	10.2
	Ceza almayanlar	242	88.0

Araştırma dahilinde kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 275 bireyin 186'sını (%67.6) erkekler ve 89'unu (%32.4) kadınlar oluşturmaktadır.

Bireylerin 146'sı (%53.1) İstanbul'da, 54'ü (%19.6) Trabzon'da, 47'si (%17.1) Ordu'da ve 28'i (%10.2) Samsun'da yaşamaktadır.

Bireylerin yaş ortalaması 31.70 ± 9.67 (En az=18, En fazla=55)'dir.

Bireylerin eğitim düzeylerine bakıldığında; 148'i (%53.8) lisans mezunu ve üstü, 95'i (%34.5) lise mezunu ve 32'si (%11.6) ortaokul mezunu ve altıdır.

Bireylerin 186'sı (%67.6) çalışmakta, 89'u (%32.4) ise çalışmamaktadır.

Bireylerin 57'si (%20.7) öğrenci, 54'ü (%19.6) işçi, 47'si (%17.1) memur, 29'u (%10.5) esnaf ve 88'i (%32.0) bu mesleklerin dışında başka mesleğe sahiptir.

Bireylerin 138'i (%50.2) evli değil, 137'si (%49.8) ise evlidir.

Bireylerin 80'inin (%29.1) aylık geliri 1000-1500 TL arasında, 58'inin (%21.1) aylık geliri 0-500 TL arasında, 51'inin (%18.5) aylık geliri 2000-2500 TL arasında, 49'unun (%17.8) aylık geliri 500-1000 TL arasında ve 37'sinin (%13.5) ise aylık geliri 2500 TL ve üzerindedir.

Bireylerin 147'sinin (%53.5) ikamet yeri ilçe, 102'sinin (%37.1) ikamet yeri il merkezi, 16'sının (%5.8) ikamet yeri belde ve 10'unun (%3.6) ikamet yeri köydür.

Bireylerin 260'ının (%94.5) annesi, 227'sinin (%82.5) ise babası sağdır. Bireylerin 207'sinin (%75.3) annesi ile babası birlikte, 56'sının (%20.4) annesi ya da babası hayatta değil, 7'sinin (%2.5) annesi ile babası boşanmış, 5'inin (%1.8) ise annesi ile babası evli ama ayrı yaşamaktadır.

Bireylerin 188'inin (%68.4) annesi ilkökul mezunu ve altı, 41'inin (%14.9) annesi ortaokul mezunu, 28'inin (%10.2) annesi lise mezunu ve 18'inin (%6.5) annesi lisans mezunu ve üstüdür.

Bireylerin 115'inin (%41.8) babası ilkökul mezunu ve altı, 73'ünün (%26.5) babası lise mezunu, 51'inin (%18.5) babası ortaokul mezunu ve 36'sının (%13.1) babası lisans mezunu ve üstüdür.

Bireylerin 215'inin (%78.2) annesi ev hanımı, 60'ının (%21.8) annesi ise çalışmaktadır.

Bireylerin 107'sinin (%38.9) babası emekli, 51'inin (%18.5) babası işçi, 36'sının (%13.1) babası memur, 27'sinin (%9.8) babası esnaf, 11'inin (%4.0) babası işsiz ve 43'ünün (%15.6) babası bu mesleklerin dışında başka bir mesleğe sahiptir.

Bireylerin 190'ının (%69.1) annesi anlayışlı, 59'unun (%21.5) annesi otoriter, 24'ünün (%8.7) annesi ise demokratiktir.

Bireylerin 116'sının (%42.2) babası anlayışlı, 90'ının (%32.7) babası otoriter ve 61'inin (%22.2) babası ise demokratiktir.

Bireylerin 234'ü (%85.1) annesinden şiddet görmemiş, 40'ı (%14.5) ise annesinden şiddet görmüştür.

Bireylerin 230'u (%83.6) babasından şiddet görmemiş, 37'si (%13.5) ise babasından şiddet görmüştür.

Bireylerin 263'ünün (%95.6) kardeşi vardır, 12'sinin (%4.4) ise kardeşi yoktur. Bireylerin 107'sinin 2-3 kardeşi, 71'inin (%25.8) 1 kardeşi, 62'sinin (%22.5) 4-5 kardeşi, 23'ünün (%8.4) ise 6 kardeş ve üzerinde kardeşi vardır. 12'si (%4.4) ise tek çocuktur.

Bireylerin 173'ü (%62.9) alkol tüketmemekte, 102'si (%37.1) ise alkol tüketmektedir. Bireylerin 173'ü (%62.9) alkol tüketmemekte, 69'u (%25.1) haftada bir alkol tüketmekte ve 33'ü (%12.0) haftada birkaç kez alkol tüketmektedir.

Bireylerin 242'si (%88.0) herhangi bir nedenden dolayı ceza almamış, 2'si (%.7) hapis cezası, 2'si (%.7) adli para cezası, 1'i (%.4) denetimli serbestlik cezası ve 28'i (%10.2) bunların dışında farklı cezalar almıştır.

Tablo 4.2. Araştırmaya Katılan Bireylerin Sporla İlgili ve Spor da Yaşanabilen Şiddet Durumlarıyla İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı

<i>Özellikler</i>		<i>F</i>	<i>%</i>
Herhangi bir sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumu	Hayır	92	33.5
	Amatör ve üzeri	183	66.5
İlgilenilen spor dalı	Sporla ilgilenmiyor	54	19.6
	Futbol	122	44.4
	Basketbol	11	4.0
	Voleybol	20	7.3
	Tenis	6	2.2
	Yüzme	23	8.4
	Diğer	39	14.2
Şiddetin en çok yaşandı spor dalı	Futbol	249	90.5
	Basketbol	2	.7
	Yüzme	2	.7
	Diğer	15	5.5
	Cevap vermeyenler	7	2.5

Stadyumlarda şiddet olaylarının yaşanmasının nedeni	Hakemler	30	10.9
	Oyuncular	13	4.7
	Medya	34	12.4
	Yöneticiler	43	15.6
	Seyirciler	129	46.9
	Diğer	26	9.5
Taraftar olunan takım	Galatasaray	91	33.1
	Beşiktaş	43	15.6
	Fenerbahçe	65	23.6
	Trabzonspor	63	22.9
	Diğer	13	4.7
Herhangi bir futbol maçını stadyumda İzleme durumu	Evet	219	79.6
	Hayır	56	20.4
Maçları nerede izledikleri	Evde	168	61.1
	Stadyumda	31	11.3
	Kafede	36	13.1
	Kıraathanede	15	5.5
	Diğer	25	9.1
Stadyumda hangi bölümde İzledikleri	Maçları stadyumda izlemiyorlar	83	30.2
	Loca	5	1.8
	Vip tribünü	16	5.8
	Kapalı tribün	47	17.1
	Maraton tribünü	53	19.3
	Kale arkası	71	25.8
Taraftarı olunan spor kulübünün lisanslı ürünlerini satın alma durumu	Evet	175	63.6
	Hayır	100	36.4
Kombine kart sahibi olma	Evet	28	10.2
	Hayır	247	89.8
Taraftarı olunan takımın deplasman maçlarına gitme durumu	Evet	39	14.2
	Hayır	236	85.8
Rakip takımın spor yazarlarının, kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumu	Evet	127	46.2
	Hayır	148	53.8
Sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumu	Evet	143	52.0
	Hayır	132	48.0
Stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırdığını düşünme durumu	Evet	95	34.5
	Hayır	180	65.5

Stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olabileceğini düşünme	Evet	113	41.1
	Hayır	162	58.9
Taraftarı olunan kulübe üyelik	Evet	30	10.9
	Hayır	245	89.1
Daha önce stadyumda ki koltuklara, kapılara vs. zarar verme durumu	Evet	14	5.1
	Hayır	261	94.9
Herhangi bir futbol taraftarı grubuna dâhil olma durumu	Evet	35	12.7
	Hayır	240	87.3
Maç izlerken küfür etme durumu	Evet	139	50.5
	Hayır	136	49.5
Tutulan takımı bir parçaları gibi sahiplenme durumu	Evet	149	54.2
	Hayır	126	45.8
Tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumu	Evet	151	54.9
	Hayır	124	45.1
Tutulan takım ve bir başka takım arasında daha önce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha sonra oynan maçta rakip takıma öfke duyma	Evet	111	40.4
	Hayır	164	59.6
Medyada yer alan spor haberleri bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumu	Evet	86	31.3
	Hayır	189	68.7
Takımın oynadığı kritik maçlarda oyuncuların kaçırdığı kolay atılması gereken gollerin bireyi sınırlendirme durumu	Evet	227	82.5
	Hayır	48	17.5
Maçları izlerken alkol kullanma durumu	Evet	49	17.8
	Hayır	226	82.2
Eleme sistemi ile oynanan maçlarda heyecanlanma durumu	Evet	236	85.8
	Hayır	39	14.2
Stadyumlarda seyircilerin sahaya atılmasını ve yabancı madde atmasını önlemek amacıyla kurulan tel örgülerin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumu	Evet	49	17.8
	Hayır	226	82.2
Stadyumda şiddet gösterildiği için sportif anlamda herhangi bir ceza alma durumu	Evet	3	1.1
	Hayır	272	98.9
Öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gitme durumu	Evet	74	26.9
	Hayır	201	73.1

Saldırğan davranışlar gösteren kişilerin toplum tarafından hoş karşılanma durumu	Evet Hayır	19 256	6.9 93.1
Futbol bahis oyunları oynama durumu	Evet Hayır	86 189	31.3 68.7
Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumu	Evet Hayır	111 164	40.4 59.6
Tribündeki grubun göstermiş olduğu şiddet davranışlarına bireyin katılma durumu	Evet Hayır	27 248	9.8 90.2
Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünme	Evet Hayır	166 109	60.4 39.6
Rakip takım taraftarlarının, bireyin takımının stadında maç izlemesinden rahatsız olma	Evet Hayır	45 230	16.4 83.6
Dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünme	Evet Hayır	97 178	35.3 64.7
Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga etme	Evet Hayır	177 98	64.4 35.6
Okul hayatı boyunca herhangi bir disiplin suçu işleme	Evet Hayır	40 235	14.5 85.5
Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışma	Evet Hayır	127 148	46.2 53.8
Stadyumlarda ya da stadyum çevresinde herhangi bir şiddet olaylarına karışma	Evet Hayır	35 240	12.7 87.3
Herhangi bir suçtan dolayı daha önce polis tarafından gözaltına alınma	Evet Hayır	29 246	10.5 89.5
Maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyma	Evet Hayır	171 104	62.2 37.8
Herhangi bir neden dolayı suç işleme	Evet Hayır	11 264	4.0 96.0
Herhangi bir psikolojik destek alma	Evet Hayır	21 254	7.6 92.4
Uyuşturucu madde kullanma	Evet Hayır	7 268	2.5 97.5
Taraftarı olunan takımın oyuncusu, düşük bir performans gösterirse ona küfür etme	Evet Hayır	107 168	38.9 61.1
Taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür etme	Evet Hayır	82 193	29.8 70.2

Maçı hatalı yönettiğini düşündüğünüz hakeme karşı küfür etme bireyi rahatsız etme	Evet Hayır	113 162	41.1 58.9
Takımınız aleyhine hatalı karar veren hakeme karşı fiziksel saldırıda bulunma isteği	Evet Hayır	54 221	19.6 80.4
Bir sanatçı ya da siyasetçiye tutmuş olduğu takımdan dolayı sevgide azalma	Evet Hayır	50 225	18.2 81.8
Herhangi bir nedenden dolayı bir kişiyi yaralama	Evet Hayır	24 251	8.7 91.3
Herhangi bir eyleme katılma	Evet Hayır	78 197	28.4 71.6
Toplu şekilde düzenlenen eylemde herhangi bir dükkâna, araca, eşyaya vs. zarar verme	Evet Hayır	14 261	5.1 94.9
Düşünmeden hareket edildikten sonra pişmanlık duyma	Evet Hayır	230 45	83.6 16.4
Kişisel çıkarlar tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme	Evet Hayır	82 193	29.8 70.2
Kendi güvenliğini tehlikeye atacak herhangi bir davranışta bulunma	Evet Hayır	59 216	21.5 78.5
Geçmişte yaşanmış olan olumsuz bir durumdan ders çıkartma	Evet Hayır	259 16	94.2 5.8
Şiddet davranışları gösterirse, bu davranışlardan dolayı suçluluk duyma	Evet Hayır	238 37	86.5 13.5
Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde anne ve babanın sözlü ya da fiziksel olarak birbirlerine karşı şiddet uygulaması	Evet Hayır	51 224	18.5 81.5
Şiddet içerikli filmlerden hoşlanma	Evet Hayır	122 153	44.4 55.6
Yatırılmış olunan kupon tutmamışsa bu durumun öfke oluşturma	Evet Hayır	59 216	21.5 78.5
Hakemlerin giyinmiş olduğu formaların renklerinin bireyi kızdırması	Evet Hayır	10 265	3.6 96.4
Hakemlerin giyinmiş oldukları forma renkleri bireyi kızdırıyorsa hangi renk forma kızdırır	Siyah Mavi Sarı Turuncu Kırmızı Rahatsız olmayanlar	11 12 20 16 28 188	4.0 4.4 7.3 5.8 10.2 68.4

Bireylerin 183'ü (%66.5) amatör ve profesyonel olarak herhangi bir spor dalı ile uğraşmakta, 92'si (%33.5) ise herhangi bir spor dalı ile amatör ya da profesyonel

olarak ilgilenmemektedir. Bireylerin 122'si (%44.4) futbolla ilgilenmekte, 54'ü (%19.6) herhangi bir sporla ilgilenmemekte, 23'ü (%8.4) yüzmeyle uğraşmakta, 11'i (%4.0) basketbolla uğraşmakta, 6'sı (%2.2) tenis ile uğraşmakta ve 39'u (%14.2) bu sporların dışında başka sporlarla uğraşmaktadır.

Bireylerin 249'una (%90.5) göre şiddet en çok futbolda yaşanmakta, 2'sine (%.7) göre şiddet en çok basketbolda yaşanmakta, 2'sine (%.7) göre şiddet en çok yüzmede yaşanmakta, 15'ine (%5.5) göre şiddet en çok bu spor dallarının dışında, diğer spor dallarında yaşanmaktadır. 7'si (%2.5) ise bu soruya cevap vermemiştir. Bireylerin 129'una (%46.9) göre stadyumlarda şiddet olaylarının yaşanmasının nedeni en çok seyirciler, 43'üne (%15.6) göre stadyumlarda en çok şiddet yaşanmasının nedeni yöneticiler, 34'üne (%12.4) göre stadyumlarda en çok şiddet yaşanmasının nedeni medya, 13'üne (%4.7) göre stadyumlarda en çok şiddet yaşanmasının nedeni oyuncular, 26'sı (%9.5) ise stadyumlarda en çok şiddet yaşanmasının nedeni olarak sayılan nedenlerin dışında başka nedenleri görmektedir.

Bireylerin 91'i (%33.1) Galatasaray takımını tutmakta, 65'i (%23.6) Fenerbahçe takımını tutmakta, 63'ü (%22.9) Trabzonspor takımını tutmakta, 43'ü (%15.6) Beşiktaş takımını tutmakta ve 13'ü (%4.7) bu takımların dışında başka takımı tutmaktadır.

Bireylerin 219'u (%79.6) herhangi bir futbol maçını stadyumda izlemiş, 56'sı (%20.4) ise herhangi bir futbol maçını stadyumda izlememiştir. Bireylerin 168'i (%61.1) maçları evde izlemekte, 36'sı (%13.1) maçları kafede izlemekte, 31'i (%11.3) maçları stadyumda izlemekte, 15'i (%5.5) maçları kiraathanede izlemekte ve 25'i (%9.1) maçları bu yerlerin dışında başka yerlerde izlemektedir. Bireylerin 83'ü (%30.2) maçları stadyumda izlememekte, 71'i (%25.8) maçları stadyumda kale arkasında izlemekte, 53'ü (%19.3) stadyumda maçları maraton tribününde izlemekte, 47'si (%17.1) stadyumda maçları kapalı tribününde izlemekte, 16'sı (%5.8) stadyumda maçları VIP tribününde izlemekte ve 5'i (%1.8) stadyumda maçları locada izlemektedir.

Bireylerin 175'i (%63.6) taraftarı olduğu spor kulübünün lisanslı ürünlerini satın almakta, 100'ü (%36.4) ise taraftarı olduğu spor kulübünün lisanslı ürünlerini satın almamaktadır. Bireylerin 247'si (%89.8) kombine kart sahibi değil, 28'i (%10.2) ise kombine kart sahibidir.

Bireylerin 236'sı (%85.8) taraftarı olduğu takımın deplasman maçlarını seyretmemekte, 39'u (%14.2) ise taraftarı olduğu takımın deplasman maçlarını seyretmektedir. Bireylerin 148'i (%53.8) rakip takımın spor yazarlarının, kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenmemekte, 127'si (%46.2) ise rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenmektedir.

Bireylerin 143'ü (%52.0) sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenmekte, 132'si (%48.0) ise sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenmemektedir. Bireylerin 180'i (%65.5) stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırdığını düşünmemekte, 95'i (%34.5) ise stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırdığını düşünmektedir.

Bireylerin 162'si (%58.9) stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olabileceğini düşünmemekte, 113'ü (%41.1) ise stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olabileceğini düşünmektedir.

Bireylerin 245'i (%89.1) taraftarı olduğu kulübe üye değilken, 30'u (%10.9) taraftarı olduğu kulübe üyedir. Bireylerin 261'i (%94.9) daha önce stadyumda maç izlerken; koltuklara, kapılara vs. zarar vermemiş 14'ü (%5.1) ise daha önce stadyumda ki koltuklara, kapılara vs. zarar vermiştir. Bireylerin 240'ı (%87.3) herhangi bir futbol taraftarı grubuna dâhil değilken, 35'i (%12.7) herhangi bir futbol taraftarı grubuna dâhildir.

Bireylerin 139'u (%50.5) maç izlerken küfür etmekte ve 136'sı (%49.5) maç izlerken küfür etmemektedir. Bireylerin 149'u (%54.2) tuttıkları takımın bir parçası gibi davranmakta, 126'sı (%45.8) ise tuttıkları takımın bir parçası gibi davranmamaktadır. Bireylerin 151'i (%54.9) tutmuş oldukları takımın diğer taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlardan etkilenmekte, 124'ü (%45.1) ise tutmuş oldukları takımın diğer taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlardan etkilenmemektedir.

Bireylerin 164'ü (%59.6) taraftarı olduğu takım ile bir başka takım arasında daha önce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha

sonra oynan maçta rakip takıma öfke duymamakta, 111'i (%40.4) ise tuttıkları takım ile bir başka takım arasında daha önce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha sonra oynan maçta rakip takıma öfke duymaktadır. Bireylerin 189'unu (%68.7) medyada yer alan spor haberleri şiddet göstermeye yönelik tahrik etmemekte, 86'sını (%31.3) ise medyada yer alan spor haberleri şiddet göstermeye yönelik tahrik etmektedir.

Bireylerin 227'sini (%82.5) takımının oynadığı kritik maçlarda oyuncuların kaçırdığı kolay atılması gereken goller sinirlendirmekte, 48'ini (%17.5) ise takımının oynadığı kritik maçlarda oyuncuların kaçırdığı kolay atılması gereken goller sinirlendirmemektedir. Bireylerin 226'sı (%82.2) maçları izlerken alkol kullanmamakta, 49'u (%17.8) ise maçları izlerken alkol kullanmaktadır.

Bireylerin 236'sı (%85.8) eleme sistemi ile oynanan maçlarda heyecanlanmakta, 39'u (%14.2) ise eleme sistemi ile oynanan maçlarda heyecanlanmamaktadır. Bireylerin 226'sı (%82.2) stadyumlarda seyircilerin sahaya atılmasını ve yabancı madde atmasını önlemek amacıyla kurulan tel örgülerden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olmamakta, 49'u (%17.8) ise stadyumlarda seyircilerin sahaya atılmasını ve yabancı madde atmasını önlemek amacıyla kurulan tel örgülerden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olmaktadır.

Bireylerin 272'si (%98.9) stadyumda şiddet gösterdiği için sportif anlamda herhangi bir ceza almamış, 3' (%1.1) ise stadyumda şiddet gösterdiği için sportif anlamda herhangi bir ceza almıştır. Bireylerin 201'i (%73.1) kendilerini öfkeli hissettikleri zamanlarda ma izlemeye gitmemekte, 74' (%26.9) ise kendilerini öfkeli hissettikleri zamanlarda ma izlemeye gitmektedir. Bireylerin 256'sı (%93.1) saldırgan davranışlar gösteren kişilerin yaşadıkları toplumda hoş karşılandığını düşünmemekte, 19'u (%6.9) ise saldırgan davranışlar gösteren kişilerin yaşadıkları toplum tarafından hoş karşılandığını düşünmektedir.

Bireylerin 189'u (%68.7) bahis oyunları oynamamakta, 86'sı (%31.3) ise bahis oyunları oynamaktadır. Bireylerin 164' (%59.6) futbol maçında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızmakta, 111'i (%40.4) ise futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızmamaktadır. Bireylerin 248'i (%90.2) tribündeki grubun göstermiş olduğu şiddet davranışlarına katılmamakta, 27'si (%9.8) ise tribündeki grubun göstermiş olduğu şiddet davranışlarına katılmaktadır.

Bireylerin 166'sı (%60.4) rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmekte, 109'u (%39.6) ise rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmemektedir.

Bireylerin 230'u (%83.6) rakip takım taraftarlarının taraftarı olduğu takımının stadında maç izlemesinden rahatsız olmamakta, 45'i (%16.4) ise rakip takım taraftarlarının taraftarı olduğu takımının stadında maç izlemesinden rahatsız olmaktadır. Bireylerin 178'i (%64.7) dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünmemekte, 97'si (%35.3) ise dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünmektedir. Bireylerin 177'si (%64.4) okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga etmiş, 98'i (%35.6) ise okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga etmemiştir. Bireylerin 235'i (%85.5) okul hayatı boyunca herhangi bir disiplin suçu işlememiş, 40'ı (%14.5) ise okul hayatı boyunca herhangi bir disiplin suçu işlemiştir. Bireylerin 148'i (%53.8) herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmamış, 127'si (%46.2) herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmıştır.

Bireylerin 240'ı (%87.3) stadyumlarda ya da stadyum çevresinde herhangi bir şiddet olaylarına karışmamış, 35'i (%12.7) ise stadyumlarda ya da stadyum çevresinde herhangi bir şiddet olaylarına karışmıştır. Bireylerin 246'sı (%89.5) herhangi bir suçtan dolayı daha önce polis tarafından gözaltına alınmamış, 29'u (%10.5) ise herhangi bir suçtan dolayı daha önce polis tarafından gözaltına alınmıştır. Bireylerin 171'i (%62.2) maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilmekte, 104'ü (%37.8) ise maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyamamaktadır.

Bireylerin 264'ü (%96.0) herhangi bir nedenden dolayı suç işlememiş, 11'i (%4.0) ise herhangi bir nedenden dolayı suç işlemiştir. Bireylerin 254'ü (%92.4) herhangi bir psikolojik destek almamış, 21'i (%7.6) ise herhangi bir psikolojik destek almıştır. Bireylerin 268'i (%97.5) uyuşturucu madde kullanmamakta, 7'si (%2.5) ise uyuşturucu madde kullanmaktadır. Bireylerin 168'i (%61.1) taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür etmemekte, 107'si (%38.9) ise taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür etmektedir.

Bireylerin 193'ü (%70.2) taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür etmemekte, 82'si (%29.8) ise taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür etmektedir. Bireylerin 162'si (%58.9) maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakemi rahatsız etmemekte ve hakeme küfür etmemektedir, 113'ü (%41.1) ise maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etmekte ve hakemi rahatsız etmektedir. Bireylerin 221'i (%80.4) takımın aleyhine hatalı karar veren hakeme fiziksel saldırıda bulunma isteği duymamakta, 54'ü (%19.6) ise takımın aleyhine hatalı karar veren hakeme karşı fiziksel saldırıda bulunma isteği duymaktadır. Bireylerin 225'i (%81.8) bir sanatçı ya da siyasetçinin tutmuş olduğu takımdan dolayı sevgisi azalmamakta, 50'sinin (%18.2) ise bir sanatçı ya da siyasetçinin tutmuş olduğu takımdan dolayı sevgisi azalmaktadır.

Bireylerin 251'i (%91.3) herhangi bir nedenden dolayı bir kişiyi yaralamamış, 24'ü (%8.7) ise herhangi bir nedenden dolayı bir kişiyi yaralamıştır. Bireylerin 197'si (%71.6) herhangi bir eyleme katılmamış, 78'i (%28.4) ise herhangi bir eyleme katılmıştır. Bireylerin 261'i (%94.9) eylemde herhangi bir dükkâna, araca, eşyaya vs. zarar vermemiş, 14'ü (%5.1) ise herhangi bir dükkâna, araca, eşyaya vs. zarar vermiştir.

Bireylerin 230'u (%83.6) düşünmeden hareket ettiğinde pişmanlık duymakta, 45'i (%16.4) ise düşünmeden hareket ettiğinde pişmanlık duymamaktadır. Bireylerin 193'ü (%70.2) kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söylememekte, 82'si (%29.8) ise kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söylemektedir. Bireylerin 216'sı (%78.5) daha önce kendi güvenliğini tehlikeye atacak herhangi bir davranışta bulunmamış, 59'u (%1.5) ise kendi güvenliğini tehlikeye atacak herhangi bir davranışta bulunmuştur. Bireylerin 259'u (%94.2) geçmişte yaşanmış olunan olumsuz bir durumdan ders çıkartmakta, 16'sı (%5.8) geçmişte yaşanmış olunan olumsuz bir durumdan ders çıkartmamaktadır. Bireylerin 238'i (%86.5) şiddet davranışları gösterirse, bu davranışlardan dolayı suçluluk duymakta, 37'si (%13.5) ise şiddet davranışları gösterirse, bu davranışlardan dolayı suçluluk duymamaktadır.

Bireylerin 224'ünün (%81.5) çocukluk-ergenlik dönemlerinde annesi-babası birbirlerine karşı sözlü ya da fiziksel olarak şiddet uygulamamış, 51'inin (%18.5) çocukluk-ergenlik dönemlerinde annesi-babası birbirlerine karşı sözlü ya da fiziksel olarak şiddet uygulamıştır. Bireylerin 153'ü (%55.6) şiddet içerikli filmlerden

hoşlanmazken, 122'si (%44.4) şiddet içerikli filmlerden hoşlanmaktadır. Bireylerin 216'sında (%78.5) yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumdan dolayı öfke oluşmamakta, 59'unda (%21.5) ise yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durum kişide öfke oluşturmaktadır.

Bireylerin 265'ini (%96.4) hakemlerin giyinmiş olduğu formaların rengi kızdırmamakta, 10'unu (%3.6) ise hakemlerin giyinmiş olduğu formaların rengi kızdırmaktadır. Bireylerin 188'ini (%68.4) hakemlerin giyinmiş olduğu formalar kızdırmamakta, 28'ini (%10.2) ise hakemlerin giyinmiş olduğu kırmızı renk formalar kızdırmakta, 20'sini (%7.3) hakemlerin giyinmiş olduğu sarı renk formalar kızdırmakta, 16'sını (%5.8) hakemlerin giyinmiş olduğu turuncu renk formalar kızdırmakta, 12'sini (%4.4) hakemlerin giyinmiş olduğu mavi renk formalar kızdırmakta ve 11'ini (%4.0) de hakemlerin giyinmiş olduğu siyah renk formalar kızdırmaktadır.

Tablo.4.3. Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinden ve Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Gruba Göre Dağılımı

	Ort. ve SD	Minimum	Maksimum
Çok boyutlu öfke ölçeği			
Öfke belirtileri	32.66 ± 10.48	14.00	70.00
Öfkeye yol açan durumlar			
Ciddiye alınmama	67.00 ± 16.42	24.00	100.00
Haksızlığa uğrama	66.77 ± 10.98	25.00	80.00
Eleştirilme	16.13 ± 4.56	6.00	49.00
Öfkeyle ilişkili düşünceler			
Öfkesine yönelik düşünceler	18.94 ± 7.20	9.00	41.00
Diğerlerine yönelik düşünceler	18.92 ± 6.20	9.00	37.00
Kendisine yönelik düşünceler	13.85 ± 4.27	7.00	32.00
Dünyaya yönelik düşünceler	10.46 ± 4.24	5.00	24.00
Öfkeyle ilişkili davranışlar			
Saldırgan davranışlar	26.12 ± 8.42	12.00	53.00
Sakin davranışlar	31.26 ± 8.22	12.00	50.00
Kaygılı davranışlar	11.91 ± 3.75	4.00	20.00
Kişiler arası öfke			
İntikam tepkileri	55.76 ± 20.14	24.00	113.00
Pasif agresif tepkileri	30.92 ± 8.75	10.00	50.00
İçe dönük tepkiler	28.32 ± 7.63	10.00	46.00
Umursamaz tepkiler	8.24 ± 3.10	3.00	15.00

Sürekli öfke ölçeği	20.72± 6.15	10.00	39.00
Öfke içte alt ölçeği	16.98 ± 4.28	8.00	31.00
Öfke dışta alt ölçeği	16.05 ± 4.53	8.00	31.00
Öfke kontrolü	21.56 ± 5.69	8.00	40.00

Bireylerin öfke belirtileri ölçeğinin ortalaması (32.66 ± 10.48) olduğu saptanmıştır. Bireylerin öfkeye yol açan durumlarından ciddiye alınmama alt ölçeğinin ortalaması (67.00 ± 16.42) olduğu saptanmıştır. Bireylerin öfkeye yol açan durumlarından, haksızlığa uğrama alt ölçeğinin ortalaması (66.77 ± 10.98) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfkeye yol açan durumlarından eleştirilme alt ölçeğinin ortalaması (16.13 ± 4.56) olarak saptanmıştır. Ortalama değerlere baktığımızda bireylerin öfkeye yol açan durumlarından en çok ciddiye alınmama durumunun öfkeye neden olduğu görülmüştür.

Bireylerin öfkeyle ilgili düşüncelerinde, öfkesine yönelik düşünceler alt ölçeğinin ortalaması (18.94 ± 7.20) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfkeyle ilgili düşüncelerinde diğerlerine yönelik düşünceler alt ölçeğinin ortalaması (18.92 ± 6.20) olarak saptanmıştır.

Bireylerin öfkeyle ilgili düşüncelerinde kendisine yönelik düşünceler alt ölçeğinin ortalaması (13.85 ± 4.27) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfkeyle ilgili düşüncelerinde dünyaya yönelik düşünceler alt ölçeğinin ortalaması (10.46 ± 4.24) olarak saptanmıştır. Ortalama değerlere baktığımızda bireylerin öfkeyle ilgili düşüncelerinde öfkesine yönelik düşüncelerin daha çok yer aldığı görülmüştür.

Bireylerin öfkeyle ilişkili davranışlarında sakin davranışlar alt ölçeğinin ortalaması (31.26 ± 8.22) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfkeyle ilişkili davranışlarında saldırgan davranışlar alt ölçeğinin ortalaması (26.12 ± 8.42) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfkeyle ilişkili davranışlarında kaygılı davranışlar alt ölçeğinin ortalaması (11.91 ± 3.75) olarak saptanmıştır. Ortalama değerlere baktığımızda bireylerin öfkeyle ilişkili davranışlarında sakin davranışların daha çok olduğu görülmüştür.

Bireylerin kişilerarası öfkesinde intikam tepkileri alt ölçeğinin ortalaması (55.76 ± 20.14) olarak saptanmıştır. Bireylerin kişilerarası öfkesinde pasif agresif tepkileri alt ölçeğinin ortalaması (30.92 ± 8.75) olarak saptanmıştır. Bireylerin kişilerarası öfkesinde içe dönük tepkileri alt ölçeğinin ortalaması (28.32 ± 7.63) olarak saptanmıştır. Bireylerin kişilerarası öfkesinde umursamaz tepkileri alt ölçeğinin ortalaması (8.24 ± 3.10) olarak saptanmıştır. Ortalama değerlere

baktığımızda bireylerin kişilerarası öfkesinde intikam tepkilerinin daha çok olduğu görülmüştür.

Bireylerin sürekli öfke ölçeğinin ortalaması (20.72± 6.15) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfke kontrolü ölçeğinin ortalaması (21.56 ± 5.69) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfke içte ölçeğinin ortalaması (16.98 ± 4.28) olarak saptanmıştır. Bireylerin öfke dışta ölçeğinin ortalaması (16.05 ± 4.53) olarak saptanmıştır. Ortalama değerlere baktığımızda bireylerin öfkelerini kontrol edebildiği görülmüştür. Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ilk olarak “bireylerin cinsiyeti ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.4. Bireylerin Cinsiyeti İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	X	SS	T	P																																																																																																			
Ciddiye alınmama	Kadın	89	72.88	14.36	4.23	.000*																																																																																																			
	Erkek	186	64.18	16.63			Sakin davranışlar	Kadın	89	31.29	7.89	.037	.970	Erkek	186	31.25	8.39	Pasif agresif düşünceler	Kadın	89	31.61	9.21	.904	.367	Erkek	186	30.59	8.53	İçte dönük tepkiler	Kadın	89	29.04	7.89	1.07	.282	Erkek	186	27.98	7.50		Cinsiyet	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Kadın	89	145.48	7611.00	.280	Erkek	186	134.42	Haksızlığa uğrama	Kadın	89	155.34	6734.00	.012*	Erkek	186	129.70	Eleştirilme	Kadın	89	164.19	5946.00	.000*	Erkek	186	125.47	Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847	Erkek	186	138.64	Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691
Sakin davranışlar	Kadın	89	31.29	7.89	.037	.970																																																																																																			
	Erkek	186	31.25	8.39			Pasif agresif düşünceler	Kadın	89	31.61	9.21	.904	.367	Erkek	186	30.59	8.53	İçte dönük tepkiler	Kadın	89	29.04	7.89	1.07	.282	Erkek	186	27.98	7.50		Cinsiyet	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Kadın	89	145.48	7611.00	.280	Erkek	186	134.42	Haksızlığa uğrama	Kadın	89	155.34	6734.00	.012*	Erkek	186	129.70	Eleştirilme	Kadın	89	164.19	5946.00	.000*	Erkek	186	125.47	Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847	Erkek	186	138.64	Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31								
Pasif agresif düşünceler	Kadın	89	31.61	9.21	.904	.367																																																																																																			
	Erkek	186	30.59	8.53			İçte dönük tepkiler	Kadın	89	29.04	7.89	1.07	.282	Erkek	186	27.98	7.50		Cinsiyet	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Kadın	89	145.48	7611.00	.280	Erkek	186	134.42	Haksızlığa uğrama	Kadın	89	155.34	6734.00	.012*	Erkek	186	129.70	Eleştirilme	Kadın	89	164.19	5946.00	.000*	Erkek	186	125.47	Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847	Erkek	186	138.64	Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																			
İçte dönük tepkiler	Kadın	89	29.04	7.89	1.07	.282																																																																																																			
	Erkek	186	27.98	7.50				Cinsiyet	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Kadın	89	145.48	7611.00	.280	Erkek	186	134.42	Haksızlığa uğrama	Kadın	89	155.34	6734.00	.012*	Erkek	186	129.70	Eleştirilme	Kadın	89	164.19	5946.00	.000*	Erkek	186	125.47	Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847	Erkek	186	138.64	Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																														
	Cinsiyet	N	Sıralama ort.	U	P																																																																																																				
Öfke belirtileri	Kadın	89	145.48	7611.00	.280																																																																																																				
	Erkek	186	134.42			Haksızlığa uğrama	Kadın	89	155.34	6734.00	.012*	Erkek	186	129.70	Eleştirilme	Kadın	89	164.19	5946.00	.000*	Erkek	186	125.47	Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847	Erkek	186	138.64	Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																																														
Haksızlığa uğrama	Kadın	89	155.34	6734.00	.012*																																																																																																				
	Erkek	186	129.70			Eleştirilme	Kadın	89	164.19	5946.00	.000*	Erkek	186	125.47	Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847	Erkek	186	138.64	Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																																																							
Eleştirilme	Kadın	89	164.19	5946.00	.000*																																																																																																				
	Erkek	186	125.47			Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847	Erkek	186	138.64	Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																																																																
Öfkesine yönelik düşünceler	Kadın	89	136.66	8158.00	.847																																																																																																				
	Erkek	186	138.64			Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881	Erkek	186	137.50	Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																																																																									
Diğerlerine yönelik düşünceler	Kadın	89	139.04	8184.50	.881																																																																																																				
	Erkek	186	137.50			Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206	Erkek	186	142.18	Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																																																																																		
Kendisine yönelik düşünceler	Kadın	89	129.26	7499.00	.206																																																																																																				
	Erkek	186	142.18			Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691	Erkek	186	139.31																																																																																											
Dünyaya yönelik düşünceler	Kadın	89	135.26	8033.00	.691																																																																																																				
	Erkek	186	139.31																																																																																																						

Saldırgan davranışlar	Kadın	89	111.96	5959.00	.000*
	Erkek	186	150.46		
Kaygılı davranışlar	Kadın	89	143.54	7784.00	.423
	Erkek	186	135.35		
İntikam tepkileri	Kadın	89	135.95	8094.50	.767
	Erkek	186	138.98		
Umursamaz tepkiler	Kadın	89	131.62	7709.50	.355
	Erkek	186	141.05		
Sürekli öfke ölçeği	Kadın	89	138.99	8188.50	.886
	Erkek	186	137.52		
Öfke içte alt ölçeği	Kadın	89	143.03	7829.00	.467
	Erkek	186	135.59		
Öfke dışta alt ölçeği	Kadın	89	138.83	8203.50	.905
	Erkek	186	137.60		
Öfke kontrolü	Kadın	89	133.04	7835.50	.474
	Erkek	186	140.37		

*p<0.05

Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından kadınların lehine anlamlı bir fark vardır [$t=4.23$, $p=.000$]. Kadınların, erkeklere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin, sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.037$, $p=.970$]. Bireylerin cinsiyeti arasında, bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.904$, $p=.367$]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.07$, $p=.282$].

Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre, öfke belirtileri ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur

[U=7611.00, p=.280]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından kadınların lehine anlamlı bir fark vardır [U=6734.00, p=.012]. Kadınların, erkeklere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından kadınların lehine anlamlı bir fark vardır [U=5946.00, p=.000]. Kadınların, erkeklere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8158.00, p=.847]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8184.50, p=.881]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7499.00, p=.206].

Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8033.00, p=.691]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından erkeklerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=5959.00, p=.000]. Erkeklerin, kadınlara oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7784.00, p=.423].

Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8094.50$, $p=.767$]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7709.50$, $p=.355$].

Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8188.50$, $p=.886$]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7829.00$, $p=.467$]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8203.50$, $p=.905$]. Bireylerin cinsiyeti arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7835.50$, $p=.474$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “bireylerin yaşları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.5. Bireylerin Yaşları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Yaş	n	X	SS	f	P
Ciddiye alınmama	18 ile 24 yaş arası	79	66.13	15.00	1.30	.269
	25 ile 31 yaş arası	75	69.49	16.41		
	32 ile 38 yaş arası	49	64.55	17.85		
	39 ile 45 yaş arası	42	69.42	15.67		
	46 yaş ve üzeri	30	63.66	18.26		
Sakin davranışlar	18 ile 24 yaş arası	79	30.10	8.55	.584	.675
	25 ile 31 yaş arası	75	31.80	7.18		
	32 ile 38 yaş arası	49	31.51	7.55		
	39 ile 45 yaş arası	42	32.04	7.66		
	46 yaş ve üzeri	30	31.50	11.26		
Pasif agresif düşünceler	18 ile 24 yaş arası	79	33.54	9.40	2.89	.023*
	25 ile 31 yaş arası	75	30.18	8.42		
	32 ile 38 yaş arası	49	29.04	7.75		
	39 ile 45 yaş arası	42	30.88	8.04		
	46 yaş ve üzeri	30	29.03	9.20		
İçe dönük tepkiler	18 ile 24 yaş arası	79	28.82	8.83	.193	.942
	25 ile 31 yaş arası	75	28.06	6.60		
	32 ile 38 yaş arası	49	27.95	7.15		
	39 ile 45 yaş arası	42	27.92	7.85		
	46 yaş ve üzeri	30	28.83	7.45		
	Yaş	N	Sıralama ort.		k-w	P
Öfke belirtileri	18 ile 24 yaş arası	79	168.49	18.29	.001*	
	25 ile 31 yaş arası	75	129.79			
	32 ile 38 yaş arası	49	127.49			
	39 ile 45 yaş arası	42	129.68			
	46 yaş ve üzeri	30	107.05			
Haksızlığa uğrama	18 ile 24 yaş arası	79	141.84	4.93	.294	
	25 ile 31 yaş arası	75	149.54			
	32 ile 38 yaş arası	49	118.64			
	39 ile 45 yaş arası	42	138.08			
	46 yaş ve üzeri	30	130.55			
Eleştirilme	18 ile 24 yaş arası	79	141.49	2.02	.731	
	25 ile 31 yaş arası	75	136.48			
	32 ile 38 yaş arası	49	125.67			
	39 ile 45 yaş arası	42	140.35			
	46 yaş ve üzeri	30	149.47			
Öfkesine yönelik düşünceler	18 ile 24 yaş arası	79	163.28	14.55	.006*	
	25 ile 31 yaş arası	75	140.21			
	32 ile 38 yaş arası	49	121.06			
	39 ile 45 yaş arası	42	114.75			
	46 yaş ve üzeri	30	126.13			
Diğerlerine yönelik düşünceler	18 ile 24 yaş arası	79	165.20	14.31	.006*	
	25 ile 31 yaş arası	75	127.57			
	32 ile 38 yaş arası	49	117.30			
	39 ile 45 yaş arası	42	130.00			
	46 yaş ve üzeri	30	137.47			
Kendisine yönelik düşünceler	18 ile 24 yaş arası	79	161.53	10.07	.039*	
	25 ile 31 yaş arası	75	126.31			
	32 ile 38 yaş arası	49	128.89			
	39 ile 45 yaş arası	42	126.89			
	46 yaş ve üzeri	30	135.70			

Dünyaya yönelik düşünceler	18 ile 24 yaş arası	79	140.35	3.09	.542
	25 ile 31 yaş arası	75	136.24		
	32 ile 38 yaş arası	49	128.34		
	39 ile 45 yaş arası	42	133.02		
	46 yaş ve üzeri	30	158.95		
Saldırgan davranışlar	18 ile 24 yaş arası	79	169.46	19.01	.001*
	25 ile 31 yaş arası	75	134.29		
	32 ile 38 yaş arası	49	119.97		
	39 ile 45 yaş arası	42	121.87		
	46 yaş ve üzeri	30	116.47		
Kaygılı davranışlar	18 ile 24 yaş arası	79	155.41	9.08	.059
	25 ile 31 yaş arası	75	127.75		
	32 ile 38 yaş arası	49	119.13		
	39 ile 45 yaş arası	42	150.37		
	46 yaş ve üzeri	30	131.30		
İntikam tepkileri	18 ile 24 yaş arası	79	167.89	17.93	.001*
	25 ile 31 yaş arası	75	135.65		
	32 ile 38 yaş arası	49	116.22		
	39 ile 45 yaş arası	42	126.69		
	46 yaş ve üzeri	30	116.55		
Umursamaz tepkiler	18 ile 24 yaş arası	79	141.25	4.42	.351
	25 ile 31 yaş arası	75	150.72		
	32 ile 38 yaş arası	49	133.55		
	39 ile 45 yaş arası	42	123.43		
	46 yaş ve üzeri	30	125.30		
Sürekli öfke ölçeği	18 ile 24 yaş arası	79	157.94	8.71	.069
	25 ile 31 yaş arası	75	136.05		
	32 ile 38 yaş arası	49	117.43		
	39 ile 45 yaş arası	42	132.79		
	46 yaş ve üzeri	30	131.27		
Öfke içte alt ölçeği	18 ile 24 yaş arası	79	140.13	4.11	.391
	25 ile 31 yaş arası	75	150.14		
	32 ile 38 yaş arası	49	122.08		
	39 ile 45 yaş arası	42	131.05		
	46 yaş ve üzeri	30	137.77		
Öfke dışta alt ölçeği	18 ile 24 yaş arası	79	166.11	15.31	.004*
	25 ile 31 yaş arası	75	133.42		
	32 ile 38 yaş arası	49	119.85		
	39 ile 45 yaş arası	42	129.43		
	46 yaş ve üzeri	30	117.08		
Öfke kontrolü	18 ile 24 yaş arası	79	121.02	5.75	.218
	25 ile 31 yaş arası	75	140.47		
	32 ile 38 yaş arası	49	149.98		
	39 ile 45 yaş arası	42	142.04		
	46 yaş ve üzeri	30	151.33		

*p<0.05

Bireylerin yaşları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından yaşlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=1.30$, $p=.269$]. Bireylerin yaşları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından yaşlar arasında anlamlı bir fark yoktur

[$f=.584$, $p=.675$]. Bireylerin yaşları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$f=.2.89$, $p=.023$]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin diğer bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yaşları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=.193$, $p=.942$].

Bireylerin yaşları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=18.29$, $p=.001$]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yaşları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından yaşlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.93$, $p=.294$]. Bireylerin yaşları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından bireylerin yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.02$, $p=.731$].

Bireylerin yaşları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=14.55$, $p=.006$]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yaşları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=14.31$, $p=.006$]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla diğerlerine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yaşları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-$

w=10.07, p=.039]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla kendisine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin yaşları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından bireylerin yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.09$, $p=.542$]. Bireylerin yaşları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=19.01$, $p=.001$]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yaşları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından bireylerin yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=9.08$, $p=.059$].

Bireylerin yaşları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=17.93$, $p=.001$]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yaşları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından bireylerin yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.42$, $p=.351$].

Bireylerin yaşları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından bireylerin yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=8.71$, $p=.069$]. Bireylerin yaşları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından bireylerin yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.11$, $p=.391$]. Bireylerin yaşları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından 18-24 yaş arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir

fark vardır [k-w=15.31, p=.004]. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır Bireylerin yaşları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından bireylerin yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.75, p=.218].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde üçüncü olarak “bireylerin yaşadıkları il ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.6. Bireylerin Yaşadıkları İl İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	İl	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Trabzon	54	136.95	2.13	.546
	Samsun	28	122.57		
	Ordu	47	131.12		
	İstanbul	146	143.56		
Sakin davranışlar	Trabzon	54	132.25	2.45	.484
	Samsun	28	119.11		
	Ordu	47	141.47		
	İstanbul	146	142.63		
Pasif agresif düşünceler	Trabzon	54	138.12	1.80	.614
	Samsun	28	137.52		
	Ordu	47	124.50		
	İstanbul	146	142.39		
İçer dönük tepkiler	Trabzon	54	139.25	3.77	.286
	Samsun	28	110.48		
	Ordu	47	141.41		
	İstanbul	146	141.72		
Öfke belirtileri	Trabzon	54	145.94	2.18	.535
	Samsun	28	138.91		
	Ordu	47	123.40		
	İstanbul	146	139.59		
Haksızlığa uğrama	Trabzon	54	151.92	4.00	.261
	Samsun	28	126.77		
	Ordu	47	122.84		
	İstanbul	146	139.89		
Eleştirilme	Trabzon	54	153.40	2.78	.426
	Samsun	28	135.54		
	Ordu	47	129.11		
	İstanbul	146	135.64		
Öfkesine yönelik düşünceler	Trabzon	54	141.65	1.77	.621
	Samsun	28	120.46		
	Ordu	47	134.77		
	İstanbul	146	141.05		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Trabzon	54	140.14	2.64	.451
	Samsun	28	115.25		
	Ordu	47	143.54		
	İstanbul	146	139.79		

Kendisine yönelik düşünceler	Trabzon	54	141.26	4.47	.215
	Samsun	28	107.96		
	Ordu	47	141.84		
	İstanbul	146	141.32		
Dünyaya yönelik düşünceler	Trabzon	54	142.42	11.52	.009*
	Samsun	28	103.66		
	Ordu	47	165.69		
	İstanbul	146	134.04		
Saldırgan davranışlar	Trabzon	54	147.32	5.01	.170
	Samsun	28	139.88		
	Ordu	47	114.95		
	İstanbul	146	141.61		
Kaygılı davranışlar	Trabzon	54	139.30	1.63	.651
	Samsun	28	119.93		
	Ordu	47	141.27		
	İstanbul	146	139.93		
İntikam tepkileri	Trabzon	54	142.55	1.54	.672
	Samsun	28	134.04		
	Ordu	47	125.87		
	İstanbul	146	140.98		
Umursamaz tepkiler	Trabzon	54	153.14	3.05	.383
	Samsun	28	123.63		
	Ordu	47	134.78		
	İstanbul	146	136.20		
Sürekli öfke ölçeği	Trabzon	54	153.97	3.81	.282
	Samsun	28	121.77		
	Ordu	47	130.19		
	İstanbul	146	137.72		
Öfke içte alt ölçeği	Trabzon	54	148.56	2.11	.550
	Samsun	28	125.18		
	Ordu	47	143.14		
	İstanbul	146	134.90		
Öfke dışta alt ölçeği	Trabzon	54	141.99	.796	.850
	Samsun	28	144.64		
	Ordu	47	130.14		
	İstanbul	146	137.78		
Öfke kontrolü	Trabzon	54	130.88	2.79	.424
	Samsun	28	120.39		
	Ordu	47	136.54		
	İstanbul	146	144.48		

*p<0.05

Bireylerin yaşadığı iller arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.13$, $p=.546$]. Bireylerin yaşadığı iller arasında, bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.45$, $p=.484$]. Bireylerin yaşadığı iller arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.80$, $p=.614$]. Bireylerin yaşadığı iller arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır

($p>0.05$). Buna göre ie dönük tepkiler leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.77$, $p=.286$].

Bireylerin yaşadığı iller arasında bireylerin öfke belirtileri leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.18$, $p=.535$]. Bireylerin yaşadığı iller arasında bireylerin haksızlığa uğrama leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.00$, $p=.261$]. Bireylerin yaşadığı iller arasında bireylerin eleştirilme leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.78$, $p=.426$].

Bireylerin yaşadığı iller arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.77$, $p=.621$]. Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.64$, $p=.451$]. Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.47$, $p=.215$].

Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler leği puanları açısından Ordu'da yaşayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=11.52$, $p=.009$]. Ordu'da yaşayan bireylerin diğer bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceleri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin saldırgan davranışlar leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar leği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.01$, $p=.170$]. Bireylerin yaşadıkları iller arasında

bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.63$, $p=.651$].

Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.54$, $p=.672$]. Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.05$, $p=.383$].

Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.81$, $p=.282$]. Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.11$, $p=.550$]. Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.796$, $p=.850$]. Bireylerin yaşadıkları iller arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından iller arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.79$, $p=.424$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dördüncü olarak “bireylerin eğitim düzeyi ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.7. Bireylerin Eğitim Düzeyi İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Eğitim düzeyi	n	X	SS	f	P
Ciddiye alınmama	Ortaokul mezunu ve altı	32	66.81	17.66	3.09	.047*
	Lise mezunu	95	70.27	16.98		
	Lisans mezunu ve üstü	148	64.94	15.54		
Sakin davranışlar	Ortaokul mezunu ve altı	32	30.62	8.72	.704	.496
	Lise mezunu	95	30.63	9.26		
	Lisans mezunu ve üstü	148	31.81	7.37		
Pasif agresif düşünceler	Ortaokul mezunu ve altı	32	29.03	8.86	.848	.430
	Lise mezunu	95	31.18	9.94		
	Lisans mezunu ve üstü	148	31.16	7.89		
İçer dönük tepkiler	Ortaokul mezunu ve altı	32	28.25	7.69	.627	.535
	Lise mezunu	95	27.65	8.78		
	Lisans mezunu ve üstü	148	28.77	6.80		
	Eğitim düzeyi	N	Sıralama ort.	k-w	P	
Öfke belirtileri	Ortaokul mezunu ve altı	32	99.25	8.88	.012*	
	Lise mezunu	95	139.75			
	Lisans mezunu ve üstü	148	145.25			
Haksızlığa uğrama	Ortaokul mezunu ve altı	32	132.64	2.60	.272	
	Lise mezunu	95	148.65			
	Lisans mezunu ve üstü	148	132.32			
Eleştirilme	Ortaokul mezunu ve altı	32	147.91	4.31	.116	
	Lise mezunu	95	148.98			
	Lisans mezunu ve üstü	148	128.81			
Öfkesine yönelik düşünceler	Ortaokul mezunu ve altı	32	128.38	4.33	.114	
	Lise mezunu	95	151.67			
	Lisans mezunu ve üstü	148	131.30			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Ortaokul mezunu ve altı	32	128.30	2.14	.343	
	Lise mezunu	95	147.32			
	Lisans mezunu ve üstü	148	134.11			
Kendisine yönelik düşünceler	Ortaokul mezunu ve altı	32	136.11	.095	.953	
	Lise mezunu	95	139.98			
	Lisans mezunu ve üstü	148	137.14			
Dünyaya yönelik düşünceler	Ortaokul mezunu ve altı	32	151.73	2.23	.327	
	Lise mezunu	95	142.98			
	Lisans mezunu ve üstü	148	131.83			
Saldırgan davranışlar	Ortaokul mezunu ve altı	32	112.17	3.89	.143	
	Lise mezunu	95	143.03			
	Lisans mezunu ve üstü	148	140.36			
Kaygılı davranışlar	Ortaokul mezunu ve altı	32	138.59	2.01	.366	
	Lise mezunu	95	146.92			
	Lisans mezunu ve üstü	148	132.15			
İntikam tepkileri	Ortaokul mezunu ve altı	32	105.38	6.69	.035*	
	Lise mezunu	95	147.24			
	Lisans mezunu ve üstü	148	139.13			
Umursamaz tepkiler	Ortaokul mezunu ve altı	32	124.44	1.09	.578	
	Lise mezunu	95	138.67			
	Lisans mezunu ve üstü	148	140.50			
Sürekli öfke ölçeği	Ortaokul mezunu ve altı	32	131.77	3.39	.183	
	Lise mezunu	95	150.14			
	Lisans mezunu ve üstü	148	131.55			
Öfke içte alt ölçeği	Ortaokul mezunu ve altı	32	133.86	.530	.767	
	Lise mezunu	95	134.37			
	Lisans mezunu ve üstü	148	141.22			

Öfke dışta alt ölçeği	Ortaokul mezunu ve altı	32	122.25	2.81	.245
	Lise mezunu	95	147.54		
	Lisans mezunu ve üstü	148	135.28		
Öfke kontrolü	Ortaokul mezunu ve altı	32	122.77	3.86	.145
	Lise mezunu	95	129.88		
	Lisans mezunu ve üstü	148	146.50		

* $p<0.05$

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından lise mezunu olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$f=3.09$, $p=.047$]. Lise mezunu olan bireylerin diğer bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=.704$, $p=.496$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=.848$, $p=.430$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=.627$, $p=.535$].

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından lisans mezunu ve üstü olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=8.88$, $p=.012$]. Lisans mezunu ve üstü olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.60$, $p=.272$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.31$, $p=.116$].

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.33$, $p=.114$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.14$, $p=.343$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.095$, $p=.953$].

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.23$, $p=.327$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.89$, $p=.143$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.01$, $p=.366$].

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından lise mezunu olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=6.69$, $p=.035$]. Lise mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.09$, $p=.578$].

Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 3.39, p=.183$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.530, p=.767$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.81, p=.245$]. Bireylerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.86, p=.145$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde beşinci olarak “bireylerin çalışma durumu ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.8. Bireylerin Çalışma Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Çalışma durumu	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	186	65.72	16.43		
	Hayır	89	69.67	16.17	-1.87	.062
Sakin davranışlar	Evet	186	31.51	8.03		
	Hayır	89	30.75	8.61	.715	.475
Pasif agresif düşünceler	Evet	186	30.05	8.19		
	Hayır	89	32.75	9.62	-2.41	.017*
İçe dönük tepkiler	Evet	186	27.91	7.30		
	Hayır	89	29.17	8.25	-1.28	.201

	Çalışma durumu	N	Sıralama ort.	U	P
Öfke belirtileri	Evet	186	123.09	5504.50	.000*
	Hayır	89	169.15		
Haksızlığa uğrama	Evet	186	130.37	6858.00	.021*
	Hayır	89	153.94		
Eleştirilme	Evet	186	130.78	6934.00	.029*
	Hayır	89	153.09		
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	186	128.10	6436.50	.003*
	Hayır	89	158.68		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	186	130.98	6971.00	.034*
	Hayır	89	152.67		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	186	130.94	6963.00	.033*
	Hayır	89	152.76		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	186	131.51	7069.00	.049*
	Hayır	89	151.57		
Saldırgan davranışlar	Evet	186	131.16	7004.00	.039*
	Hayır	89	152.30		
Kaygılı davranışlar	Evet	186	130.64	6907.50	.026*
	Hayır	89	153.39		
İntikam tepkileri	Evet	186	127.36	6298.50	.001*
	Hayır	89	160.23		
Umursamaz tepkiler	Evet	186	135.33	7781.00	.419
	Hayır	89	143.57		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	186	127.35	6296.00	.001*
	Hayır	89	160.26		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	186	139.10	8071.50	.738
	Hayır	89	135.69		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	186	130.27	6839.50	.020*
	Hayır	89	154.15		
Öfke kontrolü	Evet	186	146.38	6719.00	.011*
	Hayır	89	120.49		

*p<0.05

Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-1.87$, $p=.062$]. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.715$, $p=.475$]. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.41$, $p=.017$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-1.28$, $p=.201$].

Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5504.50$, $p=.000$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6858.00$, $p=.021$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6934.00$, $p=.029$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6436.50$, $p=.003$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan

bireylere oranla öfkesine yönelik düşüncelerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6971.00$, $p=.034$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncelerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6963.00$, $p=.033$]. Çalışmayan bireylerin çalışan bireylere oranla kendisine yönelik düşüncelerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7069.00$, $p=.049$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla dünyaya yönelik düşüncelerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7004.00$, $p=.039$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6907.50$, $p=.026$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla kaygılı davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6298.50$, $p=.001$]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin çalışma durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri

ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7781.00, p=.419].

Bireylerin alışma durumları arasında bireylerin sürekli öfke leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke leği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6296.00, p=.001].

Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin alışma durumları arasında bireylerin öfke içte leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8071.50, p=.738]. Bireylerin alışma durumları arasında bireylerin öfke dışta leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta leği puanları açısından çalışmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6839.50, p=.020]. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin alışma durumları arasında bireylerin öfke kontrolü leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke kontrolü leği puanları açısından çalışan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6719.00, p=.011]. alışan bireylerin, çalışmayan bireylere oranla öfke kontrol düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde altıncı olarak ‘‘bireylerin meslekleri ile bireylerin çok Boyutlu fke Envanterinin alt leklerinin puanları ile Sürekli fke-fke Tarz envanterinin alt leklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?’’ sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.9. Bireylerin Meslekleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Meslek	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	İşçi	54	136.66	.346	.987
	Memur	47	135.43		
	Esnaf	29	132.41		
	Öğrenci	57	140.39		
	Diğer	88	140.49		
Sakin davranışlar	İşçi	54	147.82	3.21	.523
	Memur	47	133.02		
	Esnaf	29	133.74		
	Öğrenci	57	124.96		
	Diğer	88	144.48		
Pasif agresif düşünceler	İşçi	54	137.94	8.85	.065
	Memur	47	119.14		
	Esnaf	29	133.53		
	Öğrenci	57	163.32		
	Diğer	88	133.18		
İçe dönük tepkiler	İşçi	54	130.29	4.28	.369
	Memur	47	125.30		
	Esnaf	29	139.05		
	Öğrenci	57	154.86		
	Diğer	88	138.25		
Öfke belirtileri	İşçi	54	115.69	29.01	.000*
	Memur	47	135.15		
	Esnaf	29	105.31		
	Öğrenci	57	184.55		
	Diğer	88	133.83		
Haksızlığa uğrama	İşçi	54	142.79	4.46	.347
	Memur	47	119.67		
	Esnaf	29	137.05		
	Öğrenci	57	151.81		
	Diğer	88	136.22		
Eleştirilme	İşçi	54	141.52	1.32	.857
	Memur	47	130.40		
	Esnaf	29	129.34		
	Öğrenci	57	144.97		
	Diğer	88	138.23		
Öfkesine yönelik düşünceler	İşçi	54	124.82	8.12	.087
	Memur	47	127.10		
	Esnaf	29	126.64		
	Öğrenci	57	161.73		
	Diğer	88	140.28		
Diğerlerine yönelik düşünceler	İşçi	54	130.54	7.76	.100
	Memur	47	120.56		
	Esnaf	29	144.16		
	Öğrenci	57	160.88		
	Diğer	88	135.05		
Kendisine yönelik düşünceler	İşçi	54	119.70	14.38	.006*
	Memur	47	126.01		
	Esnaf	29	133.81		
	Öğrenci	57	171.63		
	Diğer	88	135.23		
Dünyaya yönelik düşünceler	İşçi	54	135.40	6.46	.167
	Memur	47	114.01		
	Esnaf	29	155.69		
	Öğrenci	57	141.73		
	Diğer	88	144.16		

Saldırgan davranışlar	İşçi	54	133.01	9.34	.053
	Memur	47	134.03		
	Esnaf	29	116.26		
	Öğrenci	57	164.81		
	Diğer	88	132.98		
Kaygılı davranışlar	İşçi	54	120.35	7.23	.124
	Memur	47	128.56		
	Esnaf	29	138.03		
	Öğrenci	57	158.44		
	Diğer	88	140.62		
İntikam tepkileri	İşçi	54	128.18	10.89	.028*
	Memur	47	129.55		
	Esnaf	29	119.14		
	Öğrenci	57	167.48		
	Diğer	88	135.66		
Umursamaz tepkiler	İşçi	54	124.85	2.55	.636
	Memur	47	144.36		
	Esnaf	29	130.79		
	Öğrenci	57	139.85		
	Diğer	88	143.85		
Sürekli öfke ölçeği	İşçi	54	125.11	11.58	.021*
	Memur	47	133.26		
	Esnaf	29	106.71		
	Öğrenci	57	161.69		
	Diğer	88	143.41		
Öfke içte alt ölçeği	İşçi	54	128.12	1.55	.817
	Memur	47	141.79		
	Esnaf	29	137.79		
	Öğrenci	57	146.07		
	Diğer	88	136.88		
Öfke dışta alt ölçeği	İşçi	54	137.06	11.49	.022*
	Memur	47	126.78		
	Esnaf	29	117.93		
	Öğrenci	57	167.99		
	Diğer	88	131.76		
Öfke kontrolü	İşçi	54	146.83	10.27	.036*
	Memur	47	128.66		
	Esnaf	29	167.78		
	Öğrenci	57	115.41		
	Diğer	88	142.39		

*p<0.05

Bireylerin meslekleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.346$, $p=.987$]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.21$, $p=.523$]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından meslek arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=8.85$, $p=.065$]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark

bulunmamaktadır ($p>0.05$ yok). Buna göre ie donuk tepkiler leği puanları açısından meslekleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.28$, $p=.369$].

Bireylerin meslekleri arasında bireylerin öfke belirtileri leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri leği puanları açısından ğrenci olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=29.01$, $p=.000$]. Öğrenci olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yuksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama leği puanları açısından meslekleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.46$, $p=.347$]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin eleştirilme leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme leği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.32$, $p=.857$].

Bireylerin meslekleri arasında bireylerin öfkesine yonelik duşunceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yonelik duşunceler leği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=8.12$, $p=.087$]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin diğerlerine yonelik duşunceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yonelik duşunceler leği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=7.76$, $p=.100$]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin kendisine yonelik duşunceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yonelik duşunceler leği puanları açısından ğrenci olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=.14.38$, $p=.006$]. Öğrenci olan bireylerin, diğer bireylere oranla kendisine yonelik duşunceleri daha yuksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin meslekleri arasında bireylerin dunyaya yonelik duşunceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dunyaya yonelik duşunceler leği puanları açısından meslekleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=6.46$, $p=.167$]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar leği puanları

açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=9.34, p=.053]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=7.23, p=.124].

Bireylerin meslekleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından öğrenci olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=10.89, p=.028]. Öğrenci olan bireylerin, diğer bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.55, p=.636].

Bireylerin meslekleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından öğrenci olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=11.58, p=.021]. Öğrenci olan bireylerin, diğer bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.55, p=.817]. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından öğrenci olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=11.49, p=.022]. Öğrenci olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin meslekleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından esnaf olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=10.27, p=.036]. Esnaf olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke kontrol düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yedinci olarak “bireylerin gelir düzeyleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile

Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.10. Bireylerin Gelir Düzeyleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Gelir	n	X	SS	f	P
Ciddiye alınmama	0-500 TL arası	58	72,3621	14,03092	2.87	.023*
	500-1000 TL arası	49	62,2449	19,45672		
	1000-1500 TL arası	80	67,7000	16,36870		
	2000-2500 TL arası	51	65,2353	14,27948		
	2500 TL ve üzeri	37	65,8378	16,79867		
Sakin davranışlar	0-500 TL arası	58	29,9655	8,31816	1.31	.265
	500-1000 TL arası	49	30,6939	8,10916		
	1000-1500 TL arası	80	31,0875	8,46466		
	2000-2500 TL arası	51	33,4118	7,35167		
	2500 TL ve üzeri	37	31,4865	8,66225		
Pasif agresif düşünceler	0-500 TL arası	58	33,1379	8,28748	1.70	.150
	500-1000 TL arası	49	28,7755	10,16789		
	1000-1500 TL arası	80	30,6625	8,53725		
	2000-2500 TL arası	51	30,8235	8,90102		
	2500 TL ve üzeri	37	31,0270	7,28197		
İçer dönük tepkiler	0-500 TL arası	58	29,6379	8,07791	1.01	.401
	500-1000 TL arası	49	26,8367	7,48985		
	1000-1500 TL arası	80	27,9250	7,79934		
	2000-2500 TL arası	51	28,8627	6,91381		
	2500 TL ve üzeri	37	28,3784	7,69326		
	Gelir	N	Sıralama ort.	k-w	P	
Öfke belirtileri	0-500 TL arası	58	183,68	30.00	.000*	
	500-1000 TL arası	49	114,62			
	1000-1500 TL arası	80	118,51			
	2000-2500 TL arası	51	128,98			
	2500 TL ve üzeri	37	151,93			
Haksızlığa uğrama	0-500 TL arası	58	167,69	11.20	.024*	
	500-1000 TL arası	49	122,65			
	1000-1500 TL arası	80	134,21			
	2000-2500 TL arası	51	126,51			
	2500 TL ve üzeri	37	135,81			
Eleştirilme	0-500 TL arası	58	145,57	.867	.929	
	500-1000 TL arası	49	133,34			
	1000-1500 TL arası	80	138,24			
	2000-2500 TL arası	51	133,44			
	2500 TL ve üzeri	37	138,08			
Öfkesine yönelik düşünceler	0-500 TL arası	58	172,74	14.30	.006*	
	500-1000 TL arası	49	125,27			
	1000-1500 TL arası	80	130,76			
	2000-2500 TL arası	51	126,57			
	2500 TL ve üzeri	37	131,82			
Diğerlerine yönelik düşünceler	0-500 TL arası	58	164,80	8.85	.065	
	500-1000 TL arası	49	130,91			
	1000-1500 TL arası	80	134,31			
	2000-2500 TL arası	51	130,76			
	2500 TL ve üzeri	37	123,34			
Kendisine yönelik düşünceler	0-500 TL arası	58	173,83	15.51	.004*	
	500-1000 TL arası	49	122,60			
	1000-1500 TL arası	80	128,64			
	2000-2500 TL arası	51	128,98			
	2500 TL ve üzeri	37	134,91			

Dünyaya yönelik düşünceler	0-500 TL arası	58	162,63	10.19	.037*
	500-1000 TL arası	49	126,89		
	1000-1500 TL arası	80	142,78		
	2000-2500 TL arası	51	118,83		
	2500 TL ve üzeri	37	130,19		
Saldırgan davranışlar	0-500 TL arası	58	154,99	4.47	.345
	500-1000 TL arası	49	135,12		
	1000-1500 TL arası	80	126,26		
	2000-2500 TL arası	51	139,24		
	2500 TL ve üzeri	37	138,85		
Kaygılı davranışlar	0-500 TL arası	58	154,55	4.02	.402
	500-1000 TL arası	49	134,09		
	1000-1500 TL arası	80	127,72		
	2000-2500 TL arası	51	137,43		
	2500 TL ve üzeri	37	140,24		
İntikam tepkileri	0-500 TL arası	58	164,06	9.70	.046*
	500-1000 TL arası	49	120,49		
	1000-1500 TL arası	80	129,01		
	2000-2500 TL arası	51	136,94		
	2500 TL ve üzeri	37	141,24		
Umursamaz tepkiler	0-500 TL arası	58	134,65	1.00	.909
	500-1000 TL arası	49	137,32		
	1000-1500 TL arası	80	133,61		
	2000-2500 TL arası	51	145,97		
	2500 TL ve üzeri	37	142,68		
Sürekli öfke ölçeği	0-500 TL arası	58	153,51	4.48	.345
	500-1000 TL arası	49	137,70		
	1000-1500 TL arası	80	126,94		
	2000-2500 TL arası	51	131,91		
	2500 TL ve üzeri	37	146,39		
Öfke içte alt ölçeği	0-500 TL arası	58	143,71	.851	.932
	500-1000 TL arası	49	136,24		
	1000-1500 TL arası	80	132,14		
	2000-2500 TL arası	51	140,52		
	2500 TL ve üzeri	37	140,57		
Öfke dışta alt ölçeği	0-500 TL arası	58	160,27	7.25	.123
	500-1000 TL arası	49	128,06		
	1000-1500 TL arası	80	126,01		
	2000-2500 TL arası	51	138,25		
	2500 TL ve üzeri	37	141,84		
Öfke kontrolü	0-500 TL arası	58	118,53	6.89	.141
	500-1000 TL arası	49	131,42		
	1000-1500 TL arası	80	150,55		
	2000-2500 TL arası	51	149,19		
	2500 TL ve üzeri	37	134,68		

*p<0.05

Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından 0-500 TL arasında geliri olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$f=2.87$, $p=.023$]. Geliri 0-500 TL arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark

yoktur [f=1.31, p=.265]. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [f=1.70, p=.150]. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [f= 1.01, p=.401].

Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından 0-500 TL arasında geliri olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=30.00, p=.000]. 0-500 TL geliri olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından 0-500 TL arasında geliri olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=11.20, p=.024]. 0-500 TL geliri olan bireylerin, diğer bireylere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.867, p=.929].

Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından 0-500 TL arasında geliri olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=14.30, p=.006]. 0-500 TL geliri olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=8.85, p=.065]. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından 0-500 TL arasında geliri olan

bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=15.51, p=.004]. Geliri 0-500 TL arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla kendisine yönelik düşünceleri fazla yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından 0-500 TL arasında geliri olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=10.19, p=.037]. Geliri 0-500 TL arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceleri daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.47, p=.345]. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.02, p=.402].

Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından geliri 0-500 TL arasında olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=9.70, p=.046]. Geliri 0-500 TL arasında olan bireylerin diğer bireylere oranla intikam düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.00, p=.909].

Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.48, p=.345]. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.851, p=.932]. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke

dışta ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=7.25, p=.123]. Bireylerin gelir düzeyleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından gelirler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=6.89, p=.141].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde sekizinci olarak “bireylerin ikamet yeri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.11. Bireylerin İkamet Yeri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	İkamet	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Köy	10	150.30	4.01	.259
	Belde	16	111.22		
	İlçe	147	145.02		
	İl merkezi	102	130.88		
Sakin davranışlar	Köy	10	136.75	2.19	.533
	Belde	16	164.44		
	İlçe	147	134.01		
	İl merkezi	102	139.73		
Pasif agresif düşünceler	Köy	10	128.60	1.42	.701
	Belde	16	145.28		
	İlçe	147	133.42		
	İl merkezi	102	144.38		
İçeride dönük tepkiler	Köy	10	108.70	4.07	.253
	Belde	16	165.22		
	İlçe	147	133.62		
	İl merkezi	102	142.92		
Öfke belirtileri	Köy	10	129.75	4.16	.244
	Belde	16	159.22		
	İlçe	147	129.85		
	İl merkezi	102	147.23		
Haksızlığa uğrama	Köy	10	162.15	2.43	.487
	Belde	16	136.09		
	İlçe	147	142.25		
	İl merkezi	102	129.81		
Eleştirilme	Köy	10	159.40	1.80	.613
	Belde	16	138.38		
	İlçe	147	141.40		
	İl merkezi	102	130.94		
Öfkesine yönelik düşünceler	Köy	10	102.10	2.67	.445
	Belde	16	125.69		
	İlçe	147	141.13		
	İl merkezi	102	138.94		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Köy	10	134.80	5.59	.133
	Belde	16	183.09		
	İlçe	147	136.65		
	İl merkezi	102	133.18		
Kendisine yönelik düşünceler	Köy	10	92.60	5.60	.133
	Belde	16	165.75		
	İlçe	147	140.58		
	İl merkezi	102	134.38		

Dünyaya yönelik düşünceler	Köy	10	120.80	5.25	.154
	Belde	16	164.19		
	İlçe	147	144.24		
	İl merkezi	102	126.58		
Saldırgan davranışlar	Köy	10	114.50	2.98	.395
	Belde	16	146.56		
	İlçe	147	132.59		
	İl merkezi	102	146.75		
Kaygılı davranışlar	Köy	10	122.85	.447	.930
	Belde	16	139.53		
	İlçe	147	137.45		
	İl merkezi	102	140.04		
İntikam tepkileri	Köy	10	79.00	7.43	.059
	Belde	16	160.00		
	İlçe	147	135.52		
	İl merkezi	102	143.91		
Umursamaz tepkiler	Köy	10	130.45	1.14	.765
	Belde	16	157.75		
	İlçe	147	136.40		
	İl merkezi	102	137.94		
Sürekli öfke ölçeği	Köy	10	140.20	.308	.959
	Belde	16	128.53		
	İlçe	147	137.48		
	İl merkezi	102	140.02		
Öfke içte alt ölçeği	Köy	10	130.80	1.15	.765
	Belde	16	150.72		
	İlçe	147	134.11		
	İl merkezi	102	142.32		
Öfke dışta alt ölçeği	Köy	10	124.05	1.57	.665
	Belde	16	127.53		
	İlçe	147	135.20		
	İl merkezi	102	145.04		
Öfke kontrolü	Köy	10	103.65	2.06	.559
	Belde	16	142.75		
	İlçe	147	140.35		
	İl merkezi	102	137.23		

*p<0.05

Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.01$, $p=.259$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.19$, $p=.533$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.42$, $p=.701$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.07$, $p=.253$].

Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.16$, $p=.244$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.43$, $p=.487$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 1.80$, $p=.613$].

Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.67$, $p=.445$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.60$, $p=.133$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.25$, $p=.154$].

Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.25$, $p=.154$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.98$, $p=.395$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.447$, $p=.930$].

Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=7.43$, $p=.059$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.14$, $p=.765$].

Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.308$, $p=.959$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 1.15$, $p=.765$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.57$, $p=.665$]. Bireylerin ikamet yerleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından ikamet yerleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.06$, $p=.559$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde dokuzuncu olarak “bireylerin medeni durumu ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.12. Bireylerin Medeni Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	medeni durumu	n	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evli	137	67.08	16.89	.084	.933
	Bekar	138	66.92	16.00		
Sakin davranışlar	Evli	137	31.63	8.39	.742	.459
	Bekar	138	30.89	8.05		
Pasif agresif düşünceler	Evli	137	29.63	8.29	-2.46	.015*
	Bekar	138	32.21	9.04		
İçe dönük tepkiler	Evli	137	27.94	7.15	-.834	.405
	Bekar	138	28.71	8.08		
	Medeni durumu	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evli	137	127.46	8009.00	.028*	
	Bekar	138	148.46			
Haksızlığa uğrama	Evli	137	132.39	8684.00	.243	
	Bekar	138	143.57			
Eleştirilme	Evli	137	139.99	9180.50	.679	
	Bekar	138	136.03			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evli	137	122.70	7357.50	.001*	
	Bekar	138	153.18			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evli	137	121.05	7130.50	.000*	
	Bekar	138	154.83			
Kendisine yönelik düşünceler	Evli	137	125.00	7672.00	.007*	
	Bekar	138	150.91			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evli	137	132.34	8677.00	.238	
	Bekar	138	143.62			
Saldırgan davranışlar	Evli	137	120.09	6999.50	.000*	
	Bekar	138	155.78			
Kaygılı davranışlar	Evli	137	128.91	8207.00	.058	
	Bekar	138	147.03			
İntikam tepkileri	Evli	137	122.44	7321.00	.001*	
	Bekar	138	153.45			

Umursamaz tepkiler	Evli	137	124.02	7537.50	.003*
	Bekar	138	151.88		
Sürekli öfke ölçeği	Evli	137	129.94	8348.50	.093
	Bekar	138	146.00		
Öfke içte alt ölçeği	Evli	137	131.84	8609.00	.199
	Bekar	138	144.12		
Öfke dışta alt ölçeği	Evli	137	125.79	7780.50	.011*
	Bekar	138	150.12		
Öfke kontrolü	Evli	137	142.38	8853.00	.363
	Bekar	138	133.66		

* $p < 0.05$

Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = .084$, $p = .933$]. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = .742$, $p = .459$]. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t = -2.46$, $p = .015$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -.834$, $p = .405$].

Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U = 8009.00$, $p = .028$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel

olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8684.00$, $p=.243$]. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9180.50$, $p=.679$].

Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7357.50$, $p=.001$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla öfkesine yönelik düşüncelerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7130.50$, $p=.000$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncelerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7672.00$, $p=.007$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla kendisine yönelik düşüncelerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8677.00$, $p=.238$]. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6999.50$, $p=.000$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8207.00$, $p=.059$].

Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7321.00$, $p=.001$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p > 0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7537.50$, $p=.003$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8348.48$, $p=.093$]. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8609.00$, $p=.199$]. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından bekar olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7780.50$, $p=.011$]. Bekar olan bireylerin, evli olan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin medeni durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8853.50$, $p=.363$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde onuncu olarak “bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.13. Bireylerin Annelerinin Eğitim Düzeyleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

		Eğitim	n	X	SS	f	P
Ciddiye alınmama	İlkokul mezunu ve altı	115	66.84	18.14	1.90	.130	
	Ortaokul mezunu	51	70.47	14.27			
	Lise mezunu	73	67.30	15.14			
	Lisans mezunu ve üstü	36	62.00	15.28			
Sakin davranışlar	İlkokul mezunu ve altı	115	32.75	8.85	2.25	.083	
	Ortaokul mezunu	51	30.01	7.74			
	Lise mezunu	73	30.08	7.60			
	Lisans mezunu ve üzeri	36	30.66	7.49			
Pasif agrasif düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	115	30.26	8.88	.713	.545	
	Ortaokul mezunu	51	30.39	7.56			
	Lise mezunu	73	31.75	9.09			
	Lisans mezunu ve üzeri	36	32.11	9.33			
İçe dönük tepkiler	İlkokul mezunu ve altı	115	28.77	7.35	.444	.722	
	Ortaokul mezunu	51	27.45	7.18			
	Lise mezunu	73	28.00	7.87			
	Lisans mezunu ve üstü	36	28.80	8.74			
		İkamet	N	Sıralama ort.	k-w	P	
Öfke belirtileri	İlkokul mezunu ve altı	115	123.73	157.00	8.12	.044*	
	Ortaokul mezunu	51	136.41				
	Lise mezunu	73	152.22				
	Lisans mezunu ve üstü	36	157.00				
Haksızlığa uğrama	İlkokul mezunu ve altı	115	137.28	124.85	2.12	.547	
	Ortaokul mezunu	51	149.79				
	Lise mezunu	73	137.38				
	Lisans mezunu ve üstü	36	124.85				
Eleştirilme	İlkokul mezunu ve altı	115	134.22	127.18	1.80	.614	
	Ortaokul mezunu	51	144.85				
	Lise mezunu	73	144.51				
	Lisans mezunu ve üstü	36	127.18				
Öfkesine yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	115	119.36	140.86	12.51	.006*	
	Ortaokul mezunu	51	146.75				
	Lise mezunu	73	159.84				
	Lisans mezunu ve üstü	36	140.86				
Diğerlerine yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	115	125.38	134.08	6.37	.095	
	Ortaokul mezunu	51	154.07				
	Lise mezunu	73	148.58				
	Lisans mezunu ve üstü	36	134.08				
Kendisine yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	115	132.15	145.75	1.22	.748	
	Ortaokul mezunu	51	143.15				
	Lise mezunu	73	139.80				
	Lisans mezunu ve üstü	36	145.75				
Dünyaya yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	115	134.29	128.10	2.02	.567	
	Ortaokul mezunu	51	149.87				
	Lise mezunu	73	140.44				
	Lisans mezunu ve üstü	36	128.10				
Saldırgan davranışlar	İlkokul mezunu ve altı	115	125.71	148.14	4.74	.191	
	Ortaokul mezunu	51	146.96				
	Lise mezunu	73	146.10				
	Lisans mezunu ve üstü	36	148.14				
Kaygılı davranışlar	İlkokul mezunu ve altı	115	135.23	147.92	1.75	.625	
	Ortaokul mezunu	51	128.98				
	Lise mezunu	73	143.78				
	Lisans mezunu ve üstü	36	147.92				
İntikam tepkileri	İlkokul mezunu ve altı	115	123.96	148.74	7.04	.070	
	Ortaokul mezunu	51	139.88				
	Lise mezunu	73	153.51				
	Lisans mezunu ve üstü	36	148.74				

Umursamaz tepkiler	İlkokul mezunu ve altı	115	140.80	.273	.965
	Ortaokul mezunu	51	135.25		
	Lise mezunu	73	135.60		
	Lisans mezunu ve üstü	36	137.82		
Sürekli öfke ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	115	124.37	7.62	.054
	Ortaokul mezunu	51	150.32		
	Lise mezunu	73	153.63		
	Lisans mezunu ve üstü	36	132.39		
Öfke içte alt ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	115	131.13	1.67	.642
	Ortaokul mezunu	51	138.91		
	Lise mezunu	73	144.99		
	Lisans mezunu ve üstü	36	144.47		
Öfke dışta alt ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	115	128.33	6.11	.106
	Ortaokul mezunu	51	132.30		
	Lise mezunu	73	156.90		
	Lisans mezunu ve üstü	36	138.61		
Öfke kontrolü	İlkokul mezunu ve altı	115	143.15	2.36	.501
	Ortaokul mezunu	51	141.86		
	Lise mezunu	73	125.84		
	Lisans mezunu ve üstü	36	140.74		

*p<0.05

Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=1.90$, $p=.130$]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f= 2.25$, $p=.083$]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=.713$, $p=.545$]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f= .444$, $p=.722$].

Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından babası lisans ve üstü mezunu olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=8.12$, $p=.044$]. Babaları lisans ve üstü mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından

eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.12, p=.547]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin eleştirilme leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre eleştirilme leği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.80, p=.614].

Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p<0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler leği puanları açısından babası lise mezunu olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=12.51, p=.006]. Babaları lise mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler leği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=6.37, p=.095]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler leği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.22, p=.748].

Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler leği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.02, p=.567]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre saldırgan davranışlar leği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.74, p=.191]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar leği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.75, p=.625].

Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin intikam tepkileri leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre intikam leği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir

fark yoktur [k-w=7.04, p=.070]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= .273, p=.965].

Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=7.62, p=.054]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.67, p=.642]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=6.11, p=.106]. Bireylerin babalarının eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.36, p=.501].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on birinci olarak “bireylerin babalarının eğitim düzeyleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.14. Bireylerin Babalarının Eğitim Düzeyleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Eğitim	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	İlkokul mezunu ve altı	188	137.19	5.64	.130
	Ortaokul mezunu	41	153.14		
	Lise mezunu	28	141.21		
	Lisans mezunu ve üstü	18	112.64		
Sakin davranışlar	İlkokul mezunu ve altı	188	152.84	7.17	.067
	Ortaokul mezunu	41	123.94		
	Lise mezunu	28	126.90		
	Lisans mezunu ve üstü	18	133.00		
Pasif agresif düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	188	133.45	1.64	.648
	Ortaokul mezunu	41	132.17		
	Lise mezunu	28	144.82		
	Lisans mezunu ve üstü	18	146.99		

İçe dönük tepkiler	İlkokul mezunu ve altı	188	143.05	1.60	.658
	Ortaokul mezunu	41	128.81		
	Lise mezunu	28	133.42		
	Lisans mezunu ve üstü	18	144.17		
Öfke belirtileri	İlkokul mezunu ve altı	188	130.97	4.69	.195
	Ortaokul mezunu	41	151.40		
	Lise mezunu	28	155.52		
	Lisans mezunu ve üstü	18	153.67		
Haksızlığa uğrama	İlkokul mezunu ve altı	188	137.26	5.41	.144
	Ortaokul mezunu	41	149.71		
	Lise mezunu	28	149.64		
	Lisans mezunu ve üstü	18	101.00		
Eleştirilme	İlkokul mezunu ve altı	188	139.60	.625	.891
	Ortaokul mezunu	41	139.77		
	Lise mezunu	28	127.88		
	Lisans mezunu ve üstü	18	133.00		
Öfkesine yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	188	131.38	5.74	.125
	Ortaokul mezunu	41	141.94		
	Lise mezunu	28	166.59		
	Lisans mezunu ve üstü	18	153.72		
Diğerlerine yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	188	132.76	4.25	.235
	Ortaokul mezunu	41	138.82		
	Lise mezunu	28	163.96		
	Lisans mezunu ve üstü	18	150.47		
Kendisine yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	188	135.10	1.65	.648
	Ortaokul mezunu	41	144.24		
	Lise mezunu	28	135.59		
	Lisans mezunu ve üstü	18	157.78		
Dünyaya yönelik düşünceler	İlkokul mezunu ve altı	188	135.94	.494	.920
	Ortaokul mezunu	41	139.77		
	Lise mezunu	28	144.52		
	Lisans mezunu ve üstü	18	145.39		
Saldırgan davranışlar	İlkokul mezunu ve altı	188	130.81	5.15	.161
	Ortaokul mezunu	41	158.07		
	Lise mezunu	28	151.23		
	Lisans mezunu ve üstü	18	146.81		
Kaygılı davranışlar	İlkokul mezunu ve altı	188	137.38	.620	.892
	Ortaokul mezunu	41	135.65		
	Lise mezunu	28	136.61		
	Lisans mezunu ve üstü	18	152.03		
İntikam tepkileri	İlkokul mezunu ve altı	188	129.69	8.09	.044*
	Ortaokul mezunu	41	147.70		
	Lise mezunu	28	171.54		
	Lisans mezunu ve üstü	18	150.58		
Umursamaz tepkiler	İlkokul mezunu ve altı	188	136.52	2.75	.432
	Ortaokul mezunu	41	153.34		
	Lise mezunu	28	138.29		
	Lisans mezunu ve üstü	18	118.08		
Sürekli öfke ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	188	136.84	2.36	.501
	Ortaokul mezunu	41	128.40		
	Lise mezunu	28	157.46		
	Lisans mezunu ve üstü	18	141.67		
Öfke içte alt ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	188	136.51	1.61	.657
	Ortaokul mezunu	41	131.35		
	Lise mezunu	28	154.21		
	Lisans mezunu üstü	18	143.53		

Öfke dışta alt ölçeği	İlkokul mezunu ve altı	188	133.49	3.42	.330
	Ortaokul mezunu	41	136.76		
	Lise mezunu	28	158.80		
	Lisans mezunu ve üstü	18	155.58		
Öfke kontrolü	İlkokul mezunu ve altı	188	143.57	3.53	.316
	Ortaokul mezunu	41	132.02		
	Lise mezunu	28	116.84		
	Lisans mezunu ve üstü	18	126.33		

* $p < 0.05$

Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.64$, $p=.130$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açan istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 7.17$, $p=.067$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.64$, $p=.648$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.60$, $p=.658$].

Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.69$, $p=.195$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.41$, $p=.144$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.625$, $p=.891$].

Bireylerin annelerin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır

($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.74$, $p=.125$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.25$, $p=.235$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.65$, $p=.648$].

Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.494$, $p=.920$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.15$, $p=.161$]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.620$, $p=.892$].

Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından anneleri lise mezunu olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=8.09$, $p=.044$]. Anneleri lise mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla intikam düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 2.75$, $p=.432$].

Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna

göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.36, p=.501]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.61, p=.657]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=3.42, p=.330]. Bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=3.53, p=.316].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on ikinci olarak “bireylerin annelerinin çalışma durumu ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.15. Bireylerin Annelerinin Çalışma Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Çalışma durumu	n	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Çalışıyor	60	68.45	16.59	.771	.442
	Ev hanımı	215	66.60	16.39		
Sakin davranışlar	Çalışıyor	60	31.70	8.17	.462	.644
	Ev hanımı	215	31.14	8.24		
Pasif agresif düşünceler	Çalışıyor	60	31.46	10.00	.539	.590
	Ev hanımı	215	30.77	8.39		
İçe dönük tepkiler	Çalışıyor	60	27.45	7.90	-1.00	.315
	Ev hanımı	215	28.57	7.55		
	Çalışma durumu	N	Sıralama ort.	U	P	
Öfke belirtileri	Çalışıyor	60	133.61	6186.00	.628	
	Ev hanımı	215	139.23			
Haksızlığa uğrama	Çalışıyor	60	139.28	6373.00	.887	
	Ev hanımı	215	137.64			

Eleştirilme	Çalışıyor	60	134.77	6256.00	.721
	Ev hanımı	215	138.90		
Öfkesine yönelik düşünceler	Çalışıyor	60	142.39	6186.50	.628
	Ev hanımı	215	136.77		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Çalışıyor	60	143.45	6123.00	.548
	Ev hanımı	215	136.48		
Kendisine yönelik düşünceler	Çalışıyor	60	143.95	6093.00	.511
	Ev hanımı	215	136.34		
Dünyaya yönelik düşünceler	Çalışıyor	60	143.14	6141.50	.570
	Ev hanımı	215	136.57		
Saldırgan davranışlar	Çalışıyor	60	131.73	6073.50	.489
	Ev hanımı	215	139.75		
Kaygılı davranışlar	Çalışıyor	60	151.17	5660.00	.146
	Ev hanımı	215	134.33		
İntikam tepkileri	Çalışıyor	60	137.10	6396.00	.921
	Ev hanımı	215	138.25		
Umursamaz tepkiler	Çalışıyor	60	128.18	5861.00	.277
	Ev hanımı	215	140.74		
Sürekli öfke ölçeği	Çalışıyor	60	136.28	6346.50	.849
	Ev hanımı	215	138.48		
Öfke içte alt ölçeği	Çalışıyor	60	134.50	6240.00	.699
	Ev hanımı	215	138.98		
Öfke dışta alt ölçeği	Çalışıyor	60	132.86	6141.50	.570
	Ev hanımı	215	139.43		
Öfke kontrolü	Çalışıyor	60	124.81	5658.50	.246
	Ev hanımı	215	141.68		

Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.771$, $p=.442$]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.742$, $p=.459$]. Bireylerin annelerin çalışma durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.539$, $p=.590$]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark

bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ie dönük tepkiler leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-1.00$, $p=.315$].

Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin öfke belirtileri leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6186.50$, $p=.628$]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6373.00$, $p=.887$]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin eleştirilme leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6256.00$, $p=.721$].

Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6186.50$, $p=.628$]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6123.00$, $p=.548$]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6093.00$, $p=.511$].

Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6141.50$, $p=.570$]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar leği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı

bir fark yoktur [U=6073.50, p=.489]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=5660.00, p=.146].

Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6396.00, p=.921]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=5861.00, p=.277].

Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6346.50, p=.849]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6240.00, p=.699]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6141.50, p=.570]. Bireylerin annelerinin çalışma durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından çalışma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=5658.50, p=.146].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on üçüncü olarak “bireylerin babalarının meslekleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.16. Bireylerin Babalarının Meslekleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Meslek	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	İşçi	51	127.24	6.54	.257
	Memur	36	148.31		
	Esnaf	27	126.83		
	İşsiz	11	138.59		
	Emekli	107	149.63		
	Diğer	43	120.07		
Sakin davranışlar	İşçi	51	127.01	4.66	.458
	Memur	36	128.26		
	Esnaf	27	150.50		
	İşsiz	11	173.73		
	Emekli	107	141.14		
	Diğer	43	134.38		
Pasif agresif düşünceler	İşçi	51	139.63	1.47	.916
	Memur	36	144.69		
	Esnaf	27	136.17		
	İşsiz	11	130.59		
	Emekli	107	140.93		
	Diğer	43	126.23		
İçe dönük tepkiler	İşçi	51	134.73	1.46	.917
	Memur	36	131.75		
	Esnaf	27	127.57		
	İşsiz	11	138.32		
	Emekli	107	144.39		
	Diğer	43	137.69		
Öfke belirtileri	İşçi	51	142.04	5.95	.310
	Memur	36	158.26		
	Esnaf	27	128.02		
	İşsiz	11	99.77		
	Emekli	107	139.13		
	Diğer	43	129.48		
Haksızlığa uğrama	İşçi	51	150.27	9.49	.091
	Memur	36	147.57		
	Esnaf	27	117.57		
	İşsiz	11	174.00		
	Emekli	107	139.70		
	Diğer	43	114.81		
Eleştirilme	İşçi	51	145.22	3.14	.678
	Memur	36	140.43		
	Esnaf	27	130.72		
	İşsiz	11	162.95		
	Emekli	107	138.68		
	Diğer	43	123.90		
Öfkesine yönelik düşünceler	İşçi	51	138.07	2.05	.842
	Memur	36	141.46		
	Esnaf	27	140.41		
	İşsiz	11	119.14		
	Emekli	107	133.34		
	Diğer	43	149.93		
Diğerlerine yönelik düşünceler	İşçi	51	136.73	6.63	.250
	Memur	36	138.21		
	Esnaf	27	141.74		
	İşsiz	11	126.73		
	Emekli	107	128.20		
	Diğer	43	164.27		

Kendisine yönelik düşünceler	İşçi	51	139.89	1.29	.935
	Memur	36	134.17		
	Esnaf	27	140.56		
	İşsiz	11	117.41		
	Emekli	107	136.83		
	Diğer	43	145.55		
Dünyaya yönelik düşünceler	İşçi	51	124.31	5.21	.390
	Memur	36	125.97		
	Esnaf	27	153.30		
	İşsiz	11	143.77		
	Emekli	107	137.60		
	Diğer	43	154.22		
Saldırgan davranışlar	İşçi	51	145.88	4.79	.441
	Memur	36	144.67		
	Esnaf	27	148.94		
	İşsiz	11	110.77		
	Emekli	107	128.22		
	Diğer	43	147.50		
Kaygılı davranışlar	İşçi	51	121.50	6.58	.253
	Memur	36	139.35		
	Esnaf	27	140.61		
	İşsiz	11	168.18		
	Emekli	107	134.02		
	Diğer	43	156.99		
İntikam tepkileri	İşçi	51	140.66	3.11	.682
	Memur	36	144.21		
	Esnaf	27	147.00		
	İşsiz	11	103.91		
	Emekli	107	133.82		
	Diğer	43	143.13		
Umursamaz tepkiler	İşçi	51	148.69	5.89	.316
	Memur	36	118.93		
	Esnaf	27	140.33		
	İşsiz	11	139.91		
	Emekli	107	145.28		
	Diğer	43	121.22		
Sürekli öfke ölçeği	İşçi	51	159.04	5.65	.342
	Memur	36	135.43		
	Esnaf	27	145.09		
	İşsiz	11	117.18		
	Emekli	107	130.30		
	Diğer	43	135.23		
Öfke içte alt ölçeği	İşçi	51	143.42	5.38	.370
	Memur	36	118.06		
	Esnaf	27	141.67		
	İşsiz	11	133.68		
	Emekli	107	133.95		
	Diğer	43	157.14		
Öfke dışta alt ölçeği	İşçi	51	161.15	7.49	.186
	Memur	36	130.15		
	Esnaf	27	139.43		
	İşsiz	11	117.86		
	Emekli	107	128.14		
	Diğer	43	145.91		
Öfke kontrolü	İşçi	51	122.26	5.16	.396
	Memur	36	128.32		
	Esnaf	27	147.94		
	İşsiz	11	162.50		
	Emekli	107	145.67		
	Diğer	43	133.16		

Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna

göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=6.54, p=.257]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.66, p=.458]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.47, p=.916]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.46, p=.917].

Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.95, p=.310]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=9.49, p=.091]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= 3.14, p=.678].

Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.05, p=.842]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=6.63, p=.250]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.29 , p=.935].

Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.21$, $p=.390$]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.79$, $p=.441$]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.6.58$, $p=.253$].

Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.11$, $p=.682$]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 5.89$, $p=.316$].

Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.65$, $p=.342$]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.38$, $p=.370$]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=7.49$, $p=.186$]. Bireylerin babalarının meslekleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından meslekler arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.16$, $p=.396$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on dördüncü olarak “bireylerin annelerinin kişilikleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.17. Bireylerin Annelerinin Kişilikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Kişilik	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Otoriter	59	157.93	6.56	.037*
	Demokratik	24	148.38		
	Anlayışlı	190	129.06		
Sakin davranışlar	Otoriter	59	132.49	2.06	.355
	Demokratik	24	158.73		
	Anlayışlı	190	135.66		
Pasif agresif düşünceler	Otoriter	59	158.75	5.81	.055
	Demokratik	24	135.54		
	Anlayışlı	190	130.43		
İçe dönük tepkiler	Otoriter	59	146.19	3.33	.189
	Demokratik	24	157.52		
	Anlayışlı	190	131.56		
Öfke belirtileri	Otoriter	59	163.83	9.46	.009*
	Demokratik	24	142.85		
	Anlayışlı	190	127.93		
Haksızlığa uğrama	Otoriter	59	161.08	7.59	.022*
	Demokratik	24	141.88		
	Anlayışlı	190	128.91		
Eleştirilme	Otoriter	59	148.34	2.24	.325
	Demokratik	24	121.31		
	Anlayışlı	190	135.46		
Öfkesine yönelik düşünceler	Otoriter	59	157.36	5.14	.076
	Demokratik	24	136.83		
	Anlayışlı	190	130.70		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Otoriter	59	152.09	4.65	.097
	Demokratik	24	153.73		
	Anlayışlı	190	130.20		
Kendisine yönelik düşünceler	Otoriter	59	156.30	4.63	.099
	Demokratik	24	136.79		
	Anlayışlı	190	131.03		
Dünyaya yönelik düşünceler	Otoriter	59	160.53	6.94	.031*
	Demokratik	24	137.56		
	Anlayışlı	190	129.62		
Saldırgan davranışlar	Otoriter	59	157.88	5.82	.054
	Demokratik	24	120.02		
	Anlayışlı	190	132.66		
Kaygılı davranışlar	Otoriter	59	153.54	3.55	.169
	Demokratik	24	139.63		
	Anlayışlı	190	131.53		
İntikam tepkileri	Otoriter	59	161.77	7.74	.021*
	Demokratik	24	138.98		
	Anlayışlı	190	129.06		
Umursamaz tepkiler	Otoriter	59	132.37	.721	.697
	Demokratik	24	128.04		
	Anlayışlı	190	139.57		

Sürekli öfke ölçeği	Otoriter	59	154.19	3.93	.140
	Demokratik	24	123.31		
	Anlayışlı	190	133.39		
Öfke içte alt ölçeği	Otoriter	59	155.08	5.23	.073
	Demokratik	24	149.02		
	Anlayışlı	190	129.87		
Öfke dışta alt ölçeği	Otoriter	59	158.00	5.56	.062
	Demokratik	24	138.17		
	Anlayışlı	190	130.33		
Öfke kontrolü	Otoriter	59	128.25	1.96	.374
	Demokratik	24	154.85		
	Anlayışlı	190	137.46		

* $p < 0.05$

Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından annesi otoriter olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=6.56$, $p=.037$]. Anneleri otoriter olan bireylerin, diğer bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.06$, $p=.355$]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.81$, $p=.055$]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.33$, $p=.189$].

Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından anneleri otoriter olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=9.46$, $p=.009$]. Anneleri otoriter olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından anneleri otoriter olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=7.59$, $p=.022$]. Anneleri otoriter olan bireylerin, diğer

bireylere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.24$, $p=.325$].

Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.14$, $p=.076$]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.65$, $p=.099$]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.63$, $p=.099$].

Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından anneleri otoriter olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=6.94$, $p=.031$]. Anneleri otoriter olan bireylerin, diğer bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.82$, $p=.054$]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.55$, $p=.169$].

Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna

göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından anneleri otoriter olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=7.74, p=.021]. Anneleri otoriter olan bireylerin diğer bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.721, p=.697].

Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=3.93, p=.140]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.23, p=.073]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.56, p=.062]. Bireylerin annelerinin kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.96, p=.374].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on beşinci olarak “bireylerin babalarının kişilikleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.18. Bireylerin Babalarının Kişilikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Anova” Testi ve “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Kişilik	N	X	SS	f	P
Ciddiye alınmama	Otoriter	90	65.43	17.15	.844	.431
	Demokratik	61	67.49	14.47		
	Anlayışlı	116	68.41	16.87		
Sakin davranışlar	Otoriter	90	30.86	7.84	.168	.846
	Demokratik	61	31.62	7.58		
	Anlayışlı	116	31.32	8.69		
Pasif agresif düşünceler	Otoriter	90	29.96	8.50	1.56	.212
	Demokratik	61	30.93	8.23		
	Anlayışlı	116	32.12	9.14		
İçe dönük tepkiler	Otoriter	90	27.55	8.02	2.10	.124
	Demokratik	61	27.65	6.11		
	Anlayışlı	116	29.51	7.94		
	Kişilik	N	Sıralama ort.		k-w	P
Öfke belirtileri	Otoriter	90	145.09		2.82	.244
	Demokratik	61	129.48			
	Anlayışlı	116	127.77			
Haksızlığa uğrama	Otoriter	90	118.08		5.82	.054
	Demokratik	61	140.39			
	Anlayışlı	116	142.99			
Eleştirilme	Otoriter	90	129.54		1.42	.490
	Demokratik	61	128.40			
	Anlayışlı	116	140.41			
Öfkesine yönelik düşünceler	Otoriter	90	140.82		1.91	.384
	Demokratik	61	137.92			
	Anlayışlı	116	126.65			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Otoriter	90	124.71		4.14	.126
	Demokratik	61	126.96			
	Anlayışlı	116	144.91			
Kendisine yönelik düşünceler	Otoriter	90	131.16		.518	.772
	Demokratik	61	130.84			
	Anlayışlı	116	137.87			
Dünyaya yönelik düşünceler	Otoriter	90	137.57		3.50	.173
	Demokratik	61	117.89			
	Anlayışlı	116	139.71			
Saldırgan davranışlar	Otoriter	90	133.29		.148	.928
	Demokratik	61	137.32			
	Anlayışlı	116	132.81			
Kaygılı davranışlar	Otoriter	90	134.92		.042	.979
	Demokratik	61	132.34			
	Anlayışlı	116	134.16			
İntikam tepkileri	Otoriter	90	129.44		.641	.726
	Demokratik	61	133.05			
	Anlayışlı	116	138.04			
Umursamaz tepkiler	Otoriter	90	123.22		2.72	.256
	Demokratik	61	137.74			
	Anlayışlı	116	140.40			
Sürekli öfke ölçeği	Otoriter	90	134.31		.392	.822
	Demokratik	61	128.85			
	Anlayışlı	116	136.47			
Öfke içte alt ölçeği	Otoriter	90	131.26		2.63	.268
	Demokratik	61	122.87			
	Anlayışlı	116	141.98			

Öfke dışta alt ölçeği	Otoriter	90	132.05	.260	.878
	Demokratik	61	131.67		
	Anlayışlı	116	136.74		
Öfke kontrolü	Otoriter	90	126.28	1.67	.432
	Demokratik	61	133.42		
	Anlayışlı	116	140.29		

Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=844$, $p=.431$]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açan istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=.168$, $p=.846$]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f=1.56$, $p=.212$]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$f= 2.10$, $p=.124$].

Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 2.82$, $p=.244$]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.82$, $p=.054$]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 1.42$, $p=.490$].

Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişilik

özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.91, p=.384]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.14, p=.126]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.518, p=.772].

Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=3.50, p=.173]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.148, p=.928]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.042, p=.979].

Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.641, p=.726]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= 2.72, p=.256].

Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.392, p=.822]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark

bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.63$, $p=.268$]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.260$, $p=.878$]. Bireylerin babalarının kişilik özellikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından kişilik özellikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.67$, $p=.432$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on altıncı olarak “bireylerin kardeş sayısı ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.19. Bireylerin Kardeş Sayısı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Kardeş sayısı	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Tek çocuk	12	131.63	3.25	.516
	1 kardeş	71	144.51		
	2-3 kardeş	107	144.20		
	4-5 kardeş	62	126.09		
	6 kardeş ve üzeri	23	124.50		
Sakin davranışlar	Tek çocuk	12	127.75	1.74	.783
	1 kardeş	71	131.06		
	2-3 kardeş	107	136.98		
	4-5 kardeş	62	147.01		
	6 kardeş ve üzeri	23	145.22		
Pasif agresif düşünceler	Tek çocuk	12	142.50	7.49	.112
	1 kardeş	71	144.79		
	2-3 kardeş	107	148.05		
	4-5 kardeş	62	122.30		
	6 kardeş ve üzeri	23	110.26		
İçer dönük tepkiler	Tek çocuk	12	141.71	.958	.916
	1 kardeş	71	139.16		
	2-3 kardeş	107	141.97		
	4-5 kardeş	62	130.01		
	6 kardeş ve üzeri	23	135.54		
Öfke belirtileri	Tek çocuk	12	165.96	23.67	.000*
	1 kardeş	71	162.32		
	2-3 kardeş	107	143.76		
	4-5 kardeş	62	113.15		
	6 kardeş ve üzeri	23	88.50		
Haksızlığa uğrama	Tek çocuk	12	122.67	2.05	.726
	1 kardeş	71	148.39		
	2-3 kardeş	107	136.93		
	4-5 kardeş	62	133.42		
	6 kardeş ve üzeri	23	131.24		

Eleştirilme	Tek çocuk	12	133.79	.192	.996
	1 kardeş	71	135.91		
	2-3 kardeş	107	138.71		
	4-5 kardeş	62	140.85		
	6 kardeş ve üzeri	23	135.65		
Öfkesine yönelik düşünceler	Tek çocuk	12	144.75	11.04	.026*
	1 kardeş	71	151.80		
	2-3 kardeş	107	146.52		
	4-5 kardeş	62	117.81		
	6 kardeş ve üzeri	23	106.67		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Tek çocuk	12	147.92	8.52	.074
	1 kardeş	71	154.37		
	2-3 kardeş	107	141.48		
	4-5 kardeş	62	117.84		
	6 kardeş ve üzeri	23	120.48		
Kendisine yönelik düşünceler	Tek çocuk	12	160.58	4.02	.402
	1 kardeş	71	143.06		
	2-3 kardeş	107	142.28		
	4-5 kardeş	62	127.77		
	6 kardeş ve üzeri	23	118.26		
Dünyaya yönelik düşünceler	Tek çocuk	12	129.83	5.25	.262
	1 kardeş	71	138.44		
	2-3 kardeş	107	149.84		
	4-5 kardeş	62	125.03		
	6 kardeş ve üzeri	23	120.80		
Saldırgan davranışlar	Tek çocuk	12	159.33	8.44	.077
	1 kardeş	71	152.48		
	2-3 kardeş	107	139.21		
	4-5 kardeş	62	127.73		
	6 kardeş ve üzeri	23	104.22		
Kaygılı davranışlar	Tek çocuk	12	143.38	4.29	.368
	1 kardeş	71	150.07		
	2-3 kardeş	107	139.14		
	4-5 kardeş	62	129.53		
	6 kardeş ve üzeri	23	115.46		
İntikam tepkileri	Tek çocuk	12	153.58	14.95	.005*
	1 kardeş	71	158.46		
	2-3 kardeş	107	142.81		
	4-5 kardeş	62	117.24		
	6 kardeş ve üzeri	23	100.28		
Umursamaz tepkiler	Tek çocuk	12	118.29	4.39	.355
	1 kardeş	71	140.44		
	2-3 kardeş	107	146.82		
	4-5 kardeş	62	123.00		
	6 kardeş ve üzeri	23	140.15		
Sürekli öfke ölçeği	Tek çocuk	12	146.75	4.60	.330
	1 kardeş	71	144.03		
	2-3 kardeş	107	145.20		
	4-5 kardeş	62	122.67		
	6 kardeş ve üzeri	23	122.67		
Öfke içte alt ölçeği	Tek çocuk	12	136.25	1.65	.800
	1 kardeş	71	146.44		
	2-3 kardeş	107	138.48		
	4-5 kardeş	62	128.98		
	6 kardeş ve üzeri	23	134.96		
Öfke dışta alt ölçeği	Tek çocuk	12	136.88	6.79	.147
	1 kardeş	71	150.19		
	2-3 kardeş	107	144.34		
	4-5 kardeş	62	118.81		
	6 kardeş ve üzeri	23	123.17		
Öfke kontrolü	Tek çocuk	12	133.63	4.47	.346
	1 kardeş	71	128.07		
	2-3 kardeş	107	134.14		
	4-5 kardeş	62	148.02		
	6 kardeş ve üzeri	23	161.89		

*p<0.05

Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.25$, $p=.516$]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açan istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.74$, $p=.783$]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=7.49$, $p=.112$]. Bireylerin kardeş sayıları bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.958$, $p=.916$].

Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından tek çocuk olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=23.67$, $p=.000$]. Tek çocuk olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.05$, $p=.726$]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.192$, $p=.996$].

Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından 1 kardeşi olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=11.04$, $p=.026$]. 1 kardeşi olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kardeş

sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=8.52, p=.074]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.02, p=.402].

Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.25, p=.262]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=8.44, p=.077]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.29, p=.368].

Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark vardır [k-w=14.95, p=.005]. 1 kardeşi olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.39, p=.355].

Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.60, p=.330]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= 1.65, p=.800]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05).

Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=6.79, p=.147]. Bireylerin kardeş sayıları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından kardeş sayıları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.47, p=.346].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on yedinci olarak “bireylerin alkol kullanma durumu ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.20. Bireylerin Alkol Kullanma Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarzı Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Alkol durumu	n	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	102	64.16	15.17	-2.21	.028*
	Hayır	173	68.67	16.94		
Sakin davranışlar	Evet	102	31.32	8.52	.090	.929
	Hayır	173	31.23	8.06		
Pasif agresif düşünceler	Evet	102	32.78	8.02	2.73	.007*
	Hayır	173	29.83	9.00		
İçe dönük tepkiler	Evet	102	29.15	8.01	1.38	.167
	Hayır	173	27.83	7.38		
	Alkol durumu	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	102	144.49		8161.50	.299
	Hayır	173	134.18			
Haksızlığa uğrama	Evet	102	136.42		8661.50	.800
	Hayır	173	138.93			
Eleştirilme	Evet	102	132.82		8295.00	.406
	Hayır	173	141.05			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	102	147.56		7848.00	.125
	Hayır	173	132.36			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	102	144.27		8183.00	.314
	Hayır	173	134.30			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	102	143.36		8276.50	.390
	Hayır	173	134.84			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	102	141.74		8441.50	.548
	Hayır	173	135.79			

Saldırgan davranışlar	Evet	102	147.92	7811.50	.112
	Hayır	173	132.15		
Kaygılı davranışlar	Evet	102	145.46	8062.00	.231
	Hayır	173	133.60		
İntikam tepkileri	Evet	102	153.39	7253.00	.014*
	Hayır	173	128.92		
Umursamaz tepkiler	Evet	102	142.66	8348.00	.453
	Hayır	173	135.25		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	102	141.11	8506.00	.618
	Hayır	173	136.17		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	102	144.55	8154.50	.293
	Hayır	173	134.14		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	102	148.68	7734.00	.087
	Hayır	173	131.71		
Öfke kontrolü	Evet	102	132.75	8288.00	.400
	Hayır	173	141.,09		

***p<0.05**

Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından alkol kullanmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.21$, $p=.028$]. Alkol kullanmayan bireylerin, alkol kullanan bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.090$, $p=.929$]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından alkol kullanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.73$, $p=.007$]. Alkol kullanan bireylerin, alkol kullanmayan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.38$, $p=.167$].

Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8161.50$, $p=.299$]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8661.50$, $p=.800$]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8295.00$, $p=.406$].

Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7848.00$, $p=.125$]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8183.00$, $p=.314$]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8276.50$, $p=.390$].

Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8441.50$, $p=.548$]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7811.50$, $p=.112$]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre

kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8062.00, p=.231].

Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından alkol kullanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7253.00, p=.014]. Alkol kullanan bireylerin, alkol kullanmayan bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8348.00, p=.453].

Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8506.00, p=.618]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8154.50, p=.293]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7734.00, p=.087]. Bireylerin alkol kullanıp kullanmadıkları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından alkol kullanıp kullanmadıkları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8288.00, p=.400].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on sekizinci olarak “bireylerin herhangi bir sporla amatör yada profesyonel ilgilenme durumu ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.21. Bireylerin Herhangi Bir Sporla Amatör ya da Profesyonel İlgilenme Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Amatör olarak	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	92	69.25	16.35	1.61	.108
	Hayır	183	65.87	16.38		
Sakin davranışlar	Evet	92	31.28	7.48	.024	.980
	Hayır	183	31.25	8.58		
Pasif agresif düşünceler	Evet	92	30.70	8.54	-.296	.768
	Hayır	183	31.03	8.88		
İçe dönük tepkiler	Evet	92	28.05	7.13	-.420	.675
	Hayır	183	28.46	7.88		
	Amatör olarak	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	92	131.52	7822.00	.338	
	Hayır	183	141.26			
Haksızlığa uğrama	Evet	92	137.15	8339.50	.900	
	Hayır	183	138.43			
Eleştirilme	Evet	92	144.47	7822.50	.337	
	Hayır	183	134.75			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	92	128.29	7524.50	.151	
	Hayır	183	142.88			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	92	121.53	6903.00	.015*	
	Hayır	183	146.28			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	92	118.37	6612.00	.004*	
	Hayır	183	147.87			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	92	119.73	6737.50	.007*	
	Hayır	183	147.18			
Saldırgan davranışlar	Evet	92	110.58	5895.00	.000*	
	Hayır	183	151.79			
Kaygılı davranışlar	Evet	92	117.30	6513.50	.002*	
	Hayır	183	148.41			
İntikam tepkileri	Evet	92	126.02	7315.50	.076	
	Hayır	183	144.02			
Umursamaz tepkiler	Evet	92	137.77	8396.50	.972	
	Hayır	183	138.12			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	92	126.63	7371.50	.092	
	Hayır	183	143.72			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	92	136.85	8312.00	.864	
	Hayır	183	138.58			

Öfke dışta alt ölçeği	Evet	92	127.26	7429.50	.111
	Hayır	183	143.40		
Öfke kontrolü	Evet	92	132.95	7953.50	.455
	Hayır	183	140.54		

* $p < 0.05$

Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = 1.61$, $p = .108$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = .024$, $p = .980$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -.296$, $p = .768$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -.420$, $p = .675$].

Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U = 7822.00$, $p = .338$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U = 8339.50$, $p = .900$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre

eleştirilme ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7822.50$, $p=.337$].

Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7524.50$, $p=.151$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından amatör ya da profesyonel olarak sporla ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6903.00$, $p=.015$]. Amatör ya da profesyonel olarak sporla ilgilenen bireylerin, ilgilenmeyen bireylere oranla diğerlerine yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından amatör ya da profesyonel olarak sporla ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6612.00$, $p=.004$]. Amatör ya da profesyonel olarak sporla ilgilenen bireylerin, ilgilenmeyen bireylere oranla kendisine yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6737.50$, $p=.007$]. Amatör ya da profesyonel olarak sporla ilgilenen bireylerin, ilgilenmeyen bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından amatör ya da profesyonel olarak ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5895.00$, $p=.000$]. Amatör ya da profesyonel olarak sporla ilgilenen bireylerin, ilgilenmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sporla amatör

ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından amatör ya da profesyonel olarak ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6513.50$, $p=.002$]. Amatör ya da profesyonel olarak ilgilenen bireylerin, ilgilenmeyen bireylere oranla kaygılı davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7315.50$, $p=.076$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8396.50$, $p=.972$].

Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7371.50$, $p=.092$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8312.00$, $p=.864$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7429.50$, $p=.111$]. Bireylerin sporla amatör ya da profesyonel olarak ilgilenme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından sporla amatör ya da profesyonel ilgilenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7953.50$, $p=.455$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde on dokuzuncu olarak “bireylerin ilgilendiği spor dalı ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.22. Bireylerin İlgilendiği Spor Dalı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Spor dalı	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	İlgilenmiyor	54	141.96	5.07	.534
	Futbol	122	130.41		
	Basketbol	11	168.64		
	Voleybol	20	140.95		
	Tenis	6	100.92		
	Yüzme	23	151.35		
	Diğer	39	143.94		
Sakin davranışlar	İlgilenmiyor	54	148.89	3.28	.773
	Futbol	122	132.55		
	Basketbol	11	123.36		
	Voleybol	20	128.75		
	Tenis	6	161.42		
	Yüzme	23	150.02		
	Diğer	39	138.17		
Pasif agresif düşünceler	İlgilenmiyor	54	139.12	4.36	.628
	Futbol	122	134.83		
	Basketbol	11	162.82		
	Voleybol	20	148.90		
	Tenis	6	138.83		
	Yüzme	23	113.93		
	Diğer	39	147.85		
İçe dönük tepkiler	İlgilenmiyor	54	136.94	2.38	.881
	Futbol	122	142.36		
	Basketbol	11	151.59		
	Voleybol	20	139.38		
	Tenis	6	153.92		
	Yüzme	23	127.39		
	Diğer	39	125.09		
Öfke belirtileri	İlgilenmiyor	54	124.68	3.58	.732
	Futbol	122	138.80		
	Basketbol	11	164.55		
	Voleybol	20	152.50		
	Tenis	6	126.17		
	Yüzme	23	139.96		
	Diğer	39	139.68		
Haksızlığa uğrama	İlgilenmiyor	54	129.97	1.88	.930
	Futbol	122	137.43		
	Basketbol	11	143.05		
	Voleybol	20	148.53		
	Tenis	6	125.75		
	Yüzme	23	133.30		
	Diğer	39	148.72		
Eleştirilme	İlgilenmiyor	54	133.12	11.21	.082
	Futbol	122	126.47		
	Basketbol	11	146.86		
	Voleybol	20	177.58		
	Tenis	6	107.08		
	Yüzme	23	152.54		
	Diğer	39	154.22		

Öfkesine yönelik düşünceler	İlgilenmiyor	54	116.05	9.61	.142
	Futbol	122	145.86		
	Basketbol	11	183.41		
	Voleybol	20	137.10		
	Tenis	6	112.08		
	Yüzme	23	133.87		
	Diğer	39	137.88		
Diğerlerine yönelik düşünceler	İlgilenmiyor	54	111.47	12.87	.045*
	Futbol	122	151.05		
	Basketbol	11	145.45		
	Voleybol	20	156.45		
	Tenis	6	102.83		
	Yüzme	23	143.28		
	Diğer	39	124.65		
Kendisine yönelik düşünceler	İlgilenmiyor	54	107.51	10.71	.098
	Futbol	122	147.42		
	Basketbol	11	157.64		
	Voleybol	20	141.98		
	Tenis	6	145.67		
	Yüzme	23	145.91		
	Diğer	39	137.33		
Dünyaya yönelik düşünceler	İlgilenmiyor	54	119.81	12.08	.060
	Futbol	122	150.45		
	Basketbol	11	158.45		
	Voleybol	20	120.25		
	Tenis	6	86.00		
	Yüzme	23	154.48		
	Diğer	39	125.87		
Saldırgan davranışlar	İlgilenmiyor	54	106.31	22.89	.001*
	Futbol	122	158.63		
	Basketbol	11	166.41		
	Voleybol	20	142.43		
	Tenis	6	86.17		
	Yüzme	23	121.89		
	Diğer	39	124.54		
Kaygılı davranışlar	İlgilenmiyor	54	122.66	12.59	.050
	Futbol	122	138.84		
	Basketbol	11	160.00		
	Voleybol	20	164.13		
	Tenis	6	73.08		
	Yüzme	23	120.22		
	Diğer	39	157.47		
İntikam tepkileri	İlgilenmiyor	54	127.74	8.45	.207
	Futbol	122	139.40		
	Basketbol	11	189.77		
	Voleybol	20	154.98		
	Tenis	6	95.17		
	Yüzme	23	135.22		
	Diğer	39	132.76		
Umursamaz tepkiler	İlgilenmiyor	54	134.44	6.96	.324
	Futbol	122	143.43		
	Basketbol	11	161.77		
	Voleybol	20	156.65		
	Tenis	6	153.08		
	Yüzme	23	111.93		
	Diğer	39	122.73		
Sürekli öfke ölçeği	İlgilenmiyor	54	121.89	22.70	.001*
	Futbol	122	147.43		
	Basketbol	11	195.82		
	Voleybol	20	151.23		
	Tenis	6	37.75		
	Yüzme	23	110.35		
	Diğer	39	139.46		

Öfke içte alt ölçeği	İlgilenmiyor	54	135.08	6.45	.375
	Futbol	122	132.62		
	Basketbol	11	192.18		
	Voleybol	20	141.75		
	Tenis	6	118.67		
	Yüzme	23	146.52		
	Diğer	39	139.60		
Öfke dışta alt ölçeği	İlgilenmiyor	54	128.27	6.24	.396
	Futbol	122	140.67		
	Basketbol	11	180.23		
	Voleybol	20	147.10		
	Tenis	6	120.50		
	Yüzme	23	117.39		
	Diğer	39	141.38		
Öfke kontrolü	İlgilenmiyor	54	126.67	14.72	.023*
	Futbol	122	124.52		
	Basketbol	11	162.73		
	Voleybol	20	143.08		
	Tenis	6	186.25		
	Yüzme	23	170.17		
	Diğer	39	159.90		

* $p < 0.05$

Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.07$, $p=.534$]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açan istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.28$, $p=.773$]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.36$, $p=.628$]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.38$, $p=.881$].

Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.58$, $p=.732$]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-$

w=1.88, p=.930]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= 11.21 p=.082].

Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=9.61, p=.142]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından voleybolla ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=12.87, p=.045]. Voleybolla ilgilenen bireylerin, diğer bireylere oranla diğerlerine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=10.71, p=.098].

Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=12.08, p=.060]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından futbolla ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=22.89, p=.001]. Futbolla ilgilenen bireylerin, diğer bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=12.59, p=.050].

Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=8.45$, $p=.207$]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=6.96$, $p=.324$].

Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından basketbolla ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=22.70$, $p=.001$]. Basketbolla ilgilenen bireylerin, diğer bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 6.45$, $p=.375$]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından ilgilendikleri spor dalları arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=6.24$, $p=.396$]. Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından tenisle ilgilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$k-w=14.72$, $p=.023$]. Tenisle ilgilenen bireylerin, diğer bireylere oranla öfke kontrol düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirminci olarak “bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.23. Bireylere Göre Şiddetin Nedenleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Şiddet	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Hakemler	30	145.42	10.72	.057
	Oyuncular	13	148.92		
	Medya	34	115.90		
	Yöneticiler	43	111.02		
	Seyirciler	129	146.69		
	Diğer	26	154.40		
Sakin davranışlar	Hakemler	30	116.97	7.88	.162
	Oyuncular	13	145.50		
	Medya	34	144.00		
	Yöneticiler	43	132.99		
	Seyirciler	129	147.93		
	Diğer	26	109.71		
Pasif agresif düşünceler	Hakemler	30	120.20	9.38	.095
	Oyuncular	13	96.65		
	Medya	34	131.00		
	Yöneticiler	43	147.10		
	Seyirciler	129	148.61		
	Diğer	26	120.67		
İçe dönük tepkiler	Hakemler	30	112.22	9.65	.086
	Oyuncular	13	121.12		
	Medya	34	140.38		
	Yöneticiler	43	151.12		
	Seyirciler	129	146.38		
	Diğer	26	109.81		
Öfke belirtileri	Hakemler	30	143.23	4.73	.449
	Oyuncular	13	114.35		
	Medya	34	148.49		
	Yöneticiler	43	122.30		
	Seyirciler	129	138.22		
	Diğer	26	154.94		
Haksızlığa uğrama	Hakemler	30	140.70	2.85	.722
	Oyuncular	13	133.54		
	Medya	34	118.37		
	Yöneticiler	43	135.48		
	Seyirciler	129	142.05		
	Diğer	26	146.88		
Eleştirilme	Hakemler	30	157.95	9.34	.096
	Oyuncular	13	152.81		
	Medya	34	108.09		
	Yöneticiler	43	128.29		
	Seyirciler	129	145.14		
	Diğer	26	127.35		
Öfkesine yönelik düşünceler	Hakemler	30	151.58	4.26	.512
	Oyuncular	13	150.65		
	Medya	34	137.81		
	Yöneticiler	43	117.22		
	Seyirciler	129	140.26		
	Diğer	26	139.38		

Diğerlerine yönelik düşünceler	Hakemler	30	153.67	6.03	.303
	Oyuncular	13	171.62		
	Medya	34	125.09		
	Yöneticiler	43	137.57		
	Seyirciler	129	138.53		
	Diğer	26	118.10		
Kendisine yönelik düşünceler	Hakemler	30	133.15	2.99	.700
	Oyuncular	13	127.50		
	Medya	34	125.49		
	Yöneticiler	43	147.40		
	Seyirciler	129	142.98		
	Diğer	26	124.98		
Dünyaya yönelik düşünceler	Hakemler	30	147.62	1.38	.926
	Oyuncular	13	122.12		
	Medya	34	144.94		
	Yöneticiler	43	134.92		
	Seyirciler	129	137.50		
	Diğer	26	133.35		
Saldırgan davranışlar	Hakemler	30	153.47	1.77	.879
	Oyuncular	13	126.12		
	Medya	34	142.63		
	Yöneticiler	43	133.13		
	Seyirciler	129	136.49		
	Diğer	26	135.60		
Kaygılı davranışlar	Hakemler	30	133.68	3.77	.582
	Oyuncular	13	107.27		
	Medya	34	145.06		
	Yöneticiler	43	143.63		
	Seyirciler	129	141.49		
	Diğer	26	122.48		
İntikam tepkileri	Hakemler	30	134.95	5.68	.338
	Oyuncular	13	92.05		
	Medya	34	133.01		
	Yöneticiler	43	135.20		
	Seyirciler	129	145.58		
	Diğer	26	137.90		
Umursamaz tepkiler	Hakemler	30	127.38	2.71	.744
	Oyuncular	13	136.27		
	Medya	34	124.54		
	Yöneticiler	43	150.58		
	Seyirciler	129	140.12		
	Diğer	26	137.38		
Sürekli öfke ölçeği	Hakemler	30	143.10	2.16	.827
	Oyuncular	13	119.50		
	Medya	34	141.50		
	Yöneticiler	43	126.62		
	Seyirciler	129	142.12		
	Diğer	26	135.17		
Öfke içte alt ölçeği	Hakemler	30	125.57	5.44	.365
	Oyuncular	13	119.62		
	Medya	34	129.75		
	Yöneticiler	43	147.47		
	Seyirciler	129	145.90		
	Diğer	26	117.46		

Öfke dışta alt ölçeği	Hakemler	30	145.63	3.75	.585
	Oyuncular	13	103.73		
	Medya	34	147.15		
	Yöneticiler	43	129.57		
	Seyirciler	129	139.17		
	Diğer	26	142.52		
Öfke kontrolü	Hakemler	30	111.50	5.62	.345
	Oyuncular	13	133.69		
	Medya	34	143.97		
	Yöneticiler	43	152.57		
	Seyirciler	129	140.36		
	Diğer	26	127.12		

*p<0.05

Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=10.72$, $p=.057$]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açan istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=7.88$, $p=.162$]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=9.38$, $p=.095$]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından ilgilendikleri şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=9.65$, $p=.086$].

Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.73$, $p=.449$]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.85$, $p=.722$]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları

açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= 9.34, p=.096].

Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.26, p=.512]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=6.03, p=.303]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.99, p=.700].

Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.38, p=.926]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.77, p=.879]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında, bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= 3.77, p=.582].

Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark vardır [k-w=5.68, p=.338]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından

istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w= 2.71, p=.744$].

Bireylerin ilgilendikleri spor dalları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.16, p=.827$]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.44, p=.365$]. Bireylere göre stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.75, p=.585$]. Bireylere stadyumda şiddetin nedenleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından stadyumda şiddetin nedenleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.62, p=.345$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi birinci olarak “bireylerin tuttuğu takım ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.24. Bireylerin Tuttuğu Takım İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Takım	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Galatasaray	91	137.53	6.00	.199
	Beşiktaş	43	161.92		
	Fenerbahçe	65	134.58		
	Trabzonspor	63	124.30		
	Diğer	13	145.69		
Sakin davranışlar	Galatasaray	91	132.80	5.69	.223
	Beşiktaş	43	136.93		
	Fenerbahçe	65	157.85		
	Trabzonspor	63	127.64		
	Diğer	13	128.92		
Pasif agresif düşünceler	Galatasaray	91	139.68	.564	.967
	Beşiktaş	43	141.53		
	Fenerbahçe	65	132.86		
	Trabzonspor	63	136.70		
	Diğer	13	146.54		

İçe dönük tepkiler	Galatasaray	91	134.44	1.47	.831
	Beşiktaş	43	141.01		
	Fenerbahçe	65	141.93		
	Trabzonspor	63	132.93		
	Diğer	13	157.88		
Öfke belirtileri	Galatasaray	91	143.37	1.49	.827
	Beşiktaş	43	142.63		
	Fenerbahçe	65	128.82		
	Trabzonspor	63	137.75		
	Diğer	13	132.23		
Haksızlığa uğrama	Galatasaray	91	124.10	5.63	.228
	Beşiktaş	43	155.24		
	Fenerbahçe	65	144.41		
	Trabzonspor	63	136.86		
	Diğer	13	151.73		
Eleştirilme	Galatasaray	91	133.25	1.35	.852
	Beşiktaş	43	140.47		
	Fenerbahçe	65	146.66		
	Trabzonspor	63	136.13		
	Diğer	13	128.81		
Öfkesine yönelik düşünceler	Galatasaray	91	143.86	1.79	.773
	Beşiktaş	43	142.38		
	Fenerbahçe	65	127.79		
	Trabzonspor	63	136.00		
	Diğer	13	143.19		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Galatasaray	91	140.19	1.42	.841
	Beşiktaş	43	138.14		
	Fenerbahçe	65	141.25		
	Trabzonspor	63	128.63		
	Diğer	13	151.31		
Kendisine yönelik düşünceler	Galatasaray	91	140.67	.344	.987
	Beşiktaş	43	132.45		
	Fenerbahçe	65	138.98		
	Trabzonspor	63	137.52		
	Diğer	13	135.08		
Dünyaya yönelik düşünceler	Galatasaray	91	143.97	1.07	.898
	Beşiktaş	43	130.35		
	Fenerbahçe	65	134.33		
	Trabzonspor	63	137.79		
	Diğer	13	140.92		
Saldırgan davranışlar	Galatasaray	91	136.79	2.07	.723
	Beşiktaş	43	137.28		
	Fenerbahçe	65	131.73		
	Trabzonspor	63	149.39		
	Diğer	13	125.04		
Kaygılı davranışlar	Galatasaray	91	145.18	2.81	.589
	Beşiktaş	43	130.57		
	Fenerbahçe	65	130.42		
	Trabzonspor	63	135.87		
	Diğer	13	160.54		
İntikam tepkileri	Galatasaray	91	141.95	1.88	.758
	Beşiktaş	43	141.63		
	Fenerbahçe	65	126.92		
	Trabzonspor	63	138.78		
	Diğer	13	150.04		
Umursamaz tepkiler	Galatasaray	91	128.80	8.94	.063
	Beşiktaş	43	133.10		
	Fenerbahçe	65	142.17		
	Trabzonspor	63	158.40		
	Diğer	13	98.92		
Sürekli öfke ölçeği	Galatasaray	91	144.45	2.69	.610
	Beşiktaş	43	135.70		
	Fenerbahçe	65	128.54		
	Trabzonspor	63	144.01		
	Diğer	13	118.65		

Öfke içte alt ölçeği	Galatasaray	91	152.96	5.25	.262
	Beşiktaş	43	128.69		
	Fenerbahçe	65	132.58		
	Trabzonspor	63	132.43		
	Diğer	13	118.19		
Öfke dışta alt ölçeği	Galatasaray	91	143.35	1.46	.833
	Beşiktaş	43	131.63		
	Fenerbahçe	65	130.52		
	Trabzonspor	63	140.81		
	Diğer	13	145.42		
Öfke kontrolü	Galatasaray	91	133.57	2.76	.599
	Beşiktaş	43	134.37		
	Fenerbahçe	65	151.27		
	Trabzonspor	63	136.56		
	Diğer	13	121.65		

Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=6.00$, $p=.199$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açan istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.69$, $p=.223$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.564$, $p=.967$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.47$, $p=.831$].

Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.49$, $p=.827$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.63$, $p=.228$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.35$, $p=.852$].

Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.79$, $p=.773$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.42$, $p=.841$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.344$, $p=.987$].

Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.07$, $p=.898$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.07$, $p=.723$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.81$, $p=.589$].

Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark vardır [$k-w=1.88$, $p=.758$]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=8.94$, $p=.063$].

Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-$

w=2.69, p=.610]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.25, p=.262]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.46, p=.833]. Bireylerin tuttuğu takımlar arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından takımlar arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.76, p=.599].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi ikinci olarak “bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.25. Bireylerin Futbol Maçlarını Stadyumda İzleme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Stadyumda	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	219	65.91	16.53	-2.19	.029*
	Hayır	56	71.26	15.39		
Sakin davranışlar	Evet	219	31.40	8.12	.562	.575
	Hayır	56	30.71	8.62		
Pasif agresif düşünceler	Evet	219	31.20	8.50	1.02	.306
	Hayır	56	29.85	9.69		
İçte dönük tepkiler	Evet	219	28.44	7.58	.496	.620
	Hayır	56	27.87	7.87		
	Stadyumda	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	219	138.57		6008.00	.815
	Hayır	56	135.79			
Haksızlığa uğrama	Evet	219	136.51		5806.00	.539
	Hayır	56	143.82			
Eleştirilme	Evet	219	136.66		5837.50	.578
	Hayır	56	143.26			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	219	138.18		6092.50	.941
	Hayır	56	137.29			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	219	137.86		6100.50	.953
	Hayır	56	138.56			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	219	138.11		6109.00	.965
	Hayır	56	137.59			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	219	139.44		5817.50	.552
	Hayır	56	132.38			

Saldırğan davranışlar	Evet	219	145.53	4482.50	.002*
	Hayır	56	108.54		
Kaygılı davranışlar	evet	219	138.84	5947.50	.727
	Hayır	56	134.71		
İntikam tepkileri	Evet	219	141.31	5408.00	.173
	Hayır	56	125.07		
Umursamaz tepkiler	Evet	219	139.67	5765.50	.488
	Hayır	56	131.46		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	219	141.79	5303.00	.118
	Hayır	56	123.20		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	219	137.98	6127.50	.993
	Hayır	56	138.08		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	219	142.26	5198.50	.078
	Hayır	56	121.33		
Öfke kontrolü	Evet	219	137.44	6010.00	.818
	Hayır	56	140.18		

*p<0.05

Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından stadyumda maç izlemeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.19$, $p=.029$]. Stadyumda maç izlemeyen bireylerin, izleyen bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.562$, $p=.575$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.02$, $p=.306$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.496$, $p=.620$].

Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=.6008.00$, $p=.815$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları

arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5806.00$, $p=.539$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5837.50$, $p=.578$].

Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6092.50$, $p=.941$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark vardır [$U=6100.50$, $p=.953$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6109.00$, $p=.965$].

Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5817.50$, $p=.552$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından maçları stadyumda izleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=4482.50$, $p=.002$]. Maçları stadyumda izleyen bireylerin, izlemeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır

($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5947.50$, $p=.727$].

Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5408.00$, $p=.173$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5765.50$, $p=.488$].

Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5303.00$, $p=.118$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6127.50$, $p=.993$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5198.50$, $p=.078$]. Bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından futbol maçlarını stadyumda izleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6010.00$, $p=.818$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi üçüncü olarak “bireylerin maçları nerede izledikleri ile bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.26. Bireylerin Maçları Nerede İzledikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Maç	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Evde	168	144.11	11.30	.053
	Stadyumda	31	136.94		
	Kafede	36	120.00		
	Kıraathanede	15	83.50		
	Diğer	25	156.90		
Sakin davranışlar	Evde	168	143.51	5.77	.216
	Stadyumda	31	113.26		
	Kafede	36	139.24		
	Kıraathanede	15	154.67		
	Diğer	25	119.90		
Pasif agresif düşünceler	Evde	168	138.96	1.43	.838
	Stadyumda	31	126.82		
	Kafede	36	148.53		
	Kıraathanede	15	130.87		
	Diğer	25	134.52		
İçe dönük tepkiler	Evde	168	142.61	6.01	.198
	Stadyumda	31	120.61		
	Kafede	36	143.25		
	Kıraathanede	15	155.90		
	Diğer	25	110.28		
Öfke belirtileri	Evde	168	137.07	4.51	.341
	Stadyumda	31	135.29		
	Kafede	36	158.13		
	Kıraathanede	15	108.00		
	Diğer	25	136.60		
Haksızlığa uğrama	Evde	168	137.72	2.17	.704
	Stadyumda	31	136.08		
	Kafede	36	146.82		
	Kıraathanede	15	112.63		
	Diğer	25	144.76		
Eleştirilme	Evde	168	140.92	4.78	.310
	Stadyumda	31	119.10		
	Kafede	36	145.56		
	Kıraathanede	15	108.80		
	Diğer	25	148.46		
Öfkesine yönelik düşünceler	Evde	168	136.39	2.86	.581
	Stadyumda	31	144.92		
	Kafede	36	149.11		
	Kıraathanede	15	110.30		
	Diğer	25	140.88		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evde	168	133.96	2.57	.632
	Stadyumda	31	138.40		
	Kafede	36	156.15		
	Kıraathanede	15	130.13		
	Diğer	25	143.20		
Kendisine yönelik düşünceler	Evde	168	136.98	2.12	.714
	Stadyumda	31	144.23		
	Kafede	36	143.53		
	Kıraathanede	15	152.53		
	Diğer	25	120.46		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evde	168	132.63	3.23	.520
	Stadyumda	31	145.39		
	Kafede	36	147.42		
	Kıraathanede	15	164.37		
	Diğer	25	135.54		

Saldırgan davranışlar	Evde	168	133.25	3.78	.436
	Stadyumda	31	159.74		
	Kafede	36	137.65		
	Kıraathanede	15	127.03		
	Diğer	25	150.04		
Kaygılı davranışlar	Evde	168	136.72	.565	.967
	Stadyumda	31	134.10		
	Kafede	36	144.04		
	Kıraathanede	15	134.07		
	Diğer	25	145.08		
İntikam tepkileri	Evde	168	139.03	2.85	.583
	Stadyumda	31	129.05		
	Kafede	36	151.74		
	Kıraathanede	15	114.13		
	Diğer	25	136..72		
Umursamaz tepkiler	Evde	168	139.46	2.71	.607
	Stadyumda	31	122.23		
	Kafede	36	148.36		
	Kıraathanede	15	148.60		
	Diğer	25	126.46		
Sürekli öfke ölçeği	Evde	168	138.40	.503	.973
	Stadyumda	31	137.84		
	Kafede	36	133.33		
	Kıraathanede	15	131.37		
	Diğer	25	146.24		
Öfke içte alt ölçeği	Evde	168	139.24	1.55	.817
	Stadyumda	31	134.92		
	Kafede	36	146.97		
	Kıraathanede	15	135.13		
	Diğer	25	122.26		
Öfke dışta alt ölçeği	Evde	168	137.55	4.64	.326
	Stadyumda	31	126.66		
	Kafede	36	158.40		
	Kıraathanede	15	112.23		
	Diğer	25	141.16		
Öfke kontrolü	Evde	168	144.55	9.08	.059
	Stadyumda	31	121.53		
	Kafede	36	124.90		
	Kıraathanede	15	173.33		
	Diğer	25	112.08		

Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.30$, $p=.053$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.77$, $p=.216$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.43$, $p=.838$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel

olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=6.01, p=.198$].

Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.51, p=.341$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.17, p=.704$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.78, p=.310$].

Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.86, p=.581$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.57, p=.632$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=2.12, p=.714$].

Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.23, p=.520$]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre

saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=3.78, p=.436]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=565, p=.967].

Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.85, p=.583]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=2.71, p=.607].

Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=.503, p=.973]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=1.55, p=.817]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=4.64, p=.326]. Bireylerin maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=9.08, p=.059].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi dördüncü olarak “bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.27. Bireylerin Stadyumda Maçları Nerede İzledikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Kruskal Wallis” Testi İle Karşılaştırılması

	Maç	N	Sıralama ort.	k-w	P
Ciddiye alınmama	Stadyumda izlemiyorlar	83	140.14	3.70	.593
	Loca	5	179.70		
	VIP tribünü	16	126.16		
	Kapalı tribün	47	126.67		
	Maraton tribünü	53	133.26		
	Kale arkası tribünü	71	146.26		
Sakin davranışlar	Stadyumda izlemiyorlar	83	135.61	3.28	.657
	Loca	5	165.40		
	VIP tribünü	16	119.41		
	Kapalı tribün	47	141.54		
	Maraton tribünü	53	129.11		
	Kale arkası tribünü	71	147.34		
Pasif agresif düşünceler	Stadyumda izlemiyorlar	83	142.73	9.16	.103
	Loca	5	163.50		
	VIP tribünü	16	91.16		
	Kapalı tribün	47	138.16		
	Maraton tribünü	53	153.36		
	Kale arkası	71	129.65		
İçe dönük tepkiler	Stadyumda izlemiyorlar	83	135.09	7.35	.196
	Loca	5	151.00		
	VIP tribünü	16	163.91		
	Kapalı tribün	47	123.64		
	Maraton tribünü	53	125.81		
	Kale arkası tribünü	71	153.25		
Öfke belirtileri	Stadyumda izlemiyorlar	83	134.19	1.00	.962
	Loca	5	145.00		
	VIP tribünü	16	144.00		
	Kapalı tribün	47	137.09		
	Maraton tribünü	53	133.41		
	Kale arkası tribünü	71	144.65		
Haksızlığa uğrama	Stadyumda izlemiyorlar	83	128.95	5.48	.360
	Loca	5	124.70		
	VIP tribünü	16	141.84		
	Kapalı tribün	47	126.37		
	Maraton tribünü	53	140.13		
	Kale arkası tribünü	71	154.76		
Eleştirilme	Stadyumda izlemiyorlar	83	125.45	5.39	.370
	Loca	5	123.60		
	VIP tribünü	16	171.19		
	Kapalı tribün	47	140.03		
	Maraton tribünü	53	141.23		
	Kale arkası tribünü	71	142.45		
Öfkesine yönelik düşünceler	Stadyumda izlemiyorlar	83	116.66	13.86	.016*
	Loca	5	128.90		
	VIP tribünü	16	172.75		
	Kapalı tribün	47	133.74		
	Maraton tribünü	53	138.43		
	Kale arkası tribünü	71	158.25		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Stadyumda izlemiyorlar	83	134.72	8.37	.137
	Loca	5	112.50		
	VIP tribünü	16	189.75		
	Kapalı tribün	47	127.21		
	Maraton tribünü	53	139.53		
	Kale arkası tribünü	71	137.97		
Kendisine yönelik düşünceler	Stadyumda izlemiyorlar	83	129.85	5.29	.381
	Loca	5	86.60		
	VIP tribünü	16	137.75		
	Kapalı tribün	47	131.82		
	Maraton tribünü	53	145.01		
	Kale arkası tribünü	71	150.06		

Dünyaya yönelik düşünceler	Stadyumda izlemiyorlar	83	124.60	11.01	.051
	Loca	5	108.80		
	VIP tribünü	16	130.38		
	Kapalı tribün	47	168.57		
	Maraton tribünü	53	130.32		
	Kale arkası tribünü	71	142.94		
Saldırgan davranışlar	Stadyumda izlemiyorlar	83	130.11	8.40	.135
	Loca	5	57.40		
	VIP tribünü	16	145.16		
	Kapalı tribün	47	134.72		
	Maraton tribünü	53	140.04		
	Kale arkası tribünü	71	151.94		
Kaygılı davranışlar	Stadyumda izlemiyorlar	83	133.96	3.06	.690
	Loca	5	92.70		
	VIP tribünü	16	128.47		
	Kapalı tribün	47	135.61		
	Maraton tribünü	53	146.84		
	Kale arkası tribünü	71	143.05		
İntikam tepkileri	Stadyumda izlemiyorlar	83	132.48	.781	.978
	Loca	5	142.40		
	VIP tribünü	16	137.59		
	Kapalı tribün	47	137.07		
	Maraton tribünü	53	140.02		
	Kale arkası tribünü	71	143.35		
Umursamaz tepkiler	Stadyumda izlemiyorlar	83	137.13	7.27	.201
	Loca	5	102.30		
	VIP tribünü	16	153.66		
	Kapalı tribün	47	153.94		
	Maraton tribünü	53	146.31		
	Kale arkası tribünü	71	121.25		
Sürekli öfke ölçeği	Stadyumda izlemiyorlar	83	147.96	4.43	.489
	Loca	5	170.70		
	VIP tribünü	16	123.38		
	Kapalı tribün	47	130.99		
	Maraton tribünü	53	125.71		
	Kale arkası	71	141.17		
Öfke içte alt ölçeği	Stadyumda izlemiyorlar	83	136.92	5.97	.309
	Loca	5	162.00		
	VIP tribünü	16	167.38		
	Kapalı tribün	47	149.79		
	Maraton tribünü	53	137.16		
	Kale arkası tribünü	71	123.77		
Öfke dışta alt ölçeği	Stadyumda izlemiyorlar	83	131.31	3.85	.570
	Loca	5	98.60		
	VIP tribünü	16	164.38		
	Kapalı tribün	47	143.45		
	Maraton tribünü	53	140.48		
	Kale arkası tribünü	71	137.20		
Öfke kontrolü	Stadyumda izlemiyorlar	83	131.19	5.77	.328
	Loca	5	113.50		
	VIP tribünü	16	152.59		
	Kapalı tribün	47	160.27		
	Maraton tribünü	53	132.25		
	Kale arkası tribünü	71	133.94		

*p<0.05

Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=4.43$, $p=.489$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından

istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.97$, $p=.309$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından stadyumda maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.3.85$, $p=.570$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=5.77$, $p=.328$].

Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.70$, $p=.593$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=3.28$, $p=.657$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=9.16$, $p=.103$].

Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=7.35$, $p=.196$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=1.00$, $p=.962$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları

açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.48, p=.360].

Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05).

Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=5.39, p=.370]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından VIP tribünde maçı izleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [k-w=13.86, p=.016]. VIP tribünde maçları seyreden bireylerin, diğer bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=8.37, p=.137].

Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre intikam ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark vardır [k-w=5.29, p=.381]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w= 11.01, p=.051].

Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=8.40, p=.135]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [k-w=3.06, p=.690]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke

dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=.781$, $p=.978$]. Bireylerin stadyumda maçları nerede izledikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından maçları nerede izledikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$k-w=7.27$, $p=.201$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi beşinci olarak “bireylerin taraftarları olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.28. Bireylerin Taraftarı Olduğu Takımın Ürünlerini Satın Alma Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Ürünleri satın alma	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	175	67.17	16.26	.231	.817
	Hayır	100	66.70	16.77		
Sakin davranışlar	Evet	175	30.91	7.84	-.937	.350
	Hayır	100	31.88	8.84		
Pasif agresif düşünceler	Evet	175	31.56	8.71	1.60	.110
	Hayır	100	29.81	8.76		
İçe dönük tepkiler	Evet	175	28.62	7.76	.849	.397
	Hayır	100	27.81	7.40		
	Ürünleri satın alma	N	Sıralama ort.	U	P	
Öfke belirtileri	Evet	175	143.23	7835.50	.149	
	Hayır	100	128.86			
Haksızlığa uğrama	Evet	175	141.36	8162.50	.354	
	Hayır	100	132.13			
Eleştirilme	Evet	175	137.84	8721.50	.964	
	Hayır	100	138.29			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	175	142.86	7900.00	.180	
	Hayır	100	129.50			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	175	140.55	8304.00	.481	
	Hayır	100	133.54			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	175	143.37	7810.50	.138	
	Hayır	100	128.61			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	175	137.33	8633.00	.853	
	Hayır	100	139.17			
Saldırgan davranışlar	Evet	175	146.34	7291.00	.021*	
	hayır	100	123.41			
Kaygılı davranışlar	Evet	175	140.64	8287.50	.464	
	Hayır	100	133.38			

İntikam tepkileri	Evet	175	143.61	7767.50	.121
	Hayır	100	128.18		
Umursamaz tepkiler	Evet	175	146.25	7305.50	.022*
	Hayır	100	123.56		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	175	148.93		
	Hayır	100	118.88		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	175	142.65	7937.00	.199
	Hayır	100	129.87		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	175	142.83	7905.00	.182
	Hayır	100	129.55		
Öfke kontrolü	Evet	175	136.21	8436.00	.620
	Hayır	100	141.14		

*p<0.05

Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.231$, $p=.817$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.937$, $p=.350$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.60$, $p=.110$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.849$, $p=.397$].

Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7835.50$, $p=.149$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında

anlamli bir fark yoktur [U=8162.50, p=.354]. Bireylerin taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında anlamli bir fark yoktur [U=8721.50, p=.964].

Bireylerin taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında anlamli bir fark yoktur [U=7900.00, p=.180]. Bireylerin taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında anlamli bir fark vardır [U=8304.00, p=.481]. Bireylerin taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında anlamli bir fark yoktur [U=7810.50, p=.138].

Bireylerin taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında anlamli bir fark yoktur [U=8633.00, p=.853]. Bireylerin taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alan bireylerin lehine bir fark vardır [U=7291.00, p=.021]. Taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alan bireylerin, satın almayan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftari olduğu takimin ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından taraftari olduğu

takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8287.50$, $p=.464$].

Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7767.50$, $p=.121$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7305.50$, $p=.022$]. Taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alan bireylerin, satın almayan bireylere oranla umursamaz tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6838.00$, $p=.003$]. Taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alan bireylerin, satın almayan bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7937.00$, $p=.199$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7905.00$, $p=.182$]. Bireylerin taraftarları olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından taraftarları olduğu takımın ürünlerini satın alma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8436.00$, $p=.620$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi altıncı olarak “bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımlarına aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.29. Bireylerin Rakip Takımın Spor Yazarlarının Kendi Takımlarına Aleyhine Yazmış Olduğu Yazılara Öfkelenme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Öfke durumu	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	127	69.37	15.40	2.22	.027*
	Hayır	148	64.97	17.04		
Sakin davranışlar	Evet	127	30.73	8.41	-.996	.320
	Hayır	148	31.72	8.04		
Pasif agresif düşünceler	Evet	127	31.97	8.71	1.84	.066
	Hayır	148	30.02	8.72		
İçe dönük tepkiler	Evet	127	28.72	7.44	.798	.425
	Hayır	148	27.98	7.80		
	Öfke durumu	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	127	155.59		7164.50	.001*
	Hayır	148	122.91			
Haksızlığa uğrama	Evet	127	147.75		8160.00	.059
	Hayır	148	129.64			
Eleştirilme	Evet	127	155.03		7235.00	.001*
	Hayır	148	123.39			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	127	156.10		7099.50	.000*
	Hayır	148	122.47			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	127	157.20		6959.00	.000*
	Hayır	148	121.52			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	127	148.13		8111.00	.050
	Hayır	148	129.30			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	127	148.83		8022.50	.036*
	Hayır	148	128.71			
Saldırgan davranışlar	Evet	127	162.16		6329.50	.000*
	Hayır	148	117.27			
Kaygılı davranışlar	Evet	127	139.78		9171.50	.730
	Hayır	148	136.47			
İntikam tepkileri	Evet	127	154.71		7276.00	.001*
	Hayır	148	123.66			
Umursamaz tepkiler	Evet	127	142.88		8778.00	.343
	Hayır	148	133.81			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	127	157.68		6898.50	.000*
	Hayır	148	121.11			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	127	137.56		9342.50	.933
	Hayır	148	138.38			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	127	149.34		7957.50	.028*
	Hayır	148	128.27			
Öfke kontrolü	Evet	127	124.68		7706.00	.010*
	Hayır	148	149.43			

*p<0.05

Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t = 2.22$, $p = .027$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -.996$, $p = .320$]. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından öfke durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = 1.84$, $p = .066$]. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından öfke durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = .798$, $p = .425$].

Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U = 7164.50$, $p = .001$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U = 8160.00$, $p = .059$]. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine arasında anlamlı bir

fark vardır [U=7235.000, p=.001]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7099.50, p=.000]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6959.000, p=.000]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8111.00, p=.050].

Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=8022.50, p=.036]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6329.50, p=.000]. Taraftarı olduğu takımın aleyhine yazılan yazılara öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9171.50$, $p=.730$].

Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7276.00$, $p=.001$]. Öfkelenen bireylerin öfkelenmeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8778.00$, $p=.343$].

Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6898.50$, $p=.000$]. Öfkelenen bireylerin öfkelenmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımlarına aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9342.50$, $p=.933$]. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7957.50$, $p=.028$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımlarına aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke

kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından öfkelenmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7706.00$, $p=.010$]. Öfkelenmeyen bireylerin, öfkelenen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi yedinci olarak “bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.30. Bireylerin Sosyal Medyada Takımlarıyla İlgili Yer Alan Olumsuz Yazılara Öfkelenme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Öfke durumu	N	X	SS	T	P																																																																																																																																																			
Ciddiye alınmama	Evet	143	69.80	15.18	2.98	.003*																																																																																																																																																			
	Hayır	132	63.96	17.22			Sakin davranışlar	Evet	143	30.62	8.38	-1.35	.177	Hayır	132	31.96	8.01	Pasif agresif düşünceler	Evet	143	31.85	8.97	1.83	.068	Hayır	132	29.92	8.43	İçe dönük tepkiler	Evet	143	29.10	7.52	1.76	.079	Hayır	132	27.48	7.69		Öfke durumu	N	Sıralama ort.	U	P		Öfke belirtileri	Evet	143	156.10	6849.50	.000*		Hayır	132	118.39	Haksızlığa uğrama	Evet	143	152.24	7402.00	.002*		Hayır	132	122.58	Eleştirilme	Evet	143	156.82	6746.50	.000*		Hayır	132	117.61	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*		Hayır	132	116.99	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852	
Sakin davranışlar	Evet	143	30.62	8.38	-1.35	.177																																																																																																																																																			
	Hayır	132	31.96	8.01			Pasif agresif düşünceler	Evet	143	31.85	8.97	1.83	.068	Hayır	132	29.92	8.43	İçe dönük tepkiler	Evet	143	29.10	7.52	1.76	.079	Hayır	132	27.48	7.69		Öfke durumu	N	Sıralama ort.	U	P		Öfke belirtileri	Evet	143	156.10	6849.50	.000*		Hayır	132	118.39	Haksızlığa uğrama	Evet	143	152.24	7402.00	.002*		Hayır	132	122.58	Eleştirilme	Evet	143	156.82	6746.50	.000*		Hayır	132	117.61	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*		Hayır	132	116.99	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93								
Pasif agresif düşünceler	Evet	143	31.85	8.97	1.83	.068																																																																																																																																																			
	Hayır	132	29.92	8.43			İçe dönük tepkiler	Evet	143	29.10	7.52	1.76	.079	Hayır	132	27.48	7.69		Öfke durumu	N	Sıralama ort.	U	P		Öfke belirtileri	Evet	143	156.10	6849.50	.000*		Hayır	132	118.39	Haksızlığa uğrama	Evet	143	152.24	7402.00	.002*		Hayır	132	122.58	Eleştirilme	Evet	143	156.82	6746.50	.000*		Hayır	132	117.61	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*		Hayır	132	116.99	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																			
İçe dönük tepkiler	Evet	143	29.10	7.52	1.76	.079																																																																																																																																																			
	Hayır	132	27.48	7.69				Öfke durumu	N	Sıralama ort.	U	P		Öfke belirtileri	Evet	143	156.10	6849.50	.000*		Hayır	132	118.39	Haksızlığa uğrama	Evet	143	152.24	7402.00	.002*		Hayır	132	122.58	Eleştirilme	Evet	143	156.82	6746.50	.000*		Hayır	132	117.61	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*		Hayır	132	116.99	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																														
	Öfke durumu	N	Sıralama ort.	U	P																																																																																																																																																				
Öfke belirtileri	Evet	143	156.10	6849.50	.000*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	118.39				Haksızlığa uğrama	Evet	143	152.24	7402.00	.002*		Hayır	132	122.58	Eleştirilme	Evet	143	156.82	6746.50	.000*		Hayır	132	117.61	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*		Hayır	132	116.99	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																															
Haksızlığa uğrama	Evet	143	152.24	7402.00	.002*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	122.58				Eleştirilme	Evet	143	156.82	6746.50	.000*		Hayır	132	117.61	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*		Hayır	132	116.99	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																									
Eleştirilme	Evet	143	156.82	6746.50	.000*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	117.61				Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*		Hayır	132	116.99	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	143	157.40	6664.50	.000*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	116.99				Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*		Hayır	132	117.75	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																													
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	143	156.69	6765.00	.000*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	117.75				Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*		Hayır	132	120.93	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																																							
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	143	153.76	7184.50	.001*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	120.93				Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*		Hayır	132	123.37	Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																																																	
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	143	151.51	7506.50	.003*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	123.37				Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*		Hayır	132	115.09	Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																																																											
Saldırgan davranışlar	Evet	143	159.15	6413.50	.000*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	115.09				Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*		Hayır	132	127.23	İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																																																																					
Kaygılı davranışlar	Evet	143	147.94	8016.50	.030*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	127.23				İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*		Hayır	132	121.52	Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																																																																															
İntikam tepkileri	Evet	143	153.22	7262.00	.001*																																																																																																																																																				
	Hayır	132	121.52				Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852		Hayır	132	138.93																																																																																																																																									
Umursamaz tepkiler	Evet	143	137.14	9315.50	.852																																																																																																																																																				
	Hayır	132	138.93																																																																																																																																																						

Sürekli öfke ölçeği	Evet	143	158.92	6447.00	.000*
	Hayır	132	115.34		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	143	140.77	9041.50	546
	Hayır	132	135.00		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	143	152.06	7428.00	.002*
	Hayır	132	122.77		
Öfke kontrolü	Evet	143	127.44	7928.50	.022*
	Hayır	132	149.44		

*p<0.05

Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.98$, $p=.003$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-1.35$, $p=.177$]. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından öfke durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.83$, $p=.068$]. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından öfke durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.76$, $p=.079$].

Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6849.50$, $p=.000$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7402.00$, $p=.002$]. Öfkelenen

bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6746.50$, $p=.000$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6664.50$, $p=.000$]. Öfkelenen bireylerin öfkelenmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6765.00$, $p=.000$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7184.50$, $p=.001$]. Öfkelenen bireylerin öfkelenmeyen bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7506.50$, $p=.003$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara

öfkelenme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine bir fark vardır [$U=6413.50$, $p=.000$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine bir fark vardır [$U=8016.50$, $p=.30$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla kaygılı davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7262.00$, $p=.001$]. Öfkelenen bireylerin öfkelenmeyen bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9315.50$, $p=.852$].

Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6447.00$, $p=.000$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9041.50$, $p=.546$]. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır

($p < 0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7428.00$, $p=.002$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından öfkelenmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7928.50$, $p=.022$]. Öfkelenmeyen bireylerin öfkelenen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi sekizinci olarak “bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı ile ilgili düşünceleri ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.31. Bireylerin Stadyumlarda Görev Alan Polis ya da Özel Güvenlik Güçlerinin Şiddet Olaylarını Artırıp Artırmadığı ile İlgili Düşünceleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Düşünce	N	X	SS	T	P																																																																																																			
Ciddiye alınmama	Evet	95	70.45	16.44	2.55	.011*																																																																																																			
	Hayır	180	65.18	16.16			Sakin davranışlar	Evet	95	31.72	8.41	.675	.500	Hayır	180	31.02	8.12	Pasif agresif düşünceler	Evet	95	31.32	8.59	.548	.584	Hayır	180	30.71	8.86	İçe dönük tepkiler	Evet	95	29.20	7.34	1.37	.169	Hayır	180	27.86	7.76		Düşünce	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Evet	95	152.71	7153.00	.026*	Hayır	180	130.24	Haksızlığa uğrama	Evet	95	155.97	6842.50	.006*	Hayır	180	128.51	Eleştirilme	Evet	95	140.18	8342.50	.740	Hayır	180	136.85	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*	Hayır	180	129.23	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378
Sakin davranışlar	Evet	95	31.72	8.41	.675	.500																																																																																																			
	Hayır	180	31.02	8.12			Pasif agresif düşünceler	Evet	95	31.32	8.59	.548	.584	Hayır	180	30.71	8.86	İçe dönük tepkiler	Evet	95	29.20	7.34	1.37	.169	Hayır	180	27.86	7.76		Düşünce	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Evet	95	152.71	7153.00	.026*	Hayır	180	130.24	Haksızlığa uğrama	Evet	95	155.97	6842.50	.006*	Hayır	180	128.51	Eleştirilme	Evet	95	140.18	8342.50	.740	Hayır	180	136.85	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*	Hayır	180	129.23	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94								
Pasif agresif düşünceler	Evet	95	31.32	8.59	.548	.584																																																																																																			
	Hayır	180	30.71	8.86			İçe dönük tepkiler	Evet	95	29.20	7.34	1.37	.169	Hayır	180	27.86	7.76		Düşünce	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Evet	95	152.71	7153.00	.026*	Hayır	180	130.24	Haksızlığa uğrama	Evet	95	155.97	6842.50	.006*	Hayır	180	128.51	Eleştirilme	Evet	95	140.18	8342.50	.740	Hayır	180	136.85	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*	Hayır	180	129.23	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																			
İçe dönük tepkiler	Evet	95	29.20	7.34	1.37	.169																																																																																																			
	Hayır	180	27.86	7.76				Düşünce	N	Sıralama ort.	U	P	Öfke belirtileri	Evet	95	152.71	7153.00	.026*	Hayır	180	130.24	Haksızlığa uğrama	Evet	95	155.97	6842.50	.006*	Hayır	180	128.51	Eleştirilme	Evet	95	140.18	8342.50	.740	Hayır	180	136.85	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*	Hayır	180	129.23	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																														
	Düşünce	N	Sıralama ort.	U	P																																																																																																				
Öfke belirtileri	Evet	95	152.71	7153.00	.026*																																																																																																				
	Hayır	180	130.24			Haksızlığa uğrama	Evet	95	155.97	6842.50	.006*	Hayır	180	128.51	Eleştirilme	Evet	95	140.18	8342.50	.740	Hayır	180	136.85	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*	Hayır	180	129.23	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																																														
Haksızlığa uğrama	Evet	95	155.97	6842.50	.006*																																																																																																				
	Hayır	180	128.51			Eleştirilme	Evet	95	140.18	8342.50	.740	Hayır	180	136.85	Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*	Hayır	180	129.23	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																																																							
Eleştirilme	Evet	95	140.18	8342.50	.740																																																																																																				
	Hayır	180	136.85			Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*	Hayır	180	129.23	Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																																																																
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	95	154.61	6972.00	.012*																																																																																																				
	Hayır	180	129.23			Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321	Hayır	180	134.54	Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																																																																									
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	95	144.55	7928.00	.321																																																																																																				
	Hayır	180	134.54			Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071	Hayır	180	131.72	Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																																																																																		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	95	149.90	7419.50	.071																																																																																																				
	Hayır	180	131.72			Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378	Hayır	180	134.94																																																																																											
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	95	143.81	7998.50	.378																																																																																																				
	Hayır	180	134.94																																																																																																						

Saldırgan davranışlar	Evet	95	151.69	7249.50	.038*
	Hayır	180	130.78		
Kaygılı davranışlar	Evet	95	140.52	8311.00	.702
	Hayır	180	136.67		
İntikam tepkileri	Evet	95	142.90	8084.50	.458
	Hayır	180	135.41		
Umursamaz tepkiler	Evet	95	140.92	8272.50	.656
	Hayır	180	136.46		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	95	149.33	7474.00	.086
	Hayır	180	132.02		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	95	151.01	7314.50	.048*
	Hayır	180	131.14		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	95	147.96	7603.50	.130
	Hayır	180	132.74		
Öfke kontrolü	Evet	95	137.60	8512.00	.952
	Hayır	180	138.21		

*p<0.05

Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını artırdığını düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.55$, $p=.011$]. Şiddet olaylarını artırdığını düşünen bireylerin, şiddet olaylarını artırmadığını düşünen bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.675$, $p=.500$]. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından öfke durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.548$, $p=.584$]. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından öfke durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.37$, $p=.169$].

Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını artırdığını düşünen bireylerin lehine

anlamli bir fark vardir [U=7153.00, p=.026]. Şiddet olaylarini arttirdigini duŐunen bireylerin, Şiddet olaylarini arttirmadigini duŐunen bireylere oranla oŐke belirtileri duzeylerinin daha yuŐek olduğu saptanmiŐtır. Bireylerin stadyumlarda g orev alan polis ya da ozel guvenlik guclerinin Şiddet olaylarini artirip artirmadigi arasında bireylerin haksizliga uğrama oŐeĐi puanı aÇısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadir (p<0.05). Buna g oere haksizliga uğrama oŐeĐi puanları aÇısından Şiddet olaylarini arttirdigini duŐunen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardir [U=6842.50, p=.006]. Şiddet olaylarini arttirdigini duŐunen bireylerin, Şiddet olaylarini arttirmadigini duŐunen bireylere oranla haksizliga uğrama duzeylerinin daha yuŐek olduğu saptanmiŐtır. Bireylerin stadyumlarda g orev alan polis ya da ozel guvenlik guclerinin Şiddet olaylarini artirip artirmadigi arasında bireylerin eleştirilme oŐeĐi puanı aÇısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadir (p>0.05). Buna g oere eleştirilme oŐeĐi puanları aÇısından Şiddeti arttirip arttirmadigi arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8342.50, p=.740].

Bireylerin stadyumlarda g orev alan polis ya da ozel guvenlik guclerinin Şiddet olaylarini artirip artirmadigi arasında bireylerin oŐkesine y onelik duŐunceler oŐeĐi puanı aÇısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadir (p<0.05). Buna g oere oŐkesine y onelik duŐunceler oŐeĐi puanları aÇısından Şiddeti arttirdigini duŐunen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardir [U=6972.00, p=.012]. Şiddet olaylarini arttirdigini duŐunen bireylerin, Şiddet olaylarini arttirmadigini duŐunen bireylere oranla oŐkesine y onelik duŐunceler duzeylerinin daha yuŐek olduğu saptanmiŐtır. Bireylerin stadyumlarda g orev alan polis ya da ozel guvenlik guclerinin Şiddet olaylarini artirip artirmadigi arasında bireylerin diğerlerine y onelik duŐunceler oŐeĐi puanı aÇısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadir (p>0.05). Buna g oere diğerlerine y onelik duŐunceler oŐeĐi puanları aÇısından Şiddet olaylarini arttirip arttirmadigi arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7928.00, p=.321]. Bireylerin stadyumlarda g orev alan polis ya da ozel guvenlik guclerinin Şiddet olaylarini artirip artirmadigi arasında bireylerin kendisine y onelik duŐunceler oŐeĐi puanı aÇısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadir (p>0.05). Buna g oere kendisine y onelik duŐunceler oŐeĐi puanları aÇısından Şiddet olaylarini arttirip arttirmadigi arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7419.50, p=.071].

Bireylerin stadyumlarda g orev alan polis ya da ozel guvenlik guclerinin Şiddet olaylarini artirip artirmadigi arasında bireylerin duŐyaya y onelik duŐunceler

ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7998.80$, $p=.378$]. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından şiddet olaylarının arttığını düşünen bireylerin lehine bir fark vardır [$U=7249.50$, $p=.038$]. Şiddet olaylarının arttığını düşünen bireylerin, şiddet olaylarını arttırmadığını düşünen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8311.00$, $p=.702$].

Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8084.50$, $p=.458$]. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8272.50$, $p=.656$].

Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7474.00$, $p=.086$]. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından şiddet

olaylarını artırdığını düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7314.50, p=.048]. Şiddet olaylarının arttığını düşünen bireylerin, şiddet olaylarını artırmadığını düşünen bireylere oranla öfke içte düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7603.50, p=.130]. Bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığı arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından şiddet olaylarını arttırıp arttırmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8512.00, p=.952].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde yirmi dokuzuncu olarak “bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı ile ilgili düşünceleri ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.32. Bireylerin Stadyumlarda Yer Alan Polis ya da Özel Güvenlik Güçlerinin Sayıca Fazla Olmasının Şiddet Olaylarına Karşı Caydırıcı Etkisi Olup Olamayacağı ile İlgili Düşünceleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Düşünce	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	113	66.81	16.40	-.159	.873
	Hayır	162	67.13	16.49		
Sakin davranışlar	Evet	113	32.07	8.10	1.35	.175
	Hayır	162	30.70	8.27		
Pasif agresif düşünceler	Evet	113	32.23	8.49	2.07	.039*
	Hayır	162	30.01	8.85		
İçer dönük tepkiler	Evet	113	29.08	7.98	1.38	.168
	Hayır	162	27.79	7.35		
	Düşünce	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	113	134.80	8791.50		.577
	Hayır	162	140.23			
Haksızlığa uğrama	Evet	113	135.92	8918.50		.718
	Hayır	162	139.45			
Eleştirilme	Evet	113	139.46	8988.50		.799
	Hayır	162	136.98			

Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	113	140.49	8871.50	.664
	Hayır	162	136.26		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	113	139.33	9003.00	.817
	Hayır	162	137.07		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	113	135.61	8882.50	.676
	Hayır	162	139.67		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	113	141.87	8715.50	.499
	Hayır	162	135.30		
Saldırgan davranışlar	Evet	113	145.38	8319.00	.198
	Hayır	162	132.85		
Kaygılı davranışlar	Evet	113	140.00	8926.50	.726
	Hayır	162	136.60		
İntikam tepkileri	Evet	113	143.73	8505.00	.318
	Hayır	162	134.00		
Umursamaz tepkiler	Evet	113	135.38	8856.50	.646
	Hayır	162	139.83		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	113	145.85	8266.00	.171
	Hayır	162	132.52		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	113	137.11	9052.50	.877
	Hayır	162	138.62		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	113	144.27	8444.00	.273
	Hayır	162	133.62		
Öfke kontrolü	Evet	113	142.83	8607.50	.400
	Hayır	162	134.63		

* $p < 0.05$

Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olmaması arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -.159$, $p = .873$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olmaması arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = 1.35$, $p = .175$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olabileceğini düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t = 2.07$, $p = .039$]. Caydırıcı etkisi olabileceğini düşünen bireylerin, caydırıcı etkisi olabileceğini düşünmeyen bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak

anlamli fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ie donuk tepkiler oleği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.38$, $p=.168$].

Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da ozel guvenlik gulerinin sayıca fazla olmasının Şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin ofke belirtileri oleği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ofke belirtileri oleği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8791.50$, $p=.577$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da ozel guvenlik gulerinin sayıca fazla olmasının Şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin haksızlığa uğrama oleği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama oleği puanları açısından caydırıcı olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8918.50$, $p=.718$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da ozel guvenlik gulerinin sayıca fazla olmasının Şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin eleştirilme oleği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme oleği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8988.50$, $p=.799$].

Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da ozel guvenlik gulerinin sayıca fazla olmasının Şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin ofkesine yonelik duŐunceler oleği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ofkesine yonelik duŐunceler oleği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8871.50$, $p=.664$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da ozel guvenlik gulerinin sayıca fazla olmasının Şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin diğerlerine yonelik duŐunceler oleği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yonelik duŐunceler oleği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9003.00$, $p=.817$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da ozel guvenlik gulerinin sayıca fazla olmasının Şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin kendisine yonelik duŐunceler oleği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yonelik duŐunceler oleği puanları

açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8882.50, p=.676].

Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olmayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8715.50, p=.499]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olmayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8319.00, p=.198]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olmayacağı arasında anlamlı bir fark vardır [U=8926.50 , p=.726].

Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8505.00, p=.646]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8856.50, p=.646].

Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark

bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8266.00$, $p=.171$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9052.50$, $p=.877$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8444.00$, $p=.273$]. Bireylerin stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından caydırıcı etkisi olup olamayacağı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8607.50$, $p=.400$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuzuncu olarak “bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.33. Bireylerin Maç İzlerken Küfür Edip Etmeme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Küfür edip etmeme durumları		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	139	66.33	15.99	-.686	.493
	Hayır	136	67.69	16.88		
Sakin davranışlar	Evet	139	30.46	8.46	-1.64	.101
	Hayır	136	32.08	7.91		
Pasif agresif düşünceler	Evet	139	31.89	9.00	1.86	.063
	Hayır	136	29.93	8.42		
İçe dönük tepkiler	Evet	139	28.03	7.65	-.639	.523
	Hayır	136	28.62	7.62		
Küfür edip etmeme durumları		N	Sıralama ort.	U	P	
Öfke belirtileri	Evet	139	154.68	7133.50	.000*	
	Hayır	136	120.95			

Haksızlığa uğrama	Evet	139	142.09	8884.00	.389
	Hayır	136	133.82		
Eleştirilme	Evet	139	139.96	9179.50	.679
	Hayır	136	136.00		
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	139	151.62	7559.50	.004*
	Hayır	136	124.08		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	139	139.33	9266.50	.778
	Hayır	136	136.64		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	139	145.45	8416.50	.115
	Hayır	136	130.39		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	139	141.70	8938.00	.434
	Hayır	136	134.22		
Saldırgan davranışlar	Evet	139	162.57	6037.00	.000*
	Hayır	136	112.89		
Kaygılı davranışlar	Evet	139	145.61	8394.50	.108
	Hayır	136	130.22		
İntikam tepkileri	Evet	139	157.09	6798.50	.000*
	Hayır	136	118.49		
Umursamaz tepkiler	Evet	139	140.10	9160.00	.656
	Hayır	136	135.85		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	139	159.45	6470.00	.000*
	hayır	136	116.07		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	139	143.45	8695.00	.250
	Hayır	136	132.43		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	139	152.76	7401.00	.002*
	Hayır	136	122.92		
Öfke kontrolü	Evet	139	127.79	8032.50	.031*
	Hayır	136	148.44		

* $p < 0.05$

Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -686$, $p = .493$]. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -1.64$, $p = .101$]. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = 1.86$, $p = .063$]. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -.639$, $p = .523$].

Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7133.50$, $p=.000$]. Küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8884.00$, $p=.389$]. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9179.50$, $p=.679$].

Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7559.50$, $p=.004$]. Küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9266.50$, $p=.778$]. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8416.50$, $p=.115$].

Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur

[U=8938.00, p=.434]. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6037.00 , p=.000]. Küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8394.50 , p=.108].

Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6798.50, p=.000]. Küfür eden bireylerin küfür etmeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=9160.00 , p=.656].

Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6470.00, p=.000]. Küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8695.00, p=.250]. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7401.00, p=.002]. Küfür eden bireylerin küfür etmeyen bireylere oranla öfke

dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maç izlerken küfür edip etmeme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından küfür etmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=8032.50$, $p=.031$]. Küfür etmeyen bireylerin, küfür eden bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz birinci olarak “bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.34. Bireylerin Tuttukları Takımı Kendilerinin Bir Parçası gibi Sahiplenme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Sahiplenme durumları		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	149	67.46	16.64	.511	.610
	Hayır	126	66.45	16.20		
Sakin davranışlar	Evet	149	30.22	8.29	-2.30	.022*
	Hayır	126	32.50	7.98		
Pasif agresif düşünceler	Evet	149	31.04	9.23	.232	.817
	Hayır	126	30.79	8.19		
İçe dönük tepkiler	Evet	149	28.00	7.69	-.772	.441
	Hayır	126	28.71	7.57		
Sahiplenme durumları		N	Sıralama ort.	U	P	
Öfke belirtileri	Evet	149	140.32	9042.00	.599	
	Hayır	126	135.26			
Haksızlığa uğrama	Evet	149	141.72	8832.00	.398	
	Hayır	126	133.60			
Eleştirilme	Evet	149	142.02	8788.00	.361	
	Hayır	126	133.25			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	149	142.71	8685.50	.285	
	Hayır	126	132.43			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	149	139.23	9204.00	.780	
	Hayır	126	136.55			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	149	140.03	9085.00	.645	
	Hayır	126	135.60			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	149	140.03	9084.50	.644	
	Hayır	126	135.60			
Saldırgan davranışlar	Evet	149	146.38	8138.50	.057	
	Hayır	126	128.09			
Kaygılı davranışlar	Evet	149	134.55	8872.50	.432	
	Hayır	126	142.08			
İntikam tepkileri	Evet	149	140.36	9036.00	.593	
	Hayır	126	135.21			
Umursamaz tepkiler	Evet	149	140.82	8967.00	.520	
	Hayır	126	134.67			

Sürekli öfke ölçeği	Evet	149	147.58	7959.00	.029*
	Hayır	126	126.67		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	149	131.55	8425.50	.142
	Hayır	126	145.63		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	149	138.90	9252.50	.837
	Hayır	126	136.93		
Öfke kontrolü	Evet	149	134.66	8890.00	.449
	Hayır	126	141.94		

*p<0.05

Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.511$, $p=.610$]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-.210$, $p=.022$]. Sahiplenmeyen bireylerin, sahiplenilen bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.232$, $p=.817$]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.772$, $p=.441$].

Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9042.00$, $p=.599$]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre

haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8832.00, p=.398]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8788.00 , p=.361].

Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8685.50, p=.285]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=9085.00, p=.645]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=9084.50, p=.644].

Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8138.50, p=.644]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bir fark yoktur [U=8138.50, p=.057]. Bireylerin tuttıkları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin kaygılı

davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bir fark yoktur [$U=8872.50$, $p=.432$].

Bireylerin tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9036.00$, $p=.593$]. Bireylerin tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8967.00$, $p=.520$].

Bireylerin tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenilen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7959.00$, $p=.029$]. Tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenilen bireylerin, tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8425.50$, $p=.142$]. Bireylerin tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9252.50$, $p=.837$]. Bireylerin tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından tuttukları takımı

kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U8890.00, p=.449].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz ikinci olarak “bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.35. Bireylerin Tutmuş Oldukları Takımın Taraftarlarının Göstermiş Olduğu Tutum ve Davranışların Bireyi Etkileme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Etkileme durumları		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	151	68.03	15.43	1.14	.252
	Hayır	124	65.75	17.54		
Sakin davranışlar	Evet	151	30.60	8.39	-1.46	.144
	Hayır	124	32.06	7.97		
Pasif agresif düşünceler	Evet	151	31.69	8.81	1.60	.109
	Hayır	124	29.99	8.63		
İçe dönük tepkiler	Evet	151	28.84	7.20	1.23	.219
	Hayır	124	27.70	8.11		
Etkileme durumları		N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	151	148.40		7792.00	.017*
	Hayır	124	125.34			
Haksızlığa uğrama	Evet	151	146.42		8090.00	.052
	Hayır	124	127.74			
Eleştirilme	Evet	151	147.68		7901.00	.026*
	Hayır	124	126.22			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	151	147.75		7889.00	.025*
	Hayır	124	126.12			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	151	143.65		8509.00	.193
	Hayır	124	131.12			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	151	146.21		8122.50	.058
	Hayır	124	128.00			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	151	143.14		8585.50	.235
	Hayır	124	131.74			
Saldırgan davranışlar	Evet	151	145.91		8168.00	.069
	hayır	124	128.37			
Kaygılı davranışlar	Evet	151	144.30		8411.00	.146
	Hayır	124	130.33			
İntikam tepkileri	Evet	151	146.69		8050.50	.046*
	Hayır	124	127.42			
Umursamaz tepkiler	Evet	151	136.93		9201.00	.805
	Hayır	124	139.30			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	151	149.40		7640.50	.009*
	Hayır	124	124.12			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	151	139.75		9097.00	.686
	Hayır	124	135.86			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	151	141.82		8785.50	.378
	Hayır	124	133.35			
Öfke kontrolü	Evet	151	133.46		8676.50	.295
	Hayır	124	143.53			

*p<0.05

Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.14$, $p=.252$]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t= -1.46$, $p=.144$]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.60$, $p=.109$]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.23$, $p=.209$].

Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlarından etkilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7792.00$, $p=.017$]. Etkilenen bireylerin, etkilenmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş

olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8090.00, p=.052]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlarından etkilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7901.00, p=.026]. Etkilenen bireylerin etkilenmeyen bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlarından etkilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7889.00, p=.025]. Etkilenen bireylerin, etkilenmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8509.00, p=.193]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8122.50, p=.058].

Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından tutmuş

oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8585.50, p=.235]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bir fark yoktur [U=8168.50, p=.069]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8411.00 , p=.146].

Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlardan etkilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=8050.50, p=.046]. Etkilenen bireylerin, etkilenmeyen bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=9201.00, p=.805].

Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlardan etkilenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7640.50, p=.009]. Etkilenen bireylerin, etkilenmeyen bireylere oranla sürekli

öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9097.00$, $p=.686$]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8785.50$, $p=.378$]. Bireylerin tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8676.50$, $p=.295$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz üçüncü olarak “bireylerin tuttukları takım ve bir başka takım arasında daha önce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha sonra oynanan maçta rakip takıma öfke duyabilme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.36. Bireylerin Tuttukları Takım ve Bir Başka Takım Arasında Daha Önce Oynanan Maçta Herhangi Bir Olay Yaşanmışsa, İki Takım Arasında Daha Sonra Oynanan Maçta Rakip Takıma Öfke Duyabilme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Öfke duyma	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	111	67.50	14.47	.431	.667
	Hayır	164	66.66	17.65		
Sakin davranışlar	Evet	111	29.18	7.70	-3.51	.001*
	Hayır	164	32.67	8.28		
Pasif agresif düşünceler	Evet	111	32.19	8.70	1.99	.048*
	Hayır	164	30.06	8.71		
İçer dönük tepkiler	Evet	111	28.83	7.23	.912	.363
	Hayır	164	27.98	7.90		

	Öfke duyma	N	Sıralama ort.	U	P
Öfke belirtileri	Evet	111	164.09	6206.50	.000*
	Hayır	164	120.34		
Haksızlığa uğrama	Evet	111	144.93	8333.00	.234
	Hayır	164	133.31		
Eleştirilme	Evet	111	144.43	8388.50	.269
	Hayır	164	133.65		
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	111	158.17	6863.50	.001*
	Hayır	164	124.35		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	111	148.86	7897.00	.062
	Hayır	164	130.65		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	111	146.60	8147.50	.139
	Hayır	164	132.18		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	111	139.62	8922.50	.781
	Hayır	164	136.91		
Saldırgan davranışlar	Evet	111	169.30	5628.00	.000*
	Hayır	164	116.82		
Kaygılı davranışlar	Evet	111	149.25	7853.50	.053
	Hayır	164	130.39		
İntikam tepkileri	Evet	111	167.23	5858.00	.000*
	Hayır	164	118.22		
Umursamaz tepkiler	Evet	111	140.15	8863.00	.710
	Hayır	164	136.54		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	111	168.22	5747.50	.000*
	Hayır	164	117.55		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	111	142.42	8611.50	.447
	Hayır	164	135.01		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	111	161.51	6492.00	.000*
	Hayır	164	122.09		
Öfke kontrolü	Evet	111	113.19	6348.00	.000*
	Hayır	164	154.79		

*p<0.05

Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.431$, $p=.667$]. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duymayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-3.51$, $p=.001$]. Rakip takıma öfke duymayan bireylerin, rakip takıma öfke duyan bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=1.99$, $p=.048$]. Rakip takıma öfke duyan bireylerin, rakip takıma öfke duymayan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin

oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin ie dönük tepkiler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ie dönük tepkiler leği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.912$, $p=.363$].

Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin öfke belirtileri leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri leği puanları açısından rakip takıma öfke duyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6206.50$, $p=.000$]. Rakip takıma öfke duyan bireylerin, rakip takıma öfke duymayan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama leği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8333.00$, $p=.234$]. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin eleştirilme leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme leği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8388.50$, $p=.269$].

Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler leği puanları açısından rakip takıma öfke duyan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6863.50$, $p=.001$]. Rakip takıma öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler leği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7897.00$, $p=.062$]. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre

kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8147.50$, $p=.139$].

Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8922.00$, $p=.781$]. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından rakip takıma öfkelenen bireylerin lehine bir fark vardır [$U=5628.00$, $p=.000$]. Rakip takıma öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7853.50$, $p=.053$].

Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından rakip takıma öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5858.00$, $p=.000$]. Rakip takıma öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8863.00$, $p=.710$].

Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından rakip takıma öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5747.50$, $p=.000$]. Rakip takıma öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla sürekli öfke

düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8611.50$, $p=.447$]. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından rakip takıma öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6492.00$, $p=.000$]. Rakip takıma öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından rakip takıma öfkelenmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6348.00$, $p=.000$]. Rakip takıma öfkelenmeyen bireylerin, öfkelenen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz dördüncü olarak “bireyleri medyada yer alan spor haberleri bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.37. Bireyleri Medyada Yer Alan Spor Haberleri Bireyi Şiddet Göstermeye Yönelik Tahrik Etme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Öfke duyma	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	86	66.38	14.39	-.451	.652
	Hayır	189	67.28	17.30		
Sakin davranışlar	Evet	86	29.24	8.16	-2.78	.006*
	Hayır	189	32.18	8.10		
Pasif agresif düşünceler	Evet	86	31.68	8.59	.969	.333
	Hayır	189	30.58	8.83		
İçte dönük tepkiler	Evet	86	28.32	7.66	-.002	.998
	Hayır	189	28.32	7.64		
	Öfke duyma	N	Sıralama ort.	U	P	
Öfke belirtileri	Evet	86	159.59	6270.00	.002*	
	Hayır	189	128.17			
Haksızlığa uğrama	Evet	86	137.16	8055.00	.906	
	Hayır	189	138.38			

Eleştirilme	Evet	86	139.34	8012.00	.850
	Hayır	189	137.39		
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	86	155.05	6661.00	.016*
	Hayır	189	130.24		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	86	151.35	6979.00	.060
	Hayır	189	131.93		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	86	142.20	7766.00	.554
	Hayır	189	136.09		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	86	146.53	7393.00	.228
	Hayır	189	134.12		
Saldırgan davranışlar	Evet	86	166.55	5672.00	.000*
	Hayır	189	125.01		
Kaygılı davranışlar	Evet	86	137.87	8116.00	.986
	Hayır	189	138.06		
İntikam tepkileri	Evet	86	157.35	6463.00	.006*
	Hayır	189	129.20		
Umursamaz tepkiler	Evet	86	140.07	7949.00	.770
	Hayır	189	137.06		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	86	155.01	6664.50	.017*
	Hayır	189	130.26		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	86	133.78	7764.00	.552
	Hayır	189	139.92		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	86	157.53	6447.00	.006*
	Hayır	189	129.11		
Öfke kontrolü	Evet	86	119.42	6529.00	.009*
	Hayır	189	146.46		

*p<0.05

Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.451$, $p=.652$]. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.78$, $p=.006$]. Medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olmayan bireylerin, şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.969$, $p=.333$]. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında

bireylerin ie dönük tepkiler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ie dönük tepkiler leği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.002$, $p=.998$].

Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri leği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı Şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6270.00$, $p=.002$]. Şiddete yönelik olarak tahrik olan bireylerin, Şiddete yönelik olarak tahrik olmayan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama leği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8055.00$, $p=.906$]. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin eleştirilme leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme leği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8012.00$, $p=.850$].

Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler leği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı Şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6661.00$, $p=.016$]. Şiddet göstermeye yönelik olarak tahrik olan bireylerin, Şiddet göstermeye yönelik tahrik olmayan bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler leği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi Şiddet

göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6979.00, p=.060]. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7766.00, p=.554].

Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7393.00, p=.228]. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p<0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin lehine bir fark vardır [U=5672.00, p=.000]. Medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin, tahrik olmayan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8116.00, p=.986].

Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p<0.05). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6463.00, p=.006]. Medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin, tahrik olmayan bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet

göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7949.00$, $p=.770$].

Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6664.50$, $p=.017$]. Medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin, tahrik olmayan bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7764.00$, $p=.552$]. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6447.00$, $p=.006$]. Medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin, tahrik olmayan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Medyada yer alan spor haberlerinin bireyi şiddet göstermeye yönelik tahrik etme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olmayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6529.00$, $p=.009$]. Medyada yer alan spor haberlerinden dolayı şiddet göstermeye yönelik tahrik olmayan bireylerin, tahrik olan bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz beşinci olarak “bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.38. Bireylerin Öfkeli Hissettikleri Zamanlarda Maç İzlemeye Gidip Gitmeme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Maç izleme	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	74	65.79	16.72	-.738	.461
	Hayır	201	67.44	16.33		
Sakin davranışlar	Evet	74	28.93	8.84	-2.89	.004*
	Hayır	201	32.12	7.82		
Pasif agresif düşünceler	Evet	74	31.82	9.18	1.03	.304
	Hayır	201	30.59	8.59		
İçe dönük tepkiler	Evet	74	27.79	7.11	-.698	.486
	Hayır	201	28.52	7.82		
	Maç izleme	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	74	143.47		7032.50	.489
	Hayır	201	135.99			
Haksızlığa uğrama	Evet	74	139.56		7321.50	.843
	Hayır	201	137.43			
Eleştirilme	Evet	74	132.23		7010.00	.464
	Hayır	201	140.12			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	74	152.05		6397.00	.075
	Hayır	201	132.83			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	74	143.41		7037.00	.493
	Hayır	201	136.01			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	74	136.18		7302.00	.817
	Hayır	201	138.67			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	74	149.17		6610.50	.156
	Hayır	201	133.89			
Saldırgan davranışlar	Evet	74	161.89		5669.50	.002*
	Hayır	201	129.21			
Kaygılı davranışlar	Evet	74	138.18		7424.00	.982
	Hayır	201	137.94			
İntikam tepkileri	Evet	74	152.98		6328.50	.058
	Hayır	201	132.49			
Umursamaz tepkiler	Evet	74	139.51		7325.50	.848
	Hayır	201	137.45			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	74	157.33		6006.50	.014*
	Hayır	201	130.88			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	74	134.08		7147.00	.619
	Hayır	201	139.44			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	74	158.81		5897.00	.008*
	Hayır	201	130.34			
Öfke kontrolü	Evet	74	125.48		6510.50	.113
	Hayır	201	142.61			

*p<0.05

Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.738$, $p=.461$]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gitmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=-2.89$, $p=.004$]. Öfkeli hissettiklerinde maç izlemeye gitmeyen bireylerin, öfkeli hissettiklerinde maç izlemeye giden bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.03$, $p=.304$]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.698$, $p=.486$].

Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7032.50$, $p=.489$]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7321.50$, $p=.843$]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$).

Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7010.00, p=.464].

Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6397.00, p=.075]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7037.00, p=.493]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark yoktur [U=7302.00, p=.817].

Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark yoktur [U=6610.00, p=.156]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye giden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=5669.00, p=.002]. Öfkeli olduğunda maç izlemeye giden bireylerin, öfkeli olduğunda maç izlemeye gitmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği

puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7424.00 , p=982].

Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6328.50, p=.058]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7325.50 , p=.848].

Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye giden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6006.50, p=.014]. Öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye giden bireylerin, öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gitmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7147.00, p=.619]. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye giden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=5897.00, p=.008]. Öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye giden bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gitmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları

açısından öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gidip gitmeme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6510.50$, $p=.113$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz altıncı olarak “bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.39. Bireylerin Futbol Bahis Oyunları Oynama Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Oyun	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	86	65.93	16.43	-.730	.466
	Hayır	189	67.49	16.44		
Sakin davranışlar	Evet	86	31.26	8.38	.003	.998
	Hayır	189	31.26	8.16		
Pasif agresif düşünceler	Evet	86	32.16	8.77	1.58	.115
	Hayır	189	30.36	8.71		
İçe dönük tepkiler	Evet	86	29.29	7.93	1.41	.158
	Hayır	189	27.88	7.47		
	Oyun	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	86	139.63	7987.00	.819	
	Hayır	189	137.26			
Haksızlığa uğrama	Evet	86	136.63	8009.00	.847	
	Hayır	189	138.62			
Eleştirilme	Evet	86	137.10	8050.00	.900	
	Hayır	189	138.41			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	86	149.78	7114.00	.097	
	Hayır	189	132.64			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	86	157.58	6443.50	.006*	
	Hayır	189	129.09			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	86	152.51	6879.00	.041*	
	Hayır	189	131.40			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	86	152.42	6887.00	.042*	
	Hayır	189	131.44			
Saldırgan davranışlar	Evet	86	156.72	6517.00	.008*	
	Hayır	189	129.48			
Kaygılı davranışlar	Evet	86	143.40	7663.00	.446	
	Hayır	189	135.54			
İntikam tepkileri	Evet	86	151.19	6992.50	.063	
	Hayır	189	132.00			
Umursamaz tepkiler	Evet	86	151.51	6965.50	.056	
	Hayır	189	131.85			
Sürekli öfke ölçeği	evet	86	149.01	7180.00	.121	
	hayır	189	132.99			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	86	149.19	7164.50	.114	
	Hayır	189	132.91			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	86	146.52	7394.00	.229	
	Hayır	189	134.12			
Öfke kontrolü	Evet	86	134.95	7865.00	.668	
	Hayır	189	139.39			

* $p<0.05$

Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.730$, $p=.466$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t= .003$, $p=.998$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.58$, $p=.115$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.41$, $p=.158$].

Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7987.00$, $p=.819$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U= 8009.00$, $p=.847$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8050.00$, $p=.900$].

Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7114.00$, $p=.097$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında

bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6443.50$, $p=.000$]. Futbol bahis oyunları oynayan bireylerin, futbol bahis oyunları oynamayan bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6879.00$, $p=.041$]. Futbol bahis oyunları oynayan bireylerin, futbol bahis oyunları oynamayan bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6887.00$, $p=.042$]. Futbol bahis oyunları oynayan bireylerin, futbol bahis oyunları oynamayan bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6517.00$, $p=.008$]. Futbol bahis oyunları oynayan bireylerin, futbol bahis oyunları oynamayan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7663.00$, $p=.446$].

Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6992.50$, $p=.063$]. Bireylerin

futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6965.50$, $p=.056$].

Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7180.00$, $p=.121$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7164.50$, $p=.114$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7394.00$, $p=.229$]. Bireylerin futbol bahis oyunları oynama durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından futbol bahis oyunları oynama durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7865.00$, $p=.668$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz yedinci olarak “bireylerin futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.40. Bireylerin Futbol Maçlarında İki Takım Arasında Denge Yoksa Bu Durumun Bireyi Kızdırma Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Kızma	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	111	70.95	14.74	3.34	.001*
	Hayır	164	64.32	17.00		
Sakin davranışlar	Evet	111	31.93	8.21	1.11	.266
	Hayır	164	30.81	8.21		

Pasif agresif düşünceler	Evet	111	32.87	8.61	3.07	.002*
	Hayır	164	29.60	8.63		
İçe dönük tepkiler	Evet	111	30.13	7.68	3.28	.001*
	Hayır	164	27.10	7.37		
	Kızma	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	111	158.53		6823.50	.000*
	Hayır	164	124.11			
Haksızlığa uğrama	Evet	111	144.79		8348.00	.244
	Hayır	164	133.40			
Eleştirilme	Evet	111	150.38		7727.50	.033*
	Hayır	164	129.62			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	111	158.27		6852.50	.001*
	Hayır	164	124.28			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	111	160.88		6562.00	.000*
	Hayır	164	122.51			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	111	155.44		7166.00	.003*
	Hayır	164	126.20			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	111	151.01		7658.00	.025*
	Hayır	164	129.20			
Saldırgan davranışlar	Evet	111	145.76		8240.50	.183
	Hayır	164	132.75			
Kaygılı davranışlar	Evet	111	150.89		7671.00	.026*
	Hayır	164	129.27			
İntikam tepkileri	Evet	111	155.72		7135.00	.002*
	Hayır	164	126.01			
Umursamaz tepkiler	Evet	111	137.72		9071.00	.962
	Hayır	164	138.19			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	111	154.69		7249.50	.004*
	Hayır	164	126.70			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	111	148.86		7897.00	.062
	Hayır	164	130.65			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	111	149.59		7815.50	.046*
	Hayır	164	130.16			
Öfke kontrolü	Evet	111	140.26		8851.00	.698
	Hayır	164	136.47			

*p<0.05

Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t = 3.34$, $p = .001$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin kızmayan bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = 1.11$, $p = .266$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları

arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=3.007$, $p=.002$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=3.28$, $p=.001$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla içe dönük tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6823.50$, $p=.000$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8348.00$, $p=.244$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine arasında anlamlı bir fark vardır [$U=7727.50$, $p=.033$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6852.50$, $p=.001$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin kızmayan bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6562.00$, $p=.000$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7166.00$, $p=.003$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7658.00$, $p=.025$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım

arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8240.50$, $p=.183$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7671.00$, $p=.026$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla kaygılı davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7135.00$, $p=.002$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9071.00$, $p=.962$].

Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7249.50$, $p=.004$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, kızmayan bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları

arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7897.00$, $p=.062$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7815.50$, $p=.046$]. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8851.00$, $p=.698$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz sekizinci olarak “bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.41. Bireylerin Rakip Takım Taraftarları ile Sorunsuz Bir Şekilde Maç İzlenebileceğini Düşünüp Düşünmedikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Sorunsuz maç izleyebilme		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	166	66.16	16.85	-1.04	.299
	Hayır	109	68.27	15.74		
Sakin davranışlar	Evet	166	32.51	7.72	3.15	.002*
	Hayır	109	29.36	8.62		
Pasif agresif düşünceler	Evet	166	30.63	8.66	-.688	.492
	Hayır	109	31.37	8.92		
İçe dönük tepkiler	Evet	166	28.48	7.52	.430	.668
	Hayır	109	28.08	7.83		
Sorunsuz maç izleyebilme		N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	166	123.62		6660.00	.000*
	Hayır	109	159.90			
Haksızlığa uğrama	Evet	166	137.63		8985.50	.924
	Hayır	109	138.56			
Eleştirilme	Evet	166	132.59		8149.00	.163
	Hayır	109	146.24			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	166	126.71		7172.50	.004*
	Hayır	109	155.20			

Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	166	132.20	8085.00	.135
	Hayır	109	146.83		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	166	135.39	8614.50	.501
	Hayır	109	141.97		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	166	135.11	8566.50	.455
	Hayır	109	142.41		
Saldırgan davranışlar	Evet	166	122.09	6405.50	.000*
	Hayır	109	162.23		
Kaygılı davranışlar	Evet	166	137.17	8908.50	.829
	Hayır	109	139.27		
İntikam tepkileri	Evet	166	124.16	6749.00	.000*
	Hayır	109	159.08		
Umursamaz tepkiler	Evet	166	141.01	8547.50	.436
	Hayır	109	133.42		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	166	125.20	6923.00	.001*
	Hayır	109	157.49		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	166	129.68	7665.50	.032*
	Hayır	109	150.67		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	166	122.39	6455.00	.000*
	Hayır	109	161.78		
Öfke kontrolü	Evet	166	153.46	6480.50	.000*
	Hayır	109	114.45		

*p<0.05

Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-1.04$, $p=.299$]. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=3.15$, $p=.002$]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünen bireylerin, düşünmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.688$, $p=.492$]. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından rakip takım

tarafatları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.430$, $p=.668$].

Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke belirtileri leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri leği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6660.00$, $p=.000$]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin, düşünen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama leği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8985.50$, $p=.924$]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin eleştirilme leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme leği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8149.00$, $p=.163$].

Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler leği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7172.50$, $p=.004$]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünen bireylerin, düşünmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler leği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler leği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında

anlamli bir fark yoktur [U=8085.00, p=.135]. Bireylerin rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında bireylerin kendisine yonelik dusunceler olcegii puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna gore kendisine yonelik dusunceler olcegii puanlari acısından rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında anlamli bir fark yoktur [U=8614.50, p=.501].

Bireylerin rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında bireylerin dunyaya yonelik dusunceler olcegii puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna gore dunyaya yonelik dusunceler olcegii puanlari acısından rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında anlamli bir fark yoktur [U=8566.50, p=.455]. Bireylerin rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında bireylerin saldirgan davranislar olcegii puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p<0.05). Buna gore saldirgan davranislar olcegii puanlari acısından rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunmeyen bireylerin lehine bir fark vardır [U=6405.50, p=.000]. Rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunmeyen bireylerin, dusunen bireylere oranla saldirgan davranislar duzeylerinin daha yuksek oldugu saptanmistir. Bireylerin rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında bireylerin kaygılı davranislar olcegii puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna gore kaygılı davranislar olcegii puanlari acısından rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında anlamli bir fark yoktur [U=8908.50, p=.829].

Bireylerin rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunup dusunmedikleri arasında bireylerin intikam tepkileri olcegii puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadır (p<0.05). Buna gore intikam tepkileri olcegii puanlari acısından rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunmeyen bireylerin lehine anlamli bir fark vardır [U=6749.00, p=.000]. Rakip takim taraftarlari ile sorunsuz bir sekilde mac izlenebilecegini dusunmeyen bireylerin, dusunen bireylere oranla intikam tepkiler

düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8547.50$, $p=.436$].

Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6923.00$, $p=.001$]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin, düşünen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7665.50$, $p=.032$]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmeyen bireylerin, düşünen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6455.00$, $p=.000$]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin, düşünen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır

[U=6480.50, p=.000]. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünen bireylerin, düşünmeyen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde otuz dokuzuncu olarak “bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.42. Bireylerin Dört Büyük Takım Arasında Oynanan Maçlara Deplasman Seyircisinin Alınmamasının Şiddet Olaylarını Engellediğini Düşünüp Düşünmedikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Şiddeti engelleme	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	97	69.65	15.71	1.99	.048*
	Hayır	178	65.55	16.66		
Sakin davranışlar	Evet	97	31.16	7.95	-.149	.881
	Hayır	178	31.32	8.38		
Pasif agresif düşünceler	Evet	97	31.47	8.77	.764	.446
	Hayır	178	30.62	8.76		
İçe dönük tepkiler	Evet	97	28.56	8.10	.384	.701
	Hayır	178	28.19	7.38		
	Şiddeti engelleme	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	97	136.76		8512.50	.848
	Hayır	178	138.68			
Haksızlığa uğrama	Evet	97	141.75		8269.50	.564
	Hayır	178	135.96			
Eleştirilme	Evet	97	139.45		8492.50	.823
	Hayır	178	137.21			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	97	139.15		8521.00	.859
	Hayır	178	137.37			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	97	134.45		8289.00	.585
	Hayır	178	139.93			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	97	128.23		7685.00	.131
	Hayır	178	143.33			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	97	138.09		8624.50	.989
	Hayır	178	137.95			
Saldırgan davranışlar	Evet	97	132.63		8112.00	.408
	Hayır	178	140.93			
Kaygılı davranışlar	Evet	97	134.62		8305.00	.601
	Hayır	178	139.84			
İntikam tepkileri	Evet	97	139.56		8481.50	.810
	Hayır	178	137.15			
Umursamaz tepkiler	Evet	97	140.18		8422.00	.736
	Hayır	178	136.81			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	97	148.49		7615.50	.106
	Hayır	178	132.28			

Öfke içte alt ölçeği	Evet	97	138.83	8552.50	.898
	Hayır	178	137.55		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	97	144.27	8025.00	.333
	Hayır	178	134.58		
Öfke kontrolü	Evet	97	136.33	8471.00	.797
	Hayır	178	138.91		

*p<0.05

Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=1.99$, $p=.048$]. Dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünen bireylerin, düşünmeyen bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.149$, $p=.881$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.764$, $p=.446$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.384$, $p=.701$].

Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8512.50$, $p=.848$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8269.50$, $p=.564$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8492.50$, $p=.823$].

Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8521.00$, $p=.859$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8289.00$, $p=.585$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara

deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7985.00$, $p=.111$].

Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8624.50$, $p=.989$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8112.00$, $p=.408$]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8305.00$, $p=.601$].

Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark

yoktur [U=8481.50, p=.810]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8422.00, p=.736].

Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7615.50, p=.106]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8552.50, p=.898]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8025.00, p=.333]. Bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünüp düşünmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U= 8471.00, p=.797].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırkınıncı olarak “bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.43. Bireylerin Okul Hayatı Boyunca Arkadaşları ile Sözlü ya da Fiziksel Olarak Kavga Edip Etmediği İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Kavga-tartışma etme durumu		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	177	67.94	15.06	1.28	.200
	Hayır	98	65.29	18.59		
Sakin davranışlar	Evet	177	31.44	7.98	.474	.636
	Hayır	98	30.94	8.67		
Pasif agresif düşünceler	Evet	177	32.68	8.17	4.64	.000*
	Hayır	98	27.74	8.91		
İçe dönük tepkiler	Evet	177	29.10	7.74	2.29	.023*
	Hayır	98	26.91	7.26		
Kavga-tartışma etme durumu		N	Sıralama ort.	U	P	
Öfke belirtileri	Evet	177	153.92	5855.50	.000*	
	Hayır	98	109.25			
Haksızlığa uğrama	Evet	177	142.93	7800.00	.167	
	Hayır	98	129.09			
Eleştirilme	Evet	177	136.76	8453.00	.727	
	Hayır	98	140.24			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	177	150.97	6378.00	.000*	
	Hayır	98	114.58			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	177	150.51	6458.00	.000*	
	Hayır	98	115.40			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	177	145.58	7331.50	.033*	
	Hayır	98	124.31			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	177	142.73	7836.50	.184	
	Hayır	98	129.46			
Saldırgan davranışlar	Evet	177	159.59	4851.00	.000*	
	Hayır	98	99.00			
Kaygılı davranışlar	Evet	177	145.95	7265.50	.025*	
	Hayır	98	123.64			
İntikam tepkileri	Evet	177	156.44	5408.50	.000*	
	Hayır	98	104.69			
Umursamaz tepkiler	Evet	177	145.90	7274.00	.026*	
	Hayır	98	123.72			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	177	151.55	6275.50	.000*	
	Hayır	98	113.54			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	177	141.81	7999.50	.285	
	Hayır	98	131.13			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	177	153.51	5928.50	.000*	
	Hayır	98	109.99			
Öfke kontrolü	Evet	177	134.38	8033.00	.310	
	Hayır	98	144.53			

*p<0.05

Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.28$, $p=.200$]. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.474$, $p=.636$]. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=4.64$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin, kavga etmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.29$, $p=.023$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin, kavga etmeyen bireylere oranla içe dönük tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5855.50$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin, kavga etmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel

olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=78.00$, $p=.167$]. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8453.00$, $p=.727$].

Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6378.00$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin, etmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6458.00$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin kavga etmeyen bireylere oranla diğerlerine yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7331.50$, $p=.033$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin kavga etmeyen bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7836.50$, $p=.184$]. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=4851.00$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin kavga etmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7265.50$, $p=.025$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin kavga etmeyen bireylere oranla kaygılı davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5408.50$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin kavga etmeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7274$, $p=.026$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak

kavga eden bireylerin kavga etmeyen bireylere oranla umursamaz düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6275.50$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin kavga etmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7999.50$, $p=.285$]. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5928.50$, $p=.000$]. Okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga eden bireylerin, kavga etmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga edip etmediği arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8033.00$, $p=.310$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk birinci olarak “bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.44. Bireylerin Herhangi Bir Nedenen Dolayı Kavga Olaylarına Karışıp Karışmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Kavga olaylarına karışma durumu		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	127	67.00	16.32	.004	.997
	Hayır	148	67.00	16.56		
Sakin davranışlar	Evet	127	31.34	7.99	.151	.880
	Hayır	148	31.19	8.43		
Pasif agresif düşünceler	Evet	127	32.37	8.53	2.57	.011*
	Hayır	148	29.68	8.78		
İçe dönük tepkiler	Evet	127	28.25	8.01	-.135	.892
	Hayır	148	28.38	7.32		
Kavga olaylarına karışma durumu		N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	127	161.34		6433.50	.000*
	Hayır	148	117.97			
Haksızlığa uğrama	Evet	127	141.61		8939.50	.485
	Hayır	148	134.90			
Eleştirilme	Evet	127	134.65		8972.50	.516
	Hayır	148	140.88			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	127	159.31		6691.50	.000*
	Hayır	148	119.71			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	127	144.45		8578.50	.212
	Hayır	148	132.46			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	127	149.66		7917.50	.024*
	Hayır	148	128.00			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	127	134.79		8990.50	.534
	Hayır	148	140.75			
Saldırgan davranışlar	Evet	127	174.10		4813.50	.000*
	Hayır	148	107.02			
Kaygılı davranışlar	Evet	127	148.51		8063.00	.042*
	Hayır	148	128.98			
İntikam tepkileri	Evet	127	159.83		6625.50	.000*
	Hayır	148	119.27			
Umursamaz tepkiler	Evet	127	137.96		9393.50	.995
	Hayır	148	138.03			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	127	160.90		6489.50	.000*
	Hayır	148	118.35			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	127	142.23		8860.50	.412
	Hayır	148	134.37			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	127	163.14		6205.00	.000*
	Hayır	148	116.43			
Öfke kontrolü	Evet	127	132.71		8726.00	.306
	Hayır	148	142.54			

*p<0.05

Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.004$, $p=.997$]. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna

göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.151$, $p=.880$]. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.57$, $p=.011$]. Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin, herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmayan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.135$, $p=.892$].

Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6433.50$, $p=.000$]. Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin, herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmayan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8939.50$, $p=.485$]. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8972.50$, $p=.516$].

Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler

ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6691.50, p=.000]. Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin, herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmayan bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=68578.50, p=.212]. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7917.50, p=.024]. Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin, herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmayan bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8990.50, p=.534]. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=4813.50, p=.000]. Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmayan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışan bireylerin lehine

anlamli bir fark vardir [U=8063.00, p=.042]. Herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisan bireylerin, herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karismayan bireylere oranla kaygili davranislar duzeylerinin daha yuksek olduğu saptanmistir.

Bireylerin herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisip karismadigi arastirilmis bireylerin intikam tepkileri olcegi puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmaktadir (p<0.05). Buna göre intikam tepkileri olcegi puanları acısından herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisan bireylerin lehine anlamli bir fark vardir [U=6625.50, p=.00]. Herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisan bireylerin herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karismayan bireylere oranla intikam tepkiler duzeylerinin daha yuksek olduğu saptanmistir. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisip karismadigi arastirilmis bireylerin umursamaz tepkileri olcegi puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadir (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri olcegi puanları acısından herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisip karismadigi arastirilmis bireylerin arasında anlamli bir fark yoktur [U=9393.50, p=.995].

Bireylerin herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisip karismadigi arastirilmis bireylerin sürekli öfke olcegi puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmaktadir (p<0.05). Buna göre sürekli öfke olcegi puanları acısından herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisan bireylerin lehine anlamli bir fark vardir [U=6489.50, p=.000]. Herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisan bireylerin, herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karismayan bireylere oranla sürekli öfke duzeylerinin daha yuksek olduğu saptanmistir. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisip karismadigi arastirilmis bireylerin öfke içte olcegi puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmamaktadir (p>0.05). Buna göre öfke içte olcegi puanları acısından herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisip karismadigi arastirilmis bireylerin arasında anlamli bir fark yoktur [U=8860.50, p=.412]. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisip karismadigi arastirilmis bireylerin öfke dışta olcegi puanı acısından istatistiksel olarak anlamli fark bulunmaktadir (p<0.05). Buna göre öfke dışta olcegi puanları acısından herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisan bireylerin lehine anlamli bir fark vardir [U=6205.00, p=.000]. Herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina karisan bireylerin herhangi bir nedenden dolayi kavga olaylarina

karışmayan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışıp karışmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8726.00$, $p=.306$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk ikinci olarak “bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.45. Bireylerin Maçları İzlerken Sahadaki Sporcuların, Hakemin, Antrenörün Yerine Kendini Koyabilme Durumu İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Empati durumu	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	171	68.17	16.82	1.52	.130
	Hayır	104	65.07	15.64		
Sakin davranışlar	Evet	171	31.78	8.35	1.35	.176
	Hayır	104	30.40	7.96		
Pasif agresif düşünceler	Evet	171	31.38	8.77	1.11	.266
	Hayır	104	30.17	8.71		
İçeride dönük tepkiler	Evet	171	29.21	7.29	2.50	.013*
	Hayır	104	26.86	7.97		
	Empati durumu	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	171	144.08		7852.00	.104
	Hayır	104	128.00			
Haksızlığa uğrama	Evet	171	145.78		7561.50	.037*
	Hayır	104	125.21			
Eleştirilme	Evet	171	145.34		7636.50	.049*
	Hayır	104	125.93			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	171	140.24		8508.50	.548
	Hayır	104	134.31			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	171	141.49		8296.00	.351
	Hayır	104	132.27			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	171	142.09		8192.50	.273
	Hayır	104	131.27			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	171	140.63		8442.00	.480
	Hayır	104	133.67			
Saldırgan davranışlar	Evet	171	137.70		8840.50	.936
	Hayır	104	138.50			
Kaygılı davranışlar	Evet	171	139.15		8695.50	.758
	Hayır	104	136.11			
İntikam tepkileri	Evet	171	141.09		8363.50	.409
	Hayır	104	132.92			

Umursamaz tepkiler	Evet	171	144.89	7714.00	.064
	Hayır	104	126.67		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	171	138.08	8878.00	.983
	Hayır	104	137.87		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	171	140.96	8386.50	.428
	Hayır	104	133.14		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	171	137.93	8880.50	.986
	Hayır	104	138.11		
Öfke kontrolü	Evet	171	144.39	7798.50	.087
	Hayır	104	127.49		

*p<0.05

Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.52$, $p=.130$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.35$, $p=.176$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.11$, $p=.266$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t= 2.50$, $p=.013$]. Maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilen bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyamayan bireylere oranla içe dönük tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı

açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7852.00$, $p=.104$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7561.50$, $p=.037$]. Maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilen bireylerin, maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyamayan bireylere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7636.50$, $p=.049$]. Maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilen bireylerin, maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyamayan bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8508.50$, $p=.548$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8296.00$, $p=.351$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün

yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8192.50$, $p=.273$].

Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8442.00$, $p=.480$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8840.50$, $p=.936$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8695.50$, $p=.758$].

Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8363.50$, $p=.409$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7714.00$, $p=.064$].

Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8878.00$, $p=.983$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8386.50$, $p=.983$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8880.50$, $p=.986$]. Bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabilme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7798.50$, $p=.087$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk üçüncü olarak “bireylerin taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmediği ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.46. Bireylerin Taraftarı Olunan Takımın Oyuncusu Düşük Bir Performans Gösterirse Ona Küfür Edip Etmediği İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Küfür etme durumu	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	107	65.47	16.06	-1.23	.219
	Hayır	168	67.97	16.62		
Sakin davranışlar	Evet	107	30.72	8.50	-.863	.389
	Hayır	168	31.60	8.04		
Pasif agresif düşünceler	Evet	107	32.23	9.10	1.98	.048*
	Hayır	168	30.09	8.45		
İçe dönük tepkiler	Evet	107	28.35	7.61	.048	.962
	Hayır	168	28.30	7.67		
	Küfür etme durumu	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	107	155.81		7098.50	.003*
	Hayır	168	126.66			
Haksızlığa uğrama	Evet	107	135.15		8683.50	.636
	Hayır	168	139.81			
Eleştirilme	Evet	107	136.87		8867.00	.850
	Hayır	168	138.72			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	107	154.45		7227.50	.006*
	Hayır	168	127.52			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	107	140.18		8754.50	.716
	Hayır	168	136.61			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	107	143.16		8436.00	.389
	Hayır	168	134.71			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	107	140.69		8700.50	.654
	Hayır	168	136.29			
Saldırgan davranışlar	Evet	107	162.48		6368.50	.000*
	Hayır	168	122.41			
Kaygılı davranışlar	Evet	107	145.11		8227.00	.235
	Hayır	168	133.47			
İntikam tepkileri	Evet	107	158.51		6793.00	.001*
	Hayır	168	124.93			
Umursamaz tepkiler	Evet	107	143.39		8411.00	.367
	Hayır	168	134.57			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	107	161.03		6524.00	.000*
	Hayır	168	123.33			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	107	150.65		7634.00	.035*
	Hayır	168	129.94			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	107	157.31		6922.00	.001*
	Hayır	168	125.70			
Öfke kontrolü	Evet	107	123.60		7447.50	.016*
	Hayır	168	147.17			

*p<0.05

Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [t=-1.23, p=.219]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin sakın davranışlar ölçeği

puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.863$, $p=.389$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=1.98$, $p=.048$]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.048$, $p=.962$].

Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7098.50$, $p=.003$]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8683.50$, $p=.636$]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından taraftarı

olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8667.00, p=.850].

Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7227.50, p=.006]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8754.50, p=.716]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8436.00, p=.389].

Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8700.50, p=.654]. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine bir fark vardır [U=6368.50, p=.000]. Taraftarı olunan

takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8227.00$, $p=.235$].

Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6793.00$, $p=.001$]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8411.00$, $p=.367$].

Bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6524.00$, $p=.000$]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır

[U=7634.00, p=.035]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla öfke içte düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6922.00, p=.001]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür etmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7447.50, p=.016]. Taraftarı olunan takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür etmeyen bireylerin, küfür eden bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk dördüncü olarak “bireylerin taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.47. Bireylerin Taraftarı Olunan Takım Kötü Oynarsa Takımın Antrenörüne Küfür Edip Etmedikleri İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Küfür etme durumu	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	82	65.17	16.59	-1.20	.228
	Hayır	193	67.78	16.33		
Sakin davranışlar	Evet	82	31.12	8.81	-.188	.851
	Hayır	193	31.32	7.97		
Pasif agresif düşünceler	Evet	82	32.59	9.22	.307	.039*
	Hayır	193	30.21	8.47		
İçer dönük tepkiler	Evet	82	27.97	7.87	-.497	.619
	Hayır	193	28.47	7.54		

	Küfür etme durumu	N	Sıralama ort.	U	P
Öfke belirtileri	Evet	82	159.39	6159.00	.004*
	Hayır	193	128.91		
Haksızlığa uğrama	Evet	82	132.33	7448.00	.440
	Hayır	193	140.41		
Eleştirilme	Evet	82	136.34	7776.50	.821
	Hayır	193	138.71		
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	82	150.49	6888.50	.089
	Hayır	193	132.69		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	82	142.45	7548.00	.545
	Hayır	193	136.11		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	82	141.64	7614.50	.620
	Hayır	193	136.45		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	82	141.82	7600.00	.603
	Hayır	193	136.38		
Saldırgan davranışlar	Evet	82	176.27	4775.00	.000*
	Hayır	193	121.74		
Kaygılı davranışlar	Evet	82	136.62	7799.50	.850
	Hayır	193	138.59		
İntikam tepkileri	Evet	82	166.51	5575.50	.000*
	Hayır	193	125.89		
Umursamaz tepkiler	Evet	82	143.02	7501.50	.493
	Hayır	193	135.87		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	82	161.76	5964.50	.001*
	Hayır	193	127.90		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	82	146.75	7195.50	.233
	Hayır	193	134.28		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	82	159.29	6167.00	.004*
	Hayır	193	128.95		
Öfke kontrolü	Evet	82	124.13	6776.00	.059
	Hayır	193	143.89		

*p<0.05

Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-1.20$, $p=.228$]. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.188$, $p=.851$]. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=.307$, $p=.039$]. Öfkelenen bireylerin öfkelenmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı

olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.497, p=.619$].

Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6159.00, p=.004$]. Taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin küfür etmeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7448.00, p=.440$]. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7776.50, p=.821$].

Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6888.50, p=.089$]. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7548.00, p=.545$]. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa

takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=76.1450$, $p=.620$].

Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=76.00$, $p=.603$]. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=4775.00$, $p=.000$]. Taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7799.50$, $p=.850$].

Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5575.50$, $p=.000$]. Taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz

tepkileri ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7501.50, p=.493].

Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=5964,50 p=.001]. Taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7195.50 p=.233]. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6167.00, p=.004]. Taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eden bireylerin, küfür etmeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından taraftarı olunan takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür edip etmedikleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U=67776.00, p=.059].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk beşinci olarak “bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu rahatlatıp rahatlatmadığı ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.48. Bireylerin Maçı Hatalı Yönettiğini Düşündüğü Hakeme Karşı Küfür Etme Durumu Bireyi Rahatlatıp Rahatlatmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Taz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Rahatlama durumu	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	113	65.92	15.85	-.913	.362
	Hayır	162	67.75	16.82		
Sakin davranışlar	Evet	113	30.41	8.30	-1.43	.153
	Hayır	162	31.85	8.13		
Pasif agresif düşünceler	Evet	113	32.08	9.10	1.84	.066
	Hayır	162	30.11	8.44		
İçe dönük tepkiler	Evet	113	28.30	7.51	-.048	.962
	Hayır	162	28.34	7.73		
	Rahatlama durumu	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	113	159.40		6734.50	.000*
	Hayır	162	123.07			
Haksızlığa uğrama	Evet	113	139.10		9029.00	.848
	Hayır	162	137.23			
Eleştirilme	Evet	113	140.62		8856.60	.647
	Hayır	162	136.17			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	113	160.38		6623.50	.000*
	Hayır	162	122.39			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	113	145.76		8276.00	.176
	Hayır	162	132.59			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	113	151.32		7647.50	.020*
	Hayır	162	128.71			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	113	145.12		8349.00	.214
	Hayır	162	133.04			
Saldırgan davranışlar	Evet	113	164.72		6133.50	.000*
	Hayır	162	119.36			
Kaygılı davranışlar	Evet	113	146.58		8183.50	.134
	Hayır	162	132.02			
İntikam tepkileri	Evet	113	161.23		6528.00	.000*
	Hayır	162	121.80			
Umursamaz tepkiler	Evet	113	140.09		8916.50	.714
	Hayır	162	136.54			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	113	163.20		6305.50	.000*
	Hayır	162	120.42			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	113	151.83		7590.00	.016*
	Hayır	162	128.35			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	113	162.80		6350.50	.000*
	Hayır	162	120.70			
Öfke kontrolü	Evet	113	128.23		8049.50	.089
	Hayır	162	144.81			

*p<0.05

Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.913$, $p=.362$]. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında

bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t= -1.43$, $p=.153$]. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.84$, $p=.066$]. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.048$, $p=.962$].

Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6734.50$, $p=.000$]. Maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin rahatsız olan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9029.00$, $p=.848$]. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme

durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8856.60, p=.647].

Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6623.50, p=.000]. Maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumundan rahatlayan bireylerin, rahatlamayan bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8276.00, p=.176]. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7647.50, p=.020]. Maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin, rahatlamayan bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8349.00, p=.214]. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan

davranışlar ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine bir fark vardır [U=6133.50, p=.000]. Maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin, rahatlamayan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8183.50, p=.134].

Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6528.00, p=.000]. maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin, rahatlamayan bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8916.50, p=.714].

Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6305.50, p=.000]. Maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin, rahatlamayan bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna

göre öfke içte ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=7590.00, p=.016]. Maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin, rahatlamayan bireylere oranla öfke içte düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6350.50, p=.000]. Maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayan bireylerin, rahatlamayan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumu ile rahatlayıp rahatlatmadığı arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı küfür etme durumunun bireyi rahatlatıp rahatlatmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U=8049.50, p=.089].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk altıncı olarak “bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.49. Bireylerin Herhangi Bir Eyleme Katılma Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Eylem durumu		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	78	64.48	13.54	-1.60	.110
	Hayır	197	68.00	17.36		
Sakin davranışlar	Evet	78	31.56	8.17	.378	.705
	Hayır	197	31.14	8.25		
Pasif agresif düşünceler	Evet	78	32.85	7.93	2.32	.021*
	Hayır	197	30.16	8.96		
İçte dönük tepkiler	Evet	78	29.48	7.45	1.59	.113
	Hayır	197	27.86	7.67		
Eylem durumu		N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	78	164.27		5634.00	.001*
	Hayır	197	127.60			
Haksızlığa uğrama	Evet	78	130.25		7078.50	.309
	Hayır	197	141.07			

Eleştirilme	Evet	78	122.85	6501.00	.046*
	Hayır	197	144.00		
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	78	153.15	6501.00	.047*
	Hayır	197	132.00		
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	78	148.92	6831.50	.151
	Hayır	197	133.68		
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	78	147.65	6930.00	.204
	Hayır	197	134.18		
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	78	142.17	7358.00	.583
	Hayır	197	136.35		
Saldırgan davranışlar	Evet	78	161.60	5842.00	.002*
	Hayır	197	128.65		
Kaygılı davranışlar	Evet	78	147.49	6942.50	.211
	Hayır	197	134.24		
İntikam tepkileri	Evet	78	158.42	6090.50	.007*
	Hayır	197	129.92		
Umursamaz tepkiler	Evet	78	145.59	7091.00	.317
	Hayır	197	134.99		
Sürekli öfke ölçeği	Evet	78	147.16	6968.58	.229
	Hayır	197	134.37		
Öfke içte alt ölçeği	Evet	78	147.74	6923.50	.200
	Hayır	197	134.14		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	78	163.42	5700.00	.001*
	Hayır	197	127.93		
Öfke kontrolü	Evet	78	141.91	7378.00	.607
	Hayır	197	136.45		

* $p < 0.05$

Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = -1.60$, $p = .110$]. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = .378$, $p = .705$]. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t = 2.32$, $p = .021$]. Eylemlere katılan bireylerin, eylemlere katılmayan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t = 1.59$, $p = .113$].

Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından eylemlere katılan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5634.00$, $p=.001$]. Eylemlere katılan bireylerin, eylemlere katılmayan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7078.50$, $p=.309$]. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından eylemlere katılmayan bireylerin lehine arasında anlamlı bir fark vardır [$U=6501.00$, $p=.046$]. Eylemlere katılmayan bireylerin, eylemlere katılan bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından eylemlere katılan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6501.00$, $p=.047$]. Eylemlere katılan bireylerin, eylemlere katılmayan bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6831.50$, $p=.151$]. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6930.00$, $p=.204$].

Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları

açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7358.00, p=.583]. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından eyleme katılan bireylerin lehine bir fark vardır [U=5842.00, p=.002]. Eyleme katılan bireylerin, eyleme katılmayan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6942.50, p=.211].

Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından eyleme katılan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6090.50, p=.007]. Eylemlere katılan bireylerin, eylemlere katılmayan bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7091.00, p=.317].

Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6968.58, p=.229]. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=6923.50, p=.200]. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından eyleme katılan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=5700.00, p=.001]. Eyleme katılan bireylerin, eyleme katılmayan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha

yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin herhangi bir eyleme katılma durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından herhangi bir eyleme katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7378.00$, $p=.607$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk yedinci olarak “bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.50. Bireylerin Kişisel Çıkarları Tehlikeye Girdiği Zamanlar Yalan Söyleme Durumları İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

Yalan söyleme durumu		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	82	69.73	15.64	1.80	.073
	Hayır	193	65.84	16.65		
Sakin davranışlar	Evet	82	31.63	7.97	.484	.629
	Hayır	193	31.10	8.33		
Pasif agresif düşünceler	Evet	82	32.39	8.18	1.81	.071
	Hayır	193	30.30	8.94		
İçe dönük tepkiler	Evet	82	29.74	7.61	2.01	.045*
	Hayır	193	27.72	7.58		
Yalan söyleme durumu		N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	82	154.48		6562.00	.025*
	Hayır	193	131.00			
Haksızlığa uğrama	Evet	82	140.58		7701.50	.726
	Hayır	193	136.90			
Eleştirilme	Evet	82	156.95		6359.00	.010*
	Hayır	193	129.95			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	82	158.12		6263.00	.001*
	Hayır	193	129.45			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	82	160.43		6073.50	.002*
	Hayır	193	128.47			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	82	166.51		5575.00	.000*
	Hayır	193	125.89			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	82	153.87		6612.00	.030*
	Hayır	193	131.26			
Saldırgan davranışlar	Evet	82	155.05		6514.50	.020*
	Hayır	193	130.75			
Kaygılı davranışlar	Evet	82	145.29		7315.50	.320
	Hayır	193	134.90			
İntikam tepkileri	Evet	82	155.23		6500.50	0.19*
	Hayır	193	130.68			
Umursamaz tepkiler	Evet	82	136.54		7793.00	.841
	Hayır	193	138.62			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	82	154.98		6520.50	.021*
	Hayır	193	130.78			

Öfke içte alt ölçeği	Evet	82	158.48	6233.50	.005*
	Hayır	193	129.30		
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	82	156.96	6358.00	.010*
	Hayır	193	129.94		
Öfke kontrolü	Evet	82	139.45	7794.00	.843
	Hayır	193	137.38		

*p<0.05

Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.80$, $p=.073$]. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.484$, $p=.629$]. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.81$, $p=.071$]. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=2.01$, $p=.045$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6562.00$, $p=.025$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar

yalan söyleme durumları arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7701.50$, $p=.726$]. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine arasında anlamlı bir fark vardır [$U=6359.00$, $p=.010$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6263.01$, $p=.001$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6073.50$, $p=.002$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5575.00$, $p=.000$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel

çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6612.00$, $p=.030$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine bir fark vardır [$U=6514.50$, $p=.020$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=7315.50$, $p=.320$].

Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6500.50$, $p=.019$]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği

zamanlar yalan söyleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7793.00, p=.841].

Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6520.50, p=.021]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından öfkelenme durumları arasında anlamlı bir fark vardır [U=6233.50, p=.005]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin, kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla öfke içte düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=6358.00, p=.010]. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleyen bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söylemeyen bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyleme durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [U=7794.00 , p=.843].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk sekizinci olarak “bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.51. Bireylerin Şiddet İçerikli Filmlerden Hoşlanıp Hoşlanmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

şiddet içerikli filmlerden hoşlanmadığı		N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	122	66.20	16.42	-719	.473
	Hayır	153	67.65	16.45		
Sakin davranışlar	Evet	122	30.54	8.31	-1.30	.192
	Hayır	153	31.84	8.12		
Pasif agresif düşünceler	Evet	122	32.73	8.49	3.10	.002*
	Hayır	153	29.48	8.72		
İçe dönük tepkiler	Evet	122	29.00	7.66	1.30	.193
	Hayır	153	27.79	7.59		
şiddet içerikli filmlerden hoşlanmadığı		N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	122	165.78		5943.50	.000*
	Hayır	153	115.85			
Haksızlığa uğrama	Evet	122	142.57		8776.00	.395
	Hayır	153	134.36			
Eleştirilme	Evet	122	135.38		9013.50	.625
	Hayır	153	140.09			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	122	156.25		7170.00	.001*
	Hayır	153	123.45			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	122	144.40		8552.00	.233
	Hayır	153	132.90			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	122	152.16		7606.00	.008*
	Hayır	153	126.71			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	122	142.79		8748.50	.371
	Hayır	153	134.18			
Saldırgan davranışlar	Evet	122	165.17		6018.00	.000*
	Hayır	153	116.33			
Kaygılı davranışlar	Evet	122	143.04		8718.00	.346
	Hayır	153	133.98			
İntikam tepkileri	Evet	122	161.57		6457.50	.000*
	Hayır	153	119.21			
Umursamaz tepkiler	Evet	122	138.24		9304.00	.964
	Hayır	153	137.81			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	122	155.63		7182.50	.001*
	Hayır	153	123.94			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	122	152.30		7589.00	.008*
	Hayır	153	126.60			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	122	159.70		6685.50	.000*
	Hayır	153	120.70			
Öfke kontrolü	Evet	122	136.25		9119.50	.744
	Hayır	153	139.40			

*p<0.05

Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.719$ $p=.473$]. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin sakin davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından

şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.30$, $p=.192$]. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$t=3.10$, $p=.002$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.30$, $p=.193$].

Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5943.50$, $p=.000$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8776.00$, $p=.395$]. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9013.50$, $p=.625$].

Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7170.00$, $p=.001$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin

daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8552.00$, $p=.233$]. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7606.00$, $p=.008$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8748.50$, $p=.371$]. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6018.00$, $p=.000$]. şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=8718.00$, $p=.346$].

Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6457.50$, $p=.000$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu

saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9304.00$, $p=.964$].

Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7182.50$, $p=.001$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=7589.00$, $p=.008$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla öfke içte düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=6685.50$, $p=.000$]. Şiddet içerikli filmlerden hoşlanan bireylerin, şiddet içerikli filmlerden hoşlanmayan bireylere oranla öfke dışta düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=9119.50$, $p=.744$].

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde kırk dokuzuncu olarak “bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Tablo 4.52. Bireylerin Yatırmış Olduğu Bahis Kuponu Tutmamışsa Bu Durumun Öfke Oluşturup Oluşturmadığı İle Bireylerin Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Açısından “Bağımsız Örneklem T” Testi ve “Mann Whitney U” Testi İle Karşılaştırılması

	Öfke durumu	N	X	SS	T	P
Ciddiye alınmama	Evet	59	65.76	17.15	-.654	.514
	Hayır	216	67.34	16.24		
Sakin davranışlar	Evet	59	31.00	8.67	-.279	.780
	Hayır	216	31.33	8.11		
Pasif agresif düşünceler	Evet	59	31.71	9.08	.776	.439
	Hayır	216	30.71	8.67		
İçe dönük tepkiler	Evet	59	29.37	8.52	1.18	.236
	Hayır	216	28.04	7.36		
	Öfke durumu	N	Sıralama ort.		U	P
Öfke belirtileri	Evet	59	159.69		5092.50	.018*
	Hayır	216	132.08			
Haksızlığa uğrama	Evet	59	135.75		6239.50	.806
	Hayır	216	138.61			
Eleştirilme	Evet	59	151.10		5599.00	.152
	Hayır	216	134.42			
Öfkesine yönelik düşünceler	Evet	59	173.14		4299.00	.000*
	Hayır	216	128.40			
Diğerlerine yönelik düşünceler	Evet	59	168.00		4602.00	.001*
	Hayır	216	129.81			
Kendisine yönelik düşünceler	Evet	59	175.54		4157.00	.000*
	Hayır	216	127.75			
Dünyaya yönelik düşünceler	Evet	59	163.41		4873.00	.005*
	Hayır	216	131.06			
Saldırgan davranışlar	Evet	59	167.14		4653.00	.001*
	Hayır	216	130.04			
Kaygılı davranışlar	Evet	59	152.34		5526.00	.117
	Hayır	216	134.08			
İntikam tepkileri	Evet	59	162.97		4899.00	.007*
	Hayır	216	131.18			
Umursamaz tepkiler	Evet	59	125.90		5658.00	.185
	Hayır	216	141.31			
Sürekli öfke ölçeği	Evet	59	160.36		5053.00	.015*
	Hayır	216	131.89			
Öfke içte alt ölçeği	Evet	59	159.48		5104.50	.019*
	Hayır	216	132.13			
Öfke dışta alt ölçeği	Evet	59	154.16		5418.50	.077
	Hayır	216	133.59			
Öfke kontrolü	Evet	59	118.86		5242.50	.037*
	Hayır	216	143.23			

*p<0.05

Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin ciddiye alınmama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeği puanları açısından yatırılmış olunan bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=-.654$, $p=.514$]. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin sakın davranışlar ölçeği puanı açısından

istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t= -.279, p=.780$]. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin pasif agresif ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre pasif agresif ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=.776, p=.439$]. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin içe dönük tepkiler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre içe dönük tepkiler ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=1.18, p=.236$].

Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturan bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5092.90, p=.018$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin haksızlığa uğrama ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=6239.50, p=.806$]. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin eleştirilme ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5599.00, p=.152$].

Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0.05$). Buna göre

öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=4299.00, p=.000]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=4602.00, p=.001]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla diğerlerine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=4157.00, p=.000]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla kendisine yönelik düşüncüler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [U=4873.00, p=.005]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin saldırgan davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır (p<0.05). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine bir fark vardır [U=4653.00, p=.001]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin kaygılı davranışlar ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır (p>0.05). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [U= 5526.00, p=.117].

Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=4899.00$, $p=.007$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla intikam tepkiler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin umursamaz tepkileri ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5658.00$, $p=.185$].

Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin sürekli öfke ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre sürekli öfke ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5053.00$, $p=.015$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin öfke içte ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke içte ölçeği puanları açısından öfkelenen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5104.50$, $p=.019$]. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla öfke içte düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin öfke dışta ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Buna göre öfke dışta ölçeği puanları açısından bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında anlamlı bir fark yoktur [$U=5418.50$, $p=.077$]. Bireylerin yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durumun öfke oluşturup oluşturmadığı arasında bireylerin öfke kontrolü ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Buna göre öfke kontrolü ölçeği puanları açısından öfkelenmeyen bireylerin lehine anlamlı bir fark vardır [$U=5242.50$, $p=.037$]. Öfkelenmeyen bireylerin, öfkelenen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çerçevesinde ellinci olarak “bireylerin sürekli öfke-öfke tarz envanterinin alt ölçeklerinin puanları ile bireylerin çok boyutlu öfke envanterinin alt ölçeklerinin puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

TABLO 4.53. Bireylerin Sürekli Öfke-Öfke Tarz Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları İle Çok Boyutlu Öfke Envanterinin Alt Ölçeklerinin Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Sürekli öfke	Öfke içte	Öfke dışta	Öfke kontrolü
Çok boyutlu öfke envanteri					
Öfke belirtileri	R	.474	.322	.501	-.228
	P	.000*	.000*	.000*	.000*
Ciddiye alınmama	R	.326	.110	.224	-.052
	P	.000*	.068	.000*	.390
Haksızlığa uğrama	R	.252	.063	.205	-.019
	P	.000*	.300	.001*	.758
Eleştirilme	R	.310	.206	.251	-.121
	P	.000*	.001*	.000*	.044*
Öfkesine yönelik düşünceler	R	.621	.382	.576	-.329
	P	.000*	.000*	.000*	.000*
Diğerlerine yönelik düşünceler	R	.385	.379	.339	-.065
	P	.000*	.000*	.000*	.283
Kendisine yönelik düşünceler	R	.386	.392	.339	-.093
	P	.000*	.000*	.000*	.126
Dünyaya yönelik düşünceler	R	.306	.339	.277	-.009
	P	.000*	.000*	.000*	.878
Saldırgan davranışlar	R	.548	.325	.579	-.279
	P	.000*	.000*	.000*	.000*
Sakin davranışlar	R	-.032	.193	-.019	.518
	P	.595	.001*	.759	.000*
Kaygılı davranışlar	R	.400	.385	.386	-.027
	P	.000*	.000*	.000*	.659
İntikam tepkileri	R	.588	.444	.663	-.201
	P	.000*	.000*	.000*	.001*
Pasif agresif tepkiler	R	.436	.331	.509	.078
	P	.000*	.000*	.000*	.198

İçe dönük tepkiler	R	.205	.362	.205	.313
	P	.001*	.000*	.001*	.000*
Umursamaz tepkiler	R	.019	.083	.031	.243
	P	.758	.171	.613	.000*

*p<0.05

Öfke belirtileri ölçeği puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.474$, $p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Öfke belirtileri ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.322$, $p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Öfke belirtileri ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.501$, $p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Öfke belirtileri ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.228$, $p<0.05$). Buna göre öfke belirtileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda düşmektedir.

Ciddiye alınmama ölçeği puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.326$, $p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Ciddiye alınmama ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.110$, $p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Ciddiye alınmama ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.224$, $p<0.05$).

Buna göre ciddiye alınmama ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Ciddiye alınmama ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.052$, $p<0.05$). Buna göre ciddiye alınmama ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda düşmektedir.

Haksızlığa uğrama ölçeği puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.252$, $p<0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Haksızlığa uğrama ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=.063$, $p>0.05$).

Haksızlığa uğrama ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.205$, $p<0.05$). Buna göre haksızlığa uğrama ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Haksızlığa uğrama ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-.019$, $p>0.05$).

Eleştirilme ölçeği puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.310$, $p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Eleştirilme ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.206$, $p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Eleştirilme ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.251$, $p<0.05$). Buna göre eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Eleştirilme ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.121$, $p<0.05$). Buna göre

eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda düşmektedir.

Öfkesine yönelik düşünceler puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.621$, $p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.382$, $p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.576$ $p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.329$, $p<0.05$). Buna göre öfkesine yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda düşmektedir.

Diğerlerine yönelik düşünceler puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.385$, $p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.379$, $p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.339$ $p<0.05$). Buna göre diğerlerine yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmamıştır ($r=-.065$, $p>0.05$).

Kendisine yönelik düşünceler puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.386$, $p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.392$, $p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.339$, $p<0.05$). Buna göre kendisine yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmamıştır ($r=-.093$, $p>0.05$).

Dünyaya yönelik düşünceler puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.306$, $p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.339$, $p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.227$, $p<0.05$). Buna göre dünyaya yönelik düşünceler ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmamıştır ($r=-.009$, $p>0.05$).

Saldırgan davranışlar puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.548$, $p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Saldırgan davranışlar ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.325$, $p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Saldırgan davranışlar ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.579$, $p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Saldırgan davranışlar ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.279$, $p<0.05$). Buna göre saldırgan davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda düşmektedir.

Saldırgan davranışlar puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-.032$, $p>0.05$).

Sakin davranışlar ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.193$, $p<0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Saldırgan davranışlar ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-.019$, $p>0.05$).

Sakin davranışlar ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.518$, $p<0.05$). Buna göre sakin davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Kaygı davranışlar puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.400$, $p<0.05$). Buna göre kaygı davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Kaygı davranışlar ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.385$, $p<0.05$). Buna göre kaygı davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Kaygılı davranışlar ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.386$ $p<0.05$). Buna göre kaygılı davranışlar ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Kaygılı davranışlar ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-.027$, $p<0.05$).

İntikam tepkileri puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.588$, $p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

İntikam tepkileri ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.444$, $p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

İntikam tepkileri ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.663$ $p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

İntikam tepkileri ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-.201$, $p<0.05$). Buna göre intikam tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda düşmektedir.

Pasif agresif tepkileri puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.436$, $p<0.05$). Buna göre pasif agresif tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Pasif agresif tepkileri ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.331$, $p<0.05$). Buna göre pasif agresif eleştirilme ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Pasif agresif tepkileri ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.509$, $p<0.05$). Buna göre pasif agresif tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

Pasif agresif tepkileri ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=-078$, $p<0.05$). Buna göre pasif agresif tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

İçer dönük tepkileri puanı ile sürekli öfke ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.205$, $p<0.05$). Buna göre içer dönük tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça sürekli öfke ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

İçer dönük tepkileri ölçeği puanı ile öfke içte ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.362$, $p<0.05$). Buna göre içer dönük tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke içte ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

İçer dönük tepkileri ölçeği puanı ile öfke dışta ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.205$, $p<0.05$). Buna göre içer dönük tepkileri ölçeğinden alınan puan arttıkça öfke dışta ölçeğinden alınan puanda artmaktadır.

İçer dönük tepkileri ölçeği puanı ile öfke kontrolü ölçeği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.313$, $p<0.05$).

Buna göre ie dönük tepkileri leğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü leğinden alınan puanda artmaktadır.

Umursamaz tepkileri puanı ile sürekli öfke leği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=.019$, $p>0.05$).

Umursamaz tepkileri leği puanı ile öfke içte leği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=.083$, $p>0.05$).

Umursamaz tepkileri leği puanı ile öfke dışta leği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.031$ $p>0.05$).

Umursamaz tepkileri leği puanı ile öfke kontrolü leği puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=.243$, $p<0.05$). Buna göre umursamaz tepkileri leğinden alınan puan arttıkça öfke kontrolü leğinden alınan puanda artmaktadır.

5. TARTIŞMA

Yapılan araştırmada, kullanılan kişisel bilgi formunu ve ölçeklerin sorularını yanıtlayan toplam kişi sayısı 275'tir. Bu kişilerin %67.6'sını erkekler, %32.4'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır. Bu sonuç; öfke, şiddet ve saldırganlık konusunda yapılmış diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Bayramın (2011) yapmış olduğu çalışmanın %63.6'sını erkekler, %36.4'ünü ise kadınlar oluşturmaktadır (Bayram, 2011). Bir diğer çalışmanın ise %41.6'sını kadınlar, %58.4'ünü ise erkekler oluşturmaktadır (Şeker, 2011). Görüldüğü gibi yapılan araştırmadaki cinsiyet dağılımı, bu konuda yapılmış olan benzer çalışmalardaki cinsiyet dağılımı ile benzerlik göstermektedir.

Yapılan araştırmada, araştırmaya katılan kişilerin yaş ortalaması 31.70 ± 9.67 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan bireylerin yaş aralıklarına yüzde olarak baktığımızda 18-24 yaş arası %28.7, 25-31 yaş arası %27.3, 32-38 yaş arası %17.8, 39-45 yaş arası %15.3 ve 46 yaş ve üzeri %10.9 kişiden oluşmaktadır. Literatürde ki diğer çalışmalara baktığımızda, bu sonuçlar ile benzerlikler gösterdiğini görürüz. Bayram'ın (2011) yapmış olduğu araştırmada, 16-20 yaş arası %31.2, 21-25 yaş arası %26.6, 26-30 yaş arası %12.8, 30-34 yaş arası %9.5, 35-39 yaş arası %7.6 ve 40 yaş üzeri ise %12.2 kişiden oluşmaktadır (Bayram, 2011). Bir başka araştırmaya baktığımızda; 18 yaş altı %7.7, 19-25 yaş arası %36.8, 26-32 yaş arası %18.9, 33-39 yaş arası %18.5, 40-45 yaş arası %9.8 ve 40 yaş üzeri ise %8.3 kişiden oluşmaktadır (Var, 2008). Kurtiç'in (2006) yılında yapmış olduğu çalışmaya göre; 20 yaş altı %16.7, 21-30 yaş arası %59.3, 31-40 yaş arası %14.8 ve 41 yaş üzeri ise %9.1 kişiden oluşmaktadır (Kurtiç, 2006). Görüldüğü gibi yapılan araştırma ile literatürde yapılmış olan araştırmaların yaş ortalaması arasında benzerlikler görülmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin çalışma durumlarına bakıldığında; %67.6'sı çalışmakta, %32.4'ü ise çalışmamaktadır. Bireylerin, %20.7'si öğrenci, %19.6'sı işçi, %17.1'i memur, %10.5'i esnaf ve %32.0'si ise bu mesleklerin dışında başka bir mesleğe sahiptir. Literatüre baktığımızda bu konuda yapılan diğer çalışmalar ile

yapılan araştırma arasında benzer sonuçlar bulunduğu görülmektedir. Var'ın (2008) çalışmasına göre, bireylerin çalışma durumlarına bakıldığında; işçi %15.8, memur %23.9, emekli %7.1, serbest meslek %15.4, işsiz %6.9 ve öğrenci %31.0 şeklinde olduğu görülmektedir (Var, 2008). Gene benzer bir çalışmada bireylerin çalışma durumlarına bakıldığında, işçi %30.4, memur %6.1, serbest meslek %22.1, sanayici %6.8, çiftçi %2.3, işsiz %3.0, öğrenci %24.7 ve diğer %4.6 oranında görülmektedir (Kurtiç, 2006). Peker'in (2007) araştırmasına göre bireylerin çalışma durumlarına bakıldığında işçi %14, memur %16.8, serbest meslek %22.2, emekli %3.4, işsiz %5.0 ve öğrenci %38.6 şeklinde görülmektedir (Peker, 2007). Literatürde bulunan sonuçlar ile yapılan çalışmada katılımcı bireylerin meslek grupları benzerlikler göstermektedir.

Yapılan çalışmada, bireylerin %50.2'si evli olmamakla birlikte, %49.8'i evlidir. Bu çalışmaya benzer başka bir çalışmaya baktığımızda; bireylerin, %48.8 bekâr, %48.4 kişi evli, %1.8 kişi boşanmış, %1.8 kişi ayrı yaşamakta ve %0.4 kişi ise bu soruyu yanıtlamamıştır (Bahadır, 2006). Benzer konuda ki iki çalışmayı kıyasladığımızda, bireylerin medeni durumları arasında paralellik vardır.

Yapılan çalışmaya göre bireylerin eğitim durumuna bakıldığında, %53.8'i lisans mezunu ve üzeri, %34.5'i lise mezunu ve %11.6'i ise ortaokul mezunu ve altıdır. Peker'in (2007) çalışmasında bireylerin eğitim düzeylerine bakıldığında, ilkokul mezunu %2.2, ortaokul mezunu %5, lise ve dengi %54.2 ve yüksek okul mezunu %38.6 kişi olduğu görülmüştür (Peker, 2007). Bu sonuçlarda yapılan çalışma ile tutarlık göstermektedir.

Çalışmamızda bireylerin; %53.5'inin ilçede, %37.1'inin il merkezinde, %5.8'inin beldede ve %3.6'sının ise köyde ikamet ettikleri bulundu. Bu sonuç Bahadır'ın (2006) yapmış olduğu çalışmada köyde ikamet eden bireyler ile yapmış olduğumuz çalışmada ki köyde ikamet eden bireyler benzerlik göstermektedir. Bahadır'ın (2006) çalışmasında bireylerin ikamet ettikleri yerler; %1.2'si boş, %3.8'i köy, %1.6'sı kasaba, %12.0'ı ilçe, %32.4'ü il merkezi, %46.4'ü büyük şehir, %2.6'sı yurt dışı olarak bulunmuştur (Bahadır, 2006). Bahadır'ın çalışması ile yapmış olduğumuz çalışmada bireylerin ikamet ettikleri yerlerde görülen farklılıkların, araştırmaların farklı yerlerde yapılmış olduğundan kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür. Biçer'in (2012) yapmış olduğu bir başkada çalışmada ise

bireylerin, %18.3'ünün ilçede, %73.3'ünün ilde, %8.3'ünün ise büyük şehirde ikamet ettiği bulunmuştur (Biçer, 2012). Bu çalışma ile bizim yapmış olduğumuz çalışmada görülen farklılığın, Biçer'in çalışmasının örnekleme K.K.T.C'de oynanmış müsabakadaki taraftarlardan oluşmasından dolayı, belli bir popülasyona uygulandığından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda bireylerin %89.5'i daha önce polis tarafından göz altına alınmadığı, %10.5'inin ise polis tarafından gözaltına alındığı bulunmuştur. Ayrıca çalışmamızda bireylerin, %96.0'sının suç işlemediği, %4.0'ünün ise herhangi bir nedenden dolayı suç işlediği bulunmuştur. Kurtiç'in (2006) yapmış olduğu çalışmada ise % 67.7 bireyin başından adli bir olay geçmesine rağmen, %32.3 bireyin başından adli bir olay geçmemiştir (Kurtiç, 2006). Tutkun ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada bireylerin %86.7'sinin suç kaydı olmadığı, %13.3'ünün ise suç kaydı olduğu bulunmuştur (Tutkun, Taşmektepligil, Canbaz, Acar ve Çon, 2012).

Çalışmamızda bireylerin %87.3'nün stadyumlarda ya da stadyum çevresinde herhangi bir şiddet olaylarına karışmadığı, %12.7'sinin ise stadyumlarda ya da stadyum çevresinde şiddet olaylarına karıştığı sonucu bulunmuştur. Bu sonuç Kuru ve Var'ın (2009) yapmış olduğu çalışmanın sonucu ile uyumaktadır. Kuru ve Var'ın (2009) çalışmasına göre bireylerin %83.4'ü müsabaka öncesi, esnası ve sonrasında herhangi bir saldırganlık olaylarına karışmamıştır, bireylerin %16.6'sı ise saldırganlık olaylarına karışmıştır (Kuru ve Var, 2009).

Çalışmamızda suç işleyen bireylerin aldıkları adli cezalara baktığımızda %88.0'ının herhangi bir ceza almadığı, %7'sinin hapis cezası aldığı, %7'sinin adli para cezası aldığı, %4'ünün denetimli serbestlik cezası aldığı ve %10.2'sinin ise bunları dışında farklı cezalar aldığı bulunmuştur. Kurtiç (2006) ise yapmış olduğu çalışmada bireylerin adli olaylara karışması sonucu ortaya çıkan durumlarında; %40'ının karakola götürüldüğü, %28.2'sinin tutuklandığı, %31.8'nin göz altına alındığı sonucuna ulaşmıştır (Kurtiç, 2006).

Çalışmamıza bireylerin %66.5'i amatör veya profesyonel olarak herhangi bir spor dalıyla uğraştığı, %33.5'inin ise herhangi bir spor dalıyla uğraşmadığı bulunmuştur. Bu sonuç Var'ın (2008) çalışması ile tutarlılık göstermektedir. Var'ın (2008) çalışmasına göre bireylerin, %68.4'ünün aktif olarak bir sporla uğraştığı, %31.6'sının ise sporla uğraşmadığı sonucu bulunmuştur (Var, 2008).

Yapılan araştırmada bireylerin %58.9'u maça hatalı yönettiğini dūřündüđü hakeme karşı küfür etmemekte, %41.1'i ise maçı hatalı yönettiğini dūřündüđü hakeme karşı küfür etmektedir. Bireylerin %80.4'ü takımın aleyhine hatalı karar veren hakeme fiziksel saldırıda bulunma isteği duymamakta, %19.6 ise takımın aleyhine hatalı karar veren hakeme karşı fiziksel saldırıda bulunma isteği duymaktadır. Biçer'in (2012) yaptığı çalışma ile yapılan araştırma arasında zıt sonuçlar bulunmuştur. Biçer'in (2012) çalışmasında bireylerin; %20.0'si hakemin takımlarının aleyhine verdiği bütün kararları saygıyla karşılarım, %71.7'si hakemin takımlarının aleyhine verdiği kararda küfür ederim, %8.3'ü ise hakemin takımlarının aleyhinde verdiği karar sonrası hakeme bir Őeyler fırlatırım Őeklinde cevap vermiştir (Biçer, 2012). Bar'ın (2012) araştırmasına göre ise; seyircilerin hakemin takımları aleyhine vermiş olduğu karar sonrası tepkilerinin %17.9'u yuhlarım, %18.4'ü küfredirim, %10.4'ü tepki göstermem, %9.1'i elimde ne varsa fırlatırım, %16.1'i bağırırım, %24.1'i sinirlenirim, %4.0'ı başka bir Őey yaparım Őeklinde olabileceğini belirtmişlerdir (Bar, 2012).

Çalışmamızda bireylerin Şiddet olaylarının yaşanmasının nedeni olarak %46.9'u en çok seyircileri, %15.6'sı en çok yöneticileri, %12.4'ü en çok medyayı, %4.7'si en çok oyuncularını ve %9.5'i ise sayılan sebeplerin dışındaki nedenleri sebep olarak gördüğu sonucu bulunmuştur. Biçer (2012) ise seyircileri saldırganlığa iten en önemli faktörleri; %36.7 medya, %13.3 kulüp yöneticilerinin açıklamaları, %23.3 geçmiş maçlardaki olaylar, %26.6 rakip futbolcuların tavırları olarak bulmuştur (Biçer, 2012) İki çalışmadaki benzerlik ise yöneticilerin saldırganlık ve Şiddet olaylarının artmasına neden olan faktör olarak en üst sıralarda yer almasıdır.

Çalışmamızda bireylerin %89.1'i taraftarı olduğu kulübe üye olmadığı, %10.9'nun ise taraftarı olduğu kulübe üye olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuç Var'ın çalışması ile uyuşmaktadır. Var'ın (2008) çalışmasında bireylerin %81.1'inin spor derneklerine üye olmadığı, %18.9'unun ise spor derneklerine üye olduğu sonucu bulunmuştur (Var, 2008).

Çalışmamızda bireylerin %62.9'unun alkol kullanmadığı, %37.1'inin ise alkol kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Tutkun ve arkadaşlarının (2012) yapmış olduğu çalışma ile uyuşmaktadır. Tutkun ve arkadaşlarının (2012) yapmış

olduğu çalışmada bireylerin %56.9'unun alkol tüketmediği, %44.0'nin ise alkol tükettiği sonucuna ulaşılmıştır (Tutkun, Taşmektepligil, Canbaz, Acar ve Çon, 2012).

Çalışmamızda bireylerin %50.5'inin maç izlerken küfür ettiği, %49.5'inin ise maç izlerken küfür etmediği sonucu bulunmuştur. Bu sonuç Tutkun ve arkadaşlarının (2012) yapmış olduğu çalışma ile uyuşmamaktadır. Tutkun ve arkadaşlarının (2012) çalışmasına göre bireylerin, %37.1'inin küfür ettiği, %19.2'sinin kesinlikle etmediği, %43.7'sinin ara sıra ettiği sonucu bulunmuştur (Tutkun, Taşmektepligil, Canbaz, Acar ve Çon, 2012). Tutkun ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışma ile yapmış olduğumuz çalışma arasında benzerlik olmamasının nedeni; Tutkun ve arkadaşlarının uygulamış oldukları ankette ara sıra cevabını koymaları, bizim ise bu cevabı koymadığımızdan ara sıra küfür edenlerin "küfür eder misiniz?" sorusuna "evet" ya da "hayır" cevabını vermiş olmalarından dolayı sonuçların farklı çıktığı düşünülmüştür.

Çalışmamızda dört büyük takım (Galatasaray, Fenerbahçe, Trabzonspor ve Beşiktaş) arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediği görüşüne; katılımcıların %64.7 şiddet olaylarını engellemediği görüşünde, %35.3'ü ise şiddet olaylarını engellediğini görüşünde olduğu sonucu bulunmuştur. Literatüre baktığımızda bu konu ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Ancak bu kural uygulandığında Türk kamuoyunda ciddi eleştiriler olmuş, birçok insan bu kuralın şiddet olaylarını engellemediği görüşünü savunmaktaydı. Çalışmamızda ise insanların bu görüşünü destekler sonuçlar bulduk.

Çalışmamızda bireylerin %90.5'ine göre spor dalları içerisinde şiddetin en çok futbolda yaşandığı, %7'sine göre şiddetin en çok basketbolda yaşandığı, %7'ine göre şiddetin en çok yüzmede yaşandığı, %5.5'ine göre şiddetin en çok bu spor dallarının dışındaki dallarda yaşandığı ve %2.5'i ise bu soruya cevap vermediği sonucu bulundu. Literatürde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sonucu etkileyen faktörlerin sürekli olarak medyada futbol konuşulması ve diğer spor dallarında şiddet olayları yaşanmış olsa bile futbolda ki olayların baskın bir şekilde gösterilmesi bireylerin bu şekilde düşünmelerine neden olabileceği düşünülmüştür.

Çalışmamızda bireylerin yaşları ile pasif agresif ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin diğer bireylere

oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamıştır. Bunun nedeninin 18-24 yaş arasındaki bireylerin, kendilerini ifade etme konusunda diğer yaş gruplarına göre daha pasif olabileceklerinden dolayı kaynaklandığı düşünülebilir.

Çalışmamızda bireylerin yaşları ile öfke belirtileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamıştır. 18-24 yaş arasında olan bireylerin daha yüksek yaş gruplarına göre olayları belli bir mantık çerçevesinde yorumlamadıkları için, öfke belirtilerini daha fazla gösterebilecekleri düşünülebilir. Araştırmamızda da 55 yaşa kadar sınırlandırmamızın amacı ise daha ileri ki yaşlarda olan bireylerin öfke kontrol düzeylerinin daha yüksek seviyede olmasıdır. 18-24 yaş arasında olan bireylerin öfke belirti düzeylerinin daha yüksek düzeyde olması ise bu düşüncemizi desteklemektedir.

Çalışmamızda bireylerin taraftarı oldukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları ile sakin davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Sahiplenmeyen bireylerin, sahiplenilen bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Literatürde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamıştır. Bu sonucun takımlarını sahiplenilen bireylerin tutmuş oldukları takımı kendilerinin bir parçasıymış gibi hissetmeleri, takımlarının başarısızlıklarını kendi başarısızlıkları olarak görmeleri, takımlarına yapılan herhangi bir haksızlığı kendilerine yapılmış bir haksızlık olarak görmeleri, takımlarının başarısını kendi başarıları olarak görmeleri gibi nedenlerden dolayı kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları ile sakin davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Rakip takıma öfke duymayan bireylerin, öfke duyan bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Literatürde bu konuda yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu sonucun futbol taraftarlarının tutmuş oldukları takımı nasıl gördüklerinden dolayı kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, futbol taraftarlarının şiddet gösterme davranışlarının, sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Yapılan araştırmada kişisel bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 275 bireyin 186'sını (%67.6) erkekler, 89'unu (%32.4) ise kadınlar oluşturmaktadır. Bireylerin 146'sı (%53.1) İstanbul'da, 54'ü (%19.6) Trabzon'da, 47'si (%17.1) Ordu'da ve 28'i (%10.2) Samsun'da yaşamaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması ise 31.70 ± 9.67 'dir.

Araştırmaya katılan bireylerin, eğitim düzeyine bakıldığında, 148'i (%53.8) lisans mezunu ve üzeri, 95'i (%34.5) lise mezunu, 32'si (%11.6) ortaokul mezunu veya daha altındadır. Bireylerin çalışma durumuna bakıldığında ise, 186'sı (%67.6) çalışmakta, 89'u (%32.4) ise çalışmamaktadır. Bireylerin, 57'si (%20.7) öğrenci, 54'ü (%19.6) işçi, 47'si (%17.1) memur, 29'u (%10.5) esnaf, 88'i (%32.0) ise bu mesleklerin dışında başka bir mesleğe sahiptir. Bireylerin aylık geliri ise, 80'inin (%29.1) 1000-1500 TL arasında, 58'inin (%21.1) 0-500 TL arasında, 51'inin (%18.5) 2000-2500 TL arasında, 49'unun (%17.8) 500-1000 TL arasında, 37'sinin ise (%13.5) 2500 TL ve üzerindedir.

Yapılan araştırmada, bireylerin, 138'i (%50.2) evli olmamakla birlikte, 137'si (%49.8) evlidir. Bireylerin 147'sinin (%53.5) ikamet yeri ilçe, 102'sinin (%37.1) ikamet yeri il merkezi, 16'sının (%5.8) ikamet yeri belde, 10'unun (%3.6) ikamet yeri ise köydür.

Bireylerin, 260'ının (%94.5) annesi, 227'sinin ise (%82.5) babası sağdır. Bireylerin 207'sinin (%75.3) annesi ile babası birlikte yaşamakta, 56'sının (%20.4) annesi ya da babası hayatta değil, 7'sinin (%2.5) annesi ile babası boşanmış, 5'inin (%1.8) ise annesi ile babası evli olmakla birlikte ayrı yaşamaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin, anne ve babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında; 188'inin (%68.4) annesi ilkokul mezunu ve altı, 41'inin (%14.9) annesi ortaokul mezunu, 28'inin (%10.2) annesi lise mezunu ve 18'inin (%6.5) annesi ise lisans mezunu ve üzeridir. Bireylerin babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında ise; 115'inin (%41.8) babası ilkokul mezunu ve altı, 73'ünün (%26.5) babası lise mezunu, 51'inin (%18.5) babası ortaokul mezunu ve 36'sının (%13.1) babası ise lisans mezunu ve üzeridir.

Bireylerin, 215'inin (%78.2) annesi ev hanımı, 60'ının (%21.8) annesi ise çalışmaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin, 107'sinin (%38.9) babası emekli, 51'inin (%18.5) babası işçi, 36'sının (%13.1) babası memur, 27'sinin (%9.8) babası esnaf, 11'inin (%4.0) babası işsiz, 43'ünün (%15.6) babası ise bu mesleklerin dışında başka bir mesleğe sahiptir.

Bireylerin, 190'ının (%69.1) annesi anlayışlı, 59'unun (%21.5) annesi otoriter, 24'ünün (%8.7) annesi ise demokratiktir. Bireylerin 116'sının (%42.2) babası anlayışlı, 90'ının (%32.7) babası otoriter ve 61'inin (%22.2) babası demokratiktir. Bireylerin 234'ü (%85.1) annesinden şiddet görmemiş, 40'ı (%14.5) ise annesinden şiddet görmüştür. Bireylerin 230'u (%83.6) babasından şiddet görmemiş, 37'si (%13.5) ise babasından şiddet görmüştür.

Araştırmaya katılan bireylerin, kardeş durumlarına bakıldığında, 263'ünün (%95.6) kardeşi var, 12'sinin (%4.4) ise kardeşi yoktur. 107'sinin 2-3 kardeşi, 71'inin (%25.8) 1 kardeşi, 62'sinin (%22.5) 4-5 kardeşi, 23'ünün (%8.4) ise 6 kardeş ve üzerinde kardeşi vardır. 12'si ise (%4.4) tek çocuktur.

Bireylerin, alkol kullanma durumlarına baktığımızda; 173'ü (%62.9) alkol tüketmemekte, 102'si (%37.1) ise alkol tüketmektedir. Alkol tüketenlerin 69'u (%25.1) haftada bir alkol tüketmekte, 33'ü (%12.0) ise haftada birkaç kez alkol tüketmektedir.

Çalışmaya katılan bireylerin, adli durumlarına baktığımızda ise 242'si (%88.0) herhangi bir nedenden dolayı ceza almamış; 2'si (%.7) hapis cezası, 2'si (%.7) adli para cezası, 1'i (%.4) denetimli serbestlik cezası ve 28'i (%10.2) bunların dışında farklı cezalar almıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin, 183'ü (%66.5) amatör veya profesyonel olarak herhangi bir spor dalı ile uğraşmaktadır, bireylerin 92'si ise (%33.5) herhangi bir spor dalı ile amatör veya profesyonel olarak ilgilenmemektedir. Bireylerin, 122'si (%44.4) futbolla ilgilenmekte, 54'ü (%19.6) herhangi bir spor dalı ile ilgilenmemekte, 23'ü (%8.4) yüzmeyle ilgilenmekte, 11'i (%4.0) basketbolla ilgilenmekte, 6'sı (%2.2) tenis ile ilgilenmekte, 39'u ise (%14.2) bu spor dallarının dışında başka spor dalı ile ilgilenmektedir.

Bireylere tutmuş olduğu futbol takımı sorulduğunda ise şu sonuç ortaya çıkmıştır; 91'i (%33.1) Galatasaray takımını tutmakta, 65'i (%23.6) Fenerbahçe takımını tutmakta, 63'ü (%22.9) Trabzonspor takımını tutmakta, 43'ü (%15.6) Beşiktaş takımını tutmakta ve 13'ü (%4.7) bu takımların dışında başka bir takımı tutmaktadır.

Bireylerin, 249'una (%90.5) göre spor dalları içerisinde şiddet, en çok futbolda yaşanmakta, 2'sine (%.7) göre şiddetin en çok basketbolda yaşanmakta, 2'sine (%.7) göre ise şiddet en çok yüzmede yaşanmaktadır, 15'ine (%5.5) göre şiddetin en çok bu spor dallarının dışında ki diğer spor dallarında yaşanmaktadır, 7'si (%2.5) ise bu soruya cevap vermemiştir. Bireylerin 129'u (%46.9) stadyumlarda şiddet olayları yaşanmasının nedeni olarak; en çok seyircileri görmekte, 43'ü (%15.6) en çok yöneticileri görmekte, 34'ü (%12.4) en çok medyayı görmekte, 13'ü (%4.7) en çok oyuncularını görmekte, 26'sı (%9.5) ise stadyumlarda şiddet olaylarının yaşanmasının nedeni olarak bu sayılan nedenlerin dışında, başka bir nedeni görmektedir.

Bireylerin, 219'u (%79.6) futbol stadyumunda maç izlemiştir, 56'sı (%20.4) ise herhangi bir futbol stadyumunda maç izlememiştir. 168'i (%61.1) maçları evde izlemekte, 36'sı (%13.1) maçları kafede izlemekte, 31'i (%11.3) maçları stadyumda izlemekte, 15'i (%5.5) maçları kiraathanede izlemekte ve 25'i (%9.1) maçları bu yerleri dışında başka bir yerlerde izlemektedir. Bireylerin 83'ü (%30.2) maçları stadyumda izlememekte, maçları stadyumda izleyenlerin ise 71'i (%25.8) maçları kale arkasında izlemekte, 53'ü (%19.3) maraton tribününde izlemekte, 47'si (%17.1) kapalı tribünde izlemekte, 16'sı (%5.8) VIP tribününde izlemekte ve 5'i (%1.8) maçları locada izlemektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin, 175'i (%63.6) taraftarı olduğu spor kulübünün lisanslı ürünlerini satın almakta, 100'ü (%36.4) ise taraftarı olduğu spor kulübünün lisanslı ürünlerini satın almamaktadır. Bireylerin 247'si (%89.8) kombine kart sahibi değilken, 28'i (%10.2) kombine kart sahibidir.

Bireylerin, 236'sı (%85.8) taraftarı olduğu takımın deplasman maçlarını seyretmemekte, 39'u (%14.2) ise taraftarı olduğu takımın deplasman maçlarını seyretmektedir. Bireylerin 148'i (%53.8) rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenmemekte, 127'si (%46.2) ise rakip takımın spor yazarlarının kendi takımları aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenmektedir. Sosyal medyada kendi takımları ile ilgili yer alan olumsuz yazılara bireylerin 143'ü (%52.0) öfkelenmekte, 132'si (%48.0) ise öfkelenmemektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin, 180'i (%65.5) stadyumlarda görev yapan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırdığını düşünmemekte, 95'i (%34.5) ise stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırdığını düşünmektedir. Bireylerin 162'si (%58.9) stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olabileceğini düşünmemekte, 113'ü (%41.1) ise stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı bir etkisi olabileceğini düşünmektedir.

Bireylerin, 245'i (%89.1) taraftarı olduğu kulübe üye değilken, 30 (%10.9) birey ise taraftarı olduğu kulübe üyedir. Bireylerin 261'i (%94.9) daha önce stadyumda ki koltuklara, kapılara vs. zarar vermemiş ve 14'ü (%5.1) daha önce stadyumda ki koltuklara, kapılara vs. zarar vermiştir. Bireylerin 240'ı (%87.3) herhangi bir futbol taraftarı grubuna dâhil değilken, 35'i (%12.7) ise herhangi bir futbol taraftarı grubuna dâhildir.

Bireylerin, 139'u (%50.5) maç izlerken küfür etmekte, 136'sı (%49.5) ise maç izlerken küfür etmemektedir. Bireylerin 149'u (%54.2) tuttıkları takımın bir parçası gibi davranırken, 126'sı (%45.8) tuttıkları takımın bir parçası gibi davranmamaktadır. Bireylerin 151'ini (%54.9) tutmuş oldukları takımın diğer taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlar etkilemekte, 124'ünü (%45.1) tutmuş oldukları takımın diğer taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışlar etkilememektedir.

Araştırmada bireylerin, 164'ü (%59.6) tuttıkları takım ile başka bir takım arasında daha önce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha sonra oynanan maçta rakip takıma öfke duymamakta, 111'i (%40.4) ise tuttıkları takım ile bir başka takım arasında daha önce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha sonra oynanan maçta rakip takıma öfke duymaktadır. Bireylerin 189'unu (%68.7) medyada yer alan spor haberleri şiddet göstermeye yönelik tahrik etmemekte, 86'sını (%31.3) ise medyada yer alan spor haberleri şiddet göstermeye yönelik tahrik etmektedir.

Katılımcıların 227'si (%82.5) tuttuğu takımın oynadığı kritik maçlarda kolay atılması gereken golleri oyuncularının kaçırmaması durumunda sinirlenmekte, 48'i (%17.5) ise takımının oynadığı kritik maçlarda oyuncularının kolay atılması gereken golleri kaçırmaması durumunda sinirlenmemektedir. Bireylerin 226'sı (%82.2) maçları izlerken alkol kullanmamakta, 49'u (%17.8) ise maçları izlerken alkol kullanmaktadır.

Araştırmada bireylerin, 236'sı (%85.8) eleme sistemi ile oynanan maçlarda heyecanlanmakta, 39'u (%14.2) ise eleme sistemi ile oynanan maçlarda heyecanlanmamaktadır. Bireylerin 226'sı (%82.2) stadyumlarda seyircilerin sahaya atılmasını ve yabancı madde atılmasını önlemek amacıyla kurulan tel örgüler dolayısıyla şiddet göstermeye yönelik tahrik olmamakta, 49'u (%17.8) ise tahrik olmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin, 272'si (%98.9) stadyumda şiddet gösterdiği için sportif anlamda herhangi bir ceza almamış, bireylerin 3'ü (%1.1) ise stadyumda şiddet gösterdiği için sportif anlamda ceza almıştır. Bireylerin 201'i (%73.1) kendilerini öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gitmemekte, 74'ü (%26.9) ise kendilerini öfkeli hissettikleri zamanlarda maç izlemeye gitmektedir. Katılımcıların 256'sı (%93.1) yetiştikleri toplumda saldırgan davranışlar gösteren kişilerin toplum tarafından hoş karşılanmadığını düşünmemekte, 19'u (%6.9) ise saldırgan davranışlar gösteren kişilerin toplum tarafından hoş karşılanmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin, 189'u (%68.7) bahis oyunları oynamamakta, 86'sı (%31.3) ise bahis oyunları oynamaktadır. Bireylerin 164'ü (%59.6) iki takım arasında oynanan futbol maçında takımlar arasında denge yoksa bireyleri bu durum

kızdırmakta, 111 (%40.4) bireyi ise bu durum kızdırmamaktadır. Bireylerin 248'i (%90.2) tribündeki grubun göstermiş olduğu şiddet davranışlarına katılmamakta, 27'si (%9.8) ise tribündeki grubun göstermiş olduğu şiddet davranışlarına katılmaktadır. Bireylerin 166'sı (%60.4) rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmekteyken, 109'u (%39.6) rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenemeyeceğini düşünmektedir.

Bireylerin, 230'u (%83.6) kendi tutmuş oldukları takımın stadında rakip takım taraftarlarının maç izlemesinden dolayı rahatsız olmamakta, 45'i (%16.4) ise kendi tutmuş oldukları takımın stadında rakip takım taraftarlarının maç izlemesinden dolayı rahatsız olmaktadır. Bireylerin 178'i (%64.7) dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisi alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünmemekte, 97'si (%35.3) ise dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisi alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünmektedir.

Bireylerin 177'si (%64.4) okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga etmiş, 98'i (%35.6) ise okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga etmemiştir. Araştırmaya katılan bireylerin 235'i (%85.5) okul hayatı boyunca herhangi bir disiplin suçu işlememiş, 40'ı (%14.5) ise okul hayatı boyunca herhangi bir disiplin suçu işlemiştir. Katılımcıların 148'i (%53.8) herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmamış, 127'si (%46.2) ise herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin, 240'ı (%87.3) stadyumlarda ya da stadyum çevresinde şiddet olaylarına karışmamıştır, 35'i (%12.7) ise stadyumlarda ya da stadyum çevresinde şiddet olaylarına karışmıştır. Katılımcıların 246'sı (%89.5) herhangi bir suçtan dolayı daha önce polis tarafından gözaltına alınmamış, 29'u (%10.5) ise daha önce polis tarafından gözaltına alınmıştır. Bireylerin 171'i (%62.2) maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyabiliyorken, 104 (%37.8) kişi ise, maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendini koyamamaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin, 264'ü (%96.0) herhangi bir nedenden dolayı suç işlememiş, 11'i (%4.0) ise herhangi bir nedenden dolayı suç işlemiştir. Bireylerin 254'ü (%92.4) psikolojik destek almamış, 21'i (%7.6) ise psikolojik destek almıştır. Bireylerin 268'i (%97.5) uyuşturucu madde kullanmamaktadır, 7'si (%2.5) ise

uyuşturucu madde kullanmaktadır. Bireylerin 168'i (%61.1) taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür etmezken, 107'si (%38.9) ise kendi oyuncusuna küfür etmektedir.

Bireylerin, 193'ü (%70.2) taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür etmemekte, 82'si (%29.8) ise taraftarı olduğu takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür etmektedir. Araştırmaya katılan kişilerin 162'si (%58.9) maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı rahatsız edici davranışlarda bulunmamakta ve küfür etmemektedir, bireylerin 113'ü (%41.1) ise maçı hatalı yönettiğini düşündüğü hakeme karşı rahatsız edici davranışlarda bulunup, küfür etmektedir. Bireylerin 221'i (%80.4) takımın aleyhine hatalı karar veren hakeme fiziksel saldırıda bulunma isteği duymamakta, 54'ü (%19.6) ise takımın aleyhine hatalı karar veren hakeme karşı fiziksel saldırıda bulunma isteği duymaktadır. Bireylerin 225'i (%81.8) bir sanatçıya ya da siyasetçiye karşı tutmuş olduğu takımdan dolayı sevgisi azalmamakta, 50'sinin (%18.2) ise sevgisi azalmaktadır.

Araştırmaya katılan bireylerin, 251'i (%91.3) herhangi bir nedenden dolayı başka bir kişiyi yaralamamıştır, 24'ü (%8.7) ise herhangi bir nedenden dolayı başka bir kişiyi yaralamıştır. Bireylerin 197'si (%71.6) herhangi bir eyleme katılmamış, 78'i (%28.4) ise eyleme katılmıştır. Kişilerin 261'i (%94.9) toplu bir şekilde düzenlenen eylemde herhangi bir dükkâna, araca, eşyaya vs. zarar vermemiş, 14'ü (%5.1) ise toplu şekilde düzenlenen eylemde herhangi bir dükkâna, araca, eşyaya vs. zarar vermiştir.

Bireylerin, 230'u (%83.6) düşünmeden hareket edildiğinde sonradan pişmanlık duymakta, 45'i (%16.4) ise düşünmeden hareket ettiği zaman sonradan pişmanlık duymamaktadır. Bireylerin 193'ü (%70.2) kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söylememekte, 82'si (%29.8) ise kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söylemektedir. Araştırmaya katılan bireylerin 216'sı (%78.5) kendi güvenliğini tehlikeye atacak herhangi bir davranışta bulunmamış, 59'u (%1.5) ise kendi güvenliğini tehlikeye atacak herhangi bir davranışta bulunmuştur. Bireylerin 259'u (%94.2) geçmişte yaşanmış olduğu olumsuz bir durumdan ders çıkartmaktayken, 16'sı (%5.8) geçmişte yaşamış olduğu olumsuz bir durumdan ders çıkartmamaktadır. Bireylerin 238'i (%86.5) şiddet davranışları gösterirse bu

davranışlardan dolayı suçluluk duymakta, 37'si (%13.5) ise şiddet davranışları gösterirse bu davranışlardan dolayı suçluluk duymamaktadır.

Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde bireylerin, 224'ünün (%81.5) anne-babası birbirlerine karşı sözlü ya da fiziksel olarak şiddet uygulamamış, 51'inin (%18.5) ise anne-babası, bireylerin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde birbirlerine karşı sözlü ya da fiziksel olarak şiddet uygulamıştır. Bireylerin 153'ü (%55.6) şiddet içerikli filmlerden hoşlanmazken, 122'si (%44.4) şiddet içerikli filmlerden hoşlanmaktadır. Bireylerin 216'sında (%78.5) yatırmış olduğu bahis kuponu tutmamışsa bu durum öfke oluşturmamakta, 59'unda (%21.5) ise bu durum öfke oluşturmaktadır.

Bireylerin, 265'ini (%96.4) hakemlerin giyinmiş olduğu forma renkleri kızdırmamakta, 10'unu (%3.6) ise hakemlerin giyinmiş olduğu forma renkleri kızdırmaktadır. Araştırmaya katılan kişilerin 188'ini (%68.4) hakemlerin giyinmiş olduğu formaların renkleri kızdırmamakta, 28'ini (%10.2) hakemlerin giyinmiş olduğu kırmızı renk formalar kızdırmakta, 20'sini (%7.3) hakemlerin giyinmiş olduğu sarı renk formalar kızdırmakta, 16'sını (%5.8) hakemlerin giyinmiş olduğu turuncu renk formalar kızdırmakta, 12'sini (%4.4) hakemlerin giyinmiş olduğu mavi renk formalar kızdırmakta ve 11'ini (%4.0) hakemlerin giyinmiş olduğu siyah renk formalar kızdırmaktadır.

Yapılan araştırmada, bireylerin cinsiyetleri ile ciddiye alınmama ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Kadınların, erkeklere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bireylerin, cinsiyetleri ile haksızlığa uğrama ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Kadınların, erkeklere oranla haksızlığa uğrama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmada, bireylerin cinsiyetleri ile eleştirilme ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Kadınların, erkeklere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşları ile pasif agresif ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşları ile öfke belirtileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşları ile öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşları ile diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla diğerlerine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşları ile kendisine yönelik düşünceler ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla kendisine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşları ile saldırgan davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla saldırgan davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşları ile intikam tepkileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. 18-24 yaş arasında olan bireylerin, diğer bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin yaşadıkları şehir ile dünyaya yönelik düşünceler ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Ordu'da yaşayan bireylerin, diğer bireylere oranla dünyaya yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin eğitim düzeyleri ile ciddiye alınmama ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Lise mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin eğitim dzeyeleri ile öfke belirtileri leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Lisans mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin eğitim dzeyeleri ile intikam tepkileri leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Lise mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla intikam tepkileri dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin çalışma durumları ile pasif agresif leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla pasif agresif dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin çalışma durumları ile öfke belirtileri leği, haksızlığa uğrama leği, eleştirilme leği, öfkesine yönelik düşünceler leği, diğerlerine yönelik düşünceler leği, kendisine yönelik düşünceler leği, dünyaya yönelik düşünceler leği, saldırgan davranışlar leği, kaygılı davranışlar leği, intikam tepkileri leği ve öfke leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Çalışmayan bireylerin, çalışan bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin çalışma durumları ile öfke kontrolü leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. alışan bireylerin, çalışmayan bireylere oranla öfke kontrol dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada bireylerin meslekleri ile kendisine yönelik düşünceler leği, intikam tepkileri leği, sürekli öfke leği ve öfke dışta leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Öğrenci olan bireylerin, diğer bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin meslekleri ile öfke kontrolü leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Esnaf olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke kontrol dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin gelir dzeyeleri ile ciddiye alınmama leği, fke belirtileri leği, haksızlığa uğrama leği, öfkesine yönelik düşünceler leği, kendisine yönelik düşünceler leği, dünyaya yönelik düşünceler leği ve intikam tepkileri leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. 0-500 TL arasında

gelire sahip olan bireylerin, diğer bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin medeni durumları ile pasif agresif ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, umursamaz tepkiler ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bekâr olan bireylerin, evli olan bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, babalarının eğitim düzeyleri ile bireylerin öfke belirtileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Babaları lisans ve üzeri mezunu olan bireylerin diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, babalarının eğitim düzeyleri ile bireylerin öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Babaları lise mezunu olan bireylerin diğer bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha fazla olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, annelerinin eğitim düzeyleri ile bireylerin intikam tepkileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Anneleri lise mezunu olan bireylerin, diğer bireylere oranla intikam düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, annelerinin kişilik özellikleri ile bireylerin ciddiye alınmama ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, haksızlığa uğrama ölçeği, dünyaya yönelik düşünceler ölçeği ve intikam tepkileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Anneleri otoriter olan bireylerin, diğer bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin kardeş sayısı ile öfke belirtileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Tek çocuk olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin kardeş sayısı ile öfkesine yönelik düşünceler ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bir kardeşi olan bireylerin,

diğer bireylere oranla öfkesine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin kardeş sayısı ile intikam tepkileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Bir kardeşi olan bireylerin, diğer bireylere oranla öfke belirtileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin alkol kullanma alışkanlıkları ile ciddiye alınmama ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Alkol kullanmayan bireylerin, alkol kullanan bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin alkol kullanma alışkanlıkları ile pasif agresif ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Alkol kullanan bireylerin, alkol kullanmayan bireylere oranla pasif agresif düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin alkol kullanma alışkanlıkları ile intikam tepkileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Alkol kullanan bireylerin, alkol kullanmayan bireylere oranla intikam tepkileri düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin sporla ilgilenme durumları ile diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, dünyaya yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği puanları ve kaygılı davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Amatör olarak spor ile ilgilenen bireylerin, diğer bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin ilgilendikleri spor dalı ile diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Voleybolla ilgilenen bireylerin diğer bireylere oranla, diğerlerine yönelik düşünceler düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin ilgilendikleri spor dalı ile saldırgan davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Futbolla ilgilenen

bireylerin, diğer bireylere oranla saldırgan davranışlar dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin ilgilendikleri spor dalı ile sürekli öfke leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Basketbolla ilgilenen bireylerin, diğer bireylere oranla sürekli öfke dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin ilgilendikleri spor dalı ile öfke kontrolü leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Tenisle ilgilenen bireylerin, diğer bireylere oranla öfke kontrol dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları ile ciddiye alınmama leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Stadyumda ma izlemeyen bireylerin, izleyen bireylere oranla ciddiye alınmama dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin futbol maçlarını stadyumda izleme durumları ile saldırgan davranışlar leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Maçları stadyumda izleyen bireylerin, izlemeyen bireylere oranla saldırgan davranışlar dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin stadyumda maçları izledikleri tribün kategorisi ile saldırgan davranışlar leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. VİP tribünde maçları seyreden bireylerin, diğer bireylere oranla saldırgan davranışlar dzeyelerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin taraftarı oldukları kulübün ürünlerini alma durumları ile saldırgan davranışlar leği, umursamaz tepkiler leği ve sürekli öfke leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmştr. Taraftarı olduğu takımın ürünlerini satın alan bireylerin, satın almayan bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin rakip takım spor yazarlarının kendi takımlarına aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları ile ciddiye alınmama leği, fke belirtileri leği, eleştirilme leği, öfkesine yönelik düşünceler leği, diğerlerine yönelik düşünceler leği, dünyaya yönelik düşünceler leği, saldırgan davranışlar leği, intikam tepkileri leği, sürekli öfke leği ve

öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin rakip takımın spor yazarlarının kendi takımlarına aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenme durumları ile öfke kontrolü ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Öfkelenmeyen bireylerin, öfkelenen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları ile ciddiye alınmama ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, haksızlığa uğrama ölçeği, eleştirilme ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, dünyaya yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, kaygılı davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin sosyal medyada takımlarıyla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenme durumları ile öfke kontrolü ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Öfkelenmeyen bireylerin, öfkelenen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını artırıp artırmadığına yönelik düşünceleri ile ciddiye alınmama ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, haksızlığa uğrama ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği ve öfke içte ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Arttırdığını düşünen bireylerin, aksini düşünen bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin maç seyrederken küfür etme alışkanlıkları ile öfke kontrolü ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Küfür etmeyen

bireylerin, küfür eden bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin taraftarı oldukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları ile sakin davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Sahiplenmeyen bireylerin, sahiplenilen bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin taraftarı oldukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenme durumları ile öfke ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Tuttukları takımı kendilerinin bir parçası gibi sahiplenilen bireylerin, sahiplenmeyen bireylere oranla sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, tutmuş oldukları takımın taraftarlarının göstermiş olduğu tutum ve davranışların bireyi etkileme durumları ile bireylerin öfke belirtileri ölçeği, eleştirilme ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, intikam tepkileri ölçeği ve sürekli öfke ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Etkilenen bireylerin, etkilenmeyen bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları ile sakin davranışlar ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Rakip takıma öfke duymayan bireylerin, öfke duyan bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları ile pasif agresif ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Öfke duyan bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin oynanan maçta rakip takıma öfke duyma durumları ile öfke kontrolü ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Rakip takıma öfkelenmeyen bireylerin, öfkelenen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, medyada yer alan spor haberleri ile şiddet göstermeye yönelik tahrik olma durumu ile bireylerin sakin davranışlar leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmüştr. Tahrik olmayan bireylerin, tahrik olan bireylere oranla sakin davranışlar düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, medyada yer alan spor haberleri ile şiddet göstermeye yönelik tahrik olma durumu ile bireylerin öfke belirtileri leği, öfkesine yönelik düşünceler leği, davranışlar leği, intikam tepkileri leği, sürekli öfke leği ve öfke dışta leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmüştr. Haberler ile şiddet göstermeye yönelik tahrik olan bireylerin, diğer bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, medyada yer alan spor haberleri ile şiddet göstermeye yönelik tahrik olma durumu ile bireylerin öfke kontrolü leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmüştr. Tahrik olmayan bireylerin, tahrik olan bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin futbol bahis oyunları oynama alışkanlıkları ile öfkesine yönelik düşünceler leği, kendisine yönelik düşünceler leği, bireylerin dünyaya yönelik düşünceler leği ve saldırgan davranışlar leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmüştr. Bahis oynayan bireylerin, diğer bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu durumun bireyi kızdırma durumu ile bireylerin ciddiye alınmama leği, pasif agresif leği, ie dönük tepkiler leği, fke belirtileri leği, eleştirilme leği, öfkesine yönelik düşünceler leği, diğerlerine yönelik düşünceler leği, kendisine yönelik düşünceler leği, dünyaya yönelik düşünceler leği, kaygılı davranışlar leği, intikam tepkileri leği, sürekli öfke leği ve öfke dışta leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmüştr. Futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu duruma kızan bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde ma izlenebileceğini düşünme durumları ile sakin davranışlar leği puanları arasında anlamlı bir fark grlmüştr. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir

şekilde maç izlenebileceğini düşünen bireylerin, düşünmeyen bireylere oranla sakinlik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünme durumları ile öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği, öfke içte ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünmeyen bireylerin, düşünen bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünme durumları ile öfke kontrolü ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Rakip takım taraftarları ile sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünen bireylerin, düşünmeyen bireylere oranla öfke kontrolü düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellemesine yönelik düşünceleri ile ciddiye alınmama ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Dört büyük takım arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediğini düşünen bireylerin, düşünmeyen bireylere oranla ciddiye alınmama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin okul hayatı boyunca arkadaşları ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga etmesi durumu ile pasif agresif ölçeği, içe dönük tepkiler ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, umursamaz tepkiler ölçeği, sürekli öfke ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Okul hayatında sözlü veya fiziksel kavga etmiş olan bireylerin, kavga etmemiş olan bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışma durumları ile pasif agresif ölçeği, içe dönük tepkiler ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği,

saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karışmış olan bireylerin, kavga olaylarına karışmayan bireylere oranla tüm bu ölçeklerden almış oldukları puanların daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin maçları izlerken sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine kendilerini koyabilme durumları ile haksızlığa uğrama ölçeği ve eleştirilme ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Kendilerini sahadaki figürlerin yerine koyabilen bireylerin, diğerlerine oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterdiğinde ona küfür etme durumları ile pasif agresif ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği, öfke içte ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Performansına göre kendi takım oyuncusuna küfür eden bireylerin, diğerlerine oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin taraftarı olduğu takımın oyuncusu düşük bir performans gösterdiğinde ona küfür etme durumları öfke kontrolü ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Performansına göre kendi takım oyuncusuna küfür etmeyen bireylerin, diğerlerine oranla öfke kontrol düzeylerinin daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin taraftarı olduğu takım kötü oynarsa antrenörüne küfür etme durumları ile pasif agresif ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, dünyaya yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Performansına göre kendi takım antrenörüne küfür eden bireylerin, diğerlerine oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin maçı kötü yönettiğini düşündüğü hakeme küfür ederek rahatlama durumları ile öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği,

intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Maçı kötü yönettiğini düşündüğu hakeme küfür ederek rahatlayan bireylerin, diğerlerine oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin herhangi bir eyleme katılmış olma durumları ile pasif agresif ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Herhangi bir eyleme katılmış olan bireylerin, diğerlerine oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin herhangi bir eyleme katılmış olma durumları ile eleştirilme ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Eylemlere katılmayan bireylerin, eylemlere katılan bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söyleme durumları ile ie dönük tepkiler ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, diğerlerine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, dünyaya yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği, öfke içte ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söyleyen bireylerin, yalan söylemeyen bireylere oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söyleme durumları ile eleştirilme ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. Kişisel çıkarları tehlikeye girdiği zaman yalan söylemeyen bireylerin, diğer bireylere oranla eleştirilme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin şiddet içerikli filmlerden hoşlanıp hoşlanmaması ile pasif agresif ölçeği, öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği, öfke içte ölçeği ve öfke dışta ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görölmüştür. şiddet içerikli filmlerden hoşlanan

bireylerin, diğ er bireylere oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin bahis oynadığı kuponun kaybetmesi durumunda öfkelenmesi durumu ile öfke belirtileri ölçeği, öfkesine yönelik düşünceler ölçeği, diğ erlerine yönelik düşünceler ölçeği, kendisine yönelik düşünceler ölçeği, dünyaya yönelik düşünceler ölçeği, saldırgan davranışlar ölçeği, intikam tepkileri ölçeği, sürekli öfke ölçeği ve öfke içte ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Oynamış olduğu bahis kuponunun kaybetmesi ile öfkelenen bireylerin, öfkelenmeyen bireylere oranla bu ölçeklerden daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırmada, bireylerin bahis oynadığı kuponun kaybetmesi durumunda öfkelenmesi durumu ile öfke kontrolü ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Oynamış olduğu bahis kuponunun kaybetmesi ile öfkelenmeyen bireylerin, öfkelenen bireylere oranla öfke kontrol düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

6.1. Öneriler

Futbolda şiddet olaylarını azaltmak için yapılması gereken öneriler;

Futbolda şiddet olaylarının azaltılması için, toplumda spor bilincini arttıracak eğitimler yapılmalıdır. Türkiye Futbol Federasyonunun organize etmesi gerektiği bu eğitimler, futbol seyircilerinin futbolun asıl amacını anlamaları ve futbolda şiddet konusunda bilinçlenmelerine yönelik olmalıdır.

Ülkemizde pek yaygın olmasa da spor psikolojisi alanına gereken ilgi gösterilmeli ve herhangi bir spor dalı ile ilgili yapılacak olan eğitimlerde spor psikologlarının da aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır. Ayrıca futbolcularda, antrenörlerde, hakemlerde, yöneticilerde, taraftarlarda ve spor basınında görev alan kişilerde spor psikolojisine yönelik farkındalık oluşturulmalıdır.

Spor medyasında, futbolda yaşanan şiddet olaylarını destekleyecek ve taraftarları tahrik edecek programların yapılması engellenmelidir. Meydana gelen birçok şiddet olayında basının tahrik edici rolü unutulmamalıdır. Ayrıca spor yazarlarının da yazmış oldukları yazılarda, taraftarları tahrik edecek konulardan

kaçınmaları ve yaşanmış herhangi bir olayda sporun barış, kardeşlik ruhu içinde gerçekleşmesi gerektiği konusunda vurgu yapmaları gerekmektedir.

Futbolda şiddet olaylarının azaltılması için, toplumda söz sahibi olan kişilerin (sanatçı, siyasetçi, sporcu vb.) yaşanmış bir olay sonrasında taraftarları tahrik edecek sözlerden ve davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir.

Sahadaki antrenörün, futbolcunun ve hakemlerin seyircileri tahrik edebilecek davranışlardan uzak durmaları, yaşanan olaylarda ise önleyici olabilecek davranış göstermeleri gerekmektedir. Bu kişiler, tribündeki seyircilere rol-model olduklarını unutmamalıdır.

Eğitim kurumları, sivil toplum kuruluşları ve taraftar gruplarının futbolda şiddet olaylarını azaltmak için, "Fair-Play" amaçlı sosyal sorumluluk projeleri geliştirmeleri gerekmektedir. Ayrıca futbol kulüplerini yöneten yöneticilerin medya önünde yaptıkları açıklamalara dikkat etmeleri, önemli maçlardan önce ise Fair-Play vurgusu yapmaları doğabilecek şiddet olaylarına karşı önleyici etki yapacaktır.

Stadyumlardaki ve stadyum çevresindeki güvenlik güçlerinin görevlerini yaparken, taraftarlara suçlu bireylermiş gibi davranmamaları, taraftarlar üzerinde suçluluk psikolojisi oluşturmamaları gerekmektedir. Stadyumlarda ve stadyum çevresinde şiddet gösteren kişiler ya da şiddet olaylarına neden olan bireyler gerekli şekilde cezalandırılmalı, cezaların ise şiddet eğilimi içinde olan diğer kişilerde caydırıcı etkisi olmalıdır.

Türkiye Futbol Federasyonun, hakemlerin veya medya kuruluşlarının yanlış tavırlardan kaçınmaları, bir takımı savunurken diğer takımı göz ardı etmemeleri gerekir. Taraftarlarda böyle bir algının oluşması da şiddet olaylarına neden olabilmektedir.

Futbolun bir spor dalı olduğu, farklı takımlar sayesinde futbolun seyir zevkinin arttığı ve her takım taraftarına saygı gösterilmesi gerektiği konusunda toplumsal bilinç oluşturulmalıdır. Bireylerin, diğer takım taraftarına karşı empati duymaları sağlanırsa, seyirciler arası şiddet olaylarının önüne geçilmiş olunur.

Futbol ve spor psikolojisi konusunda bilimsel çalışmaların artırılması gerekmektedir. Bu konuda çalışma yapacak olan kişilere yönelik öneriler ise;

Çalışmamızda veri toplama süreci Türkiye’de yapılan yerel seçimlere denk geldiği için, özellikle nüfusu az olan yerlerde bazı bireyler, uygulanan ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’, ‘‘Çok Boyutlu Öfke Ölçeği’’ ve ‘‘Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği’’ nin bireylerin kişisel özelliklerine ait bilgilerin toplanacağı ve kişisel bilgilerinin paylaşılacağı konusunda ki hassasiyetleri nedeniyle araştırmaya katılmak istememişlerdir. Veri toplama sürecinde bireylerin hassasiyetlerinin önemi unutulmamalı ve gerekli açıklamalar yapılarak, bilgilerinin gizli kalacağı konusunda güven verilmelidir.

Bu konuda bir araştırma yapmak için daha önce Türkiye’de yaşanan futbol olaylarını detaylı incelemek gerekmektedir. Ayrıca hakemler, sporcular, medya mensupları ve taraftar gruplarına üye olan bireyler ile sporda şiddet konusunda fikir alışverişinde bulunmak, ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ sorularının oluşturulmasına katkısı olacaktır.

7. KAYNAKLAR

Acet, M. (2005). *Sporda Saldırganlık ve Şiddet*. (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Akalın, A. (2010). *15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddet Sıklığı ve Şiddetin Depresyona Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Akbulut, A. K. (2012). *Amatör ve Profesyonel Erkek Futbolcuların Karar Verme, Problem Çözme ve İletişim Becerilerinin Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akgül, H. (2000). *Öfke Denetimi Eğitiminin İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Öfke Denetimi Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aktaş, Z., Çobanoğlu, G. ve Yazıcılar, İ. (2004). Profesyonel Erkek Basketbolcuların Saldırganlık Düzeyleri İle Maç Başları Arasındaki İlişkinin Araştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 2 (3), 127-134.

Akyüz, M. (2011). *Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Sosyo-Kültürel Özelliklerinin İncelenmesi: Diyarbakır İli Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Kara Harp Okulu. Savunma Bilimleri Enstitüsü.

Arıkan, Y. ve Çelik, O. (2007). Futbolda Şiddet ve Polis. *Polis Bilimleri Dergisi*. 9 (1-4), 109-132.

Arslanoğlu, K. (2005). *Futbolun Psikiyatrisi*. (1. Baskı). İstanbul: İthaki Yayınları.

Atalay, A. (2010). *Hukuksal Boyutları İle Futbolda Şiddet Olgusu*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Atasoy, B. ve Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme ve Spor. *Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18 (1), 11-12.

Ayan, S. (2006). Şiddet ve Fanatizm. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 7 (2), 191-209.

Bahadır, Z. (2006). *Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet Eylemine Etkisi (Konyaspor Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bandura, A. (1973). *Aggression a Social Learning Analysis*. (1.Baskı). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Bar, M. (2012). *Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörlerin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Balkaya, F. ve H. Şahin N. (2003). Çok Boyutlu Öfke Ölçeği. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 14(3), 192-202.
- Bayram, A. (2011). *Futbol Seyircilerinin Taraftarlık ve Şiddet İfadelerine Yaklaşımlarının İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Beyazaslan, T. (2012). *Öfke Kontrol Eğitiminin Hipertansiyon Tanısı Alan Hastaların Öfke ve Duygu Kontrol Durumlarına Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Birimoğlu, C. (2012). *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Bakışları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bıyık, N. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Duygularının Kişisel ve Sosyal Özellikleri, Öfke Eğilimleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Biçer, A. (2012). *K.K.T.C'de ki Futbol Taraftarlarını Şiddete Yönelten Unsurların Sosyo-Ekonomik Açısından İncelenmesi. (Küçük Kaymaklı Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Budak, M. (2004). *Türkiye'de Spor Olgusunun Kitle İletişim Araçlarında Sunumu: Futbol, Fanatizm ve Milliyetçilik*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coakley, J. (2009). *Sports in Society*. (10. Baskı). New York: Higher Education.
- Çakır Parmaksızoğlu, A. (2011). *Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çamcı, O. (2010). *Sağlık Çalışanlarına Yönelik İşyeri Şiddetin Belirlenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çekiç, A. (2009). *Grupla Psikolojik Danışmanın İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Öfke İle Başa Çıkabilme Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, O. (2007). *Türkiye'de Futbol Şiddeti ve Holiganizme Polisin Bakış Açısı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Polis Akademisi. Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.

Demir, F. (2005). *Futbol Olgusu ve Futbolda Asayiş Yönetimi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demirel, G. (2013). *Emniyet Mensuplarına Göre Futbol Seyircisini Saldırganlık ve Şiddete Yönlendiren Futbol Etkenlerinin Araştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Dikmen Keskin, H. Ş. N. (2008). *Türkiye'deki Yazılı Spor Basınında Kadın Futbol Yazarlarının Holiganizmin Önlenmesindeki Rolü*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dinçer, G. (2010). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Düzce Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. (2. Baskı). Adana: Adana Nobel Kitabevi.

Donuk, B. ve Şenduran, F.S. (2006). *Futbolun Anatomisi*. (1. Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Duyar, D. (2011). *Futbol Seyircisinde Saldırganlık Davranışlarının İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Engin, E. (2004). *Psikiyatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Öfke Düzeyleri İle İş Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Englander, E. K. (2003). *Understanding Violence*. (2.Baskı). London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Fişek, K. (2003). *Sporun Anatomisi*. (1. Baskı). İstanbul: YGS Yayınları.

Fişekçioğlu, İ. B., Özdağ, S., Duman, S. ve Atalay, A. (2010). Futbolda Şiddet ve Yasal Karşı Tedbirler. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*. 3(2), 12-27.

Genç, H. (2007). *Grupla Öfke Denetimi Eğitiminin Lise 9. Sınıf Öğrencilerinin Sürekli Öfke Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gill, D. L. (1948). *Psychological Dynamics Of Sport*. (1. Basım). Illinois: Human Kinetics Publishers, Inc.

Gültekin, F. (2008). *Saldırganlık ve Öfkeyi Azaltma Probleminin İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık ve Öfke Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gümüüşdağ, H. (2004). *Profesyonel Futbolda Fauller ve Saldırganlık Teorileri Bakımından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

İmamoğlu, S. (2003). Öğretmen Adaylarının Öfke ve Öfke İfade Tarzları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaplan, B. (2012). *Ergenlerde Bağlanma ve Saldırganlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karadal, F. (2009). *Öfke Yönetimi ve Niğde Üniversitesi'nde Bir Araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karayılmaz, A. (2006). *Amatör Küme Futbolcularını Saldırganlığa İten Psiko-Sosyal Nedenler (Zonguldak Süper Amatör Ligi Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya Sakarya, A. (2013). *Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kayan, H. G. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık ve Boyun Eğici Davranışlarının Algılanan Anne-Baba Tutumları Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kılıçaslan, E. (2007). *Malatya İlinin Spora Eğilimi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçer, M. (2012). Futbol Derneklerine Üye Olan Taraftarların Şiddet ve Holiganizm Eğilimlerinin Belirlenmesi: Kayseri Örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.1(32), 111-135.

Kurtiç, N. (2006). *Futbol Seyircisini Saldırganlığa İten Psiko-Sosyal Nedenler (Sakarya İl Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kuru, E. ve Var, L. (2009). Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma (Kırşehir İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(2), 141-153.

Kuruloğlu, F. (2010). *Altay Spor Kulübü Tarihi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Maes, M. ve Coccaro, E. F. (1998). *Neurobiology and Clinical Views on Aggression and Impulsivity*. (3.Basım). Chichester: John Wiley & Sons.

Mirioğlu, M. (2007). *Futbol Haberlerinin Sunumunda Şiddet: Hürriyet, Zaman ve Birgün Gazetelerinde Futbol Sunumlarının Analizi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özen, Ü., Eygü, H. ve Kabakuş, A. K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet ve Saldırganlık Algıları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. (7), 323-342.

Özmaden, M. (2005). Futbol Seyircilerine Göre Rakip Seyirci Davranışlarının Seyirci Saldırganlığına Etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13(2), 663-674.

Öztürk, E. (2012). *İlköğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Öfke Nedenleri ve Öfke Kontrol Yönetimleri (Elazığ İli Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk, S. B. (2003). *Spor, Taraftar Saldırganlığı ve Güvenlik Önlemleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Page, A. Z. ve İnce, M. (2008). Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*. 11(22), 81-94.

Peker, E. (2007). *Futbolda Şiddetin İçsel Bir Olgu Haline Gelmesinde Yazılı Basının Rolü*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Pulur, A., Kaynak İ. ve Orhan S. (2004). Polislerin Spor Müsabakalarındaki Saldırgan Seyirciye Müdahalede Kendi Taraftarlığının Etkisinin Araştırılması. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*. 5(2), 241-260.

Savaşır, I. ve H. H. Şahin (Ed.). (1997). *Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Sekot, A. (2009). Violence in Sports. *European Journal For Sport and Society*. 6(1), 37-49.

Sinav, A. (2010). *Futbol İle İlişkili Şiddet Olaylarına Yönelik Haberlerin Gazetecilik Meslek Etiği İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: Galatasaray -Leeds United, Roma-Galatasaray ve Türkiye-İsviçre Karşılaşmaları Örnek Olaylarına Yönelik Haberlerin Fikir Gazeteleri, Popüler Gazeteler ve Spor Gazetelerindeki Sunumlarının Karşılaştırmalı İçerik Çözümlemesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Solak, N. (2011). Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi –Çorum İli Örneği-. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Soydaş, N. (2013). *İşyerinde Psikolojik Şiddetin Kurumsal İletişim İklimiyle İlişkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Spaaij, R. (2014). *Sports Crowd Violence: An Interdisciplinary Synthesis. Aggression and Violent Behavior*. 19, 146-155.

Sülün, Ö. (2013). *Futbol Hakemlerinin Öfke ve Kızgınlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Karaman: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, H. M. (2003). *Sporda Şiddet ve Saldırganlık*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Şeker, R. (2011). Lise ve Üniversite Düzeyinde Öğrenim Gören Gençlerin, Sporda Şiddet ve İstenmeyen Davranışlara Karşı Görüşlerinin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Tambağ, H. (2004). *Aileleri ile Birlikte ve Yetiştirme Yurtlarında Yaşayan Adölesanların Öfke İfade Etme Biçimleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Talimciler, A. (2010). *Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Sporu*. (1. Basım). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Topuz, R. (2008). *Amatör Futbol Oyuncularının Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Tosuner Sevinç, A. (2013). Alkol ve Madde Bağımlılarında Alkol Sıklığı ve Şiddet Özelliklerinin Kontrol Grubu İle Karşılaştırılması. Yayınlanmış Uzmanlık Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Tıp Fakültesi.

Tutkun, E., Taşmektepligil M.Y., Canbaz, S., Acar, H. ve Çon, M. (2012). Samsunspor Taraftarının Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Şiddete Eğilimleri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 14(1), 56-63.

Tükenmez, M. (2011). *Toplumbilim ve Spor*. (2. Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük. (2014). Erişim Tarihi: 07 Haziran 2014, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.538dc8a30ae3f1.47282468

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük. (2014). Erişim Tarihi: 12 Haziran 2014, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5395a6933030d1.88292780

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük. (2014). Erişim Tarihi: 19 Haziran 2014, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.53a1ded16bdd13.26609340

Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük. (2014). Erişim Tarihi: 04 Temmuz 2014, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.53b6e605bd5f51.97250388

Türkoğlu, İ. (2013). *Şiddet Görmüş Kadınların Kişilik Özelliklerinin Somatik Belirtiler ve Depresyon Üzerine Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Urartu, Ü. (1984). *Futbol Teknik Taktik Kondisyon*. (2. Baskı). İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.

Ulusal, D. (2007). *Yazılı Basında Şiddet ve Şiddet İçerikli Haber Sunumunda Kadının Konumlandırılışı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, H. (2009). *Spor Bilincinin Yaygınlaştırılmasında Sosyal Pazarlamanın Toplum Tutumuna Etkisi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ünsal, B. (2013). Spor Medyasının Toplum Üzerindeki Sosyolojik Etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2(1), 36-46.

Var, L. (2008). *Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Betimsel Bir Çalışma (Kırşehir İli Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yavuzer, Y. ve Karataş, Z. (2013). Ergenlerde Otomatik Düşünceler ile Fiziksel Saldırganlık Arasındaki Öfkenin Aracı Rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 24(2). 117-123.

Yetim, A. A. (2006). *Sosyoloji ve Spor*. (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yıldırım, E. (2008). *Profesyonel Ligdeki Yabancı Futbolcuların, Türkiye’de Futbol Oynamalarına İlişkin, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Açından Görüşleri ve Yerli Futbolcuların Yabancı Futbolculara Bakış Açuları*. Yayınlanmış Doktora Tezi: Ankara: Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, H. L. (2009). *Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Olaylarına Bakış Açısı (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, S. (2009). *Hemşirelerin Öfke İfade Etme ve İletişim Biçimleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Zekioğlu, A., Er, N., Aktaş, Z. ve Şahan, Ç. (2011). Futbol Hakemlerinin Tehdit ve Fiziksel Saldırlara Bakış Açuları-Nitel Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 13(1), 7-13.

8. EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

Lütfen aşağıdaki soruları size uygun bir şekilde cevaplandırınız. Yapılan araştırmada verecek olduğunuz cevaplar gizli tutulacaktır. Katılımınız için teşekkür ederim.

1- Yaşınız:

2- Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

3- Eğitim durumunuz:

İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü ()
Doktora ()

4- Herhangi bir yerde çalışıyor musunuz?

Evet () Hayır ()

5- Mesleğiniz:

İşçi () Memur () Esnaf () Çiftçi () Sporcu ()
Yönetici () İşveren () Akademisyen () Sanatçı () Emekli ()
Öğrenci () Diğer ()

6- Aylık geliriniz:

0-500 : () 500 – 1000 : () 1000-1500 : () 2000 – 2500 : ()
2500+ : ()

7- İkamet ettiğiniz yer:

Köy () Belde () İlçe () İl Merkezi ()

8- Medeni durumunuz:

Evli () Bekâr () Dul ()

9- Anne: Sağ () Ölü ()

10- Baba: Sağ () Ölü ()

11- Anne ve babanız hayatta ise:

Birlikte yaşıyorlar: ()

Evli ama ayrı yaşıyorlar: ()

Boşanmış: ()

12- Annenizin eğitim durumu nedir?

İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü ()

Doktora ()

13- Babanızın eğitim durumu nedir?

İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Lisansüstü ()

Doktora ()

14- Annenizin mesleği nedir?

İşçi () Memur () Esnaf () Çiftçi () Sporcu ()

Yönetici () İşveren () Akademisyen () Sanatçı () İşsiz ()

Emekli () Diğer () Ev Hanımı ()

15- Babanızın mesleği nedir?

İşçi () Memur () Esnaf () Çiftçi () Sporcu ()

Yönetici () İşveren () Akademisyen () Sanatçı () İşsiz ()

Emekli () Diğer ()

16- Annenizin kişiliğini nasıl tanımlarsınız?

Otoriter () Demokratik () Anlayışlı ()

17- Babanızın kişiliğini nasıl tanımlarsınız?

Otoriter () Demokratik () Anlayışlı ()

18- Anne ve ya babanızdan fiziksel şiddet gördünüz mü?

Anne: Evet () Hayır ()

Baba: Evet () Hayır ()

19- Kardeşiniz var mı?

Evet () Hayır ()

20- Kardeş sayınız nedir? (Eğer kardeşiniz varsa)

1 () 2-3 () 4-5 () 6+()

21- Alkol kullanır mısınız?

Evet () Hayır ()

22- Eğer alkol kullanıyorsanız ne kadar sıklıkla alkol kullanırsınız?

Haftada 1 () Haftada 2-3 () Haftada 4-5 () Hemen hemen her gün ()

23- Eğer daha önce herhangi bir nedenden dolayı suç işlemişseniz ne cezası aldınız?

Hapis cezası () Kefaret ile serbest kalma () Denetimli serbestlik () Diğer ()

24- Herhangi bir spor dalı ile amatör ya da profesyonel olarak ilgileniyor musunuz?

Amatör () Profesyonel ()

25- Eğer bir spor dalı ile ilgileniyorsanız bu nedir?

Futbol () Basketbol () Voleybol () Tenis () Yüzme () Diğer ()

26- Size göre şiddet olayların en fazla yaşandığı spor dalı hangisidir?

Futbol () Basketbol () Voleybol () Tenis () Yüzme () Diğer ()

27- Stadyumlarda şiddet olayları yaşanıyorsa bunun en büyük nedeni nedir?

Hakemler () Oyuncular () Medya () Yöneticiler () Seyirciler ()

28- Taraftarı olduğunuz bir futbol takımı varsa hangisidir?

Galatasaray () Beşiktaş () Fenerbahçe () Bursaspor () Trabzonspor ()
Diğer ()

29- Herhangi bir futbol stadyumunda maç izlediniz mi?

Evet () Hayır ()

30- Genel olarak futbol maçlarını nerede izlersiniz?

Evde () Stadyumda () Taraftar Derneklerinde () Kafede () Kiraathanede ()
Diğer ()

31- Eğer maçları stadyumda izliyorsanız hangi tribünde izlersiniz?

Loca () VİP Tribünü () Kapalı Tribün () Maraton Tribünü () Kale Arkası ()

32- Taraftarı olduğunuz spor kulübünün lisanslı ürünlerini alır mısınız?

Evet () Hayır ()

33- Taraftarı olduğunuz takımın maçlarına gitmek için kombine kart sahibi misiniz?

Evet () Hayır ()

34- Taraftarı olduğunuz takımın deplasman maçlarına gider misiniz?

Evet () Hayır ()

35- Rakip takımın spor yazarlarının kendi takımınız aleyhine yazmış olduğu yazılara öfkelenir misiniz?

Evet () Hayır ()

36- Sosyal medyada takımınızla ilgili yer alan olumsuz yazılara öfkelenir misiniz?

Evet () Hayır ()

37- Stadyumlarda görev alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin şiddet olaylarını arttırdığını düşünür müsünüz?

Evet () Hayır ()

38- Stadyumlarda yer alan polis ya da özel güvenlik güçlerinin sayıca fazla olmasının şiddet olaylarına karşı caydırıcı etkisi olabileceğini düşünüyor musunuz?

Evet () Hayır ()

39- Taraftarı olduğunuz kulübe üye misiniz?

Evet () Hayır ()

40- Eğer daha 6nce stadyumda ma izlediyseniz, stadyumda ki koltuklara, kapılara vs. zarar verdiniz mi?

Evet () Hayır ()

41- Herhangi bir futbol taraftarı grubuna dâhil misiniz?

Evet () Hayır ()

42- Ma izlerken küfür eder misiniz?

Evet () Hayır ()

43- Tuttuğunuz takımı bir paranızmış gibi sahiplenir misiniz?

Evet () Hayır ()

44- Tutmuş olduğunuz takımın taraftarlarının g6stermiş olduğu tutum ve davranışlar sizi etkiler mi?

Evet () Hayır ()

45- Tuttuğunuz takım ve bir başka takım arasında daha 6nce oynanan maçta herhangi bir olay yaşanmışsa, iki takım arasında daha sonra oynan maçta rakip takıma 6fke g6sterir misiniz?

Evet () Hayır ()

46- Medyada yer alan spor haberleri sizi şiddet g6stermeye y6nelik tahrik eder mi?

Evet () Hayır ()

47- Takımızın oynadığı kritik maçlarda oyuncularınızın kaçırdığı kolay atılması gereken goller sizi sinirlendirir mi?

Evet () Hayır ()

48- Eğer alkol kullanıyorsanız maçları izlerken de alkol kullanır mısınız?

Evet () Hayır ()

49- Eleme sistemi ile oynanan maçlarda heyecanlanır mısınız?

Evet () Hayır ()

50- Stadyumda ma izliyorsanız, stadyumlarda seyircilerin sahaya atılmasını ve yabancı madde atılmasını 6nlemek amacıyla kurulan tel 6rg6ler sizi şiddet g6stermeye y6nelik tahrik eder mi?

Evet () Hayır ()

51-Stadyumda şiddet gösterdiğiniz için sportif anlamda herhangi bir ceza aldınız mı?

Evet () Hayır ()

52- Kendinizi öfkeli hissettiğiniz zamanlarda maç izlemeye gider misiniz?

Evet () Hayır ()

53- Yaşamış olduğunuz toplumda saldırgan davranışlar gösteren kişiler toplum tarafından hoş karşılanır mı?

Evet () Hayır ()

54- Futbol bahis oyunları oynar mısınız?

Evet () Hayır ()

55- İzlemiş olduğunuz futbol maçlarında iki takım arasında denge yoksa bu sizi kızdırır mı?

Evet () Hayır ()

56- Eğer stadyumda maç izliyorsanız, tribündeki grubun göstermiş olduğu şiddet davranışlarına siz de katılır mısınız?

Evet () Hayır ()

57-Rakip takım taraftarları ile yan yana sorunsuz bir şekilde maç izlenebileceğini düşünür müsünüz?

Evet () Hayır ()

58-Rakip takım taraftarlarının sizin takımınızın stadında maç izlemesinden rahatsız olur musunuz?

Evet () Hayır ()

59- Dört büyük takım (Trabzonspor, Galatasaray, Beşiktaş, Fenerbahçe) arasında oynanan maçlara deplasman seyircisinin alınmamasının şiddet olaylarını engellediği düşüncesine katılır mısınız?

Evet () Hayır ()

60-Okul hayatınız boyunca arkadaşlarınız ile sözlü ya da fiziksel olarak kavga ettiğiniz oldu mu?

Evet () Hayır ()

61- Okul hayatınız boyunca herhangi bir disiplin suçu işlediniz mi?

Evet () Hayır ()

62- Herhangi bir nedenden dolayı kavga olaylarına karıştığınız oldu mu?

Evet () Hayır ()

63- Daha önceki yaşantınızda stadyumlarda ya da stadyum çevresinde herhangi bir şiddet olaylarına karıştınız mı?

Evet () Hayır ()

64- Herhangi bir suçtan dolayı daha önce polis tarafından gözaltına alındınız mı?

Evet () Hayır ()

65- Maçları izlerken kendinizi sahadaki sporcuların, hakemin, antrenörün yerine koyar mısınız? (Empati kurar mısınız?)

Evet () Hayır ()

66- Daha önce herhangi bir neden dolayı suç işlediniz mi?

Evet () Hayır ()

67- Herhangi bir psikolojik destek aldınız mı ya da tedavi gördünüz mü?

Evet () Hayır ()

68- Uyuşturucu madde kullanıyor musunuz?

Evet () Hayır ()

69- Alkol ya da uyuşturucu madde kullanımından dolayı herhangi bir tedavi gördünüz mü?

Evet () Hayır ()

70- Taraftarı olduğunuz takımın oyuncusu düşük bir performans gösterirse ona küfür eder misiniz?

Evet () Hayır ()

71- Taraftarı olduğunuz takım kötü oynarsa takımın antrenörüne küfür eder misiniz?

Evet () Hayır ()

72- Maçı hatalı yönettiğini düşündüğünüz hakeme karşı küfür etmek sizi rahatlatır mı?

Evet () Hayır ()

73- Takımınız aleyhine hatalı karar veren hakeme karşı fiziksel olarak saldırıda bulunmak istediğiniz oldu mu?

Evet () Hayır ()

74- Bir sanatçı ya da siyasetçiye tutmuş olduğu takımdan dolayı sevginiz azalır mı?

Evet () Hayır ()

75- Herhangi bir nedenden dolayı bir kişiyi yaraladığınız oldu mu?

Evet () Hayır ()

76- Herhangi bir eyleme katıldınız mı?

Evet () Hayır ()

77- Toplu bir şekilde düzenlenen eylemde herhangi bir dükkâna, araca, eşyaya vs. zarar verdiğiniz oldu mu?

Evet () Hayır ()

78- Düşünmeden hareket ettiğiniz zaman pişmanlık duyduğunuz oldu mu?

Evet () Hayır ()

79- Kişisel çıkarlarınız tehlikeye girdiği zamanlar yalan söyler misiniz?

Evet () Hayır ()

80- Kendi güvenliğinizi tehlikeye atacak herhangi bir davranışta bulunur musunuz?

Evet () Hayır ()

81- Geçmişte yaşamış olduğunuz olumsuz bir durumdan ders çıkartır mısınız?

Evet () Hayır ()

82- Şiddet davranışları gösterirseniz, bu davranışınızdan dolayı suçluluk duyar mısınız?

Evet () Hayır ()

83- Çocukluk ve ergenlik dönemlerinizde anne ve babanız sözlü ya da fiziksel olarak birbirlerine karşı şiddet uyguluyorlar mıydı?

Evet () Hayır ()

84- Şiddet içerikli filmlerden hoşlanır mısınız?

Evet () Hayır ()

85- Futbol bahis oyunları oynuyorsanız, yatırmış olduğunuz kupon tutmamışsa bu sizde öfke oluşturuyor mu?

Evet () Hayır ()

86- Hakemlerin giyinmiş olduğu formaların renkleri sizi kızdırır mı?

Evet () Hayır ()

87- Eğer hakemlerin giyinmiş oldukları forma renkleri sizi kızdırıyorsa hangi renk forma sizi kızdırır?

Siyah () Mavi () Sarı () Turuncu () Kırmızı ()

EK 2: Çok Boyutlu Öfke Ölçeği

Açıklama: Bu ölçek, insanların öfke konusunda duygu ve düşüncelerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu ölçekte farklı bölümler halinde bazı ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir ifadeyi ayrı ayrı dikkatlice okuyup, yandaki cevap bölümünde size uygun olan yere çarpı işareti koyun. Her sayfanın başında yer alan kısa açıklamayı mutlaka okuyun. Cevaplarınızı bu açıklamalara göre vermeniz gerekmektedir. Her madde için size en uygun olan cevabı işaretleyin. Hiç bir maddenin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Size en uygun gelen cevap doğru olan cevaptır. Çalışmanın sağlıklı olabilmesi için içtenlikle ve dürüst olarak cevap vermeniz gerekmektedir. Hiçbir şekilde isim ya da kimliğe ait bilgiler vermeniz gerekmemektedir.

YAŞ: _____ MESLEK: _____ CİNSİYET: Kadın () Erkek ()

EĞİTİM: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisans Üstü

Öfkelendiğinizde aşağıdaki belirtiler sizde ne sıklıkla ortaya çıkar?

		HIÇ	NADİREN	ARADA SIRADA	SIKLIKLA	HER ZAMAN
1.	Kendi kendine söylenmek.					
2.	Kontrol kaybı.					
3.	Kanın beyne fırladığını hissetmek.					
4.	Yumruklarını sıkma.					
5.	Dişlerini sıkma.					
6.	Beynin zonklanması.					
7.	Elin-ayağın titremesi.					
8.	Hareketlerin hızlanması.					
9.	Nefesin daralması.					
10.	Baş ağrısı.					
11.	Burnundan soluma.					
12.	Zihnin allak bullak olması.					
13.	Mantıklı düşünememe.					
14.	Dudaklarını ısırma başlamak.					

Aşağıdaki durumlarda ne kadar kızarsınız?

		%0	%25	%50	%75	%100
1.	Başkalarının önünde eleştirildiğinizde.					
2.	Eleştirildiğinizde.					
3.	Geçmişte sizi öfkeliendiren bir şeyi hatırladığınızda.					
4.	Bir işi yaparken engellendiğinizde.					
5.	Tehdit edildiğinizde.					
6.	Haksızlığa uğradığınızda.					
7.	Birisi sizi hep aynı konuda kızdırdığında.					
8.	Önem verdiğiniz şeyler küçümsendiğinde.					
9.	Söylediğiniz bir şey yapılmadığında.					
10.	Azarlandığınızda.					
11.	Size hakaret edildiğinde.					
12.	Aldatıldığınızda.					
13.	Yapmadığınız bir şeyden dolayı suçlandığınızda.					
14.	Sizin adınıza karar verildiğinde.					
15.	Ailenize hakaret edildiğinde.					
16.	Size saldırıldığında.					
17.	Sizin için değerli bir şeyi karşınızdaki anlamadığında.					
18.	Sudan sebepler yüzünden istedikleriniz yapılmadığında.					
19.	Sizinle dalga geçildiğinde.					
20.	Randevulara sadık kalınmadığında.					
21.	İnsanlar yetkilerini kötüye kullandıklarında.					
22.	Size saygısız davranıldığında.					
23.	Önemsenmediğinizde.					
24.	Yalan söylendiğinde.					
25.	Arkanızdan konuşulduğunda.					
26.	Sizi sövmürmeye çalıştıklarında.					
27.	Sizi görmezden geldiklerinde.					
28.	Karşınızdaki kendi sorumluluğunu almadığında.					
29.	Düşüncelerinizi ifade edemediğinizde.					
30.	İnsanlar başınızın etini yediklerinde.					
31.	Size değer verilmediğini hissettiğinizde.					
32.	Düşüncelerinize değer verilmediğinde.					
33.	İnsanlar hadlerini bilmediğinde.					
34.	Kişisel haklarınıza saldırıldığında.					

35.	Söylediklerinizin tam tersi yapıldığında.					
36.	Yaptığımız bir iş takdir edilmediğinde.					
37.	Değiştiremeyeceğiniz şeyler olduğunda.					
38.	Birisi sizinle konuşurken konuşmasını bölüp, başkasıyla konuştuğunda.					
39.	İşler ters gittiğinde.					
40.	Söyledikleriniz ters algılandığında.					
41.	İnsanlar üzerlerine aldıkları bir işi yapmadıklarında.					

Aşağıdaki düşünceler, aklınızdan ne sıklıkla geçer?

		Hiç	Nadiren	Arada Sırada	Sıklıkla	Her Zaman
1.	İnsanlar beni olduğum gibi görürlerse, geçinilmesi zor biri olduğumu anlarlar.					
2.	Ne kadar çok pişmanlık duyacağım şey yapıyorum.					
3.	Bana neler oluyor?					
4.	Kendimden utanıyorum.					
5.	Ailem için yeterince bir şey yapamadım.					
6.	Hemen hemen her gün bir şeye öfkeleniyorum.					
7.	İnsanlar nedense hep arkamdan konuşuyorlar.					
8.	Zaman zaman başkalarına zarar verme dürtümü kontrol edemeyebilirim.					
9.	İstediğim gibi bir hayat sürdüremedim.					
10.	Düşündüğümden daha da öfkeliyim.					
11.	Aslında insanların zannettiğinden daha çok öfkeliyim.					
12.	Sevmediğim insanlara karşı kabalaşıyorum.					
13.	Öyle öfkeliyim ki, kontrolümü kaybedeceğimi hissediyorum.					
14.	İnsanlar bana genellikle patronluk taşıyor.					
15.	İnsanlar sınırlarımı çok zorluyor.					
16.	Hayatta çok fazla haksızlığa uğradığıma inanıyorum.					
17.	İçimde öyle çok kin var ki, kimseye anlatamam.					
18.	Hak etmediğim şekilde yaşıyorum.					
19.	Son zamanlarda kendimi çok aksi birisi gibi hissediyorum.					

20.	Başkalarına asla güvenmemeliyim.					
21.	Patlamaya hazır bir barut gibiyim.					
22.	Ne kadar çok sevmediğim insan var.					
23.	Günahlarımdan dolayı affedilebilecek miyim?					
24.	Bazen insanlar benimle alay ediyorlar gibi geliyor.					
25.	Sanki bütün dünyanın yükünü ben taşıyorum.					
26.	Bu yapılan iyi şeylerin altında acaba ne var?					
27.	Hoşlanmadığım kurallara neden uyayım diye düşünürüm.					
28.	Son günlerde ne kadar çok şeye öfkelendiğimi farkettim.					
29.	Başarısızlıklarım beni utandırıyor.					
30.	Herkes benim hiç öfkelenmediğimi sanır.					

Sizi öfkeleniren bir durumda kaldığımızda aşağıdaki davranışları ne sıklıkla gösterirsiniz?

		Hiç	Nadiren	Arada Sırada	Sıklıkla	Her Zaman
1.	Soğukkanlılığımı korurum.					
2.	Sinirimi boşaltmaya çalışırım.					
3.	Bana nasıl böyle bir haksızlık yapıldığını düşünürüm.					
4.	Kontrolümü kaybedeceğim düşüncesine kapılırım.					
5.	Bunlar başıma neden geliyor diye düşünürüm.					
6.	Ne yapacağımı düşünürüm.					
7.	Sağ-sola vururum.					
8.	Çözüme yönelik düşünmeye başlarım.					
9.	İnsanlar bana bağırırsa ben de onlara bağırırım.					
10.	Benimle aynı fikirde olmayan insanlarla tartışmaya girmekten kendimi alamam.					
11.	Şiddet gösteririm.					
12.	Gözüme bir şey gözükmmez.					
13.	En iyi savunma saldırıdır diye düşünürüm.					
14.	Unutmaya çalışırım.					
15.	Herkes kadar ben de kavga ederim.					
16.	Haklarımı korumak için fiziksel şiddete başvurmam gerekirse, yaparım.					
17.	Daha da sakinleşmeye çalışırım.					

18.	Kendime sürekli sakin ol diye telkinlerde bulunurum.					
19.	Sakinleşmek için olayın nedenlerini sorgularım.					
20.	Kendi kendine geçmesini beklerim.					
21.	Kendimi sakinleştirmeye çalışırım.					
22.	Hoşlanmadığım fikrilerimi örtbas etmeye çalışırım.					
23.	Umutsuzluğa düşerim.					
24.	Kendimden başka bir şey düşünemem.					
25.	Öfkemi göstermem.					
26.	Soğukkanlılığımı kaybettiğim zaman, birine tokat atabilirim.					

Sizi öfkeliendiren bir insan karşısında aşağıdaki davranışları ne sıklıkla gösterirsiniz?

		Hiç	Nadiren	Arada Sırada	Sıklıkla	Her Zaman
1.	Kendini suçlu hissetmesi için uğraşırım.					
2.	Beni bu şekilde sinirlendirmeye hakkı yok diye düşünürüm.					
3.	Onu mahvetmek isterim.					
4.	Onu hiç önemsemediğimi gösteren bir davranış yaparım.					
5.	Anında parlarım.					
6.	Sonuna kadar götüremeyeceğim tehditleri sıkça savururum.					
7.	Hakaret ederim.					
8.	Karşımdakini cezalandırmak isterim.					
9.	Dedikodusunu yaparım.					
10.	Hakkında düşündüklerimi ona söylerim.					
11.	Burnunun ortasına bir yumruk hakediyor diye düşünürüm.					
12.	Bunu kasıtlı yapıyor diye düşünürüm.					
13.	Beni sevmediğini düşünürüm.					
14.	Beni önemsemediğini düşünürüm.					
15.	Karşımdakinden intikam almak isterim.					
16.	Ona her türlü kötülüğü yapmak isterim.					
17.	O anda öcümü almak isterim.					
18.	Onu aşağılamak isterim.					

19.	Bana böyle acı çektirmemeliydi diye düşünürüm.					
20.	İstediklerinin tam tersini yaparım.					
21.	Gerekmedikçe konuşmam, ilgi göstermem.					
22.	Saatlerce öfkeli kalırım.					
23.	Beni hayal kırıklığına uğrattı diye düşünürüm.					
24.	Bana patronluk taşıyor diye düşünürüm.					
25.	Kendimi savunarak konuşurum.					
26.	Onu yaptığına pişman ettirmek isterim.					
27.	Kendini ne sanıyor diye düşünürüm.					
28.	Yüksek sesle bağırırım.					
29.	Aklımdan neyi yanlış yaptım diye geçer.					
30.	Nasıl tepkiler vereceğimi düşünürüm.					
31.	Sakin olmaya çalışırım.					
32.	Kendimi kontrol etmem gerektiğini düşünürüm.					
33.	Onu yenmeye çalışırım.					
34.	Ona, neye yol açtığımı iyice göstermeye çalışırım.					
35.	İçimden onun ne kadar aşağılık biri olduğu geçer.					
36.	Benden istediklerini yapmam.					
37.	Ona mutlaka bir şeyler söylemem gerektiğini düşünürüm.					
38.	Kim olduğumu ona gösteririm.					
39.	Benimle alay ettiğini düşünürüm.					
40.	Ona gününü göstermek isterim.					
41.	Canı kavgaya istiyor diye düşünürüm.					
42.	İçime kapanırım.					
43.	Gülerim.					
44.	Hiç aldırmam.					
45.	Görmezden gelirim.					
46.	Suçtu kendimde ararım.					
47.	Ben ondan bunun acısını çıkarırım diye düşünürüm.					

EK 3: Sürekli Öfke-Öfke Tarz Ölçeği

BÖLÜM I

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatırken kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da genel olarak nasıl hissettiğinizi düşünün ve ifadelerin sağ taraflarındaki parantez içine sizi en iyi tanımlayan ifadeyi seçerek, (X) işareti koyun. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman kaybetmeksizin, genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin. Vereceğiniz cevaplar araştırmacıda gizli kalacak; başkalarıyla paylaşılmayacaktır. Katılımınızdan dolayı teşekkürler.

Sizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç Tanımlamıyor	Biraz Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Tamamen Tanımlıyor
1.	Çabuk parlam.				
2.	Kızgın mizaçlıyım.				
3.	Öfkesi burnunda bir insanım.				
4.	Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.				
5.	Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkır.				
6.	Öfkelenince kontrolümü kaybederim.				
7.	Öfkelenildiğimde ağızma geleni söylerim.				
8.	Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.				
9.	Engellendiğimde içimden birilerine vurmaya gelir.				
10.	Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.				

BÖLÜM II

YÖNERGE: Herkes zaman zaman kızgınlık veya öfke duyabilir. Ancak, kişilerin öfke duygularıyla ilgili tepkileri farklıdır. Aşağıda, kişilerin öfke ve kızgınlık tepkilerini tanımlarken kullandıkları ifadeleri göreceksiniz. Her bir ifadeyi okuyun ve öfke ve kızgınlık duyduğunuzda genelde ne yaptığınızı düşünerek, o ifadenin yanında sizi en çok tanımlayan ifadenin altına çarpı işareti (X) koyarak belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Her bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeyin.

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

Sizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç Tanımlamıyor	Biraz Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Tamamen Tanımlıyor
11.	Öfkemi kontrol ederim.				
12.	Kızgınlığımı gösteririm.				
13.	Öfkemi içime atarım.				
14.	Başkalarına karşı sabırlıyım.				
15.	Somurtur ya da surat asarım.				

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

Sizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç Tanımlamıyor	Biraz Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Tamamen Tanımlıyor
16.	İnsanlardan uzak dururum.				
17.	Başkalarına iğneli sözler söylerim.				
18.	Soğukkanlılığımı korurum.				
19.	Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.				
20.	İçin için köpürürüm ama gösteremem.				

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

Sizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç Tanımlamıyor	Biraz Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Tamamen Tanımlıyor
21.	Davranışlarımı kontrol ederim.				
22.	Başkalarıyla tartışırım.				
23.	İçimde, kimseye söyleyemediğim kinler beslerim.				
24.	Beni çileden çıkartan her neyse saldırırım.				
25.	Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.				

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

Sizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç Tanımlamıyor	Biraz Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Tamamen Tanımlıyor
26.	Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.				
27.	Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir.				
28.	Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.				
29.	Kötü şeyler söylerim.				
30.	Hoşgörülü ve anlayışlı olmaya çalışırım.				

ÖFKELENDİĞİMDE VEYA KIZDIĞIMDA...

Sizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç Tanımlamıyor	Biraz Tanımlıyor	Oldukça Tanımlıyor	Tamamen Tanımlıyor
31.	İçimden, insanların fark ettiğinden daha fazla sinirlenirim.				
32.	Sinirlere hakim olamam.				
33.	Beni sinirlendirene, ne hissettiğimi söylerim.				
34.	Kızgınlık duygularımı kontrol ederim.				

9. ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında Trabzon'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2008 yılında İstanbul Bilim Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümüne başladı. Alanı ile ilgili birçok devlet kurumları ve özel kurumlarda staj yaptı. 2012 yılında İstanbul Bilim Üniversitesi'nden mezun oldu. 2012 yılı güz döneminde Haliç Üniversitesi Uygulamalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programına başladı. Lisans eğitiminden sonra profesyonel bir futbol takımının alt yapısında spor psikoloğu olarak görev aldı. Ayrıca 2010 yılından beri Türkiye Futbol Federasyonuna bağlı lisanslı futbol hakemidir. Sivil toplum kuruluşlarında yönetici olarak çalıştı ve birçok sosyal sorumluluk projelerinde görev aldı. Halen dergi ve gazetelerde; kültür, sanat ve spor konularında yazılar yazmaktadır.